നീലക്കടമ്പ്

വൈക്കം ചന്ദ്രശേഖരൻനായർ

സമർപ്പണം

എന്റെ സ്നേഹസമ്പന്നരായ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്ക്.

നീലക്കടമ്പ്

NEELAKATAMBU

(NOVEL)

Vykom Chandrasekaran Nair

1st Impression July 1963

1000 Copies

Publishers:
C. I. C. C. Book House
T. B. Road, Ernakulam.

Printed at
THE AJANTHA PRINTERY, Ernakulam-8.

Price Rs. 1-50

നീലക്കടമ്പ്

വൈക്കം ചന്ദ്രശേഖരൻനായർ

സമർപ്പണം

എൻെറ സ്നേഹസമ്പന്നരായ കുടുംബാംഗങ്ങൾക്കു്.

പ്രസാധകർ:

സി. ഐ. സി. സി. ബുക്ക്ഹൌസ്,

ടി. ബി. റോഡ്, എറണാകുളം.

വില 1-50

നീലക്കടമ്പിനെപ്പററി

വിശ്വപ്രസിദ്ധമായ കാശീനഗരത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിലുള്ള ഒരു പ്രേമകഥയാണിതു്.

എന്തിനു് കാശിവരെ പോയിനിന്നുകൊണ്ടു് കഥയെഴുതി? ചിലർ ചോദിച്ചേക്കാം. വിശേഷിച്ചു് കാര്യമൊന്നുമില്ല. കാശിയെപ്പററിയുള്ള അറിവുകൾ എന്നെ ആകർഷിച്ചിട്ടുണ്ടു്. പ്രത്യേകിച്ചു് ഈശ്വരചിന്തയും മതവിശ്വാസവും നിറഞ്ഞ അവിടത്തെ നാടൻ അന്തരീക്ഷം. പണ്ഡാമാരെപ്പററിയുള്ള വസ്തുതകൾ സവിശേഷപ്രചോദനമായിരുന്നു. അതെല്ലാംകൂടി ഒരു കഥയായി. അത്രമാത്രം.

മലകളും നദികളും എനിക്കു് വലിയ അത്ഭുതങ്ങളാണു്. പ്രത്യേകിച്ചു് ഹിമവാനും ഗംഗയും. ഗംഗയുടെ പശ്ചാത്തലത്തിലൊരു കഥയെഴുതുകയെന്നതു് ഒരു മോഹമായിരുന്നു. അതു രൂപംപൂണ്ടതും കൂടിയാണിതു്.

ഒരു അരനൂററാണ്ടിനു മുമ്പുള്ള കാശിയാണു് ഈ കഥയിൽ കാണുന്നതു്. അന്നത്തെ കാശിനിവാസികളുടെ നാടൻ ജീവിതധാരണകളുടെ അന്തരീക്ഷമാണു് ഇതിലുള്ളതു്. ഉള്ളുകൊണ്ടും പുറംകൊണ്ടും ഒരു നാടൻ കഥാശില്പം. രചനയിൽ പുതിയ സങ്കേതമില്ല, പരീക്ഷണമില്ല.

'നീലക്കടമ്പു്' സഹൃദയസമക്ഷം സവിനയം കാഴ്ച വച്ചുകൊള്ളുന്നു.

—വൈക്കം.

1. ബർണ്ണസംഗമം

ഗംഗാനദിയുടെ ഹൃദയത്തിലേയ്ക്കു് സന്ധ്യയുടെ ചുവപ്പും കറുപ്പും കലർന്ന കൈകൾ കടന്നുചെല്ലുകയാണു്. ഇരുട്ടും വെളിച്ചവും വെള്ളത്തിൽ ഒളിച്ചുകളിക്കാൻ തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു. ശ്രാവണമാസത്തിലെ സന്ധ്യയാണു്. അന്നു് എല്ലാററിനും ഭംഗികൂടും. മങ്ങിയ ചായംകൂട്ടി എഴുതിയ ചിത്രങ്ങൾപോലെ അവിടവിടെ ഓടങ്ങൾ കെട്ടിക്കിടക്കുന്നു. ചെറിയൊരു കാററുണ്ടു്. ശ്രാവണം കാററിൻെറയും വെള്ളത്തിൻെറയും ക്രീഡാകാലമാണു്. ഹിമവാൻ ഗംഗയ്ക്കു് ഏററവും ശുദ്ധമായ ജലധാരകൾ പകർന്നുകൊടുത്തു വിടുന്നതു് അന്നാണു്. വടക്കൻകാററിനുവേണ്ടി എല്ലാ പൂക്കളെയും ഒരുക്കിനിർത്തിക്കൊടുക്കുന്നതു് അന്നാണു്. കാശി വിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിലേക്കു് ഇവിടെനിന്നും മൂന്നു കാതമേ ദൂരമുള്ളു. ബർണസംഗമം എന്നു ഇതിനെ വിളിക്കുന്നു. വിശ്വപ്രസിദ്ധമായ ആ പുണ്യതീർത്ഥത്തിനുപിന്നിൽ ഭക്തിസ്നേഹപരവശയായി നില്ക്കുന്ന ഒരു പെൺകുട്ടിയെപ്പോലുണ്ടു്; ഈ സ്ഥലം. ഗംഗ, അങ്ങുദൂരെ കിഴക്കെങ്ങോട്ടോ ഒഴുകുകയാണു്. ഇരുതീരങ്ങളിലും തിങ്ങിനില്ക്കുന്ന ചെറിയ വീടുകൾ, ഈ മഹാവാഹിനി എങ്ങോട്ടുപോകുന്നുവെന്നു് ഓർക്കാറുണ്ടാവില്ല. ഇന്നു്, ഈ സന്ധ്യക്കു്, ആടിമാസത്തിൻെറ

കരങ്ങൾ എല്ലാ സുന്ദരച്ഛായകളും ഇവിടെ വരച്ചുചേൎത്തു് നിൎത്തിയിട്ടും, ആരും അതു് ശ്രദ്ധിച്ചതായി തോന്നുന്നില്ല. ഇടയ്ക്കിടെ ചില വിളക്കുതൂണുകൾ നിന്നു കാൽകഴച്ചു മുട്ടിൽ നില്പുണ്ടു്. ഒട്ടുകഴിയുമ്പോൾ ജലത്തിൽ ചുവപ്പുമങ്ങുകയും കറുപ്പു് പടൎന്നു പിടിക്കുകയും ചെയ്യുകയാണു്. ഇരുകരകളിലും തിരികൾ തെളിയുന്നു. അവിടെയെല്ലാം ആളുകൾ തിരക്കിട്ടു ജോലികളിൽ മുഴുകിയിരിക്കുകയാണു്. ഒരു ദിവസം അവസാനിക്കുന്നു. ഇരുട്ടിലും വെളിച്ചത്തിലുമിരുന്നു് അന്നത്തെ ലാഭനഷ്ടങ്ങൾ മനുഷ്യർ എണ്ണിയും പറഞ്ഞും തീൎക്കുകയാണു്. സ്ത്രീകൾ അത്താഴം പാകംചെയ്യുന്ന ധൃതിയിലാണെന്നു് പാത്രങ്ങളുടെ ശബ്ദവും വറപൊരികളുടെ ഗന്ധവും അടുക്കളവാതിലുകളിൽ കുട്ടികളുടെ ബഹളവുംകൊണ്ടു് വ്യക്തമാകുന്നു. മിക്ക സ്ഥലങ്ങളിലും സന്ധ്യാനാമസങ്കീൎത്തനങ്ങൾ കേൾക്കുന്നുണ്ടു്. പ്രായം തിരിച്ചറിയാൻ വയ്യാത്ത ശബ്ദങ്ങൾ. വാൎദ്ധക്യംകൊണ്ടു് നേൎത്തുപോയ സ്വരങ്ങൾ ചെറുപ്പത്തിന്റെ ഓൎമ്മകൾ കിടന്നു തേങ്ങുംപോലെ ഉയൎന്നുകേൾക്കുന്നുണ്ടു്. കൊച്ചു പെൺകുട്ടികളുടെ കണ്ഠത്തിൽ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു് യൗവ്വനത്തിന്റെ മുഗ്ദ്ധശബ്ദങ്ങൾ വന്നു മുട്ടിവിളിച്ചിട്ടു മറഞ്ഞുപൊയ്ക്കളയുന്നതുപോലെ തോന്നുന്നു. ആകെക്കൂടി ശ്രാവണസന്ധ്യയ്ക്കു് ഒരു തംബുരു കൈയിൽ ഓടുന്ന ഇതുപോലുണ്ടു് ഈ നാമസങ്കീൎത്തനങ്ങൾ. അശ്രദ്ധമായ ഈ അന്തരീക്ഷത്തിൽ പൊടുന്നനെ ഒരു സ്വരമുയൎന്നു. അലസമായി നീങ്ങുന്ന ഒരു ഓടത്തിൽനിന്നാണു്.

"താന റിന മോറി നാന റിന ഓയ്
ഹീ നാന ഹരി നാന ജോ–ആയ്...."

ഒരു പഴയ പാട്ടിന്റെ ഈരടിയാണു്. ഏതോ വള്ളക്കാരൻ പാടുന്നു. ആഷാഢം അവനിൽ ഓൎമ്മകൾ ഉണൎത്തിവിട്ടിരിക്കുന്നു. ആ പാട്ടു് അതിന്റെ സൂചനയാണു്. 'ബാരമാഷി' (പന്ത്രണ്ടുമാസങ്ങൾ) എന്നറിയപ്പെടുന്ന ഒരിനം പാട്ടിന്റെ വരികളാണിതു്. മെയ്കൽ കുന്നുകളിലും ബെമൻസിങ്ങിലും

കേൾക്കാറുള്ള ഹൃദയം ദ്രവിപ്പിക്കുന്ന ആ നാടൻപാട്ടുകളുടെ മറെറാരു പതിപ്പാണ്. വിരഹാർത്തരായ നായികമാരേ ഇതു പാടിയിട്ടുള്ളൂ. പ്രേമത്തിന്റെ ദുഃഖംകൊണ്ട് വിതുമ്പുന്ന കണ്ണുങ്ങളിലെ ഇതു തങ്ങിനിന്നിട്ടുള്ളൂ. ഇരുണ്ടും വെളുത്തും കടന്നുപോകുന്ന പന്ത്രണ്ടുമാസങ്ങളും കാത്തിരുന്നു കഴയുന്ന മനസ്സിന്റെ തേക്കങ്ങളാണതിൽ വിങ്ങിവിതുമ്പി നില്ക്കുന്നത്. "പകലിന്റെ മുഖത്തിൽ കത്തിനില്ക്കുന്ന ദീപമേത്? രാവിന്റെ ഹൃദയത്തിൽ തെളിഞ്ഞുനില്ക്കുന്ന ദീപമേത്?" ആ ഈരടിയിലന്തർഭവിക്കുന്ന ചോദ്യമതാണ്. ദേവാലയത്തിലും കൊട്ടാരത്തിലുമെല്ലാം കാത്തിരിക്കുന്ന കന്യകയുടേയും കമിതാവിന്റേയും ഹൃദയം ചോദിക്കുകയാണ്. (നീണ്ടുപോകുന്ന ആ പാട്ട് വള്ളക്കാരൻ പാടുകയാണ്.) അവൻ എന്നുവരും? അവനെ നീ എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരും? ശ്രാവണമാസത്തിൽ എല്ലാവരും ഉഴിഞ്ഞാലുകൾ കെട്ടും. സ്നേഹബന്ധങ്ങളായ മനുഷ്യാത്മാക്കൾ ഒന്നുചേർന്നിരുന്ന് അന്ന് ഉഴിഞ്ഞാലാടും. നിങ്ങളെല്ലാവരും ആടുക! ഞാൻമാത്രം എന്റെ നാഥനെയോർത്ത് അലയുകയാണ്. അവനെ നീ എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരും? ഭാദൻ മാസത്തിൽ രാത്രികൾ ഇരുണ്ടതാണ്. കൊള്ളിമീനുകളേറ് എന്റെ തലമുടി വെട്ടിത്തിളങ്ങുന്നു. ഇടിമുഴക്കങ്ങൾ. എന്റെ മനസ്സ് ഭയചകിതമാകുന്നു. ഇതാ കൗരം വരുന്നു. പക്ഷേ എന്റെ ഹൃദയനാഥൻ ഇനിയും വന്നില്ല. അവൻ ഇപ്പോൾ വന്നിരുന്നെങ്കിൽ അവനെ എന്റെ ഹൃദയത്തിലേക്ക് ഞാൻ അടുക്കിപ്പിടിക്കുമായിരുന്നു. (ആ വള്ളക്കാരന്റെ സ്വരം വികാരതീവ്രമാകുന്നു) കാർത്തികയിലെ പൗർണ്ണമി ഉദിച്ചുയരുന്നു. എന്റെ സ്നേഹിതകൾ നദിയിൽ സ്നാനത്തിനുപോയി. ഗംഗയിൽ, ത്രിവേണിയിൽ, അവർ പവിഴമുത്തുകൾ അർപ്പിച്ചു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു. 'ആഘ'നിൽ ഞാൻ അവനൊരു പ്രേമലേഖനമയച്ചു. എന്നിട്ടും എന്റെ ഹൃദയേശ്വരൻ വന്നില്ല. എന്റെ പ്രിയപ്പെട്ടവനെ വിലക്കി നിർത്തിയിരിക്കുന്ന ആ നാട് ഞാൻ തീയെരിക്കാൻ പോവുകയാണ്. പൂശമാസത്തിൽ പഞ്ഞിക്കായ്കൾ

എനിക്കു പഞ്ഞിനൂൽ തന്നു. ഞാനൊരു കമ്പിളിയുണ്ടാക്കി സൂക്ഷിച്ചു വിരിച്ചു. ഇപ്പോൾ എന്റെ നായകൻ വന്നിരുന്നെങ്കിൽ അവനെ അവിടെകിടത്തി ഉറക്കമായിരുന്നു. (വള്ളക്കാരൻ ഒന്നു തേങ്ങിയിട്ടു തുടരുകയാണ്.) മാഘമാസമാണ്. മാമ്പൂക്കൾ പൊട്ടിവിരിഞ്ഞു. കുയിലുകൾ കൂടുകളുണ്ടാക്കി. നീലക്കുയിലേ, നീ പറന്നുല്ലസിച്ചു നടക്കുക. ഞാൻമാത്രം എന്റെ നായകനില്ലാതെ ഒററയ്ക്കു് അലഞ്ഞുതിരിയുകയാണ്. ഫാൽഗുനത്തിൽ ഉത്സവങ്ങളുണ്ട്. എല്ലാവരും ഫാഗ്കളിയിലാണ്. എന്റെ നാഥൻ എന്റെകൂടെയില്ല. പിന്നെ ഞാനെങ്ങിനെ ഫാഗ്കളിക്കും? ചൈത്രമാസത്തിൽ മുളങ്കാടുകൾ വളർന്നു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഞാൻ മുളവെട്ടി വീടുണ്ടാക്കി. അതിലൊരു മെത്തവിരിച്ചു. എന്റെ ഹൃദയേശ്വരനെ ഞാൻ അവിടെ കിടത്തി ഉറക്കും. അവിടെത്തന്നെ കാത്തുസൂക്ഷിക്കും. ഹോ, അവനെ എളുപ്പം വിളിച്ചുകൊണ്ടുവരിക! വൈശാഖത്തിലും ജ്യേഷ്ഠയിലും കടുത്ത ചൂടാണ്. വീടും കൊട്ടാരവും അന്നെനിക്കു വേണ്ടാ. എന്റെ ഏററവും നല്ല ആഭരണങ്ങളും അവനെ അണിയിച്ച് രാമച്ചവിശറികൊണ്ട് ഞാനവനെ വീശിയുറക്കും. ആഷാഢമായി ഇതോടെ പന്ത്രണ്ടുമാസങ്ങളും തീരുകയാണ്. ഇല്ല, ഇനി എന്റെ ഹൃദയേശ്വരൻ വരില്ല............

താന റിനാ മോറീ നാനാ റിനാ ഓയ്
ഹീ നാനാ ഹരി നാനാ ജോ–ആയ്!

വള്ളക്കാരന്റെ ശബ്ദം കുറച്ചുനേരത്തേക്കു നിലച്ചു. വീണ്ടും ഈ ഈരടികൾ ആവർത്തിച്ചുപാടി. യുവത്വത്തിന്റെ ഊററം സൗന്ദര്യവും ആ ശബ്ദത്തിൽ തുടിച്ചുനില്ക്കുന്നുണ്ട്. കരകളിൽ നിന്ന ചിലരും അതു ശ്രദ്ധിച്ചിട്ടുണ്ടാവണം. ആ ഈരടികളുടെ വരികൾ ഹൃദയശാലിയായ ഗംഗ ഏററുവാങ്ങുന്നുവെന്ന് തോന്നുമാറ് ആ ഓടമിളക്കിവിട്ട കൊച്ചോളങ്ങളിൽ വെളിച്ചത്തിന്റെ വെള്ളിരേഖകൾ വീഴുകയും മായുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. പൗർണ്ണമിയുടെ പിറേറദിവസമാണ്. കിഴക്കേ മാനത്ത്

ചന്ദ്രൻ ഒരു മുളങ്കുഴപ്പാട്ട് ഉയർന്നിരുന്നു. ഓടം വലതുകരയിലേക്ക് അടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു: അവിടെ മുററത്തു ധാരാളം വാകച്ചെടികൾ വളർന്നുനില്ക്കുന്ന ഒരു വീട്ടിൽനിന്ന് ഒരു പെൺകുട്ടി ഇറങ്ങിവന്ന് കടവിൽനിന്നു. ആ തോണി കടവിലേക്ക് ഇഴഞ്ഞെത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അതിന്റെ മുമ്പേ ഞൊറികളഴിഞ്ഞു തുടിച്ചെത്തുന്ന ഓളങ്ങൾ കടലിലെ ആറവവഞ്ചികളെ ഉമ്മവച്ചാശ്ലേഷിച്ചു. പിന്നെ അവ എവിടെപ്പോയെന്നു കാണാകയില്ല. ആ ആറവവഞ്ചികളുടെ ഹൃദയത്തിലേക്ക് കയറിയൊളിക്കുകയാണ്. തോണി കടവിനോടടുത്തപ്പോൾ അവൾ ചുററും നോക്കിയിട്ട് കൈകൾ നീട്ടി. ആ വഞ്ചിക്കാരന്റെ മുഖം അപ്പോൾ തെളിഞ്ഞുകാണാമായിരുന്നു. അയാളുടെ കണ്ണുകൾ വിളക്കുകണ്ട നിശാശലഭത്തെപ്പോലെ നീന്തിയെത്തി. അവൻ മെല്ലെ പാടി.

"സോനേസിങ്'ല്യൂ
ലിയാകേ രൂപേ കേ ദക്'നാ
ഛിൻ ആബ്' ഛിൻ ജാബേ
ദേ ദേബേ സപ്'നാ"

....

അവളുടെ നീട്ടിയ കൈകളിലേക്ക് അയാൾ മടക്കിക്കെട്ടിയ ഒരു പൂമാല കൊടുത്തു. അവൾ അതു വാങ്ങിയിട്ട് എന്തോ പറയാൻ തുടങ്ങി. അപ്പോൾ അവളിറങ്ങിവന്ന വീട്ടിൽനിന്നു പ്രായംചെന്ന ഒരു സ്ത്രീയുടെ വിളിയുയർന്നു.

"ലെല്ലു!"

"അമ്മാ—" അവൾ വിളികേട്ടു. പിന്നെ അവിടെ നിന്നില്ല. തിരിഞ്ഞു നടന്നു. നിലാവെളിച്ചത്തിൽ കാററിൽപ്പെട്ട ഒരു ചന്ദനച്ചെടിപോലെ അവൾ വീട്ടിലേക്കു നടന്നുപോയി. പുറകിൽ അല്പനേരം ഓളങ്ങൾകൊണ്ടു വലവീശിനിന്നിട്ട് ആ തോണി കടവിൽനിന്ന് അകന്നു.

"....ഛരിൻ ആബ്' ഛരിൻ ജാബേദേ
ദേബേ സപ്നാ...."

ആ വരി വീണ്ടും പാടിയാണ്' അയാൾ തോണിയുമായി നീങ്ങിയതു്. അടുത്ത കടവിലും തോണി അടുത്തു. അവിടെ രുദ്രാക്ഷമാലയും പിടിച്ചു് നാമംജപിച്ചുനിന്ന ഒരു വൃദ്ധയ്ക്കു് അയാൾ ഒരുകുട പൂവുകൊടുത്തു. "മഹേശ്വര! മഹേശ്വര!, വിശ്വനാഥ!, വിശ്വനാഥ!" എന്നു ജപിച്ചുകൊണ്ടു് അവർ അതു വാങ്ങി. ഓടം തുഴഞ്ഞകന്നപ്പോൾ ആ പൂക്കൂടയ്ക്കുള്ളിലേയ്ക്കു് ഉററുനോക്കി ആ വൃദ്ധസ്ത്രീ അല്പനേരം നിന്നു. വളരെമുമ്പു നഷ്ടപ്പെട്ടുപോയ യൗവ്വനം അതിനുള്ളിലെങ്ങാനും മറഞ്ഞുകിടപ്പുണ്ടോ എന്നു നോക്കുംപോലെ അവരുടെ മിഴികൾ കുറച്ചുസമയത്തേക്കു് ചടുലങ്ങളായി. പിന്നീടു് അവർ അകന്നുപോയിക്കൊണ്ടിരുന്ന ആ തോണിയിലേക്കു് ദൃഷ്ടികളയച്ചുനിന്നു. ഒടുവിൽ വീണ്ടും "മഹേശ്വരാ, മഹേശ്വര!, വിശ്വനാഥ, വിശ്വനാഥ" എന്നു ജപിച്ചുകൊണ്ടു് അവർ അടുത്തുള്ള ഒരു വീട്ടിലേക്കു നടന്നുപോയി.

*   *   *   *

സാക്ഷാൽ കാശിവിശ്വനാഥന്റെ പിന്നിൽ വിസ്തൃതമായ മഹാഗംഗയുടെ മടിത്തട്ടിൽ കുറച്ചുകാലമായി ഒരു കഥ രൂപംകൊള്ളുകയാണു്. ശബ്ദംനിറഞ്ഞ സന്ധ്യകളും അനക്കമില്ലാത്ത നിരവധി രാത്രികളും മാറിമാറി ആ കഥയുടെ പശ്ചാത്തലമായിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഗംഗയിൽ അലസമായി കൈകാലുകൾ നനച്ചുരസിക്കുന്ന ആ കടവുകളും ആറവഞ്ചികളും ഈ കഥയ്ക്കു് മൂകസാക്ഷികളാണു്. സാധാരണമായ ഒരു സ്നേഹത്തിന്റെ കഥയാണിതു്. ലേഖുവിന്റെ അച്ഛൻ ജഗന്നാഥദേവനു് വളക്കച്ചവടമായിരുന്നു തൊഴിൽ. വിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിൽ ഒരിക്കൽ തീർത്ഥയാത്രയ്ക്കു ചെന്നിട്ടുള്ള വിദേശികൾക്കു പോലും ജഗന്നാഥദേവനെ പരിചയമാണു്. അത്രയ്ക്കു നല്ലൊരു മനുഷ്യനെ അറിയാതെ പോരുക പ്രയാസമാണു്. വിശ്വനാഥ

ക്ഷേത്രത്തിന്നു മൂന്നുകാതം ദൂരെയുള്ള ഈ സ്ഥലത്തു്, നൂററാണ്ടുകളായി ജഗന്നാഥദേവന്റെ കുടുംബം പരമ്പരയായി പാൎത്തുവരികയാണു്. നൂററാണ്ടുകൾക്കുമുമ്പു് ആ കുടുംബം മദ്ധ്യപ്രദേശത്തിലെ വെയിൻ ഗംഗാതാഴ്വാരങ്ങളിൽനിന്നാണു് ഗംഗാതീരത്തേക്കു് പോന്നതെന്നു കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. മഹാനദിയുടെ നനവുവിരിച്ച തടങ്ങളിലേക്കു് സാത്പുറ കുന്നുകൾക്കു മീതേക്കൂടി എത്തിനോക്കിക്കൊണ്ടാണു് ഈ താഴ്വര കിടക്കുന്നതു്. വടക്കോട്ടുനീങ്ങി മെയ്കൽ മലവാരങ്ങളുണ്ടു്. അതു് ഛോട്ടാനാഗപ്പൂരിലെ ഗിരിപ്രദേശങ്ങളിൽചെന്നു ലയിക്കുന്നു. ഗംഗാതീരത്തു് സൎവ്വശക്തനായ കാശിവിശ്വനാഥന്റെ അനുഗ്രഹംകൊണ്ടു് വള വിററുകഴിഞ്ഞിരുന്ന ജഗന്നാഥദേവനു് അകലെ കിടക്കുന്ന മലകളേയും താഴ്വാരങ്ങളേയും സംബന്ധിച്ചു് പ്രത്യേകിച്ചു് ഒരു താല്പൎയ്യവും ആവശ്യവുമുള്ളതല്ല. പക്ഷേ സ്ഥിതി അങ്ങിനെയായിരുന്നില്ല. തന്റെ കുടുംബത്തിന്റെ പിന്നിലെത്തല ആ മലനാട്ടിലാണെന്നുള്ളതു് ജഗന്നാഥദേവനു് ഒരഭിമാനമായിരുന്നു. അവിടത്തെ കാടുകളും കൃഷിസ്ഥലങ്ങളും കലമാനും കാട്ടുപോത്തുമെല്ലാം മനോഹരങ്ങളാണു്. അവിടത്തെ സെമീന്ദാരന്മാർ ഹൃദയശാലികളാണു്. അവൎക്കു കാശിവിശ്വനാഥനെ ഭക്തിയാണു്. ചുവപ്പും മഞ്ഞയും കലൎന്ന മണ്ണിൽ നെല്ലു വിളഞ്ഞു് പഴുത്തുകിടക്കും; മഹാനദീതീരത്തു് നീണ്ടുകിടക്കുന്ന ആ കരിമണൽ നിലങ്ങളിൽ ഗോതമ്പു നൃത്തംചവുട്ടിനിൽക്കും. അവിടെ അദ്ധ്വാനിച്ചുകഴിയുന്ന സത്നാമികളും കുൎമ്മികളും, ഗോണ്ട്ലുകളും, ബ്രാഹ്മണരും, പുങ്കകളും, മഹാറുകളുമെല്ലാം പരിശുദ്ധിയുടെ വിളഭൂമികളാണു്........ഇങ്ങനെ ഒരായിരം കാൎയ്യങ്ങൾ ജഗന്നാഥദേവനു് പറയാനുണ്ടായിരുന്നു. ഈ വൈചിത്ര്യത്തേയും സ്തുതിയുടേയും പിന്നിൽ ഒരു സത്യമുണ്ടു്. ജഗന്നാഥദേവൻ വിവാഹംകഴിച്ചതു് ഈ വെയിൻഗംഗാതടത്തിൽനിന്നു് കാശിയിൽ വന്നുപൊറുത്ത ഒരു കുടുംബത്തിൽനിന്നാണു്. മല്ലികക്കു് ആ മഹാനദീതീരത്തെ ജനതയുടെ എല്ലാ ന

നകളുമുണ്ടെന്നു് ജഗന്നാഥദേവൻ വിശ്വസിച്ചുപോന്നു. വീട ന്നുണങ്ങുന്ന ഒരു മഹുവാ പുഷ്പംപോലെ അവൾ വിവാഹത്തിന്റെ പിറേറന്നാൾ രാവിലെ തന്റെ വീട്ടുവാതിൽക്കൽ നിന്നു് ജഗന്നാഥദേവന്റെ മനസ്സിൽനിന്നു മാഞ്ഞിട്ടില്ല. പക്ഷേ ഏഴെട്ടുവർഷക്കാലംകഴിഞ്ഞു് ആഹ്ലാദം നിലച്ചുപോയി. അവൾ മരിച്ചു. അയാളുടെ ഹൃദയത്തിൽ നറാവുവീശിനിന്ന മഹാനദി വററിപ്പോയതുപോലായി. അന്നു ലേഖുവിനു് ഏഴു വയസ്സു പ്രായമുണ്ടു്. അവൾക്കുവേണ്ടി ജീവിക്കാൻ ജഗന്നാഥദേവൻ തീരുമാനിച്ചു.

ലേഖുവിന്റെ ആദ്യത്തെ ഓർമ്മ അതാണു്. അമ്മയുടെ മരണം. എത്ര ഭയങ്കരമായിരുന്നു ആ ദിവസങ്ങൾ. ആശുപത്രിയിലെ കിടക്കയിൽ, വെളുത്ത വിരിപ്പിൽ പഴുപ്പിച്ച ഒരു സ്വർണ്ണക്കമ്പിപോലെ മല്ലിക കിടന്നു. ലേഖുവിനെ എപ്പോഴും അവിടെ കഴിക്കുവാൻ സമ്മതിച്ചിരുന്നില്ല. ഒരു മഹാവ്യാധിയാണു്. ക്ഷയം എന്നാണു് പേരു്. അതു പകരും. അതുകൊണ്ടു് അങ്ങിനെ അടുത്തുചെന്നു ഇരിക്കാൻ പാടില്ല. ഉയർത്താൻ കെല്പില്ലാത്ത കൈകൾ എടുത്തുനീട്ടി അമ്മ ലേഖുവിന്റെ കരങ്ങൾ ഗ്രഹിക്കും. അവരുടെ കണ്ണുകൾ കവിഞ്ഞൊഴുകി ആ വെളുത്ത വിരിപ്പു് നനയ്ക്കും. അതു നല്ലതുപോലെ ഓർമ്മയുണ്ടു്. ലേഖു ഒന്നും പറയില്ല. എന്നാൽ മല്ലിക ഒരു ചോദ്യമേ ചോദിക്കൂ. "മകളു് വല്ലതും കഴിച്ചോ?" "ഉവ്വു്" ലേഖു മറുപടി പറയും. പിന്നെ കുറച്ചുകഴിഞ്ഞു് ജഗന്നാഥദേവൻ തന്നെ അവളെ പുറത്തേക്കുകൊണ്ടുപോകും. ഒന്നുരണ്ടുദിവസം അവൾ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. അമ്മയുടെ കണ്ണുകൾ അവളുടെ കൂടെ പോരുന്നതുപോലെ. ലേഖുവിനു് എന്തോ ഒരു വേദന മനസ്സിലുണ്ടായി. ഒരുദിവസം അവളെ പെട്ടെന്നു് ആശുപത്രിയിലേക്കു് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. അന്നു് അമ്മയുടെ അടുത്തുചെന്നുനിന്നിട്ടു് അവർ ഒന്നും ചോദിച്ചില്ല. അവർ അവളുടെ മുഖത്തു് തിരിഞ്ഞുനോക്കിയില്ല. ആ ശരീരം മരവിച്ചുപോയിരിക്കുന്നു. ലേഖു വിതുമ്പിപ്പോയി.

ചില്ലുകൾ പൊട്ടിവീഴുംപോലുള്ള ആ ചുമകൾ അവളോർത്തു. അങ്ങിനെ ചുമച്ചുചുമച്ചാണ് മല്ലിക മരിച്ചതു്. ചുമച്ചു മരിക്കുന്നവരുടെ കഥ മല്ലിക ലേഖുവിനോടു പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. അതവളോർമ്മിച്ചിട്ടുണ്ടു്. കാശി പണ്ഡാമാരുടെ നാടാണ്. അവരുടെ മഹാനേതാവായ ജഗത്ധനപണ്ഡ ഒരു മഹാമാന്ത്രികനായിരുന്നു. അയാൾ മന്ത്രവിദ്യകൊണ്ടു് ദേവന്മാരെ ഇരുമ്പഴികളിട്ട തുറുങ്കിലടച്ചു. തങ്ങളെ തുറന്നുവിടാൻ അവർ പണ്ഡയോടു് താണുവീണപേക്ഷിച്ചു. ഒടുവിൽ നാടുചുററിയിട്ട തിരിച്ചുവരുമെന്ന വ്യവസ്ഥയിൽ ദേവന്മാർ മോചിപ്പിക്കപ്പെട്ടു. ദേവന്മാർ മഹാദേവനെക്കണ്ടു് തങ്ങളുടെ ഗതികേടറിയിച്ചു. വിശന്നും വലഞ്ഞും ചെന്ന ദേവന്മാരോടു മഹാദേവൻ പറഞ്ഞു: “ഒരു പച്ചക്കാളയെയുംകൊണ്ടു് മനുഷ്യൻെറ നെഞ്ചിലും കണ്ഠത്തിലും ചെന്നിരുന്നു് രക്തം കുടിപ്പിക്കുക. അതു് മേൽകീഴ് ഓടുമ്പോൾ, “ഖുക്ക്, ഖുക്ക്, ഖുക്ക്” എന്നു വീണ്ടും വീണ്ടും പറയുക. നിങ്ങൾക്കു് ആഹാരം കിട്ടും. ദേവന്മാർ അങ്ങിനെ ചെയ്തു. അന്നുമുതൽ മനുഷ്യൻ ചുമയ്ക്കാൻ തുടങ്ങി. ചുമച്ചുചുമച്ചു മരിക്കാൻ തുടങ്ങി. കുഞ്ഞുനാളിൽ തന്നെയടുക്കിപ്പിടിച്ചുറക്കാൻ കിടത്തിക്കൊണ്ടു് അമ്മ പറഞ്ഞുതന്ന പുരാണകഥയാണിതു്. ക്രൂരനായ പണ്ഡയാണ് ഈ ഭയങ്കരമായ ഭാഗ്യദോഷം മനുഷ്യരാശിക്കു് വരുത്തിവച്ചതു്. അമ്മയെ കൊന്നതു് ആ ജഗത്ധന പണ്ഡയാണ്.

അച്ഛൻ അമ്മയെ പുതപ്പിച്ചിരുന്ന തുണി വലിച്ചു് അവരുടെ മുഖം മൂടിയിട്ടു........“അമ്മയെ ഗംഗാദേവി കൊണ്ടുപോയി മകളേ—” ലേഖുവിനെ തിരിച്ചുകൊണ്ടുപോരുമ്പോൾ ജഗന്നാഥദേവൻ പറഞ്ഞു. ഗംഗാദേവി കൊണ്ടുപോയി........ആ നദിമാതാവ് അത്ര ഹൃദയശൂന്യയാണോ? ലേഖു ചിന്തിച്ചു. പിന്നെ എത്രയോതവണ ഗംഗയുടെ തീരത്തു കണ്ണുനീരുമായി നിന്നിട്ടു് ‘മകൾ എന്തുകഴിച്ചു?’ എന്നു് ആ നദി ചോദിച്ചില്ല.

ഈ പണ്ഡാമാർ തങ്ങളെപ്പററി എന്തോ ഒക്കെ പറഞ്ഞു. ഗംഗാദേവിയെ തെററിദ്ധരിപ്പിച്ചുകാണും........

ഏറെത്താമസിയാതെ ജഗന്നാഥദേവനും മരിച്ചു. വളകൾ വാങ്ങിക്കൂട്ടിയിരുന്ന മുറിയുടെ മൂലയ്ക്കുകിടന്നു് ആ സ്നേഹംനിറഞ്ഞ മനുഷ്യൻ അന്ത്യശ്വാസം വലിച്ചു. അന്നു് ലേഖുവിൻെറ ആത്മാവു് തകർന്നുപോയി. അന്നു് അവൾക്കു് പത്തുവയസ്സുണ്ടു്. ജീവിതത്തിലാദ്യമായി അവൾക്കു് ഒരു നിസ്സഹായത അനുഭവപ്പെട്ടു. ജഗന്നാഥദേവൻെറ ചിതാഭസ്മം ഗംഗയിലൊഴുക്കിയപ്പോൾ ഒട്ടേറെ ആളുകളുണ്ടായിരുന്നു. അതുകഴിഞ്ഞു് എല്ലാവരും പോയി. അച്ഛൻെറ അമ്മയുടെ ഒരനുജത്തിയും അവരുടെ ഭർത്താവും കുട്ടികളുമാണു് ആ വീട്ടിൽ ശേഷിപ്പുള്ളതു്. ലേഖു ഒററയ്ക്കായിപ്പോയതുപോലെ അവൾക്കുതോന്നി. അവൾ കരഞ്ഞുകരഞ്ഞു് രാത്രികളും പകലുകളും കഴിച്ചുകൂട്ടി. അവൾ നോക്കുന്നിടത്തെല്ലാം അപരാജിതാപുഷ്പംപോലെ ഇരുണ്ടുമിനുന്ന അമ്മയുടെ ആ കണ്ണുകൾ അവളെ മാടിവിളിക്കുന്നതായി തോന്നി.

ഇന്നിപ്പോൾ നാലുവർഷങ്ങൾകൂടി പിന്നിട്ടിരിക്കുന്നു. ഇടതടവില്ലാതെ അനുഭവങ്ങളുടെ കടന്നൽക്കുത്തേററു് കഴിച്ചുകൂട്ടിയ നാലു വർഷങ്ങൾ. ലേഖുവിൻെറ അമ്മയെ സംബന്ധിച്ചു സകലതും അവരുടെ മരണത്തോടെ തീർന്നിരുന്നു. മല്ലിക ജീവിച്ചിരിക്കുമ്പോൾതന്നെ അവളുടെ വൃദ്ധമാതാവു് അന്തരിച്ചു. അതോടെ കുടുംബം പര്യവസാനിച്ചു. ദൂരെ വെയ്ൻഗംഗയിലെ നെൽപ്പാടങ്ങളേയും മെയ്കൽ മലകളിലെ പൂക്കളേയും പററിയുള്ള ഓർമ്മകൾ മാത്രമേ അവരെസംബന്ധിച്ചു് അവശേഷിച്ചുള്ളു. അച്ഛൻെറ നാവിലൂടെ കുഞ്ഞുനാളിൽ കേട്ടതാണെങ്കിലും ആ ഓർമ്മകളെല്ലാം സുന്ദരങ്ങളാണെന്നു് ലേഖുവിനു് തോന്നിയിരുന്നു. എന്നല്ല, ലേഖുവിനെ മടിയിലിരുത്തിക്കൊണ്ടു് മല്ലികയുടെ മുഖത്തേയ്ക്കുനോക്കി ''അമ്മയുടെ തനിപ്പകർപ്പുതന്നെ

മകളു്" എന്നു് സുരതവണ ജഗന്നാഥദേവൻ പറഞ്ഞിട്ടുള്ളതു് അവളോർത്തു. താൻ അമ്മയുടെ മകളാണു്. അതുകൊണ്ടു വെയിൻഗംഗാതടങ്ങളുടെ മനോഹാരിതയും വിശുദ്ധിയും തന്നിലുണ്ടു്. ആ ആഹ്ലാദത്തിന്റെ അർത്ഥം അവൾക്കു മനസ്സിലായിരുന്നില്ല. ആ വിദൂരമായ നാടു് അവൾ കണ്ടിട്ടേയില്ല. അവിടേക്കു് ഒരിക്കലെങ്കിലും ഒന്നു പോകാൻ കഴിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിൽ എന്നു് അച്ഛനമ്മമാരും ജീവിച്ചിരുന്ന കാലത്തുതന്നെ അവൾ ആഗ്രഹിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അവർ മരിച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ അത്തരം ആഗ്രഹങ്ങൾ വർദ്ധിച്ചു. സത്യത്തിൽ വെയിൻ ഗംഗാതീരമെന്നല്ല ഈ ഭൂമിയിൽ എവിടെയെങ്കിലും പോയാൽ മതിയെന്നു് തോന്നിയ പല സന്ദർഭങ്ങളുമുണ്ടായി. കാരണമുണ്ടു് അച്ഛനുംകൂടി മരിച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ ആ വീട്ടിൽ അവൾക്കുവേണ്ടി ജീവിക്കുന്ന ആരുമില്ലാതായി. അതു സ്വാഭാവികമാണു്. ജഗന്നാഥദേവന്റെ അമ്മയുടെ അനുജത്തിയും അവരുടെ ഭർത്താവും അവളെ എത്രമാത്രം ശ്രദ്ധിച്ചു വളർത്തും? അകന്ന ബന്ധുക്കളുടെ നിലയേ അവൾക്കുള്ളു. അവർക്കു ആറേഴുകുട്ടികളുണ്ടു്. മാത്രമല്ല. ദരിദ്രമായ ഒരു കുടുംബമാണതു്. കാശി നഗരത്തിലെ ചില ചില്ലറ കൂലിപ്പണികൾകൊണ്ടാണു് ആ ഗൃഹനാഥൻ കുടുംബം പുലർത്തിപോരുന്നതു്. അവിടെ ലെച്ചു ഒരധികപ്പറ്റായതിൽ അത്ഭുതമില്ല. ഒരു മുറിയുടെ മൂലയിൽ വച്ചിരുന്ന ഒന്നോ രണ്ടോ പെട്ടി വളകൾ മാത്രമാണു് ആ പിതാവു് അവൾക്കുവേണ്ടി ഇട്ടിട്ടുപോയതു്. അവൾ പലദിവസവും ആ വളകളിലേക്കു് നോക്കി ഇരുന്നുപോയിട്ടുണ്ടു്. ഒരുദിവസം അവളുടെ മൂത്തമ്മ (അച്ഛന്റെ അമ്മയുടെ അനുജത്തിയെ അവൾ അങ്ങനെയാണു് വിളിച്ചിരുന്നതു്) അവളെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു: "ചുമ്മാ കുത്തിയിരിക്കാതെ ആ വള എടുത്തുകൊണ്ടുപോയി വില്ക്കെടി പെണ്ണേ" എന്നു്. ആദ്യം ലെച്ചുവിനു് ഒരു ഞെട്ടലാണുണ്ടായതു്. ഇനി കാശിയിലെ ജനനിബിഡമായ തെരുവുകളിൽ അവൾ വള വില്ക്കാൻപോകണം. എന്തൊരു

ഭയങ്കര തെരുവുകളാണതു്! എന്തൊരു ആൾക്കൂട്ടമാണവിടെ! ജഗന്നാഥദേവൻ അവളെ പലവുരു നഗരത്തിൽ കൊണ്ടുപോയിട്ടുണ്ടു്. അച്ഛൻ കൂടെയുണ്ടായിരുന്നിട്ടും അവൾക്കു് അന്നൊക്കെ എന്തു പേടിയായിരുന്നെന്നോ! ഉയർന്നുയർന്നു നിന്നു് നടന്നുപോകുന്നവരുടെ നിറുകയിലേയ്ക്കുറ്റുനോക്കുന്ന വലിയ കെട്ടിടങ്ങൾ, പല വേഷങ്ങളണിഞ്ഞു് തുരുതുരാ നീങ്ങുന്ന മനുഷ്യർ, ഇപ്പോൾ വന്നുപുറത്തുകയറുമെന്നു തോന്നുമാറു് വേഗത്തിലോടുന്ന വാഹനങ്ങൾ, ഒന്നും തിരിച്ചറിയാൻ വയ്യാത്തവണ്ണം കേൾക്കുന്ന പലയിനം ശബ്ദങ്ങൾ—എല്ലാംകൂടി ഒരു പ്രത്യേക പ്രപഞ്ചംതന്നെയാണു്. ആ തെരുവുകളിൽ അവൾ എന്തുചെയ്യും? ആ വളകൾ ആരുംകാണാതെ എടുത്തു് ഗംഗയിലെറിഞ്ഞുകളയുവാൻ അവൾക്കുതോന്നി. അതവിടെയിരുന്നിട്ടാണല്ലോ കൊണ്ടുപോയി വില്ക്കാൻ അവളോടു പറഞ്ഞതു്. അച്ഛനുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ അവർ അതു പറയുകയില്ലായിരുന്നു. അച്ഛനുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ അതിന്റെയൊന്നും ആവശ്യം വരികയില്ലായിരുന്നു. പക്ഷേ ഈ വളകളെടുത്തു ഗംഗയിലെറിഞ്ഞുകളഞ്ഞാൽ അതോടെ ആ കുടുംബത്തിൽ അനുഭവിക്കേണ്ടിവരുന്ന ദുഃഖങ്ങളെല്ലാം തീരുമോ? അവളെ സംബന്ധിക്കുന്ന പ്രശ്നങ്ങളെല്ലാം പരിഹരിക്കപ്പെടുമോ? വളരെ അവ്യക്തമായ രേഖകൾപോലെയാണു് ഈ ചിന്തകൾ അവളുടെ ഉള്ളിൽ ഉണർന്നുമാഞ്ഞതു്. ലേഖുവിന്റെ മനസ്സും വിചാരങ്ങളും ബലപ്പെട്ടിട്ടില്ല. ഒരു നിസ്സഹായതയുടെ ഇരുൾച്ച അന്തരാത്മാവിൽ വീശിനില്ക്കുന്നതു അവൾക്കറിയാമായിരുന്നുവെന്നുമാത്രം. ഒരു ദിവസം രാവിലെ അവളുടെ മുത്തമ്മ "ഇന്നു വളവിറ്റു കാശു കൊണ്ടുവന്നില്ലെങ്കിൽ നിനക്കൊന്നും കഴിക്കാൻ തരില്ല" എന്നു പറഞ്ഞപ്പോഴാണു് ലേഖു ഒരു പുതിയ രീതിയിൽ ചിന്തിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയതു്. പോരാഞ്ഞിട്ടു നഗരത്തിലേയ്ക്കു പോകാനിറങ്ങിയ മുത്തമ്മയുടെ ഭർത്താവു് അവളോടു് ഇത്രയുംകൂടി പറഞ്ഞു: "ഈ വീട്ടിലും ഈ നാട്ടിലും ഒരുമിരുപ്പില്ലെന്നു നിനക്കു

റിഞ്ഞുകൂടെ പെണ്ണേ? ഞാൻ തെരുവിൽപോയി കൂലിവേലചെയ്തിട്ടുവേണം എന്റെ പിള്ളേരെ വളർത്താൻ". മുത്തമ്മയുടെ മക്കളെല്ലാവരും ഇതു കേട്ടുകൊണ്ട് ചുറ്റും നിന്നിരുന്നു. ആ മനുഷ്യൻ അവളെ തിരിഞ്ഞുനോക്കിയിട്ട് ഇറങ്ങിപ്പോയി. ലേച്ചു മുഖംതാഴ്ത്തിനിന്നു. ആ വീട്ടിലെ ഇളയകുട്ടി അടുത്തുചെന്നിട്ട് മെല്ലെ ചോദിച്ചു: "ചേച്ചി കരയുകയാണോ?"

ആ മനുഷ്യൻ പറഞ്ഞതു് ശരിയാണ്. ആ വീട്ടിലും നാട്ടിലും മനുഷ്യജീവിതം കിടന്നു കഷ്ടിക്കുകയാണ്. ഈ നാടിന്റെ കഥ അറിഞ്ഞെങ്കിലേ അതു മനസ്സിലാകൂ. ബർണാസംഗമം കാശിപ്രദേശത്തെ ഏറ്റവും പ്രധാനപ്പെട്ട അഞ്ചു പുണ്യസ്ഥാനങ്ങളിലൊന്നാണ്. തീർത്ഥാടകരെല്ലാം ഇവിടം സന്ദർശിച്ചേ പോവുകയുള്ളൂ. വർഷംതോറും ചില കാലങ്ങളിൽ ഇവിടെ വിദേശികളുടെ ബഹളമാണ്. തെക്ക് അസീസംഗമത്തിലൂടെ വന്നു കാശിയിലേക്കിറങ്ങുന്ന തീർത്ഥാടകർ നഗരത്തെ ചുറ്റി, ഈശ്വരൻ വരച്ച അതിർരേഖപോലെ കിടക്കുന്ന പഞ്ചകോസി റോഡിൽക്കൂടി വടക്കുകിഴക്കേ അതിർത്തിയായ ബർണാസംഗമത്തിൽ വന്നെത്തും. അവിടെ വിധിപോലുള്ള കർമ്മങ്ങൾ ചെയ്തേ അവർ പോവുകയുള്ളൂ. ഇതെല്ലാമാണെങ്കിലും ഇന്ന് അധഃപതിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ഒരു പ്രദേശമാണിതു്. പണ്ടു ബർണാസംഗമം കാശിനഗരത്തിന്റെ ഒരു പ്രധാനഭാഗമായിരുന്നു. മഹമ്മദീയഭരണം തീരുന്നകാലത്തും അങ്ങനെയായിരുന്നിരിക്കണം. അന്ന് അതു് ധനസമൃദ്ധിയിലും ഐശ്വര്യത്തിലും കളിച്ചുജീവിച്ചു. ഇന്നാകട്ടെ ഈ പ്രദേശം കാശിനഗരത്തിനു പുറത്തുകിടക്കുന്ന ഒരു പ്രാന്തഭൂമിമാത്രമാണ്. ബർണാനദിയും ഗംഗയും തമ്മിൽ ചേരുന്ന ഈ പ്രദേശത്തു താമസിക്കുന്ന ജനങ്ങൾക്ക് പ്രത്യേകിച്ച് ജീവിതമാർഗ്ഗമൊന്നുമില്ല. തെക്കുപടിഞ്ഞാറോട്ടു തിരിഞ്ഞുനിന്ന് അവർ നല്ലകാലത്തിനുവേണ്ടി കാശിവിശ്വനാഥനെ പ്രാർത്ഥി

ച്ചുതുടങ്ങിയിട്ട് കാലംകുറെയായി. സകല പാപങ്ങൾക്കും അറുതിവരുത്തുന്ന ബർണ്ണാസംഗമത്തിലെ ജലത്തിൽ മുങ്ങിക്കുളിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയിട്ട് നാളുകൾ ഏറെയായി. കാശിയുടെ പല ഭാഗങ്ങളിലായി ഇരിക്കുന്ന ഭൈരോനാഥനേയും ദണ്ഡപാണിയേയും നവഗ്രഹങ്ങളേയും മണികർണ്ണികാകൂപത്തേയും വിശാലാക്ഷിയേയും നാഗേശ്വരനേയും കോതലിംഗേശ്വരനേയും എല്ലാം അവർ ആത്മാവർപ്പിച്ചു പ്രാർത്ഥിക്കാൻ തുടങ്ങിയിട്ട് ശതവർഷങ്ങളാകുന്നു. എന്നിട്ടും ബർണ്ണാസംഗമത്തിലെ ജീവിതം ദുഃഖത്തിലും കഷ്ടപ്പാടിലുംതന്നെ ഇഴഞ്ഞുനീങ്ങുന്നു. "ഇവിടെമാത്രം വിളമ്പാൻ അന്നപൂർണ്ണേ, നീ മറന്നുപോയോ?" എന്നു എഴുപതും എൺപതും വയസ്സുവരെ പട്ടിണിയും കഷ്ടപ്പാടും അനുഭവിച്ച വൃദ്ധന്മാരും വൃദ്ധകളും തെക്കുകിഴക്കോട്ടു തിരിഞ്ഞു നിന്ന് ചിലപ്പോൾ ചോദിക്കുന്നതുകേൾക്കാം. ഈ ചോദ്യത്തിനൊരർത്ഥമുണ്ട്. കാശിക്കാകെ അന്നംവിളമ്പുന്നത് സാക്ഷാൽ അന്നപൂർണ്ണയാണ്. വിശ്വേശ്വരന്റെ അഭീഷ്ടമനുസരിച്ചാണ് ദേവി ഇതു നിർവ്വഹിക്കുന്നത്. കാശിനഗരം ജനംകൊണ്ടുകാലത്ത് അവിടെയുള്ള ജനങ്ങൾക്കു മുഴുവനും ആഹാരം കൊടുക്കുവാൻ മാർഗ്ഗമെന്തെന്ന് അന്നപൂർണ്ണാദേവി ആലോചിച്ചു. ഒരു വഴിയും കാണാതെ അവർ ഉൽക്കണ്ഠാകുലയായി. ഈ വിഷമംകണ്ട് ഗംഗാദേവി തുണയ്ക്കായെത്തി. ഒരുപിടി ഉഴുന്നുപരിപ്പുവീതം ഓരോരുത്തർക്കും കൊടുക്കാമെങ്കിൽ ഒരു ലോട്ടാ വെള്ളം താനും നൽകിക്കൊള്ളാമെന്ന് ഗംഗാ അന്നപൂർണ്ണയെ അറിയിച്ചു. അന്നപൂർണ്ണ ആശ്വാസംപൂണ്ടു. അങ്ങനെയാണ് കാശിയിലെ ജനങ്ങൾക്ക് അന്നം കിട്ടിത്തുടങ്ങിയതു്. അന്നപൂർണ്ണയെ ആദരിച്ചാണ് ഇപ്പോഴും ധനികന്മാർ ഒരുപിടി നനച്ച ഉഴുന്നുപരിപ്പ് ധർമ്മംകൊടുക്കുന്നത്. ബർണ്ണാസംഗമത്തിലെ പാവങ്ങൾ നനഞ്ഞുവീർത്ത ഈ ഒരുപിടി ഉഴുന്നുപരിപ്പിൽ ജീവിതമർപ്പിച്ചിട്ട് അന്നപൂർണ്ണയേയും പ്രാർത്ഥിച്ചു കഴിയുകയാണ്. അതാണ് പട്ടിണികൊണ്ടു വലയുമ്പോൾ

അവർ ആ ദേവിയേനോക്കി 'എന്താണമ്മേ വരാത്തതു്?' എന്നു് മൂകരായി ചോദിച്ചുപോകുന്നതു്.

ലേഖ അന്നപൂർണ്ണയെ മനസ്സർപ്പിച്ചു പ്രാർത്ഥിച്ചുവന്നു. ദിവസങ്ങൾചെല്ലുന്തോറും ഞെരുക്കങ്ങൾ വർദ്ധിച്ചു. ലേഖുവിനു് സമാധാനം കൊടുക്കുവാൻ ഒരു സ്ത്രീമാത്രമുണ്ടായിരുന്നു. വൃദ്ധയായ രാംദേവിയാണതു്. ഉററവരായി പ്രത്യേകിച്ചാരുമില്ലാത്ത രാംദേവി ലേഖുവിന്റെ വീട്ടിന്റെ അല്പമടുക്കലാണു് താമസിക്കുന്നതു്. സദാസമയവും 'മഹേശ്വര മഹേശ്വര വിശ്വനാഥ വിശ്വനാഥ' എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടു് ഒരു യോഗിനിയെപ്പോലെ അവർ കാലംകഴിച്ചുപോന്നു. ജഗന്നാഥദേവനെ ഒരു മകനെപ്പോലെ സ്നേഹിച്ചിരുന്ന രാംദേവി ലേഖുവിനെ ചെറുമകളെപ്പോലെ കരുതിയതിലത്ഭുതമില്ല. പക്ഷേ അവർക്കെന്തു ചെയ്യാൻ കഴിയും. ദിവസവും ബർണസംഗമത്തിലുള്ള ആദികേശവക്ഷേത്രത്തിൽ നിവേദിക്കുന്ന അല്പം ആഹാരംകഴിച്ചാണു് അവർ കഴിഞ്ഞുപോരുന്നതു്. ദിവസവും പ്രഭാതംമുതൽ പ്രദോഷംവരെ ക്ഷേത്രത്തിൽതന്നെ അവർ കഴിച്ചുകൂട്ടും. ആ സമയമത്രയും അവിടെയുള്ള സൂര്യദേവനേയും സംഗമേശ്വരനേയും ബ്രഹ്മേശ്വരനേയും ഉറക്കെ വിളിച്ചുപ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. അങ്ങനെ പ്രാർത്ഥിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുമ്പോൾ അവർ 'എന്റെ മകൾക്കു രക്ഷകൊടുക്കണേ' എന്നു് ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു് പറയുന്നതു കേൾക്കാം. ലേഖുവിനുവേണ്ടിയുള്ള ഹൃദയംനൊന്ത പ്രാർത്ഥനയാണതു്. വിഷ്ണുഭഗവാനും സൂര്യദേവനും സംഗമേശ്വരനും ഹൃദയമുണ്ടെങ്കിൽ തന്റെ വിളി കേൾക്കാതിരിക്കയില്ലെന്നു് രാംദേവിക്കറിയാം. നിർദ്ദോഷിയായ ഒരു പെൺകുട്ടിയെ അങ്ങനെ നശിപ്പിക്കുവാൻ ഈശ്വരൻ വിചാരിക്കുമോ. ഇല്ല, അതുണ്ടാവില്ല. ലേഖുവിനു് ഒരു ഭാവിയുണ്ടു്. അവളുടെ അമ്മയെ രാംദേവി ഇതുപോലെ സ്നേഹിച്ചിരുന്നു. മല്ലികയ്ക്കു വേണ്ടി ധാരാളം പ്രാർത്ഥിച്ചിരുന്നു. അവൾ മരിക്കുമെന്നു് രാംദേവി സ്വപ്നത്തിൽപോലും വിശ്വസിച്ചില്ല. പക്ഷേ മല്ലിക

മരിച്ചു. ഗംഗാതീരത്തൊരിടത്തു് ആ ഗുണവതിയായ സ്ത്രീയുടെ ശരീരം എരിഞ്ഞുതീരാറായപ്പോഠം മൂന്നുകൈ വെള്ളംകോരി ആ ചാമ്പലിൽ തളിച്ചുകൊണ്ടു് പിരിഞ്ഞുപോയ ആത്മാവിനുവേണ്ടി താംദേവി പ്രാർത്ഥിച്ചു. എഴുപതുവർഷക്കാലം ബർണ്ണയുടേയും ഗംഗയുടേയും തടത്തിൽ എത്രയോ ജീവിതങ്ങഠം ചിതയിലിരുന്നു് എരിഞ്ഞടങ്ങുന്നതു് അവർ കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. പക്ഷെ അന്നത്തെപ്പോലെ അവരുടെ മനസ്സു് ഇളകിയിട്ടില്ല. ഗംഗയിൽനിന്നു കോരിയെടുത്ത മൂന്നുകൈ വെള്ളം അവരുടെ കണ്ണുനീരുംകൂടി കലർന്നാണു് ചിതയിലേക്കു വീണതു്. പിന്നീടുള്ള ദിവസങ്ങളും ലേഖുവിനെ സമാധാനിപ്പിച്ചതു് അവരാണു്. മൂന്നാലുവർഷത്തിനുള്ളിൽ ജഗന്നാഥദേവൻ അന്ത്യയാത്ര പറഞ്ഞപ്പോഴും പറഞ്ഞറിയിക്കാൻ വയ്യാത്ത വികാരങ്ങഠം അവരുടെ ഉള്ളിൽ പതഞ്ഞുപൊന്തി. അതും അവർ കടിച്ചമർത്തി. ലേഖുവിന്റെ മുഖത്തു നോക്കുമ്പോഴെല്ലാം അവരുടെ ആത്മാവിൽ ദുഃഖത്തിന്റെ നിഴൽവീണിരുന്നു.

2. സിന്ദൂരം നിറച്ച ചെപ്പ്

ഒരു ദിവസം അവർ ലല്ലുവിനെ നഗരത്തിലേക്കു് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി. പോകുംവഴി അവളോടു പലതുംപറഞ്ഞതിനിടയ്ക്കു് രാംദേവി തൻെറ ഉദ്ദേശ്യം അവളെ അറിയിച്ചു. ജോലിചെയ്തുജീവിക്കുന്നതിൽ യാതൊരഭിമാനക്കുറവുമില്ല. ലല്ലു വളവാങ്ങിവിററു് ജീവിതമാർഗ്ഗമുണ്ടാക്കണം. അവളുടെ അച്ഛൻെറ തൊഴിൽ അതായിരുന്നു. ആ മനുഷ്യൻ മരിച്ചപ്പോൾ അവൾക്കായി നല്കിയിട്ടുപോയതു് രണ്ടുപെട്ടി വളകളാണു്. ആ വളകൾ ജഗന്നാഥദേവൻെറ മരണപത്രമാണു്. അതിശക്തമായ ഒരു നിർദ്ദേശവും പ്രത്യാശയും അതിലന്തർഭവിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അതു സ്വീകരിക്കേണ്ട കടമ ഒരു മകൾക്കില്ലേ? കാശി പുരാതനമായ ഒരു നഗരമാണു്. അവിടെ ഭയപ്പെടാനൊന്നുമില്ല. അവിടെ അധർമ്മമൊന്നും നടക്കുകയില്ല. എത്ര കൊച്ചുകുട്ടികൾ അവരുടെ സ്വന്തം തൊഴിലുകൾ ചെയ്തു ജീവിക്കുന്നു. ഇങ്ങനെ പലതും രാംദേവി പറഞ്ഞു. ലല്ലുവിൻെറ ഹൃദയത്തിൽ എന്തോ ഒക്കെ വികാരങ്ങൾ ഓളംതല്ലി. രാംദേവി നല്ലതല്ലാത്ത ഒന്നും അവളോടു പറയുകയില്ല. ഇപ്പോൾ പറഞ്ഞതും നല്ലതുതന്നെ. പക്ഷേ എങ്ങനെ ദിവസവും നഗരത്തിൽ പോകും? എങ്ങനെ വളവില്ക്കും? ആരുവാങ്ങിക്കും? അവിടെ എന്തെല്ലാമപകടങ്ങൾ പതിയിരുപ്പുണ്ടു്! ഇപ്പോൾ രാംദേവി അവ

ളെ അങ്ങോട്ടു വിളിച്ചുകൊണ്ടുപോവുകയാണ്. ആ തെരുവ കളിൽ നടക്കുവാൻ അവൾക്കു കാലുറയ്ക്കുമോ? ആ ജനബാഹുല്യം കാണുമ്പോൾ അവൾ ബോധംകെട്ടു വീഴുകയില്ലേ?

"ഇന്നു് നാഗപഞ്ചമിയാണു്. നമുക്കു് ഒരു തൊഴിൽ തുടങ്ങാൻ നല്ലദിവസം". രാംദേവി പറഞ്ഞു. ലല്ലു സാക്ഷാത്തമായ മനസ്സോടെയെന്നപോലെ നിശ്ശബ്ദയായി നടന്നു. അവർ നഗരത്തിലെത്തിയപ്പോൾ സൂര്യൻ ശക്തിയായി ജ്വലിക്കുവാൻ തുടങ്ങിയിരുന്നു. രാംദേവിയും, ലല്ലുവും ഒരു വില്പന സ്ഥലത്തുചെന്നു. ലല്ലു ജഗന്നാഥദേവന്റെ പുത്രിയാണെന്നു് പരിചയപ്പെടുത്തിയപ്പോൾ ആ വില്പനക്കാരന്റെ മുഖത്തു് സന്തോഷവും വിഷാദവും മാറിമാറി തെളിയുന്നതു് അവൾകണ്ടു. അച്ഛനോടു് സ്നേഹമുള്ള ആളായിരിക്കണം ആ വില്പനക്കാരനെന്നു് അവൾ ആലോചിച്ചു. അപ്പോൾ, ബഹളംനിറഞ്ഞ എല്ലാ പേടികളും ഒളിച്ചിരിക്കുന്ന, ഈ വിശാലമായ കാശി നഗരത്തിൽ അവളുടെ അച്ഛനേയും ആ വഴിക്കു് അവളേയും കരുണയോടെ കരുതുന്ന ഒരാളെങ്കിലുമുണ്ടു്. അതൊരു വലിയ ആശ്വാസമാണു്. അവൾ വള വില്ക്കാൻ വരുമ്പോൾ എന്തെങ്കിലും ഒരു ശങ്കയുണ്ടായാൽ, എന്തെങ്കിലും ഒരാപത്തു സംഭവിച്ചാൽ അയാളുടെ അടുക്കൽ ഓടിവരാം.............രാംദേവി മാലകളായി അടുക്കിക്കെട്ടിയ കുറെ വളകൾ വാങ്ങി, അതിലൊരു ഭാഗം ലല്ലുവിനെ ഏല്പിച്ചു. അന്നു വൈകിട്ടു് നാലുമണിവരെ അവർ വീടുകൾ കയറിയിറങ്ങി വളവിററു. ലല്ലുവിനു് പുതിയ ഒരു ധൈര്യവും ഉത്സാഹവും തോന്നി. അതു് തീരെ മോശപ്പെട്ട ഒരു തൊഴിലല്ല. നാലു മണിയായപ്പോൾ അവർ തിരിച്ചു് ബർണസംഗമത്തിലേയ്ക്കു് നടന്നു.

വഴിക്കു് ലല്ലുവിന്റെ ഹൃദയംനിറച്ചു് നാഗപഞ്ചമിയെ കുറിച്ചുള്ള ഓർമ്മകളായിരുന്നു. അച്ഛന്റെകൂടെ നാഗക്കുവന് മഹല്ലായിൽ അവൾ പോയിട്ടുണ്ടു്. അവിടത്തെ നാഗക്കുപം കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. നാഗപൂജയിൽ പങ്കെടുത്തിട്ടുണ്ടു്. അവിടെ ആ

ഭിത്തിയിലുള്ള മൂന്നു സർപ്പങ്ങളുടെ രൂപങ്ങളും ഒരു സർപ്പത്തോടുകൂടിയുള്ള മഹാദേവരൂപവും അവളുടെ മനസ്സിൽ തെളിഞ്ഞുനിന്നിരുന്നു. ശ്രാവണമാസത്തിലെ ഇരുപത്തിനാലും ഇരുപത്തിയഞ്ചും തീയതികളിലാണു് ജനങ്ങൾ നാഗകൂപത്തിൽ പോകുന്നതു്. ഇരുപത്തിനാലാംതീയതി സ്ത്രീകൾ മാത്രമേ പോവുകയുള്ളു. അടുത്ത ദിവസം പുരുഷന്മാരും. നാഗേശ്വരവിഗ്രഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ ഭയവിഹ്വലയായി മഹേശ്വരനേയും ശ്രീപാർവ്വതിയേയും സകലസർപ്പദൈവങ്ങളേയും വിളിച്ചുകൊണ്ടു് അവൾ അന്നെല്ലാം നിന്നിട്ടുണ്ടു്. നാഗകൂപത്തിനു തെക്കുഭാഗത്തു് ഒരു മുഴുത്ത ആൽവൃക്ഷം നില്ക്കുന്നതു് അവളെ വളരെയധികം ആകർഷിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ആ വലിയ വൃക്ഷം അവൾക്കുതന്നെ അറിയാൻവയ്യാത്ത എന്തൊക്കെ വികാരങ്ങൾ അന്നെല്ലാം സൃഷ്ടിച്ചിരുന്നു. സകല നക്ഷത്രങ്ങളേയും ചന്ദ്രനേയും ആ വൃക്ഷം അതിന്റെ ഇലകൾക്കിടയിൽ ഒളിച്ചുപിടിച്ചിരുന്നു. അതിന്റെ പോടുകളിൽ കരിനാഗങ്ങളും അനേകം ഭീകരജന്തുക്കളും കൂടി താമസമാക്കിയിരുന്നു. ആ ആലിന്റെ മൂട്ടിൽ വളരെ പഴക്കമുള്ള നാഗരൂപവിഗ്രഹങ്ങൾ ഇരിപ്പുണ്ടു്. എല്ലാംകൂടി എന്തൊരു ഇരുട്ടും ഭീതിയുമാണു് ആ വൃക്ഷം അടക്കിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടുനില്ക്കുന്നതു്. ഇപ്പോൾ നാഗകൂപത്തിലേക്കു് പെൺകുട്ടികളും യുവതികളും വൃദ്ധകളുമെല്ലാം പോവുകയാണു്. ശ്രാവണമാസത്തിലെ അഞ്ചാംതീയതിയാണിതു്. അന്നു് കാർക്കോടക നാഗതീർത്ഥത്തിൽ മുങ്ങിക്കുളിക്കണം. സർപ്പങ്ങളിൽനിന്നുള്ള രക്ഷയ്ക്കും ഐശ്വര്യത്തിനും അത്യാവശ്യമാണു്. അവിടെ അർച്ചിക്കുവാൻ തളികകളിലും പൂക്കൂടകളിലും ധാരാളം നിറമുള്ള പുഷ്പങ്ങളുമായിട്ടാണു് ആ സ്ത്രീകൾ പോകുന്നതു്. ശ്രാവണമാസത്തിൽ സർവ്വത്ര പൂക്കളാണു്. ഒരു ചെടിപോലും കുസുമോത്സവം കൊണ്ടാടാതിരിക്കയില്ല. ഭാദ്രത്തിന്റെ കറുത്തിരുണ്ട മേഘങ്ങൾ ഇതുവരെ വന്നെത്താറായിട്ടില്ല. ആകാശം മിക്കവാറും വെളിച്ചത്തിന്റെ മടിയിൽകിടന്നു കളിക്കുകയാണു്. അവിടെ

നാഗകൂപം നില്ക്കുന്ന പ്രദേശത്തു് എന്തെല്ലാം ആർഭാടങ്ങളും ആനന്ദവും വന്നെത്തിക്കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടാവും!............രാംദേവിയും ലേജ്ജുവും ബർണസംഗമത്തിലെത്തി. രാംദേവിതന്നെ ലേജ്ജുവിനെ അവളുടെ വീട്ടിൽകൊണ്ടുചെന്നാക്കി. അവിടെ തൂക്കിയിട്ട സന്ധ്യാദീപം അവളെ കാത്തെന്നപോലെ നിന്നിരുന്നു. അന്നു് ആ വീടും ഗംഗാതീരവുമെല്ലാം പുതിയ ഉണർവ്വോടെ അവളെ സ്വീകരിക്കുന്നപോലെ തോന്നി. അന്നത്തെ വില്പനയിൽ കിട്ടിയ തുകമുഴുവൻ മുത്തശ്ശ സന്തോഷപൂർവ്വം വാങ്ങിച്ചു.

വള വില്ക്കാൻചെന്ന ലേജ്ജുവിനോടു് എല്ലാവരും സ്നേഹപൂർവ്വമാണു് പെരുമാറിയതു്. അതുകൊണ്ടുതന്നെ അവൾക്കു് മനസ്സിനു ധൈര്യവും ഉന്മേഷവും വർദ്ധിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. രാവിലെ ബർണസംഗമത്തിൽനിന്നു് നഗരത്തിലേക്കും വൈകുന്നേരം അവിടെനിന്നു് തിരിച്ചും നടക്കുന്നതിനിടയ്ക്കു് കാറ്റും വെയിലും അവളെ തലോടി വളർത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഭാദ്രത്തിലെ മൂന്നാംദിവസം കജ്‌രീമേളയിൽ പോയിട്ടു് സന്ധ്യയ്ക്കു് തിരിച്ചുവന്ന ലേജ്ജുവിനെ രാംദേവി അടിമുടി സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി. അന്നു് രാവിലെയും വൈകുന്നേരവും അവൾ മററു സ്ത്രീകളോടൊപ്പം ബർണസംഗമത്തിൽ മുങ്ങിക്കുളിച്ചു. കജ്‌രീമേള സ്ത്രീകൾക്കുവേണ്ടി മാത്രമുള്ളതാണു്. ശംഖുധാരയിലും ഈശ്വരഗംഗയിലുമാണു് പ്രധാന മേളകൾ. അവിടെ താണജീവിതം നയിക്കുന്ന സ്ത്രീകൾചേർന്നു് കജ്‌രീഗീതം പാടും. അഭിസാരികമാരെ അവിടെ പോകാറുള്ളു എന്നാണു് വയ്പു്. ലേജ്ജു അവിടെ പോകണമെന്നു് രാംദേവിക്കു് അഭിപ്രായമുണ്ടായിരുന്നില്ല. അവൾ സത്യത്തിൽ മേളയ്ക്കു് പോയതല്ല. വളവില്പനയ്ക്കു് പററിയ സന്ദർഭങ്ങളാണീമേളകൾ. സന്ധ്യ മയങ്ങും മുമ്പു് തിരിച്ചുപോരുകയുംചെയ്തു. കടവിൽനിന്നുകൊണ്ടു് കജ്‌രീഗീതത്തിലെ രണ്ടു വരികൾ അവൾ പാടുന്നതുകേട്ടാണു് രാംദേവി അവളുടെ അടുക്കലേയ്ക്കു വന്നതു്.

“അതു പാടണ്ട മകളെ” രാംദേവി പറഞ്ഞു.

"അതെന്താണ്‌ ദേവീഅമ്മേ?" ലേഖു രാംദേവിയോടു ചോദിച്ചു. ലേഖുവും മററു രണ്ടുമൂന്നു പെൺകുട്ടികളും കുളിച്ചു കയറുകയായിരുന്നു.

രാംദേവി മറുപടിപറഞ്ഞില്ല. അവർ കുളിച്ചു് ഈറനണിഞ്ഞു് കയറുന്ന ലേഖുവിനെ ആ സന്ധ്യാപ്രകാശത്തിൽ നോക്കിനിന്നുപോയി. ആരുടേയോ ഹൃദയത്തിലേക്കു് എത്തിപ്പിടിക്കാനെന്നപോലെ അവളുടെ ഇരുണ്ട മുടി നീണ്ടുവളർന്നു കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഗംഗയെ തഴുകുന്ന കാററു് ആ ചികുരഭാരത്തെ ഏതോ മറുകരയിലേക്കു് ഇളക്കിവിട്ടു് മാടിവിളിക്കുകയാണ്. ലേഖുവിൻെറ കണ്ണുകളിൽ ഭാദ്രമാസത്തെ കറുത്ത മേഘങ്ങൾ മുഴുവൻ ഒളിച്ചുകയറി ഇരുപ്പുണ്ടു്. ആ നീലിമ ഗംഗയുടെ ഇരുളടഞ്ഞ ഹ്രദങ്ങളിൽനിന്നു് അവൾ സഞ്ചയിച്ചതാണ്. അവളുടെ ചുണ്ടുകൾ എന്തോ ഒക്കെ കഥകൾ പറഞ്ഞുകൊണ്ടു് നില്ക്കുന്നു. ആയിരത്തൊന്നു രാവുകൾകൊണ്ടും പറഞ്ഞുതീർക്കാൻ വയ്യാത്ത കഥകൾ. പഴങ്ങൾ തുടുത്തു പാകമായി നില്ക്കുന്ന ചില്ലയിലേയ്ക്കു് നോക്കുംപോലെയുണ്ടു് അവളുടെ മാറിടം. ആ വാകച്ചെടികൾ അകന്നുനിന്നു് അതു നോക്കിക്കാണുകയാണ്. അവൾ അവയുടെ കീഴിൽ ചെന്നുനിന്നാലും അവയുടെ കരങ്ങൾ അങ്ങോട്ടെത്തിസ്പർശിക്കുകയില്ല. അതു് അങ്ങനെ തൊടുവാനുള്ളതല്ലെന്നു് ആ വാകച്ചെടികൾക്കറിയാം. വിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിൽ തൂക്കിയിട്ടിരിക്കുന്ന മണികൾപോലെ അവളുടെ അരക്കെട്ടു് ഒതുങ്ങിയും ജഘനം തടിച്ചും വളർന്നിരിക്കുന്നു. ബർണസംഗമം ഇത്ര ചൈതന്യദായിയാണോ? അവിടത്തെ പരിശുദ്ധമായ ജലത്തിലാണ് അവൾ ദിവസവും മുങ്ങിക്കുളിക്കുന്നതു്. അതിലെ ചിററോളങ്ങളാണു് ലേഖുവിൻെറ ശരീരത്തിൽ ഈ സുന്ദരഛായകൾ എഴുതി ചേർത്തതു്. സ്ത്രീയുടെ സൗന്ദര്യം മഹാവൃക്ഷത്തെപ്പോലെ നീണ്ടുനില്ക്കുമെന്നു് ഒരു ചൊല്ലുണ്ടു്. അതു ശരിയാണോ? പകൽ സൂര്യനായും രാത്രിയിൽ ചന്ദ്രനായും ഋതുക്കളിൽ പൂക്കളും ഫലങ്ങളുമായും

സ്ത്രീയുടെ ചൈതന്യം വളർന്നുകയറുമത്രെ. പ്രകൃതിയെപ്പോലെ, ഏഴ് ആവരണങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ആ സൗന്ദര്യം ഒളിച്ചിരിക്കുന്നു. ശരിയാണ്. ലെച്ചുവിന്റെ സൗന്ദര്യം അവളുടെ ആത്മാവിന്റെ അന്തർനാളത്തിൽനിന്നും പുറത്തേക്ക് പരന്നൊഴുകി നില്ക്കുകയാണെന്ന് തോന്നുന്നു. അവൾ നഗരത്തിലേക്ക് പോകുമ്പോൾ എല്ലാവരും പ്രത്യേകിച്ചൊന്ന് നോക്കിപ്പോകുന്നത് അതുകൊണ്ടാണ്. സ്നാനഘട്ടങ്ങൾക്ക് അങ്ങനെയൊരു പ്രത്യേകതയുണ്ട്. അവിടെയാണ് ആത്മാവിനെ തണുപ്പിക്കുന്ന പുണ്യജലവും ഹൃദയത്തെ ഊഷ്മളമാക്കുന്ന കന്യകകളും അധിവസിക്കുന്നത്. ലെച്ചു ആ സ്നാനഘട്ടത്തിന്റെ സന്തതിയാണ്.

"കജ്റീ പാടരുതെന്ന് ദേവിഅമ്മ പറഞ്ഞതെന്താണ്?" വീട്ടിലേക്ക് നടക്കുമ്പോൾ ലെച്ചു രാംദേവിയോട് ചോദിച്ചു. അവർ ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല. ഗംഗയുടെ ഹൃദയത്തിലേക്ക് നോക്കി മെല്ലെ നടന്നതേയുള്ളു. അവിടെ ഓടങ്ങൾ അങ്ങോട്ടുമിങ്ങോട്ടും ഉഴഞ്ഞു നീങ്ങുന്നുണ്ട്. ആ ഓടങ്ങൾ പലപ്പോഴും അവളെ ആകർഷിച്ചിട്ടുണ്ട്. ദൂരെ ദൂരെയുള്ള രാജ്യങ്ങളിൽനിന്ന് അവ വരുന്നു. ദൂരെ ദൂരെ ഏതോ രാജ്യങ്ങളിലേക്ക് പോകുന്നു. ചിലത് കടവുകളിൽ അടുക്കും. തിരിച്ചുപോകും. രാത്രികാലങ്ങളിൽ ഓടങ്ങളിൽനിന്നുള്ള മനുഷ്യശബ്ദങ്ങൾ അവൾ കേൾക്കാറുണ്ട്. പാതി മയക്കത്തിനിടക്ക് ഗംഗയുടെ ഉൾത്തടത്തിൽനിന്ന് ഓടക്കാരുടെ വിളികളും പാട്ടുകളും അവളുടെ മനസ്സിലേക്ക് കടന്നുചെന്നിട്ടുണ്ട്. ഉറക്കാനും ഉണർത്താനും കഴിവുള്ള പാട്ടുകൾ. ആ വാകച്ചെടികളുടെ ഇലകൾക്കിടയിലൂടെയാണ് ആ പാട്ടുകൾ കടന്നുവരുന്നത്. അവയിൽ പലതിന്റെയും അർത്ഥം അവൾക്കറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു. പക്ഷേ അവയിലൊന്നിന്റെ ശീലുകൾ കഴിഞ്ഞ ഒരു വർഷക്കാലമായി അവളുടെ ഉള്ളിൽ തങ്ങിനില്ക്കുന്നുണ്ട്: അതിന് കാരണമുണ്ട്. ഏതു ഗീതത്തിനും വികാരം പകർന്നുകൊടുക്കുന്ന സന്ധ്യാരാഗത്തിനുള്ളിലൂടെയാണ് അത് നിത്യവുമെന്നോണം ബർണസം

ഗമത്തിൽ അലയടിച്ചുവരാറുള്ളതു്. ആ തോണിക്കാരന്റെ പാട്ടാണു്. അയാളെ അവർക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. കണ്ടിട്ടുണ്ടു്. രണ്ടു മൂന്നു വർഷങ്ങളായി ദിവസവും സന്ധ്യസമയത്തു് രാംദേവിക്കു് ഒരുകൂട പൂവു് അയാൾ കൊണ്ടുചെന്നു കൊടുക്കും. തോണിയുമായി രാംദേവിയുടെ കടവിലേക്കു് വരുമ്പോഴും അവിടെനിന്നു തിരിച്ചുപോകുമ്പോഴും അയാൾ ആ വരികൾ പാടും.

"സോനേസിങ്ഘ്ലലിയാ കേ അപോരകേശക്നാ
ച്ലീൻആബ്ബു് കരിൻജാബേദേ ദേബേസപ്നാ".

എന്തർത്ഥമുള്ള വരികൾ! വിവാഹത്തിനുള്ള സിന്ദൂരംനിറച്ചു ചെപ്പു് വെള്ളി അടപ്പിട്ടു് സൂക്ഷിച്ചിരിക്കുകയാണു്. ഉടൻ വരികയും പോവുകയും ചെയ്യുക. പക്ഷേ പോകുന്നവഴിക്കു് എനിക്കു ഒരു സ്വപ്നമെങ്കിലും തരിക. ഹൃദയത്തിന്റെ അഗാധഹ്റദങ്ങളിൽനിന്നു് ഒഴുകിവരുന്ന ഗാനം. ആ തോണിക്കാരൻ എത്ര കടവുകൾ കടന്നാണു് വരികയും പോവുകയും ചെയ്യുന്നതു്. അവിടെയെല്ലാം ഒരു സ്വപ്നമെങ്കിലും കിട്ടുവാൻവേണ്ടി അയാളുടെ മനസ്സുഴന്നു നടക്കുകയാണു്. അതു നല്ലവാൻ ഇതുവരെ ആരുമുണ്ടായില്ലേ? അസീസംഗമത്തിനടുത്താണു് അയാളുടെ താമസമെന്നു് രാംദേവി പറഞ്ഞു് ലേഖ മനസ്സിലാക്കിയിട്ടുണ്ടു്. അയാൾ കാശി നഗരക്കാരനല്ല. ദൂരെയേതോ നാട്ടിൽനിന്നു വന്നയാളാണു്. ആ നാടു് അവർക്കറിയില്ല. രാംദേവിയോടു ചോദിച്ചിട്ടുമില്ല. അവർക്കു് അയാളെപ്പററി ഒന്നും അറിയണമെന്നില്ല. ദൂരെനിന്നു കേൾക്കാറുള്ള ആ പാട്ടുകൊണ്ടു് തൃപ്തയാണു്. രാംദേവിക്കു് സന്ധ്യതോറും വീട്ടിൽ പൂജയുണ്ടു്. അതിനാണു് പൂക്കൾ കൊണ്ടുചെന്നുകൊടുക്കുന്നതു്.

"മഹേശ്വര മഹേശ്വര വിശ്വനാഥ വിശ്വനാഥ" രാംദേവി ഗംഗയിലേക്കു നോക്കി. ഒരു ഓടംവരുന്നു. "മനോഹരൻ വരുന്നുണ്ടു്. ലേഖ വീട്ടിലേയ്ക്കു പൊയ്ക്കൊള്ളൂ" രാംദേവി തിരിഞ്ഞുനടന്നു. ലേഖ ആ തോണിയിലേക്കു് നോക്കിനിന്നു. കടവിൽവന്നു് രാംദേവിക്കു് പൂക്കൂടകൊടുത്തിട്ടു് അയാൾ പോയി. വളരെ താണസ്വരത്തിൽ അയാൾ ആ വരികൾ പാടുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

....

3. ലഹരി പകരുന്ന പൂക്കൾ

ഗംഗയുടെ മാറിടം ഉയർന്നും താണും കിടന്നിരുന്നു. മങ്ങിയ നിലാവത്തു്, താഴ്ത്തിവെച്ച വിളക്കിനരികെ ആരെയോ. എന്തിനെയോ കാത്തു് കിടക്കുന്ന ഒരു കന്യകയെപ്പോലെ ആ നദി കാണപ്പെട്ടു. അന്നത്തെ എല്ലാ ഓർമ്മകളോടുംകൂടി ലെല്ലു ഉറങ്ങാൻ കിടന്നു. ചെറിയ ജനാലപ്പഴുതിലൂടെ ഗംഗയെനോക്കിനോക്കി കിടന്നാണു് അവളുറങ്ങിയതു്. ഒരു സ്വപ്നത്തിന്റെ അലകൾ അവളുടെ ഉള്ളിൽ അഴിഞ്ഞു നിറഞ്ഞു വരികയാണു്. നാഗതീർത്ഥം മുഴുവൻ ജനനിബിഡമായിരിക്കുന്നു. സർവ്വത്ര വെളിച്ചവും പൂക്കളും വാദ്യമേളങ്ങളും. അന്നു വൈകിട്ടു് തളികകളിലും പൂക്കൂടകളിലുമായിട്ടു് അവർ കണ്ട പൂക്കളും നാഗേശ്വരന്റെ മുൻപിൽ കിടപ്പുണ്ടു്. ചന്ദ്രൻ ഉയർന്നു തെളിഞ്ഞു നില്ക്കുന്നു. ആ ആലിന്റെ നിറുകയിലാകെ വെളിച്ചം തങ്ങിനില്ക്കുന്നു. അവിടെ കൂടിയിരിക്കുന്ന മനുഷ്യരിലെല്ലാം ഒരു സർപ്പസൗന്ദര്യത്തിന്റെ തിളക്കമാണു് അനുഭവപ്പെടുന്നതു്. ലെല്ലു കടന്നുചെന്നതോടെ ഒരായിരം സ്ത്രീകൾ പൂക്കളും പൂക്കിലകളും മരച്ചില്ലകളുമായി അവളുടെയടുക്കലേക്കു വന്നു. പുരുഷന്മാർ അകന്നുനില്ക്കയാണു്. അവരുടെ വെട്ടിത്തിളങ്ങുന്ന മുഖങ്ങൾ അവൾക്കു വ്യക്തമായി കാണാം. അവൾ നാണംകൊണ്ടു് വിവശയായി നിന്നു. ആ സ്ത്രീകൾ അവളുടെ ഉടയാടകൾ മുഴുവൻ

വലിച്ചഴിച്ച് കളയുകയും പകരം ആ മരവുരിയും ആലിലച്ചില്ലകളും ധരിപ്പിച്ച് ശിരസ്സിലും കഴുത്തിലും പൂക്കളും പൂമാലകളും അണിയിക്കുകയും ചെയ്തു. ചില പെൺകുട്ടികൾ അവളുടെ നെററിയിൽ ചുവന്ന പൊട്ടിടുവിച്ചു. മററുചിലർ ഇലകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ മൊന്തകളിലെ പനിനീർകൊണ്ട് തളിച്ചു. അവൾക്കു കുളിരുന്നതുപോലെ തോന്നി. കുറച്ചുപേർ അവൾക്കു പാലും പഴവും കൊടുത്തു. ഇത്രയുമായപ്പോൾ ആ സ്ത്രീകളെല്ലാം ഓടി മറഞ്ഞുകളഞ്ഞു. അവർ നാഗരൂപത്തിന്റെ പിന്നിലേക്കാണ് പോയത്. ഉടൻ പുരുഷന്മാരുടെ നടുവിൽനിന്ന് ഒരു രാജകുമാരൻ അവളുടെ അടുക്കലേക്ക് നടന്നുവന്നു. അയാളുടെ മുഖത്തിന് എന്തൊരു തിളക്കമാണ്! സ്വർണ്ണവർണ്ണമുള്ള ഒരു മണിനാഗത്തിന്റെ സൌന്ദര്യംപോലെ. അവൾ ഭയംകൊണ്ടു വിറച്ചു. ലജ്ജയുടെ ചിറെറാളങ്ങൾ ഓരോ സിരകളിലും അലച്ചുകയറി പടരുന്നു. ആ യുവാവും മരച്ചില്ലകളാണണിഞ്ഞിരിക്കുന്നതെന്നവൾ കണ്ടു. അയാളുടെ കഴുത്തിലും പൂമാലയുണ്ട്. പക്ഷെ ആ സൗന്ദര്യത്തിനിടയിൽനിന്ന് നീണ്ട നഖങ്ങൾ വെട്ടിത്തിളങ്ങുന്നു. കാതുകളിലെ കുണ്ഡലങ്ങൾ പ്രഭ ചിതറുന്നു. അയാൾ അവളെ മാറോടടുപ്പിച്ച് ഇറുകെപ്പുണർന്നു. അവൾക്ക് പിന്നെ ഓർമ്മയില്ല. അന്തരാത്മാവിന്റെ ദൃഷ്ടികൾക്കു മുന്നിൽ നിറമുള്ള ഒരാലില തുടിച്ചുനില്ക്കുന്നു. അതിലേക്ക് ഒരു കൃഷ്ണസർപ്പം നീന്തി അടുക്കുകയാണ്. അത് ആ ആലിലയുടെ നടുവിൽ കൊത്തി. അവിടെനിന്നും ചുവന്ന രക്തം കുതിച്ചൊഴുകുവാൻ തുടങ്ങി. ആ ഇല ആകെ കുളിരുകൊണ്ട് വിറക്കുകയാണ്. മുകളിൽ തെളിഞ്ഞുനിന്ന ചന്ദ്രനിലേക്ക് അവൾ നോക്കി. ചന്ദ്രബിംബത്തിന്റെ നടുവിൽ ചോര പൊടിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അതും കുളിരുകോരി നില്ക്കുയാണ്. എല്ലാ പൂക്കളും എല്ലാ ഇലകളും എല്ലാ മണൽത്തരിയും ഏതോ ഒരു കുളിരിന് കീഴടങ്ങിയതുപോലെ അവൾക്കുതോന്നി. അവളെ കെട്ടിവരിഞ്ഞു നിറുത്തിയിരുന്ന കൈകൾ പൊടുന്നനെ അഴിഞ്ഞു.....................

അവൾ ഞെട്ടിയുണർന്നു. ഗംഗയുടെ മാറു് ഉയരുകയും താഴുകയും ചെയ്യുന്നു. ഊരുക്കളിലിരുന്ന കൈകൾ അവളെടുത്തുയർത്തി. അവയിൽ നനവുപററിയിരുന്നു..........

ചോരച്ഛായം തേച്ച നിറത്തിൽ കിഴക്കു് പകൽവന്നെത്തി. ലേഖുവിനെ് അവളുടെ മുറിയിൽനിന്നിറങ്ങാൻ അനുവദിച്ചില്ല. മുത്തമ്മ അവൾക്കു തിരി ഉഴിയുകയും എന്തോ ഒക്കെ നിബന്ധനകൾ അവളോടു പറഞ്ഞുകൊടുക്കുകയുംചെയ്തു. കടുത്ത നിറത്തിലുള്ള പൂക്കൾ മനസ്സിലാകെ വിരിഞ്ഞുനിൽക്കുന്നതുപോലെ തലേരാത്രിയുടെ ചൂടു് അവളുടെ ഉള്ളിൽ നിറഞ്ഞുനിന്നു. ഗംഗാതീരത്തെ കടമ്പിലും മുററത്തെ വാകച്ചെടികളിലും ഇരുന്നു് ചിലക്കുന്ന കിളികൾ "ഇന്നു പൂക്കൾ, നാളെ കായ്കൾ" എന്നു് ആവർത്തിച്ചു് പറയുന്നതായി തോന്നി. ആ കിളികൾക്കു് ഉറക്കമുണർത്താൻ എന്തു വിരുതാണു്! അവരില്ലായിരുന്നെങ്കിൽ ഈ ദുഷ്ടബുദ്ധികളായ പുഷ്പങ്ങൾ മനുഷ്യനെ എന്നെന്നും ഉറക്കിക്കിടത്തുമായിരുന്നു. ഈ പൂക്കളാണു് മനുഷ്യന്റെ കണ്ണിൽ ഉറക്കം പകർന്നുകൊടുക്കുന്നതെന്നുള്ള കഥ ലേഖുവിനറിയാം. പണ്ടാരോ പണിചെയ്തു് തളർന്നപ്പോൾ ഈശ്വരനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു് കൈവരിച്ച സിദ്ധിയാണതു്. സൂര്യൻ മറഞ്ഞിട്ടും, ഇരുട്ടു വന്നിട്ടും, ചന്ദ്രിക കുളിരുകോരിയിട്ടും പണ്ടു് മനുഷ്യനുറങ്ങിയില്ല. ഒടുവിൽ അവൻ ഈശ്വരനെ പ്രാർത്ഥിച്ചു് നിദ്ര കൊടുക്കുന്ന വിഷം പൂക്കളിൽ നിറച്ചുവാങ്ങി. ഈ വിഷം ഓരോ മാസത്തിലും ഓരോതരം പൂക്കളിൽനിന്നു് ഗന്ധവാഹൻ മനുഷ്യരുടെ കണ്ണുകളിലേക്കെത്തിക്കും. ആഷാഢത്തിൽ ശരായുപുഷ്പത്തിൽനിന്നു്; ശ്രാവണത്തിൽ കുസേരപൂക്കളിൽനിന്നു്; കൗരത്തിൽ എള്ളിൻപൂവിൽനിന്നു്; കാർത്തികമാസത്തിൽ സണാപുഷ്പത്തിൽനിന്നു്; ആശ്വിനത്തിൽ ധാവരപുഷ്പത്തിൽനിന്നു്; പൗഷത്തിൽ തിഞ്ചപുഷ്പത്തിൽനിന്നു്; മാഘത്തിൽ സർഗിയിലും ഭാഗിൽ ദേഹവനത്തിലും ചൈത്രത്തിൽ മാമ്പൂക്കളിലും വൈശാഖത്തിൽ മോഹരപുഷ്പത്തിലുംനിന്നു്.

അക്കൊല്ലം ആശ്വിനമാസത്തെ ബർണപിയാലമേളദിവസം ലേഖുവും മനോഹരനും തമ്മിൽ കണ്ടുമുട്ടാനിടയായി. ചൗഘഘട്ടത്തിലും ശിവപുരത്തിലുമാണ് ബർണപിയാലമേള നടക്കാറുള്ളത്. ആശ്വിനത്തിലെ ആദ്യത്തെ ചൊവ്വാഴ്ച്ചയോ ശനിയാഴ്ച്ചയോ ആഘോഷിക്കപ്പെടുന്നു. ഭങ് എന്ന മരുന്നു കലർത്തിയ മുന്തിരിച്ചാരായവും സർബത്തും അന്ന് ചൗഘഘട്ടത്തിലെ പൂജക്ക് ഉപയോഗിക്കപ്പെടുന്നു. കൽക്കാ സഹജാ എന്നീ സ്ത്രീകൾക്കുവേണ്ടിയാണ് പൂജയും ആരാധനയുമെല്ലാം. കൽക്കാ ബ്രാഹ്മണസ്ത്രീയാണ്. സഹജ ഉപ്പുകാരിയും. ജനങ്ങൾ ശിവപുരം ഗ്രാമത്തിലേക്കുപോയി ഒരു പകലും രാത്രിയും മുഴുവൻ കുടിച്ചും ആഹ്ളാദിച്ചും രസിക്കും. ഇതു താണജാതിക്കാരുടെ മേളയായിട്ടാണ് വച്ചിട്ടുള്ളത്. മനോഹരൻ താണജാതിക്കാരനാണ്. അയാൾ ബർണപിയാലമേളയ്ക്കു പോകാറുണ്ട്. എന്നല്ല വിശ്വനാഥക്ഷേത്രമുൾപ്പെടെ കാശിയിലെ എല്ലാ ക്ഷേത്രങ്ങളിലേയും ഘട്ടങ്ങളിലേയും മേളകളിൽ അയാൾ പങ്കുകൊള്ളുക പതിവാണ്. അതിന് കാരണമുണ്ട്. പൂക്കളും മലക്കറികളും വിൽക്കുകയാണയാളുടെ തൊഴിൽ. ദിവസവും അസീഘട്ടംമുതൽ ബർണസംഗമംവരെ തോണിയിൽ മലക്കറികളും പൂക്കളുമായി അയാൾ വില്പനനടത്തും. പല ദിവസവും വിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിലും പോകും. അയാളുടെ അച്ഛൻ ഒരു ഉപ്പുകാരനായിരുന്നു. അയാൾ മധ്യപ്രദേശത്തിലെ മെയ്കൽ മലവാരത്തിലെ കൃഷിക്കാരുടെ കുടുംബത്തിൽപ്പെട്ടവനാണ്. ഒന്നോ രണ്ടോ നൂററാണ്ടുകൾക്കുമുമ്പ് ഭയങ്കരമായ ഒരു ക്ഷാമകാലത്ത് ആ കുടുംബം ഗംഗാതീരത്തേക്കുപോന്നു. റെയ്പൂർ, ബിലാസ്പൂർ, കറർബാദ്, ഗയാ തുടങ്ങിയ സ്ഥാനങ്ങളിൽ അല്പകാലംവീതം കഴിച്ചുകൂട്ടിയിട്ടാണ് ആ കുടുംബം മധ്യപ്രദേശത്തിന്റെ അതിർത്തി കടന്ന് വടക്കോട്ടു നീങ്ങിയത്. മെയ്ഗൽ പ്രദേശത്തെ പിന്നോക്കവിഭാഗത്തിൽപ്പെട്ട ആ കുടുംബം മധ്യപ്രദേശത്തിനു പുറത്തുവന്നപ്പോഴും അങ്ങിനെതന്നെയാണ്

കഴിഞ്ഞുകൂടിയതു്. കാശി മഹാനഗരമാണു്. അവിടെ വിശ്വനാഥന്റെ വിലാസമാണു്. അവിടെ മനുഷ്യനു ജീവിക്കാൻ ഇടമുണ്ടു്, വകയുണ്ടു്. ഇക്കാലമത്രയും അലഞ്ഞുതിരിഞ്ഞു നടന്ന ആ കുടുംബം അസീഘട്ടത്തിൽ തൂപ്പുകാരുടെയിടയിൽ താമസംതുടങ്ങി. തൂപ്പുകാരുമായി ബന്ധത്തിലേർപ്പെട്ടു. അങ്ങിനെയാണു് മനോഹരന്റെ കുടുംബം ആ മണ്ണിലുറച്ചതു്. അയാൾക്കു് അമ്മയുണ്ടു്. അച്ഛൻ വളരെ ചെറുപ്പത്തിലേ മരിച്ചുപോയി. രണ്ടു സഹോദരിമാരുണ്ടു്. അവരെല്ലാം ജോലി ചെയ്യുന്നവരാണു്.

ഈ വർഷവും മനോഹരൻ ബർണപറിയാലമേളയ്ക്കുപോയി. അവിടെ ധാരാളം മലക്കറിയും പൂക്കളും വിററു. എന്നിട്ടു് സന്ധ്യയോടെ തിരിച്ചുപോന്നു. അതു മനഃപൂർവ്വമായിരുന്നു. രണ്ടു മൂന്നുമാസങ്ങളായി രാംദേവിക്കു് പൂക്കൂടകൊടുക്കുമ്പോൾ ലേഖുവും ആ കടവിലുണ്ടായിരിക്കും. അയാൾ തോണി തുഴഞ്ഞു് ദൂരെയെത്തുന്നതുവരെ അവൾ ആ കടവിലെവിടെയെങ്കിലും നില്ക്കാറുണ്ടു്. ചിലപ്പോൾ പൂജയ്ക്കായി ഒരു പൂമാല അവൾക്കും അയാൾ കൊടുക്കും. അവൾ അതു വാങ്ങും. അയാളെ കണ്ടാൽ അവൾക്കു പുഞ്ചിരിക്കാമെന്നായിട്ടുണ്ടു്. ലേഖു എന്തിനു് അങ്ങിനെ ദിവസവും ചെന്നുനിൽക്കുന്നുവെന്നു് അവൾക്കറിയില്ല. മനോഹരൻ സുന്ദരനാണു്. അയാളുടെ പാട്ടു് അതിലും സുന്ദരമാണു്. അയാൾ കൊണ്ടുവരുന്ന പൂക്കൾ മനോഹരങ്ങളാണു്. ആ പൂക്കളുമായി അയാളെത്തുന്ന സന്ധ്യകൾ അതിലുമേറെ മനോഹരങ്ങളാണു്. എല്ലാംകൂടി അവളുടെ ഹൃദയത്തിൽ ഒരു പുതിയ അനുഭൂതി വളർത്തിവിട്ടിട്ടുണ്ടു്.

രാംദേവിയുടെ കടവിലാണു് മനോഹരൻ തോണിയിൽ വന്നടുത്തതു്. രാംദേവി അന്നു് വൈകിയിട്ടും ക്ഷേത്രത്തിൽ നിന്നു മടങ്ങിവന്നിട്ടില്ല. ആശ്വിനമാസത്തിലെ സന്ധ്യ തുടുത്ത കവിളുമായി കാണായി. ലേഖു അവളുടെ കടവിൽ നി

ല്ലുണ്ട്. മനോഹരൻ രാംദേവിയുടെ കടവിൽ കുറച്ചുനേരം തോണി ചേർത്തുനിന്നു. കടമ്പുവൃക്ഷങ്ങൾക്കപ്പുറത്ത് ആററുവഞ്ചികൾക്കിടയിൽ നിന്നുയർന്നുവന്ന മറെറാരു സന്ധ്യയെപ്പോലെ ലേഖുവിനെ അയാൾ കണ്ടു. ഏതോ ഒരു പ്രേരണകൊണ്ട് അവൾ അയാൾ നിന്ന കടവിലേക്ക് മെല്ലെമെല്ലെ നടന്നുചെന്നു. രാംദേവിയില്ലാത്തതുകൊണ്ട് അവൾക്കുവേണ്ടി ആ പൂക്കൂട വാങ്ങിവയ്ക്കുവാനുള്ള കടമ ലേഖുവിനുണ്ട്. അവൾ അടുത്തു ചെന്ന് കൈനീട്ടി. അയാൾ പൂക്കൂട കൊടുത്തു.

“രാംദേവി ഇല്ലേ?” മനോഹരൻ ചോദിച്ചു. അയാൾ പതിവില്ലാത്തതുപോലെ പുഞ്ചിരിച്ചുകൊണ്ടാണ് ചോദിച്ചത്.

“ഇല്ല. ക്ഷേത്രത്തിൽനിന്നു വന്നില്ല”. അവൾ മറുപടി പറഞ്ഞപ്പോൾ, അതുവരെ തോന്നാത്ത ഒരുൾത്തുടിപ്പ് അനുഭവപ്പെട്ടു. അയാളെന്തിനാണങ്ങനെ പുഞ്ചിരിച്ചത്? അപ്പോഴാണ് താൻചെയ്ത മറെറാരുതെററ് അവൾ ഓർമ്മിച്ചത്. അവളും മന്ദഹസിച്ചുകൊണ്ടാണ് മറുപടി പറഞ്ഞത്. അങ്ങനെ മന്ദഹസിക്കാൻ പാടില്ലായിരുന്നു. അതിന്റെ അർത്ഥം, ഒററയ്ക്കു നില്ക്കുമ്പോൾ അയാളുടെ പരിചയം അവളംഗീകരിച്ചുവെന്നല്ലേ? അതു പാടില്ല. ഈ പ്രായത്തിൽ ഈ വർണ്ണസംഗമത്തിൽ, ഒരു പെൺകുട്ടിയും അങ്ങനെ ഒററയ്ക്കുനിന്നു ഒരു പുരുഷനെനോക്കി പുഞ്ചിരിച്ചിരിക്കയില്ല. രാംദേവി അങ്ങനെയാണ് ലേഖുവിനോടു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളത്. എന്നല്ല അങ്ങനെ പുഞ്ചിരിക്കരുതെന്ന് അവളെ വിലക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട്. പക്ഷെ അവളറിയാതെയാണ് അവളുടെ ചുണ്ടുകളിൽ ആ പുഞ്ചിരി വിരിഞ്ഞുപോയത്. അറിയാതെ ചെയ്യുന്നതിന് പാപമില്ല. ഒരുപക്ഷെ അവളറിയാതെ അവളുടെ ആത്മാവാണ് മന്ദഹസിച്ചുപോയത്. പെട്ടെന്ന് അവൾ മുഖമുയർത്തി. നിശബ്ദമായെങ്കിലും ഒന്നു യാത്രപറഞ്ഞിട്ട് തിരിഞ്ഞുനടക്കാമെന്നു വിചാരിച്ചു. അവളുടെ കണ്ണുകളിൽ ആയിരം യാത്രാമൊഴികൾ മുട്ടിനിന്നു, അപ്പോ

ഴാണ്‌ കുസൃതിനിറഞ്ഞ ആ പുഞ്ചിരിയോടുകൂടി അയാൾ ഒരു വെള്ളിമൊന്തയിൽ എന്തോ അവളുടെ നേർക്കു നീട്ടിയതു്. അവൾ കണ്ണുകൾ തുരുതുരെ ചിമ്മി ഉദ്വേഗത്തോടെ നിന്നുപോയി.

“ചൗഘട്ടത്തിലെ സർബത്താണ്‌”. മനോഹരൻ അവളോടു പറഞ്ഞു. അവളുടെ ഉദ്വേഗം മുഴുവനും അയാൾ മനസ്സിലാക്കി.

“സർബത്തോ? ബർണപ്പിയാലമേളയിലെ സർബത്തോ?” അവളുടെ മുഖത്തു് മാറിയ ഒരു വികാരം ദൃശ്യമായി. പ്രതീക്ഷിക്കാത്ത എന്തോ ഒന്നു കണ്ടതിലുള്ള അതിശയംപോലെ.

മനോഹരനിതു മനസ്സിലാക്കി. അവൾ ജാതിയിൽ കൂടിയവളാണ്‌. ബ്രാഹ്മണസമുദായത്തോടു ബന്ധപ്പെട്ടവളാണ്‌. ബർണപ്പിയാലമേളയാകട്ടെ താണജാതിക്കാരുടേതാണ്‌. ആ മേളയിലെ സർബത്തു് അവളുടെ നിലയിലുള്ളവർക്കിഷ്ടപ്പെടാനിടയില്ല. ഒരു അപരാധം ചെയ്തവനെപ്പോലെ അയാൾ പറഞ്ഞു:

“ഞാനോർത്തില്ല. നിങ്ങളാരും ഇതു കുടിക്കുകയില്ല. ക്ഷമിക്കണം.”

“അതല്ല.” അവൾ പറഞ്ഞു.

മനോഹരന്‌ തെല്ലൊരാശ്വാസംതോന്നി. അവൾ പരിപൂർണ്ണമായി നിഷേധഭാവം കൈക്കൊണ്ടിരുന്നെങ്കിൽ അയാൾ നടുങ്ങി വിറച്ചു് ആ തോണിയിൽ വീഴുമായിരുന്നു. അവളുടെ പൂർണ്ണമായ മറുപടിക്കുവേണ്ടി അയാൾ കാത്തുനിന്നു. “ഭാങ്ഗ്‌ ചേർത്ത സർബത്തു് ഞങ്ങളാരും കുടിക്കുകയില്ല.” അവൾ വ്യക്തമാക്കി.

ഭാങ്ഗ്‌ ഭയങ്കരമായി ലഹരിപിടിപ്പിക്കുന്ന ഒരു മരുന്നാണ്‌. അതയാൾക്കറിഞ്ഞുകൂടാത്ത കാര്യമല്ല. പക്ഷേ ഈ സർബത്തിലതു ചേർത്തിട്ടില്ല. ശുദ്ധമായി അവൾക്കുവേണ്ടി പ്രത്യേകം കൊണ്ടുവന്ന സാധനമാണതു്.

"ഇതിൽ ഭാങ്ഗ് ചേർത്തിട്ടില്ല. ഇതു പ്രത്യേകം കൊണ്ടുവന്നതാണ്." അയാൾ സമാധാനത്തോടെ പറഞ്ഞു.

"ആർക്കാണിതു കൊണ്ടുവന്നത്?" ലേഖ ചോദിച്ചു. അതു ചോദിച്ചുകഴിഞ്ഞപ്പോൾ അവൾ വല്ലാതായി. ആ ചോദ്യം ആവശ്യമില്ലായിരുന്നു. ആ ചോദ്യംകേട്ട് മനോഹരന്റെ മുഖത്ത് പുതിയൊരു പുഞ്ചിരിവിടരുന്നതുകണ്ടപ്പോഴാണ് അവൾക്കതു തോന്നിയത്. ആ പുഞ്ചിരി മായുംമുമ്പ് അയാൾ പതുക്കെ ചോദിച്ചു:

"പറയട്ടെ!" അവൾ മിണ്ടിയില്ല. മുഖം താഴ്ത്തി ആ തോണിയിലേക്കു നോക്കിനിന്നു.

അയാൾ അടക്കിപ്പിടിച്ച സ്വരത്തിൽ മന്ത്രിച്ചു:

"ലേഖുവിനുവേണ്ടി".

അയാളുടെ സ്വരത്തിൽ തീവ്രമായ ആവേശവും വികാരവും ഇളമ്പിനിന്നിരുന്നു. അവളുടെ പാദങ്ങൾക്കുകീഴിൽ ഭൂമി നൃത്തംവെയ്ക്കുന്നതുപോലെ തോന്നി. കടമ്പിൻചില്ലകളും ആറ്റുവഞ്ചികളും വാകച്ചെടികളും അയാളുച്ചരിച്ചമട്ടിൽ അവളുടെ പേര് ആവർത്തിച്ചുപറയുന്നതായി അനുഭവപ്പെട്ടു. ഗംഗയുടെ മീതേ പടിഞ്ഞാറോട്ടല്പംനീങ്ങി ഒരിടത്തു ചന്ദ്രക്കല നിന്നിരുന്നു. വാരിയെറിഞ്ഞതുപോലെ നക്ഷത്രങ്ങൾ തെളിഞ്ഞുവരുന്നുണ്ട്. പിരിഞ്ഞുപോയ സൂര്യന്റെ വെളിച്ചം മുഴുവൻ അവർ പങ്കിട്ടെടുത്തിരിക്കയാണ്. ഗംഗയുടെ മാറിടം ഉയരുകയും താഴുകയും ചെയ്യുന്നു. പടിഞ്ഞാറൻ ചക്രവാളം മുന്തിരിച്ചാരായം കുടിച്ചതുപോലെ ചുവന്നിരുണ്ട മുഖവുമായി നില്ക്കുന്നു. ചക്രവാളത്തിന്റെ ആ ചുവന്ന ലഹരി ഗംഗയുടെ ഹൃദയത്തിലേക്ക് പകർന്നുകൊണ്ടിരിക്കുംപോലെ തോന്നി.

മനോഹരൻ ആ മൊന്തയും പിടിച്ചുകൊണ്ട് നില്ക്കുകയാണ്. ഒരു കരിവണ്ട് അവളുടെ മുഖത്തിനുമുമ്പിൽകിടന്ന് കറ

ങ്ങുകയാണ്. മനസ്സിനുള്ളിൽ ആയിരമായിരമെറമ്പുകൾ ഇരച്ചുകയറുകയാണ്. മനോഹരൻ ഒരപരാധിയെപ്പോലെ പറഞ്ഞു:

"ഞാൻ പോകുന്നു".

അവൾ മുഖമുയർത്തി നോക്കിപ്പോയി. അങ്ങനെ പോകുന്നതു ശരിയല്ല. കാര്യമില്ലാതെ അയാളുടെ മനസ്സ് വേദനിക്കും. അയാളെ വേദനിപ്പിക്കാൻ അവൾക്കിഷ്ടമില്ല. അവളിങ്ങനെ നിൽക്കുന്നതു വീട്ടുകാർ കാണുന്നുണ്ടോ? വീടുകളിൽനിന്ന് നാമസങ്കീർത്തനങ്ങളുയരുന്നുണ്ട്. രാംദേവി വരാറായിട്ടുണ്ടാവും. അതിനുമുമ്പ് അവളിവിടെനിന്നു പോകണം.

"ആ സർബത്തിങ്ങുതന്നേക്കു". അവൾ സംശയിച്ചും ശബ്ദംപതറിയും പറഞ്ഞു.

അയാൾ മൊന്ത അവളുടെ കയ്യിലേക്കു കൊടുത്തു. അവളതുവാങ്ങി. ആ വെള്ളിപ്പാത്രത്തോടൊപ്പം അതു പിടിച്ചിരുന്ന പുരുഷന്റെ ഹൃദയവുംകൂടി പോരുന്നുവെന്ന് അവൾക്കുതോന്നി. അതു വാങ്ങിച്ചതു ശരിയായോ? ആ സർബത്തിന് അതിനെക്കാളല്പംകൂടി വിലയുണ്ട്. അത് അയാളവളെ മനസ്സിലാക്കിക്കൊടുത്തുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. എന്നിട്ടും അത് വാങ്ങിച്ചതെന്തിന്?

എന്നിട്ട് ഒരു കുസൃതിച്ചോദ്യം ചോദിക്കാൻതക്കവണ്ണം അവളുടെ മനസ്സിന്റെ പിടിവിട്ടുപോയി. ഒരുനിമിഷം അവളുടെ കണ്ണുകൾ ആറുവഞ്ചികളിലേക്ക് ചെന്നെത്തി, അവ കിടന്നലയുന്നത് സ്വന്തം മനസ്സിന്റെ തീരുമാനംകൊണ്ടല്ല. ഗംഗയുടെ ഹൃദയത്തിൽനിന്ന് അഴിഞ്ഞുനിവർന്നുവരുന്ന ഓളങ്ങളാണ് അവയെയിട്ട് പന്താടുന്നത്.

"ഇതിൽ ഡ്രഗ് ചേർത്തിട്ടില്ലെന്നെങ്ങനെ വിശ്വസിക്കും?"—ആ ചോദ്യം അവളിൽനിന്നു പുറത്തുവീണുപോയി.

അയാൾ ഹൃദയംതുറന്നു ചിരിച്ചു.

ആ നക്ഷത്രങ്ങളും ചന്ദ്രക്കലയുംകൂടി നല്കുന്നതു വെളിച്ചം അയാളുടെ അന്തരാത്മാവിലേക്കു കടന്നുചെന്നു.

"എന്നെ വിശ്വസിച്ചുകൂടേ? ഈ ത്രിസന്ധ്യക്കു ഞാൻ കള്ളംപറയുകയില്ല. മനോഹരൻ പ്രസാദംനിറഞ്ഞ മുഖത്തോടെ പറഞ്ഞു. അവൾ നടക്കാൻഭാവിച്ചിട്ട് വീണ്ടും തിരിഞ്ഞുനിന്നു. ഒരു പുതിയ ധൈര്യം അയാളുടെ മുമ്പിൽ അവൾക്കുണ്ടാവുകയാണ്. അവൾ പറഞ്ഞു:

"എനിക്കു വിശ്വാസമാണ്. ഞങ്ങൾ നല്ല മനുഷ്യരെ അവിശ്വസിക്കാറില്ല."

അയാൾ ആത്മവിശ്വാസത്തിന്റെ ഉന്നതമേഖലകളിലേക്കു് ചവിട്ടിക്കയറുകയാണ്. മനോഹരൻ അവളെ അറിയിച്ചു:

''എന്റെ അച്ഛന്റേയും അപ്പൂപ്പന്റേയും നാടിനെ ഓർക്കാൻവേണ്ടിയാണ് ഞാനീ മേളകൾക്കുപോകുന്നതു്. പ്രത്യേകിച്ച് ബർണാഡിയാലമേള ആ നാട്ടിലെ ഉത്സവങ്ങൾപോലെയാണ്. അവിടെ ഉത്സവപൂജകൾക്കു മഹുവാവൃക്ഷത്തിന്റെ പൂക്കൾ വാററിയ ചാരായവും മററും ധാരാളമുപയോഗിക്കും."

ഒരു കഥ കേൾക്കുന്ന സുഖത്തോടെ ലേച്ചു മനോഹരനെ നോക്കിനിന്നു. സ്വാഭാവികമായ ഒരു ചോദ്യം അവളുടെ നാവിൽ പൊന്തിവന്നു:

''എന്താണ് നാട്?''

''മധ്യപ്രദേശത്തെ മെയ്കൽ താഴ്വരയിലാണ് അച്ഛന്റെ മൂലകുടുംബം. ഞാനവിടെ പോയിട്ടുണ്ട്. അവിടത്തെ മേളകളെല്ലാം ഇവിടത്തെക്കാൾ ആർഭാടമുള്ളതാണ്. അവിടെ എല്ലാം സുന്ദരമാണ്".

ലേച്ചുവിന്റെ മനസ്സ് ഉണർന്നുപ്പെട്ടു. ആ ഭൂപ്രദേശം അവൾക്കും പ്രിയതരമാണ്. മനോഹരന്റെ മൂലകുടുംബം അവിടെയാണെന്നു് അവൾ സ്വപ്നത്തിൽപോലും വിചാരിച്ചില്ല.

അതറിഞ്ഞപ്പോൾ അയാളോട്ട് ഒരു പ്രത്യേകസ്നേഹം തോന്നുന്നു. അറിയാനുള്ള കൗതുകത്താൽ വിടൎന്ന കണ്ണുകളുമായി അവൾ നിന്നു.

"അവിടെ ധാരാളം ഉത്സവങ്ങളുണ്ടോ?" ലേഖ അന്വേഷിച്ചു.

"ഉണ്ട്, ധാരാളമുണ്ട്" അയാൾ മറുപടിനല്കി.

"ഇവിടത്തെപ്പോലെ ധാരാളം പൂക്കളുണ്ടോ?"

"ഇവിടത്തേക്കാൾ ധാരാളമുണ്ട്. ഇവിടത്തേക്കാൾ ധാരാളം ഇനങ്ങളുമുണ്ട്."

"അവിടത്തെ പെൺകുട്ടികൾക്ക് സൗന്ദര്യമുണ്ടോ?"

മനോഹരൻ പെട്ടെന്നു നിറുത്തി ഒന്നാലോചിച്ചു.

"ഉണ്ട്."

"ഇവിടത്തേക്കാൾ സൗന്ദര്യമുണ്ടോ?"

അവളതു ചോദിക്കുമെന്നയാൾ പ്രതീക്ഷിച്ചില്ല. എന്തിനങ്ങനെ ചോദിച്ചു? അവളെക്കാൾ സൗന്ദര്യമുള്ള പെൺകുട്ടികളെ കണ്ടിട്ടുണ്ടോ എന്നറിയാനാണോ? ഒരുപക്ഷേ അതിനായിരിക്കയില്ല. എങ്കിലും അവളയാളിൽനിന്ന് ഒരു മറുപടി പ്രതീക്ഷിക്കുന്നുണ്ട്. ആ മറുപടി അവൾക്കു പൂൎണ്ണമായി മനസ്സിലാകത്തക്കവണ്ണം പറയാനയാൾക്കാഗ്രഹമുണ്ട്. അങ്ങനെ പറഞ്ഞാൽ അവൾക്കിഷ്ടപ്പെടാതെവന്നാലോ? അയാൾ ആലോചിച്ചിട്ടു പറഞ്ഞു:

"അവിടെ സുന്ദരികളായ പെൺകുട്ടികളുണ്ട്. ആ മലവാരങ്ങളിൽ സൗന്ദര്യമില്ലാത്ത ഒന്നുമില്ല. അവിടത്തെ ഗോതമ്പുചെടികൾക്കുപോലും സുന്ദരമായ കൈകളും കണ്ണുകളുമുണ്ട്. പക്ഷെ..........പക്ഷെ ഇവിടെ അതിനെക്കാളെല്ലാം സുന്ദരികളായ പെൺകുട്ടികളുണ്ട്."

മനോഹരൻ അവളെ അൎത്ഥഗൎഭമായൊന്നുനോക്കി. ചുവന്ന പട്ടിൽപ്പൊതിഞ്ഞ ഒരു സൗവൎണ്ണശലഭംപോലെ ആ ചന്ദ്രക്കലയുടെ കീഴിൽ അവൾ നില്ക്കുകയാണ്. ഗംഗാജലത്തിൽ യുഗ

ങ്ങളായി ഉറങ്ങിക്കിടന്ന ശുദ്ധിയും സൗന്ദര്യവും അവളിലലിഴുകിച്ചേർന്നിരിക്കുകയാണ്. അയാളുടെ ജീവിതത്തിലേക്ക് പ്രകാശംപരത്തുന്ന ഒരു വിളക്കുമായി അവൾ വന്നുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അഞ്ചാറുവർഷങ്ങളായി ഗംഗയുടെ ഇരുളടഞ്ഞ മാറിലൂടെ അയാൾ തോണി തുഴഞ്ഞുപോകുന്നുണ്ട്. ഇരുട്ടിൽ. എത്രമാത്രം തപ്പിത്തടഞ്ഞാണ് അയാൾ കടന്നുപോകാറുള്ളത്. ഇനി വെളിച്ചത്തിന് മറ്റൊന്നും തേടിപ്പോകേണ്ടതില്ല. ഗംഗയിൽ, കത്തിച്ച തിരികളും കൊത്തിയെടുത്ത് ഒരായിരം അരയന്നങ്ങൾ അവളുടെ ഹൃദയത്തിൽനിന്നിറങ്ങി അയാൾക്കുവേണ്ടി എല്ലാ ഇരവുകളിലും നീന്തിത്തുടിച്ചെത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കും. സ്നേഹത്തിന്റെ കനകത്തിരികൾ കത്തിച്ചുവെച്ച അരയന്നങ്ങളേ, ഓളങ്ങൾക്കുമീതേ നിങ്ങൾ ഒഴുകിപ്പോവുക!

മനോഹരൻ തുടർന്നു:

കാശി എനിക്കിഷ്ടമാണ്. എന്റെ സകലതും ഇവിടെയാണ്............ഈ വർണ്ണസംഗമം കുറേനാളായി എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ നിറഞ്ഞുനില്ക്കുന്നുണ്ട്.

''മേയ്കൽ മലകളേക്കാളും?'' ലേഖ ഒന്നുമറിയാത്തവളെപ്പോലെ ചോദിച്ചു. അതിലെ ധ്വനി മനോഹരന് മനസ്സിലായി.

''എല്ലാ മലകളെക്കാളും. എല്ലാ സംഗമങ്ങളെക്കാളും. അതിനു കാരണം............''

അയാൾ മുഴുമിപ്പിച്ചില്ല. അവളെടുത്തുചോദിച്ചു:

“കാരണം?''

മനോഹരൻ തുടർന്നു പറഞ്ഞു:

“അതിനുകാരണം ലേഖയാണ്.''

ലേഖ പെട്ടെന്നു മുഖമുയർത്തി അയാളെ നോക്കി. ഇത്ര പെട്ടെന്ന്, ഇത്ര തുറന്ന്, അയാളതു പറയുമെന്ന് അവൾ വിചാരിച്ചില്ല. പക്ഷേ അതു നന്നായി. ഒട്ടുനാളായി അവളുടെ ഹൃദയത്തിൽ തികഞ്ഞുനിന്നിരുന്ന ഒരു വികാരം ആ ത്രിസന്ധ്യ

യിൽ മനോഹരൻ കരങ്ങൾനീട്ടി ഏററുവാങ്ങുകമാത്രമാണു് ചെയ്തതു്. മൂകമായി സ്നേഹം കാത്തുസൂക്ഷിക്കാൻ പ്രയാസമില്ല. പക്ഷെ ആ സ്നേഹത്തെപ്പററി ഒരിക്കൽ ഒന്നറിയിക്കുവാനുള്ള വൈഷമ്യം ചെറുതല്ല. ആ മഹാവൈതരണി അവർ രണ്ടു പേരും കടന്നുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. സ്നേഹം കൈപകരുവാൻ ഈ സംഗമസ്ഥാനം എത്ര പററിയതാണു്. പണ്ടു് ഒസാണയിലും അവളുടെ രാജകുമാരനായ കാമുകനും ഇതുപോലൊരു നദീതീരത്തുവച്ചാണു് സന്ധിച്ചതു്. ചന്ദ്രവിനോദും മാളുവായും ആദ്യം ഹൃദയം കൈമാറിയതും ഒരു സ്നാനഘട്ടത്തിൽ വച്ചാണു്. ബംഗാളത്തിന്റെ മകളായ കാഞ്ചന ഒരു തടാകത്തിന്റെ കരയിൽ വച്ചാണു് കാമുകനെ സ്വീകരിച്ചതു്. ആദാംകന്യക കുളിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നപ്പോഴാണു് ശ്യാമോ കൊട്ടാരത്തിൽനിന്നിറങ്ങിവന്നു് അവളുടെ ഹൃദയം കവർന്നുകൊണ്ടുപോയതു്. ഇതെല്ലാം പാട്ടുകളിലും നാടോടിക്കഥകളിലുമായി ലേജു കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. ഇതെല്ലാം ഈ നിമിഷത്തിൽ അവളുടെ ഓർമ്മയിലേക്കു് തള്ളിക്കയറിവരികയുംചെയ്തു. എങ്കിലും ഉടനെ അവിടെനിന്നു് പോകണമെന്നവൾക്കുതോന്നി. പോകാൻ മനസ്സുണ്ടായിട്ടില്ല. ഇനിയും അങ്ങനെ അധികം നില്ക്കുന്നതു ശരിയല്ല.

''ഞാൻ പോകട്ടെ.നാളെകാണാം.''അവൾ യാത്രപറഞ്ഞു.

അവൾ പോകുംമുമ്പു് മനോഹരൻ പറഞ്ഞു:

"ഈ സർബത്തിനു ഞങ്ങളുടെ നാട്ടിലൊരു കഥയുണ്ടു്. എല്ലാ സ്നേഹത്തിന്റെയും മാധുര്യം ഇതിലുണ്ടു്.''

ലേജു തിരിഞ്ഞുനിന്നു. മനോഹരൻ തുടർന്നു:

"സുമേരു പർവ്വതത്തിൽ മഹാദേവൻ ഒരിക്കൽ തളർന്നുകിടന്നു. ക്ഷീണംതീർക്കാൻ അദ്ദേഹം ഒരു വഴിയും കണ്ടില്ല. അദ്ദേഹം ഒരു പുരുഷനേയും സ്ത്രീയേയും സൃഷ്ടിച്ചു—ഹേമരും ശിരിമായും. സുമേരുവിന്റെ ഉൾത്തടങ്ങളിൽച്ചെന്നു് മഹുവാപുഷ്പങ്ങൾ പറിച്ചുകൊണ്ടുവരുവാൻ മഹാദേവൻ അവരെ അയച്ചു. പക്ഷെ മഹുവാപുഷ്പങ്ങൾകണ്ടാൽ അവരെങ്ങനെ തിരിച്ചറിയും?

അതിന്നു ദേവൻ ഒരു വഴി പറഞ്ഞുകൊടുത്തു. "കുന്നുകളിൽ ചെന്നുനിന്നു് മഹാദേവന്റെ വരദായിയായ മഹുവാ ആരു്? എന്നു വിളിച്ചുചോദിക്കുക. അപ്പോൾ മഹുവാവൃക്ഷംതന്നെ നിങ്ങൾക്കു മറുപടി നല്കും. അതു വെട്ടിവീഴ്ത്തി സൂക്ഷിക്കുക." ഹേമരും ശിരിമായും അതുപോലെ ചെയ്തു. ഹേമർ പൂക്കൾ അടർത്തിയെടുത്തു് ശിരിമായുടെ തലയിൽ വച്ചു. ഒരു മൺകലമുണ്ടാക്കി പൂക്കളുടെമീതെ കമഴ്ത്തി. ഒരു മുളങ്കുഴൽ ശിരിമായുടെ തലയിൽനിന്നു് അവളുടെ കാല്ക്കൽവച്ചു മറെറാരു കലത്തിലേയ്ക്കു ഘടിപ്പിച്ചു. സ്ത്രീയുടെ ശരീരംനിറയെ തീയാണു്. ശിരിമായുടെ ദേഹത്തിലെ തീകൊണ്ടു മഹുവാപൂക്കൾ ആവിയായി മുളങ്കുഴലിലൂടെ ഒലിച്ചിറങ്ങി. ഒന്നാന്തരം ചാരായമായിരുന്നു അതു്. ഈ മഹുവാമദ്യം ഹേമരും ശിരിമായുംകൂടി മഹാദേവന്നു് കൊണ്ടുചെന്നുകൊടുത്തു. മഹാദേവൻ പറഞ്ഞു: "ഇതിൽനിന്നു് എല്ലാതരം സ്വരങ്ങളും എല്ലാ കലാപങ്ങളും എല്ലാ സ്നേഹബന്ധങ്ങളും ഉയിർക്കൊള്ളും". മഹാദേവൻ അതു കുടിച്ചു. കുറച്ചു മിച്ചംവന്നു. അതു് ഹേമർക്കും ശിരിമായ്ക്കും കൊടുത്തു. വീണ്ടും കുറച്ചു മിച്ചംവന്നു. അതു് ഭൂതം, പ്രേതം, പിശാചു്, യോഗി തുടങ്ങിയവർക്കു കൊടുത്തു. അന്നുതുടങ്ങി മനുഷ്യർ മദ്യംകഴിക്കുന്നു. മാത്രമല്ല, ദേവന്മാർക്കും മദ്യംകൊടുത്തു് പൂജകൾ നടത്തുന്നു. ഞങ്ങളുടെ നാട്ടിൽ ഇതു വളരെ പ്രധാനമാണു്''.

"അപ്പോൾ നിങ്ങളുടെ നാട്ടിൽ എല്ലാവരും കുടിയന്മാരാണോ?

''എല്ലാവരുമല്ല. ഉത്സവങ്ങളിലെ കാര്യമാണു് പറഞ്ഞതു്. ഇവിടെ മദ്യമില്ലേ, മദ്യം കുടിക്കുന്നവരില്ലേ?''

''ഉണ്ടായിരിക്കും.''

''ഇവിടെയും അതെല്ലാമുണ്ടു്. ഈ കടമ്പുവൃക്ഷങ്ങൾ മദ്യം സേവിച്ചിട്ടുണ്ടു്."

മനോഹരൻ അർത്ഥമാക്കിയതെന്താണെന്നു് അവൾക്കു് മനസ്സിലായില്ല. തമാശ പറഞ്ഞതായിരിക്കും. പക്ഷേ ആ കടമ്പുകളുടെ ശിരസ്സുകൾ ആററിലേക്കു താഴുന്നതും അതിന്റെ ചില്ലക്കൈകൾ ജലത്തിൽ ഉരുമ്മി ആടുന്നതും ഏതോ ലഹരി കൊണ്ടാണെന്നു് ഒരുനിമിഷം അവൾക്കു തോന്നി.

"കടമ്പുകൾ കുടിച്ചു് ഞാനിതുവരെ കണ്ടിട്ടില്ല." അവൾ മന്ദഹസിച്ചുകൊണ്ടു് പറഞ്ഞു.

"ആദിശേഷനെ കേട്ടിട്ടില്ലേ?" മനോഹരൻ ചോദിച്ചു.

"പരിചയമില്ല" അവൾ പ്രതിവചിച്ചു.

അവളുടെ മധുരമുള്ള പരിഹാസം അയാൾക്കിഷ്ടപ്പെട്ടു. അയാൾ തുടർന്നു:

"എനിക്കു് പരിചയമുണ്ടു്."

"മദ്യം കഴിക്കുന്നവരെയെല്ലാം പരിചയമുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നു." ലേശം ഒളികണ്ണിട്ടു് അയാളെ നോക്കി ഒന്നു ചിരിച്ചു.

"ആദിശേഷൻ മദ്യംകഴിച്ചിരുന്നില്ല. അദ്ദേഹം വേഷം മാറി ആട്ടിടയന്മാരോടുകൂടി കാടുകളിൽ സഞ്ചരിക്കയായിരുന്നു. അപ്പോൾ വരുണനാണു് അനന്തന്റെ ഹൃദയാഹ്ലാദത്തിനു വേണ്ടി മദ്യതരുണിയായ വാരുണിയെ പറഞ്ഞയച്ചതു്. മനോഹരിയായ വാരുണി വൃന്ദാവനഭൂമിയിലെ കദംബവൃക്ഷത്തിന്റെ ഉള്ളിൽചെന്നു് താമസമാക്കി. അപ്പോൾ ബലദേവൻ ആ വഴിക്കു വന്നു. മദ്യത്തിന്റെ ഗന്ധം അദ്ദേഹത്തിന്റെ മനസ്സിനെയിളക്കി. കദംബവൃക്ഷത്തിൽനിന്നു് ലഹരിനിറഞ്ഞ നീർത്തുള്ളികൾ ഇററിററു് വീഴുന്നതായി അദ്ദേഹം കണ്ടു. ഗോപന്മാരോടും ഗോപിമാരോടും ചേർന്നു് അദ്ദേഹം ആ വാരുണിയെ ഊററിവലിച്ചുകുടിച്ചു. അവർ പാട്ടുപാടി പുല്ലാങ്കുഴലൂതി നൃത്തം വച്ചു. ബലദേവന്റെ കാലുകളിൽ പവിഴമുത്തുകൾപോലെ വിയർപ്പുതുള്ളികൾ പൊടിച്ചുനിന്നു. മദോന്മത്തനായി അദ്ദേഹം യമുനയോടു് വിളിച്ചുപറഞ്ഞു: 'ഹേ യമുനാവാഹിനി, ഇവിടെ

വരിക. എനിക്കൊന്നു കളിക്കണം". യമുന കൂട്ടാക്കിയില്ല. ബലദേവൻ കോപിച്ച് കലപ്പയുമെടുത്ത് യമുനയുടെ മുടിക്കു ത്തിപ്പിടിച്ചു മുമ്പോട്ടു നടന്നു. പിന്നെ അദ്ദേഹം പോയതി ന്റെ പുറകെയാണ് യമുന സഞ്ചരിച്ചിട്ടുള്ളത്.''

''അപ്പോഠം ഒരു കുടിയന്റെ പിറകേയാണോ യമുന ഇത്ര യുംകാലം ഒഴുകിയത്? കഷ്ടമായിപ്പോയി". ലേഖുവിന്റെ മറുപടി ഒരു ഖേദപ്രകടനംപോലായിരുന്നു.

"യമുന കുടിക്കുകയില്ല. അവഠം ഈ സർബത്തുപോലെ യാണ്.'' മനോഹരൻ പറഞ്ഞു:

ലേഖു കയ്യിലിരുന്ന ആ വെള്ളിമൊന്തയിലേക്കുനോക്കി. അയാളുടെ മുമ്പിൽവച്ച് അത് അല്പം കുടിക്കണമെന്നാശിച്ചു. പക്ഷേ അതു പാടില്ല. അവളുടെ ഉള്ള് ആ യമുനയെപ്പോലെ ഇളകിവശായിരുന്നു.

"ഭങ്ഗ്ചേർന്ന സർബത്തുപോലെയാണ് ആ പാട്ട്". ലേഖുവിന്റെ കണ്ണുകഠം തീയിൽനിന്നുയർന്ന ഒരു ശലഭത്തേപ്പോ ലെ അയാളുടെ നേർക്കു പറന്നുചെന്നു.

"ഏതുപാട്ട്?"

അവഠം മറുപടി പറഞ്ഞില്ല. 'അയാളുടെ പാട്ട്'' എന്നു ആംഗ്യംകൊണ്ട് വ്യക്തമാക്കി. പെട്ടെന്ന് അവഠം മൗനം ഭഞ്ജിച്ചു.

"മുഹുവാ പുഷ്പങ്ങഠം തിന്നിട്ടാണ് ആ പാട്ടിനു ഇത്ര ലഹരി.''

മനോഹരൻ ഉടൻ തിരിച്ചടിച്ചു.

"ഈ കടമ്പുവൃക്ഷങ്ങളുടെ ചുവട്ടിൽ വളന്നിട്ടാണ് ഈ സൗന്ദര്യത്തിനു ഇത്ര മാദകത്വം."

കടമ്പിൻ പൂവിൽ മഞ്ഞുനീർച്ചെപ്പുപോലെ അവളുടെ ഹൃദയം നാണംകൊണ്ട് കുളിരുകേറി രണ്ടുപേരുമറിയാതെ കുറ ച്ചുനിമിഷങ്ങഠം കടന്നുപോയി. ആററുവഞ്ചികഠം ഇളകീട്ട്

അവളുടെ കാൽത്തണ്ടയിൽ അല്പം നനവുപിടിച്ചു. വെള്ളിമൊന്ത പിടിച്ചിരുന്ന അവളുടെ കരങ്ങളിൽ മനോഹരന്റെ കൈകൾ അല്പനേരം അമർന്നു. ഗംഗയിൽ നിറച്ച സ്വപ്നങ്ങൾ ഒഴുകിനടക്കുന്നതുപോലെ അവൾക്കു തോന്നി. അവൾ മുഖമുയർത്തി ശ്വാസമടക്കിക്കൊണ്ടു ചോദിച്ചു,

"ആ സിന്ദൂരച്ചെപ്പെവിടെ?"

"എന്റെ ഹൃദയത്തിൽ സൂക്ഷിച്ചുവച്ചിരിക്കുന്നു."

ആ മറുപടി പറഞ്ഞപ്പോൾ അയാളുടെ ശ്വാസധാരയുടെ ചൂട് അവളുടെ ചുണ്ടുകളിലനുഭവപ്പെട്ടു. വെള്ളി മൊന്തയോടുകൂടി അവളുടെ കൈകൾ അയാളുടെ വയററിലേക്കമരുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ഏതോ കടമ്പിന്റെ തണ്ടുകൾ അവളെ ഇറുകെപ്പുണരുകയാണ്. അവളുടെ ചുണ്ടുകളിൽ ഒരാത്മാവിന്റെ ലഹരി മുഴുവനും പകരുകയാണ്.

"മഹേശ്വര. മഹേശ്വര വിശ്വനാഥ, വിശ്വനാഥ!" രാംദേവി ദൂരെനിന്നു വരികയാണ്. മനോഹരൻ ധൃതിയിൽ ഓടത്തിൽ കയറി, ലേഖ തിരിഞ്ഞുനടക്കുന്നതിനുമുമ്പ് മനോഹരനെ നോക്കിപ്പറഞ്ഞു.

"സൂക്ഷിച്ചുവച്ചേക്കണേ!"

അയാൾ സാകൂതം തലയാട്ടി. തോണി നീങ്ങിക്കഴിഞ്ഞു. "മഹേശ്വര, മഹേശ്വര വിശ്വനാഥ, വിശ്വനാഥ" രാംദേവി അടുത്തുവന്നുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. കൈത്തണ്ടയിൽ തൂക്കിയിട്ടിരുന്ന പൂക്കൂട അവൾ രാംദേവിക്കു കൊടുത്തു.

"ഈ വെള്ളിമൊന്തയിൽ എന്താണ്." രാംദേവി സംശയിക്കുന്ന മുഖഭാവത്തോടെ ലേഖുവിനോടു ചോദിച്ചു.

ലേഖ ഒരുനിമിഷം പകച്ചുനിന്നു. എന്നിട്ട് ഒന്നും സംഭവിക്കാത്തതുപോലെ പറഞ്ഞു: "സർബത്ത്: ദേവിഅമ്മക്കും എനിക്കുംകൂടി തന്നതാണ്".

"ആരു്?"

"ആ മനുഷ്യൻ".

രാംദേവി പിന്നെ ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. തീർത്ഥം കുടിക്കുന്നതുപോലെ അല്പം സർബത്തു് കയ്യിലൊഴിച്ചു് ആചമിച്ചിട്ടു് "നീ കൊണ്ടുപൊയ്ക്കോളു. നേരമിരുട്ടി. വേഗം പോ" എന്നു പറഞ്ഞു് അവളെ അയച്ചു.

ലേജു ഉയർന്നുനില്ക്കുന്ന ചന്ദ്രക്കലയുടെ കീഴിലൂടെ എളുപ്പത്തിൽ നടന്നു. ഇഴഞ്ഞുനീങ്ങുന്ന ആ തോണിയിൽ നിന്നു് ആ ഗാനം വന്നലച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു.

"ബൊനോസിഞ്ഞ്യൂലിയെ കേ തപേകേഭക്നാ
ഛിൻഛിൻ ത്യൂബ്യു് ഛൻജംബ്യു് ദേവോബേസപ്നാ....."

ലേജു വീട്ടിലേക്കു നടക്കുകയാണ്. എല്ലാ ഓളങ്ങളുടേയും പൂക്കളുടേയും ലഹരി ആ വെള്ളിമൊന്തകളിൽ ഒതുങ്ങി നില്പുണ്ടു്. ആകാശം ഒരു മുഴുത്ത മഹാവൃക്ഷമാണ്. അതിന്റെ ഓരോ ചില്ലകൾക്കിടയിലും മദ്യംനിറച്ച വെള്ളിമൊന്തകൾ തൂക്കിയിട്ടിരിക്കുന്നു. ഇടയ്ക്കുകാണുന്ന ഇരുട്ടു് പ്രേമംനിറഞ്ഞ ഹൃദയങ്ങൾക്കു് കളിക്കൂട്ടായി നൃത്തംചവിട്ടുന്ന കൃഷ്ണമൃഗങ്ങളുടെ കണ്ണുകളിലെ നീലിമയുടേതാണ്...........

അന്നുരാത്രി ലേജുവിനുറക്കംവന്നില്ല.

....

4. ഒരു കഥയുടെ ഓർമ്മ

വള വിററുകിട്ടുന്ന പണം ദിവസവും ലേച്ചു മുത്തമ്മയുടെ കയ്യിൽകൊണ്ടുചെന്നു കൊടുത്തിരുന്നു. വൈകുന്നേരം ചെറിയ സഞ്ചിയിൽനിന്നു് നാണയങ്ങളെടുത്തു് കൈകളിലേയ്ക്കു കൊടുക്കുമ്പോൾ മുത്തമ്മയുടെ വരണ്ടമുഖത്തു് ഒരു പ്രകാശം പരക്കും. ആ നാണയങ്ങളുടെ എണ്ണമനുസരിച്ചു് ആ പ്രകാശം കൂടിയും കുറഞ്ഞുമിരിക്കും. ഒരു ജലദോഷംവന്നു് അവൾ ഒരു ദിവസം വില്പനയ്ക്കുപോകാതിരുന്നാൽ ആ വൃദ്ധസ്ത്രീയ്ക്കു് അന്നു് സർവ്വത്ര നീരസമാണു്. അന്നു് ഒരിക്കലെങ്കിലും ലേച്ചുവിനെ അവർ വഴക്കുപറയാതിരിക്കയില്ല. ലേച്ചുവിനാപ്രകൃതമറിയാം. അവൾ അതു കാര്യമായി എടുക്കുകയില്ല. മുത്തമ്മയുടെ ഭർത്താവു് ശരവണഭവനാകട്ടെ കുറച്ചുകൂടി വിശാലബുദ്ധിയാണു്. അയാൾ ലേച്ചുവിനെ തൊഴിൽചെയ്തു് വരുമാനമുണ്ടാക്കുന്ന ഒരു കുടുംബാംഗമായി അംഗീകരിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. മുത്തമ്മയുടെ പരാതികൾക്കൊന്നും ആ മനുഷ്യൻ ഇപ്പോൾ ചെവികൊടുത്തിരുന്നില്ല. ഏഴുമക്കൾ അവർക്കുണ്ടു്. ഏററവും മൂത്തതു പെണ്ണാണു്. അതിൽ മൂത്ത രണ്ടു പെൺകുട്ടികളെ വിവാഹംകഴിച്ചു പിരിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. പക്ഷേ ആ രണ്ടു പെൺമക്കളുടെ രണ്ടുകുട്ടികൾ ഈ വീട്ടിലാണു്. അതുകൊണ്ടു് ഇവിടത്തെ കുട്ടികളുടെ സംഖ്യ ഇപ്പോഴും ഏഴായിത്തന്നെ നില്ക്കുന്നു. മിക്ക ദിവസങ്ങളിലും

ലെച്ചു നഗരത്തിൽനിന്നു മടങ്ങുമ്പോൾ കുട്ടികൾക്കായി എന്തെങ്കിലും വാങ്ങിക്കൊണ്ടുവരാതിരിക്കയില്ല. നല്ല പട്ടുനാടകൾ, ചിപ്പുകൾ, മുടിപ്പൂവുകൾ, കളിക്കോപ്പുകൾ, കണ്ണാടികൾ, തുണിത്തരങ്ങൾ അങ്ങനെ പലതും. കാശിയിൽ അങ്ങനെ എന്തെല്ലാമുണ്ട്! ദിവസവും ആ നഗരംമുഴുവനും നടന്നുകാണുന്ന അവളെ എന്തെല്ലാമാകർഷിക്കാറില്ല. കാശിയിൽ അവളെ ആകർഷിച്ചിട്ടുള്ള പ്രധാന കാര്യം നഗരത്തിന്റെ നാനാഭാഗങ്ങളുമുള്ള ദേവാലയങ്ങളാണ്. കൊത്തുവാലി, കാലഭൈരവം, ആദമപുരം, ജൈത്രപുരം, ചേതഗഞ്ജ്, ഭേലപുരം, ദശാശ്വമേധം എന്നീ ഡിസ്ട്രിക്ടുകളിലായി ആയിരത്തിനാനൂറിൽ ചില്വാനം ക്ഷേത്രങ്ങൾ ഉള്ളതായി അവൾ പറഞ്ഞുകേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഇതുകൂടാതെ ഓരോ വീടിന്റെയും അകത്തും പുറത്തുമായി സ്ഥാപിച്ചിട്ടുള്ള ആയിരക്കണക്കിന് വിഗ്രഹങ്ങളും സ്നാനഘട്ടങ്ങളിലെ ആരാധനാരൂപങ്ങളും എണ്ണിത്തീർക്കുവാൻ സാദ്ധ്യമല്ല. കാശിയിൽ മറെറല്ലാ ദൃശ്യങ്ങളും ഈ ക്ഷേത്രാന്തരീക്ഷത്തിന്റെ പിന്നിലേ നില്ക്കുകയുള്ളു.

ലെച്ചു പല കഥകളും കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഈ അമ്പലങ്ങളും ആരാധനകളും മനുഷ്യനെ പലവിധത്തിലും നശിപ്പിച്ചിട്ടുണ്ടത്രെ. ഏററവും ഹീനമായ പലതും ഈ അമ്പലങ്ങളെ ചുററി നടന്നിട്ടുണ്ടത്രേ, നടക്കുന്നുണ്ടത്രേ. പ്രായമായതോടെ അതിൽ പലതും അവളുടെ മനസ്സിലേക്ക് കടന്നുചെന്നിട്ടുണ്ട്. പലതും അവളെ ഭയപ്പെടുത്തുന്നവയാണ്. ഈ ദേവാലയങ്ങളുടെ അധികാരികൾ ഗംഗാപുത്രന്മാരായ പണ്ഡാമാരാണ്: കാശിയിൽ ഇരുപതിനായിരമോ ഇരുപത്തയ്യായിരമോ ബ്രാഹ്മണരുണ്ട്. അവരിൽനിന്നാണ് പണ്ഡാമാരുണ്ടാകുന്നതു്. അവർ ഉടവാളില്ലാത്ത അധീശരാണ്. ആ ദേവാലയങ്ങളും സ്നാനഘട്ടങ്ങളും കാശിയിലെ മഹാപുണ്യതീർത്ഥവും ഗംഗയും സ്നാനത്തിനായുള്ള കിണറുകളും ഈശ്വരപ്രതിമകളുമെല്ലാം അവരുടെ ആജ്ഞകൾക്കുമുമ്പിൽ പഞ്ചപുച്ഛമടക്കി നില്ക്കേണ്ടതാണ്. കാശി

യിലും പുറത്തുമുള്ളവർ സ്നാനഘട്ടങ്ങളിൽ കാൽ നനയ്ക്കണമെങ്കിൽ, ഒരു പൂപറിച്ച് ഒരു വിഗ്രഹത്തിന്റെ പാദങ്ങളിൽ അർപ്പിക്കണമെങ്കിൽ പണ്ഡാ വിരൽചൂണ്ടി അനുവദിച്ചിരിക്കണം. അവർ പറയുന്ന ഒരു വിശദാംശവും വിട്ടുകളഞ്ഞിട്ട് അവിടെയെങ്ങും ഒരാരാധനയും നടക്കുകയില്ല.

ഈ പണ്ഡാമാരുടെ അധികാരസീമ അവിടംകൊണ്ടു തീരുന്നില്ല. അവർക്ക് സമുദായത്തിന്റെ നന്മതിന്മകളെപ്പററി ഓർമ്മയും താല്പര്യവുമുണ്ട്. ഈ മനുഷ്യർ അജ്ഞാനികളാണ്. അവരുടെ ആത്മാവിലിരുട്ടാണ്. വെളിച്ചത്തിന്റെ ദൂതന്മാരായ പണ്ഡാമാരാണ് അവരെ നേർവഴിക്ക് നടത്തേണ്ടതു്. അതിന് പല സാമുദായികാചാരങ്ങളുടെയും മുള്ളുവേലികളും നടപ്പാതകളും അവർ ഒരുക്കിയിട്ടുണ്ട്. അതൊന്നും ലംഘിച്ചുകൂടാ. നൂററാണ്ടുകളായി ഈ അനുസരണ ജനങ്ങൾ പാലിച്ചുപോന്നിട്ടുണ്ട്. പാലിക്കാത്തവർ പിഴയും ശിക്ഷയും അനുഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ പിഴയും ശിക്ഷയും ഈശ്വരൻ പറഞ്ഞിട്ട് പണ്ഡാമാർ നടപ്പാക്കുന്നതാണ്. അതു് ആരും ചോദ്യംചെയ്യാൻപാടില്ല.

പക്ഷെ പണ്ഡാമാരുടെ പല ചെയ്തികളെയും ജഗന്നാഥദേവൻ രഹസ്യമായി ചോദ്യംചെയ്യുന്നതു് ലേഖു കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ഒരിക്കൽ ഒരു സ്നാനഘട്ടത്തിൽനിന്നു താണജാതിക്കാരെ തിരഞ്ഞുപിടിച്ചു പണ്ഡാമാർ അടിച്ചോടിച്ചു. ജഗന്നാഥദേവൻ ബ്രാഹ്മണരുമായി രക്തബന്ധമുള്ള ആളാണെങ്കിലും അതു സഹിച്ചില്ല. പിന്നൊരിക്കൽ ഒരു ഭർത്താവിനെയും ഭാര്യയെയും നിർബന്ധിച്ച് വിവാഹമോചനത്തിനു വിധേയരാക്കി. അതിന്റെ കാര്യമെന്തെന്ന് അറിയില്ല. മറെറാരിക്കൽ ഒരു തീർത്ഥാടകനെ പ്രതിഫലം കുറഞ്ഞുപോയതുകൊണ്ട് മർദ്ദിച്ചു. ഒരു പണ്ഡാ ഒരു പെൺകുട്ടിക്ക് വിഷംകൊടുത്തു കൊന്നതായി കേട്ടിട്ടുണ്ട്. ......ഇതെല്ലാം മുഴുവൻരൂപത്തിൽ ലേഖുവിനറിഞ്ഞുകൂടാ. എങ്കിലും ഇതെല്ലാം ശരിയാണെങ്കിൽ ഭയങ്കരമാണ്. പക്ഷെ കാ

ശിയിൽ 'ഗംഗാപുത്രന്മാർ' വലിയൊരു ശക്തിയാണ്. അവരു പറയുന്നതിലപ്പുറം ഒന്നും പാടില്ല.

ലേഖയും മനോഹരനും ബർണസംഗമത്തിൽവച്ചുമാത്രമല്ല കണ്ടുമുട്ടാറുള്ളതു്. മനോഹരൻ നഗരത്തിലെ പല കോവിലുകളിലും പൂവുമായി പോകാറുണ്ടു്. പല വീടുകളിലും ആഴ്ചയിൽ രണ്ടുദിവസം അയാറാം മലക്കറിയുമായി ചെല്ലാറുണ്ടു്. ഇതിനിടയ്ക്കു് പലപ്പോഴും അവർതമ്മിൽ സന്ധിക്കും. അതു് നേരത്തെ ഇരുകൂട്ടരും ചേർന്ന് തീരുമാനിക്കാറുണ്ടു്. ആകാവുന്നിടത്തോളം സമയം ഒരുമിച്ചു കഴിഞ്ഞുകൂടുവാൻ ആ ഹൃദയങ്ങൾ അഭിലഷിച്ചിരുന്നു. പക്ഷെ ആരാരും കാണാനും അറിയാനും പാടില്ല. ശരവണദേവൻ ആ നഗരത്തിലെവിടെയോ ഉണ്ടു്. ആ മനുഷ്യൻ ഒരിക്കലെങ്കിലും അവരെ ഒരുമിച്ചുകണ്ടാൽ മതി അവളുടെ നില അപകടത്തിലാവാൻ. ഒരുവേള രാംദേവികതന്നെ നഗരത്തിലേക്കു് ഒന്നു വന്നുകൂടെന്നില്ല. അങ്ങനെവന്നാൽ അവളുടെ കാലടിപ്പാടുനോക്കി വഴിയറിഞ്ഞു് അവർ അവളുടെ സമീപത്തെത്തും. ഇതെല്ലാം മനോഹരനുമറിയാം. അതുകൊണ്ടു് അയാളും സൂക്ഷിച്ചിരുന്നു. ചില ദിവസങ്ങളിൽ അവർ കാര്യമായി ഒന്നും പറയാറില്ല. മററുദിവസങ്ങളിൽ തോരാതെ സംസാരിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കും. മെയ്കൽ മലകളുടെ ഭംഗിയെപ്പററിയും കാശിനഗരത്തിന്റെ ആർഭാടത്തെപ്പററിയും ഈശ്വരന്റെ ചൈതന്യത്തെപ്പററിയും അവർ സംസാരിക്കും. അവർക്കെതിരെ ടാക്സികളിലും ടോങ്ഗാകളിലും ഭാര്യാഭർത്താക്കന്മാരും കാമുകീകാമുകന്മാരും കടന്നുപോകുമ്പോഴും രണ്ടുപേരും പരസ്പരം നോക്കും. ആ നോട്ടത്തിൽ രണ്ടു ജീവിതങ്ങളുടെ ആശയും നിരാശയും എല്ലാം അന്തർഭവിച്ചിരുന്നു.

കാശിയിൽ ലേഖ നേരിട്ടുകാണുവാനാഗ്രഹിച്ചിട്ടുള്ള പല സ്ഥലങ്ങളുമുണ്ടു്. ആ അന്നപൂർണ്ണക്ഷേത്രം, വിശ്വേശ്വരക്ഷേത്രം, മന്മന്ദിലിലെ നക്ഷത്രബംഗ്ലാവ്, ഭൈരവനാഥം, മണ്ണികർണ്ണികാരൂപം, നവഗ്രഹദേവാലയം, ദുർഗ്ഗാക്ഷേത്രം തുടങ്ങിയ

തെല്ലാം മനോഹരനേയും കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയി അവൾ കണ്ടു. ഇതുകൂടാതെ കാശിയുടെ നാനാഭാഗത്തായി നടക്കുന്ന മേളകൾ അവക്ക് സന്ധിക്കുവാനുള്ള അവസരം നല്കി. മിക്കവാറുമുള്ള മേളകൾക്കെല്ലാം ലേഖു വല്യപ്പനുമൊത്തുപോകും. മുത്തമ്മയുടെ എട്ടൊൻപതു വയസ്സുള്ള ഒരു മകനെക്കൂടി കൂടെ കൊണ്ടുപോവുകയാണ് പതിവ്. വാരാണസി, കാശി, കേദാരം എന്നീ ഭാഗങ്ങളിലുള്ള ഉത്സവങ്ങൾക്കെല്ലാം അവർ പോകും. ദുർഗ്ഗകുണ്ഡത്തിലെ നവരാത്രിമേളയിലും രാമഘട്ടത്തിലെ രാമനവമി മേളയിലും ജ്യേഷ്ഠമാസത്തിലെ ദസ്രാമേളയിലും നിർജ്ജലഏകാദശിമേളയിലും വേണീറാം ഉദ്യാനത്തിലെ രഥയാത്രയിലും ദുർഗ്ഗാ മേളയിലും നാഗപഞ്ചമിയിലും ചിത്രകൂടത്തിലെ രാമലീലയിലും ലക്ഷ്മീകുണ്ഡത്തിലെ സൂര്യമേളയിലും ബംഗാളികളുടെ ദുർഗ്ഗാ മേളയിലും ദീപാവലി, കാർത്തികപൗർണ്ണമി, പഞ്ചകോശി, ഹോളി, നഗരപ്രദക്ഷിണം, ഗണേശചൗഥം തുടങ്ങിയ മേളകളിലും അവർ സംബന്ധിച്ചിരുന്നു.

ഭാവിയെപ്പററിയുള്ള സ്വപ്നങ്ങൾ അവർ ഈ മേളകളിലെ വെളിച്ചത്തിലും ശബ്ദത്തിലുംനിന്ന് ആവാഹിച്ചെടുത്തുകൊണ്ടിരുന്നു. മനുഷ്യർ അവിടെയെല്ലാം ആഹ്ളാദംകൊണ്ട് മദിച്ചാർക്കുകയാണ്. ലേഖുവിന് അതെല്ലാം കാണുമ്പോൾ മനസ്സിൽ ഒരു ഭീതിയാണ്. ആ സ്നേഹബന്ധത്തിന് ഒരു ബലക്ഷയവും ഭവിക്കരുതേയെന്ന് അവൾ നെഞ്ചിൽ കൈവച്ച് പ്രാർത്ഥിക്കാറുണ്ട്. ഹൃദയത്തിൽ ഒരു കരടുപോലുമില്ലാതെ മനോഹരൻ അവളെ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ട്. അവൾക്കാകട്ടെ അയാൾ ഈ പ്രപഞ്ചംമുഴുവനുമാണ്. സാക്ഷാൽ ഗംഗയ്ക്കുപോലും ഈ മണ്ണിന്റെ ഹൃദയത്തിലേയ്ക്ക് ഇത്രമേൽ അഭേദ്യമാംവണ്ണം ആഴ്ന്നിറങ്ങാൻ കഴിഞ്ഞിട്ടില്ല. ഇതൊക്കെയാണെങ്കിലും, അവസാനമായി ഈ കാര്യം തീരുമാനിക്കുവാൻ മററുചിലർക്കുകൂടി അധികാരവും അവകാശവുമില്ലേ? കൃത്യമായിപ്പറഞ്ഞാൽ ഇതിന്റെ പര്യവസാനം തീരുമാനിക്കേണ്ടത് അവളല്ല. അവനു

മല്ല. കാശിയിലെ സാധാരണ മനുഷ്യാത്മാക്കൾക്ക് സ്നേഹബന്ധങ്ങൾ തുടങ്ങാനെ അവകാശമുള്ളു. അതിന്റെ അവസാനം കുറിക്കുവാനുള്ള പരമാധികാരം മററു ചിലർക്കാണ്. കാശിവിശ്വനാഥനും വിഘ്നേശ്വരനും അന്നപൂർണ്ണയുമാണെന്ന് തോന്നുന്നില്ല. ആദ്യത്തെ അധികാരം പണ്ഡാമാർക്കാണ്. പിന്നെ ധനമുള്ള ബാങ്കറന്മാർക്കാണ്. ഭാഗ്യശാലികളായ സ്വാമിമാർക്കാണ്. അവരുടെ ന്യായാസനത്തിനുമുമ്പിൽ ഒരുദിവസം നില്ക്കേണ്ടിവരുമോ?

ശ്രീപാർവ്വതിയേയും വിശ്വനാഥനേയും ഗണേശനേയുമെല്ലാം ലേഖ രാപകൽ പ്രാർത്ഥിച്ചു. ഉള്ളിലെ ഭീതിക്ക് മററൊന്നും അവൾ കണ്ടില്ല. ഉത്സവസ്ഥലങ്ങളിൽ ഉറക്കെ വാദ്യമേളങ്ങൾ മുഴങ്ങുമ്പോഴും, ക്ഷേത്രസന്നിധാനത്തിൽ മണികൾ തുരുതുരെ അടിക്കുമ്പോഴും, ഗംഗയിൽ ഓളങ്ങൾ ശക്തിയായി ഇളകുമ്പോഴെല്ലാം അവൾക്കുള്ളിൽ ഭീതിയാണ്. മനോഹരനെ സാക്ഷിനിറുത്തിയും അല്ലാതെയും അവൾ കാശിവിശ്വനാഥന്റെ മുമ്പിൽ കമഴ്ന്നുകിടന്നു കേണു. ദുർഗ്ഗാദേവിയുടെ സന്നിധാനത്തിൽ തിരികൾ കത്തിച്ചുവെച്ചു. വിശ്വേശ്വരന്റെ പാദങ്ങളിൽ പൂക്കളർപ്പിച്ചു. ഒരുദിവസം ത്രിസന്ധ്യക്ക് കാശിവിശ്വനാഥന്റെ സന്നിധിയിൽ വെച്ചാണ് അവർ കൈകൾ കോർത്തുപിടിച്ച് ഒരിക്കലും പിരിയുകയില്ലെന്ന് പ്രതിജ്ഞചെയ്തു. അന്ന് അവൾക്ക് വലിയൊരാശ്വാസം തോന്നി. മഹാദേവൻ എല്ലാമറിയുന്നവനാണ്. ഗംഗയിൽ പഞ്ചനദികളും ഒതുങ്ങിനില്ക്കുന്നതുപോലെ അവൾ അയാളിലും അയാൾ അവളിലും ലയിച്ചുചേർന്നിരിക്കുന്നു. അവരെ അദ്ദേഹമൊരിക്കലും വേർപെടുത്തുകയില്ല.

കാർത്തികമാസത്തിലെ പൗർണ്ണമിദിവസം രാത്രി കുറേ ചെന്നു. സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിലെ നടക്കല്ലിൽ ലേഖ ഇരിക്കുകയാണ്. അടുത്തു രാംദേവി കുറേ സംസാരിച്ചതിനുശേഷം കിടന്നു മയങ്ങുന്നുണ്ട്. അവർ ഒട്ടേറെ കഥകൾ അവളോടു പറ

ഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. ഒററയ്ക്കിരിക്കുമ്പോഴും ഉറങ്ങാൻ കിടക്കുമ്പോഴുമെല്ലാം ആ കഥകളെപ്പററിയുള്ള ഓർമ്മകൾ അവളുടെ മനസ്സിൽ പുതുമനിറവന്നുവരാറുണ്ട്. ഇപ്പോൾ ബർന്നസംഗമമാകെ ശാന്തമായിക്കിടക്കുന്നു. പൗർണ്ണമിചന്ദ്രൻ അല്പം കിഴക്കുമാറി തെളിഞ്ഞുനില്ക്കുകയാണ്. ദൂരെ പഞ്ചഗംഗാഘട്ടത്തിൽ ദീപക്കാഴ്ചയും സ്നാനവും നടക്കുന്നുണ്ടാവും ഇപ്പഴേക്ക്. ആ ആഘോഷങ്ങളെല്ലാം പരിസമാപ്തിയിലെത്തിയിരിക്കും. ഗംഗ പഞ്ചഗംഗാഘട്ടത്തിലെ കാർത്തികവിളക്കുകളിൽനിന്ന് തിരികൾ കൊളുത്തിക്കൊടുത്തയച്ചതുപോലെ ഓളങ്ങളിൽ നിലാവു വെട്ടിത്തിളങ്ങി. ലേഖ ഗംഗാജലത്തിലെ ആ അലയടിക്കുന്ന പ്രകാശധാരയിലേക്ക് നോക്കിക്കൊണ്ടിരുന്നു. തലേന്നാൾ രാത്രിയിൽ രാംദേവി അവിടെത്തന്നെയിരുന്നുകൊണ്ട് അവളെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ച ആ കഥ അവളോർക്കുകയാണ്. അത് കാശിയിലെല്ലാം ഒരൈതിഹ്യംപോലെ വളരെക്കാലമായി പ്രചരിച്ചിട്ടുണ്ട്. ആ ബർന്നസംഗമത്തിനടുത്ത് ഗംഗയിലെവിടെയോ ഒരു രാജകുമാരിയും അവളുടെ കാമുകനും അന്തർധാനംചെയ്തിട്ടുണ്ട്. അഗാധഹൃദയയായ ഗംഗയുടെ ഹൃദയങ്ങളിലെവിടെയോ സ്നേഹനിശ്വാസങ്ങളുമായി ആ ആത്മാക്കൾ ഒളിഞ്ഞുകിടക്കുകയാണ്. അവരെ ഇനിയൊരിക്കലും ഈ ലോകം കാണുകയില്ല. അവരെപ്പററി ഗംഗ ആരോടും പറയുമെന്നു തോന്നുന്നില്ല. ആ നദിയുടെ മുകൾപ്പരപ്പിലേക്ക് അവിടേയുമിവിടേയും പൊന്തിവരുന്ന നുരകൾ ആ ആത്മാക്കളുടെ നെടുവീർപ്പുകളല്ലേ? ആ കുഞ്ഞോളങ്ങൾ ആ രാജകുമാരിയുടെ മാർത്തടം ഉയരുകയും താഴുകയും ചെയ്യുമ്പോഴുണ്ടാകുന്നതല്ലേ?

കാശിയിലെ ഒരു രാജകുമാരിയായിരുന്നു, ഛായാകുമാരി. മദ്ധ്യേന്ത്യയിലെങ്ങും അവളെപ്പോലെ ഒരു സുന്ദരി ഉണ്ടായിരുന്നില്ലത്രേ. അന്ന് കാശിഭരിച്ചിരുന്ന രാജാവിന്റെ സഹോദരിയായിരുന്നു അവൾ. സൈനികവിഭാഗത്തിൽ ഒരു ജോലിക്കാരനായിരുന്ന ശ്യാംദേവനുമായി അവൾ പ്രേമബന്ധത്തി

ലേർപ്പെട്ടു. ഇതു് പരമരഹസ്യമായി അവർ സൂക്ഷിച്ചു. കാര
ണം ആ ബന്ധം ആരും അനുവദിക്കുകയില്ലെന്നും സഹിക്കുകയി
ല്ലെന്നും അവക്കു് ബോദ്ധ്യമുണ്ടായിരുന്നു. പ്രത്യേകിച്ചും നാടു
വാഴുന്ന അവളുടെ സഹോദരൻ. രാജഘട്ടത്തിനടുത്തുള്ള കപി
ലമോചനതീർത്ഥത്തിന്റെ വടക്കുകരയിലുള്ള ശിവന്റെ കൊടി
മരച്ചുവട്ടിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് മാഘമാസത്തിലെ നിശ്ശബ്ദരാത്രി
യിൽ ആ ഹൃദയങ്ങളൊരു പ്രതിജ്ഞയെടുത്തു: "നമ്മൾ ഒരി
ക്കലും പിരിയുകയില്ല. നമ്മളൊരുമിച്ചു് ജീവിക്കുന്നതു് ഈ
രാജ്യത്തിനു് ആപത്താണെങ്കിൽ നമ്മൾ രണ്ടുപേരും ഒരുമിച്ചു്
ജീവിതമവസാനിപ്പിക്കും".

അന്നു് അവർ ബർണസംഗമത്തിലെ ഏതോ കൊട്ടാര
ത്തിലാണു് പാർത്തിരുന്നതു്. ഇന്നു് ആ കൊട്ടാരം മണ്ണടിഞ്ഞു്
നാമാവശേഷമായിരിക്കുന്നു. സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിലെ ക
ളിത്തട്ടിലും പ്രഹ്ലാദഘട്ടത്തിലും രാജഘട്ടത്തിലും മററുമായി
ഛായാകുമാരിയും ശൃംദേവനും അവരുടെ സ്നേഹവും താലോ
ലിച്ചുവളർത്തി. ദിവസവും കടമ്പിൻ പൂകൊണ്ടുള്ള മാലകെട്ടി
അവർ ഒരുമിച്ചുനിന്നു് പ്രാർത്ഥിച്ചിട്ടു് ഗംഗാദേവിക്കായി- ജല
ത്തിലേക്കെറിയുമായിരുന്നത്രെ. പഞ്ചനദികളേയും മനസ്സിൽ
ധ്യാനിച്ചുകൊണ്ടാണു് അവരതു് ചെയ്യാറുള്ളതു്.

ഒരുദിവസം രാത്രിയിൽ ശൃംദേവൻ ഛായാകുമാരിയുടെ
കൊട്ടാരത്തിനുപുറത്തു് ചെന്നുനിന്നു. രാജ്യത്തിനു് വരാൻ
പോകുന്ന ഒരു വിപത്തിനെപ്പററി അറിയിക്കുവാനാണയാൾ
ചെന്നതു്. ഭാദൺമാസത്തിലെ ഇരുട്ടു് അയാളുടെ ശരീരത്തെ
അള്ളിപ്പിടിച്ചു. മേഘങ്ങൾ തലക്കുമുകളിൽ ഉഗ്രശബ്ദത്തോടെ
നൃത്തംചെവുട്ടി. ഇടിവാൾ ആ കൊട്ടാരമാകെ ആഞ്ഞുവീശുക
യും മറയുകയും ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്നു. അവളിറങ്ങിവന്നപ്പോൾ
കൊടും മഴനനഞ്ഞു് തണുത്തു് വിറച്ചു കൈകൾകൊണ്ടു് അവ
ളുടെ കരങ്ങൾ ഗ്രഹിച്ചു്, വെള്ളംവീണൊലിക്കുന്ന മുഖം അവ
ളുടെ മുഖത്തോടുചേർത്തു്, അയാൾ പറഞ്ഞു:

"ശത്രുക്കൾ നാടിനെ ആക്രമിക്കുവാനെത്തുന്നുണ്ട്. ഞാൻ ഈ രാത്രിയിൽത്തന്നെ അതൃത്തിയിലേക്ക് പോകാൻ കല്പനയായിരിക്കുന്നു. കുമാരി വേദനിക്കരുത്. ഞാൻ മടങ്ങിവന്നില്ലെങ്കിലും..............."

അവൾ ഏങ്ങലടിച്ചു കരഞ്ഞു. നനഞ്ഞ കൺപീലികൾക്കിടയിലൂടെ അയാളുടെ കണ്ണുകളിലേക്ക് നോക്കി അവൾ പറഞ്ഞു:

"അങ്ങു തിരിച്ചുവരും. ഒരുപക്ഷേ തിരിച്ചുവന്നില്ലെങ്കിൽ അങ്ങയോടൊപ്പം ഞാനുമവസാനിച്ചിരിക്കും."

വളരെ ശ്രമിച്ച് അവർ പിരിഞ്ഞു. അന്നുരാത്രിതന്നെ ശ്യാംദേവൻ അതൃത്തിയിലെ യുദ്ധരംഗത്തേക്കു പോയി. കൊട്ടാരത്തിലെ ഒരു മുറിയിൽ കത്തിച്ചുവെച്ച കെടാവിളക്കിന്റെ മുൻപിൽ വിങ്ങിപ്പൊട്ടുന്ന ഹൃദയവുമായി ഛായാകുമാരി പ്രാർത്ഥിച്ച് കാത്തിരുന്നു. യുദ്ധം മറുപക്ഷത്തിന്റെ വിജയത്തിലാണ് കലാശിച്ചത്. ഛായാകുമാരിയുടെ സഹോദരനായ രാജാവ് അതൃത്തിയിൽവച്ചുതന്നെ ബന്ധനസ്ഥനാക്കപ്പെട്ടു. അദ്ദേഹത്തെയുംകൊണ്ട് അവർ ബർണസംഗമത്തിലെ കോട്ടയിലേക്ക് വരികയാണ്. രാജകുമാരി ഈ വാർത്തകേട്ട് അസ്തപ്രജ്ഞയായി. ശ്യാംദേവനെപ്പററി ഒരറിവുമില്ല. അവളുടെ ആത്മാവ് കത്തിയെരിഞ്ഞതുപോലായി.

ശത്രുക്കൾ കോട്ടയിലെത്താറായി. അവർ വന്നുകയറും മുമ്പ് ആത്മഹത്യ ചെയ്താലൊ എന്നവൾ ആലോചിച്ചു. പക്ഷേ ശ്യാംദേവൻ മരിച്ചിട്ടില്ല, തീർച്ച. എങ്ങിനെയും ആ ഹൃദയേശ്വരൻ അവളുടെ അടുക്കൽ വന്നെത്തും. രാജകുമാരിയുടെ സഹോദരനെ ഒരു സാമന്തനെന്ന നിലയിൽ ഭരണം തുടരാൻ അനുവദിക്കുവാൻ ശത്രുക്കൾ തയ്യാറാണ്. പക്ഷേ ശത്രുപക്ഷത്തിലെ രാജാവ് ഛായാകുമാരിയെ അയാളുടെ കൊട്ടാരത്തിലേക്ക് കൊണ്ടുപോകും. ഈ യുദ്ധംതന്നെ അതിനാണ്. അതു തെളിച്ച് പ്രഖ്യാപിച്ചിട്ടില്ലെന്നേയുള്ളു.

ഛായാകുമാരി ശത്രുക്കളുടെ കയ്യിലാവും. അവൾ കൊട്ടാരത്തിലെ ഒരു മുറിയിൽ അടയ്ക്കപ്പെടും. പിന്നെ ആത്മഹത്യചെയ്യുവാൻപോലും വഴിയില്ല. ശത്രുക്കൾ അവളെ അവരുടെ നാട്ടിലേക്കു കൊണ്ടുപോവും. ഇരുട്ടടഞ്ഞ ഭാദൺമാസത്തിലെ രാത്രി. അവൾ ദുഃഖത്തിന്റെ മഹാഗംഗയിൽ ആണ്ടുമുങ്ങുകയാണു്. ശ്യാംദേവനു് എന്തുപററിയിരിക്കും? മരിച്ചില്ലായിരുന്നെങ്കിൽ അയാൾ വന്നെത്തുമായിരുന്നു. ഒരുപക്ഷേ തിരിച്ചുവന്നാൽതന്നെ ശത്രുക്കളുടെ ഇടയിലൂടെ കൊട്ടാരത്തിൽ എങ്ങനെ വന്നെത്തും?

അർദ്ധരാത്രിയുടെ കരിന്തുകിൽ മുറിച്ചുകീറിക്കൊണ്ടു് ശ്യാംദേവൻ വന്നെത്തി. ശത്രുക്കൾ അതാ കൊട്ടാരത്തിന്റെനേർക്കു് അടുത്തുകഴിഞ്ഞു. ഛായാകുമാരി അവളുടെ മുറിയിൽനിന്നിറങ്ങി ഉദ്യാനത്തിൽനിന്നു ശ്യാംദേവന്റെ അടുക്കലെത്തി. അവർ സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിൽചെന്നു് ആ വിഗ്രഹത്തിന്റെ മുൻപിൽ മിഴികളടച്ചുനിന്നു. നാലുകണ്ണുകളിൽനിന്നു് കണ്ണുനീർ ധാരധാരയായൊഴുകി. ആരോ പറിച്ചിട്ട കടമ്പിൻ പൂക്കൾ ആ വിഗ്രഹത്തിനുചുററും കിടന്നിരുന്നു. അവർ തൊഴുതുപിടിച്ച കൈകളുമായി നിന്നു. പിന്നെ ഒരു തോണിയിൽ ഗംഗയിലേക്കുപോയി. ഗംഗ അവരെ എന്നെന്നേക്കുമായി സ്വന്തം മാറിലേക്കണച്ചു. ഇന്നും ആ ഛായാകുമാരിയുടേയും ശ്യാംദേവന്റെയും സ്വരങ്ങൾ അവർ മുങ്ങിമരിച്ച സ്ഥലത്തു് കേൾക്കാമത്രേ..................

ചന്ദ്രൻ കടമ്പിൻമദ്ധ്യംനിറച്ചു ഒരു സ്വർണ്ണകുംഭംപോലെ നിന്നു. നക്ഷത്രങ്ങൾ ബർണാസംഗമത്തിൽ കുളിച്ചുകയറിനില്ക്കുന്ന മട്ടുണ്ടു്. ഗംഗയിൽ വെളിച്ചത്തിന്റെ നീരാട്ടാണു്. സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രം പാലഭിഷേകംചെയ്തുനില്ക്കുന്നു. നീലിച്ച പശ്ചാത്തലത്തിൽ നിശ്ചലനായിനില്ക്കുന്ന ഒരു കരിങ്കൊമ്പനാനയെപ്പോലുണ്ടു് ആ നക്ഷത്രം. ഇടയ്ക്കിടയ്ക്കു് ആ മഹാവാഹിനിയുടെ നെടുവീർപ്പുപോലെ ഒരു കാററുവീശുന്നു. ആററു

വഞ്ചികൾ ഇടയ്ക്കിടയ്ക്ക് തമ്മിൽ പുണർന്ന് ജലത്തിൽ ചുംബിച്ചിട്ട് തലയുയർത്തും. പഞ്ചഗംഗാഘട്ടത്തിൽനിന്നുള്ള തോണികൾ അവസാനത്തെ യാത്രക്കാരെയുംകൊണ്ട് കടന്നുപോയിട്ട് നേരം കുറെയായി. തീരങ്ങളിൽ ആരുമില്ല. ഉറക്കത്തിന്റെ ചൂടുള്ള താരാട്ടിൽ മയങ്ങി അവിടെയെല്ലാം അവസാനത്തെ കൺപോളകൾവരെ അടഞ്ഞുകഴിഞ്ഞിരിക്കും. പിന്നെ സ്വപ്നങ്ങളുടെ സാമ്രാജ്യമാണ്. കാർത്തികമാസത്തിൽ സ്വപ്നങ്ങൾക്കുപോലും മാമ്പൂക്കളുടെ ഗന്ധമാണ്.

5. ആദ്യത്തെ പൂവിടുമ്പോൾ...........

ദൂരെ നിലാവ് പരന്നൊഴുകുന്ന ഗംഗയിൽ നീലമഷികൊണ്ടൊരു കുറിയിട്ടതുപോലെ ഒരു ചെറിയതോണി കാണായി. പഞ്ചഗംഗാഘട്ടത്തിൽനിന്ന് വരുന്ന ഒരു തോണിയായിരിക്കണം. കാർത്തികവിളക്കുകൾ മുഴുവനും കെട്ടുകഴിഞ്ഞുമാത്രം അവിടെനിന്നു പോരാൻതോന്നിയ ഒരുവൻ മടങ്ങിപ്പോവുകയായിരിക്കും. ലേഖ അടുത്തുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആ തോണിയിൽ കണ്ണയച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ഗംഗയിൽക്കൂടി ഒഴുകിനീങ്ങുന്ന ഏതു തോണിക്കും അവളെ സംബന്ധിച്ചിടത്തോളം ഒരാകർഷണശക്തിയുണ്ട്. എത്രയോ മനുഷ്യർ രാപകൽ ആ മഹാപ്രവാഹി

നിയിലൂടെ ഓടയൂന്നി കടന്നുപോകുന്നു. അടുത്തുവരുംവരെ ആ എല്ലാ തോണികളും മനോഹരന്റേതാണ്. അയാളല്ലെന്ന് അറിയുംവരെ അതങ്ങനെതന്നെയാണ്. ഈ അവസരത്തിലും അവളുടെ ഹൃദയം അങ്ങനെ ഒന്നു കിടന്നുതേങ്ങി. ആ തോണിയിൽ വരുന്നതു് മനോഹരനായിരിക്കണമേ എന്നവൾ പ്രാർത്ഥിച്ചു. അടുത്ത നിമിഷത്തിൽ ആ പ്രാർത്ഥന ഫലിക്കുകയുംചെയ്തു. വളരെ താണസ്വരത്തിൽ മനോഹരൻ പതിവിൻപടി ആ പാട്ടു പാടി. ലേഖു താനറിയാതെ എഴുന്നേററു് കല്പടകളിലിറങ്ങി നിന്നുപോയി.

അടുത്തു വരുംതോറും മനോഹരന്റെ പാട്ടിന്റെ സ്വരം തീരെ താണുപോയി. അയാൾ അപ്പോൾ അവളെ അവിടെ പ്രതീക്ഷിച്ചിരിക്കില്ല. കാർത്തികപൗർണ്ണമി അയാളിൽ ഉണർത്തിവിട്ട അനുഭൂതികളായിരിക്കണം തോണിയുമായി ഇങ്ങോട്ടുതിരിക്കാൻ അയാളെ പ്രേരിപ്പിച്ചതു്. ഈ സമയത്തു് രാംദേവിയുടെ കടവിലേക്കു് അയാൾ വരുന്നതു് അത്ര നന്നല്ല. അതു് ആരെങ്കിലും കണ്ടാൽ സംശയത്തിനിടനല്കും. വൃദ്ധയായ രാംദേവി ഒരിക്കലും അതറിയാൻ പാടില്ല. അതുകൊണ്ടാണു് അയാൾ സ്വരംതാഴ്ത്തി പാടിയതു്. എങ്കിലും ഗംഗയിലെ ഓളങ്ങൾ കാണുമ്പോൾ, തോണിയുമായി അതിലേയ്ക്കിറങ്ങി നീങ്ങുമ്പോൾ, അയാൾക്കു് പാടാതിരിക്കുവാൻ കഴിയുകയില്ല. ഭാവിയെപ്പററിയുള്ള ഒരു സ്വപ്നം തിരുകിവച്ച പാട്ടാണതു്. കാർത്തികപൗർണ്ണമിയുടെ ദീപങ്ങൾ പഞ്ചഗംഗാഘട്ടത്തിൽ തെളിഞ്ഞുനിന്നപ്പോൾ ആ പ്രകാശധാരകൾ മുഴുവനുംകൂടി ആവാഹിച്ചെടുത്തു് തോണിയിലാക്കി ബർണാസംഗമത്തിലെ കടമ്പിൻ ചോട്ടിൽ കാത്തിരിക്കുന്ന ലേഖുവിന്റെ കാൽക്കൽ സമർപ്പിച്ചാൽകൊള്ളാമെന്നയാൾ ആഗ്രഹിച്ചു. ആ ദീപങ്ങൾ അയാൾക്കു വഴങ്ങിയില്ല. അവയെല്ലാം ഇതിനകം അണഞ്ഞുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. കാശിയാകെ വെൺപട്ടുടുപ്പിച്ചു് നിൽക്കുന്ന നിലാവിൽ ഇപ്പോൾ ആ വെളിച്ചം മുഴുവനും തങ്ങിനിൽപ്പുണ്ടു്.

ആ കടമ്പുകൾ ആ വെളിച്ചത്തിൽനിന്നു് നൃത്തംചവുട്ടുകയാണു്. ലേഖ ഉറങ്ങിക്കാണണമെങ്കിൽക്കൂടി ആ കടമ്പിൻഛായകളിൽ കുറച്ചുനേരം സ്വൈരമായിരുന്നിട്ടു് പോരാമല്ലോ.

ലേഖ ഏററവും കീഴിലത്തെ കല്പടയിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് കൈനീട്ടി വീശി. മനോഹരൻ അതുകണ്ടു. അയാളുടെ തുഴ കുറച്ചുകൂടി വേഗതയിൽ ചലിച്ചു. ലേഖ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. രാംദേവി മയങ്ങുകയാണു്. ആ കണ്ണുകളിലേക്കു് അവൾ ഉററുനോക്കി. മയക്കംതന്നെ. അവൾ സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിൻെറ മുൻഭാഗത്തേക്കു് കടന്നു് അതിവേഗം നടന്നു് രാംദേവിയുടെ കടവിലെത്തി. അപ്പോഴേയ്ക്കും മനോഹരൻ തോണി അടുപ്പിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു.

ലേഖ കടമ്പിൻെറ കൊമ്പിൽപിടിച്ചു് മുന്നോട്ടാഞ്ഞുകൊണ്ടു് അടക്കിയസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു: "ദാ ദേവിഅമ്മ അവിടെ കിടപ്പുണ്ടു്."

"എവിടെ?"

"ക്ഷേത്രത്തിലെ മണ്ഡപത്തിൽ."

മനോഹരൻ അങ്ങോട്ടുനോക്കി. "ഉറങ്ങുകയാണോ?"

"അതെ. പക്ഷെ അവർ ഉണർന്നേക്കും."

മനോഹരൻ തുഴ തോണിയിലേയ്ക്കു വലിച്ചിട്ടു് കടവിലിറങ്ങി. ലേഖുവിൻെറ ശരീരമാകെ വിറയ്ക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. എന്തെല്ലാം തെററുകളാണു് അവൾ ചെയ്യുന്നതു്. അവളിങ്ങനെ നില്ക്കുന്നതു് രാംദേവി കണ്ടാൽ എത്ര ഭയങ്കരമാകും. വീട്ടിൽ വല്ലവരും ഇതൊന്നറിഞ്ഞാൽ—ലേഖ പ്രാണഭീതിപൂണ്ടവളെപ്പോലെ മനോഹരനോടപേക്ഷിച്ചു. "ഇവിടെ നില്ക്കണ്ട, പൊയ്ക്കോളൂ. ദേവിഅമ്മ ഇപ്പോൾ ഉണരും."

മനോഹരനു് ആ അപകടസന്ധി അറിഞ്ഞുകൂടായ്കയില്ല. പക്ഷെ അയാൾ എങ്ങിനെപോകും. ഇത്തരം മുഹൂർത്തങ്ങളിൽ മനുഷ്യനു് പുതിയ ഒരു ധീരത കൈവരിക സാധാരണയാണു്.

അതിന്റെ പ്രേരണകൊണ്ടാവാം, അയാൾ ലേഖുവിനെ അടുത്തു പിടിച്ചുനിർത്തിക്കൊണ്ട് അവളുടെ കാതിലിങ്ങനെ മന്ത്രിച്ചു: ''പേടിക്കരുത്. ദേവിഅമ്മ ഉണരുകയില്ല. ആ കടമ്പിന്റെ ചുവട്ടിൽ കുറച്ചുനേരം ഒരുമിച്ചിരുന്നിട്ട് നമുക്ക് പിരിയാം."

ഒരു ചെറിയ കാറ്റേറ്റ് ആറ്റുവഞ്ചികൾ ഒന്നിളകി. അവ ദൂരെനിന്ന് ഗംഗയുംകടന്നുവരുന്ന ആ മന്ദമാരുതനെ സാകൂതം വഴങ്ങുകയാണ്. ലേഖുവിന് തടസ്സംപറയാൻ തോന്നിയില്ല. മനോഹരന്റെ കൈപ്പിടിയിലൊതുങ്ങിനിന്ന അവൾ അയാളോടൊപ്പം ആ കടമ്പിൻചുവട്ടിലേയ്ക്കു നടന്നുനീങ്ങി.

ആ കടമ്പു വളർന്നുവരുന്നതേയുള്ളു. അത് ഇനിയും പൂത്തിട്ടില്ല. സ്നേഹബന്ധങ്ങളിലായ ആ രണ്ടാത്മാക്കളെ സ്വന്തം ശീതളച്ഛായയിലിരുത്തുവാൻവേണ്ടി അത് ചില്ലകൾ നീട്ടി നില്ക്കുകയാണ്.

മനോഹരൻ ആ കടമ്പിൻചുവട്ടിലിരുന്നു. മടിച്ചുനിന്ന ലേഖുവിനെ അയാളരുകിൽപിടിച്ചിരുത്തി. തണുത്ത രാത്രിയിലൂടെ തോണി തുഴഞ്ഞുവന്നിട്ടും അയാളുടെ കൈകൾക്ക് നല്ല ചൂടുണ്ട്. കുറച്ചുനേരത്തേയ്ക്ക് അവളൊന്നുമറിഞ്ഞില്ല. അയാളുടെ ശരീരത്തിന്റെ ഊഷ്മളത ആത്മാവിന്റെ അന്തർനാളംവരെ കടന്നുചെന്നുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. അല്പംകഴിഞ്ഞ് പരിസരങ്ങളെപ്പററി അവളോർത്തു. അയാളുടെ പിടിവിട്ടകന്നുകൊണ്ട് അവൾ പറഞ്ഞു:

''എനിക്കു പേടിയാവുന്നു''.

മനോഹരൻ അവളെ ആശ്വസിപ്പിച്ചു. "ഞാനുള്ളപ്പോൾ പേടിക്കാനില്ല''.

''അതു ഞാൻ വിശ്വസിക്കുന്നു.'' ലേഖു സമ്മതിച്ചു. "പക്ഷേ ഈ ബർണ്ണസംഗമത്തിൽ ഞാനൊററയ്ക്കേയുള്ളു. ദേവിഅമ്മയെയൊഴിച്ചാൽ ഒന്നു സംസാരിക്കുവാൻപോലും ഇവിടാരുമില്ല. നമ്മുടെ ഈ അടുപ്പം ദേവിഅമ്മക്കുപോലുമറിഞ്ഞുകൂടാതാനും."

മനോഹരൻ അല്പനേരം മിണ്ടാതിരുന്നു.

"അവർ ഇതറിഞ്ഞാൽ അന്നുമുതൽക്ക് എന്നോട് മിണ്ടുകയില്ല". ലെള്ളുവിന്റെ സ്വരം പതറുന്നുണ്ടായിരുന്നു. "അവരിതു സഹിക്കുകയില്ല".

"എനിക്ക് മനസ്സിലാവുന്നുണ്ട്. പക്ഷേ നമ്മൾ ഒരു തെററും ചെയ്തിട്ടില്ല."

"ഇല്ല". ലെള്ളു പ്രതിവചിച്ചു.

"ഇതു തെററാണെന്ന് ഹൃദയമുള്ള മനുഷ്യരാരും പറയുകയില്ല". മനോഹരൻ അവളുടെ മുഖത്തേയ്ക്കുററുനോക്കിയിരുന്നു.

"ഈ ബർണ്ണസംഗമത്തിൽ ഹൃദയമുള്ളവർ കുറവാണ്".

"ഇവിടെ മാത്രമല്ല." പറഞ്ഞതു പൂർത്തിയാക്കുംപോലെ അയാൾ തുടർന്നു: "ഈ കാശി ഒരു മഹാനഗരമാണ്. ഇവിടെ നിറച്ച് അമ്പലങ്ങളുണ്ട്. പൂജാരിമാരുണ്ട്. പക്ഷേ മനുഷ്യർ മാത്രം നന്നേ ചുരുക്കമാണ്".

ലെള്ളു ഭീതിയോടെ പുറമൊന്നു കണ്ണയച്ചു. സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിലെ മണ്ഡപം നിലാവെളിച്ചത്തിൽ അവർക്ക് കാണാം. റാംദേവിയുടെ വെളുത്തവസ്ത്രം അനങ്ങുന്നുണ്ടോ എന്ന് അവർക്ക് രണ്ടുപേർക്കും ശ്രദ്ധയുണ്ട്. ഇടയ്ക്ക് കാററൂതുമ്പോൾ ആററുവഞ്ചികൾ ഉലകിയുണ്ടാവുന്ന ശബ്ദം അകലെയെങ്ങോ ആയിരം പണ്ഡാമാർ ചേർന്നിരുന്ന് നാമസങ്കീർത്തനം നടത്തുന്നതുപോലെ കേൾക്കാം. ആ ശബ്ദത്തിൽ ഇപ്പോൾ ലെള്ളുവിന് അസഹ്യത തോന്നി. ഗംഗയിലെ പുണ്യഘട്ടങ്ങളിലും കേൾക്കുന്ന ആ സങ്കീർത്തനസ്വരം അവൾക്കിഷ്ടമല്ല. എങ്ങിനെയോ അവൾ അതു് വെറുത്തുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. കാശിയിലെ സകലതുമവൾക്കിഷ്ടമാണ്—ഈ സങ്കീർത്തനങ്ങളും അതു പാടുന്ന പൂജാരിമാരുമൊഴിച്ച്. കാശിയിൽ മനുഷ്യർ ധാരാളമുണ്ട്. പക്ഷേ അവരുടെയെല്ലാമിടയ്ക്ക്, അവരുടെയെല്ലാം ആത്മാക്കളെയെല്ലാം അകററി പിടിച്ചുകൊണ്ട് ഈ നാമസങ്കീർത്തനങ്ങളുമായി പണ്ഡാമാർ നില്ക്കുന്നു.

രാംദേവിയേയും മുത്തമ്മയേയും ഒന്നുമല്ല എനിക്കു ഭയം. ഈ പൂജാരിമാർ നമ്മളെ കൊന്നുതിന്നുകളയുമെന്നു് എപ്പോഴുമെനിക്കു തോന്നിപ്പോകുന്നു.

ലേഖ ഗംഗയുടെ മറുകരയിലേക്കു് നോക്കിയിരുന്നു. നീലിച്ച ജലത്തിന്റെ പശ്ചാത്തലത്തിൽ, ആറുവഞ്ചികൾക്കു് തൊട്ടരികിൽ അനവധി നൂററാണ്ടുകളിലെ സാധനയിലൂടെ ആരോ വരച്ചുവച്ച ഒരു ദേവകന്യകയുടെ ചിത്രംപോലെ അവൾ കാണപ്പെട്ടു. ആ വർണ്ണസംക്രമത്തിലെ വിശുദ്ധിയുടെ മുഴുവൻ പ്രതീകമാണവൾ. നിമിഷങ്ങൾ ചെല്ലുന്തോറും അയാളുടെ കണ്ണുകളിൽ അവളൊരു അപ്സരസ്സായി ഉയരുകയാണു്. ഒരു നെടുവീർപ്പോടെ ലേഖ മനോഹരന്റെ നേർക്കു് തിരിഞ്ഞു. അപ്പോഴാണു് അയാൾ അവളെ ഉററുനോക്കിയിരിക്കുകയാണെന്നു് മനസ്സിലായതു്. അയാളുടെ മുഖത്തു നോക്കുമ്പോൾ അവൾ സകലതും മറന്നുപോകുന്നു. ഇപ്പോൾ അയാളു് അല്പം ചിന്താധീനനാണു്.

“ഞാൻ പറഞ്ഞതു് അങ്ങേയ്ക്കു് വിഷമമുണ്ടാക്കിയെന്നു് തോന്നുന്നു”.

തടയാൻവയ്യാത്ത ഏതോ ദുർബ്ബലതകൊണ്ടു് മനോഹരൻ അവളുടെ കൈത്തണ്ടയിൽ മുറുകെ പിടിച്ചു.

‘‘എന്നെപ്പററി എനിക്കു വിഷമമില്ല. ഞാൻ ധാരാളം ദുഃഖിച്ചിട്ടുള്ളവനാണു്. പുതിയതായി ഒരു ദുഃഖവും എന്നെ വന്നു കീഴടക്കുവാൻ പോകുന്നില്ല. പക്ഷേ ലേഖുവിന്റെ സാഹചര്യങ്ങളോർക്കുമ്പോൾ ഞാൻ നടുങ്ങിപ്പോകുന്നു. എന്റെ എല്ലാ ആഹ്ളാദങ്ങളുംകൂടി ഒരുദിവസം ഈ ഗംഗയിൽ താണു് പോയേക്കാം. ഈയിടെയായി എനിക്കു് മനസ്സുറപ്പിച്ചു് ഒന്നു പാടാൻപോലും തോന്നുന്നില്ല.”

ലേഖ ദീർഘമായൊന്നു നിശ്വസിച്ചു, ഇളകിയുയർന്നുകിടന്ന അളകങ്ങൾക്കിടയിലൂടെ അവൾ അയാളെ നോക്കി. വേ

ദനയും നിസ്സഹായതയുംമാത്രം ഹാഴ്ത്തുവള്ളുന്ന കണ്ണുകൾ. ജീവിതത്തിലെ എല്ലാ വെളിച്ചങ്ങളും അസ്തമിച്ചുപോകുന്നതുപോലുണ്ടു്, എല്ലാ വെളിച്ചങ്ങളും തന്റെ മുൻപിലിരിക്കുന്ന ആ പുരുഷനിൽനിന്നാണു് കുറച്ചുനാളായി അവൾ സഞ്ചയിച്ചുവെക്കാറുള്ളതു്. ആ പുരുഷൻ ഇതാ ദുർബ്ബലനായിരിക്കുന്നു. അയാളോടു് അവളെന്തു പറയും! അയാളെ സമാധാനിപ്പിക്കാനുള്ള ശേഷി അവൾക്കില്ല. ഗംഗ ഹരിതാഭവീശിയ വെള്ളിക്കിണ്ണം പോലെ അവളുടെ പിന്നിൽ ഒഴുകിനടക്കുന്നു. ആ നദിയുടെ നന്മയിലും കാരുണ്യത്തിലും വിശ്വസിച്ചാണവൾ വളർന്നതു്. ആ വിശ്വാസം വഞ്ചിക്കപ്പെടുകയില്ല.

“നമ്മുടെമോഹങ്ങൾ, ഒരിക്കലും അനാഥമായി ഗംഗയിൽ താണടിയേണ്ടിവരില്ല. ദുഃഖിക്കുന്നവരെ ആശ്വസിപ്പിക്കാൻ മാത്രമുള്ള തണവും കാരുണ്യവും ഈ അമ്മയ്ക്കുണ്ടു്.”

ലേഖ വെള്ളത്തിലേയ്ക്കു മുഖംതിരിച്ചിരുന്നു.

“എനിയ്ക്കു് ഈയിടെയായി ഗംഗയിലേക്കിറങ്ങുമ്പോഴെല്ലാം എന്തൊക്കെയോ ആശങ്കകളാണു്”. മനോഹരൻ പറഞ്ഞു.

ലേഖ ഒന്നുകൂടി അയാളെ നോക്കി. അയാളുടെ ഉള്ളിൽ ചുഴികളും മലരുകളും ഉയർന്നു താഴുകയാണു്. അവൾക്കു പിടിച്ചടക്കാനാവാത്ത നിശ്ശബ്ദത അയാളുടെ ആത്മാവിൽ വന്നുകൂടിയിരിക്കുന്നു. ആ മൂകതയിൽനിന്നു് അയാളെ ഉടനടി ഉണർത്താതെ നിർവ്വാഹമില്ല. അവൾ സംസാരിക്കുവാൻ തുടങ്ങി.

“ഗംഗ സ്നേഹമുള്ളവളാണു്. സ്നേഹം എന്തെന്നറിയാവുന്നവളാണു്. ഞാൻ ഗംഗയെപ്പററി ഒരു കഥ പറയട്ടെ!”

മനോഹരന്റെ കണ്ണുകൾ കുറേ തപ്പിത്തടഞ്ഞിട്ടെന്നപോലെ അവളിലേക്കു് ചെന്നെത്തി. അവ ഇത്രകണ്ടു് നിശ്ചേതനങ്ങളായി അവളൊരിക്കലും കണ്ടിട്ടില്ല.

“പറയൂ”. അയാൾ അലസമായി പറഞ്ഞു.

ദനയും നിസ്സഹായതയുംമാത്രം കാഴ്ചവയ്ക്കുന്ന കണ്ണുകൾ. ജീവിതത്തിലെ എല്ലാ ധൈര്യങ്ങളും അസ്തമിച്ചുപോകുന്നതുപോലുണ്ടു്, എല്ലാ ധൈര്യങ്ങളും തന്റെ മുൻപിലിരിക്കുന്ന ആ പുരുഷനിൽനിന്നാണു് കുറച്ചുനാളായി അവൾ സഞ്ചയിച്ചിട്ടുക്കാവുള്ളതു്. ആ പുരുഷൻ ഇതാ ദുർബ്ബലനായിരിക്കുന്നു. അയാളോടു് അവളെന്തു പറയും? അയാളെ സമാധാനിപ്പിക്കാനുള്ള ശേഷി അവൾക്കില്ല. ഗംഗ ഹരിതാഭവീശിയ വെള്ളിക്കിണ്ണംപോലെ അവളുടെ പിന്നിൽ ഒഴുകിനടക്കുന്നു. ആ നദിയുടെ നന്മയിലും കാരുണ്യത്തിലും വിശ്വസിച്ചാണവൾ വളർന്നതു്. ആ വിശ്വാസം വഞ്ചിക്കപ്പെടുകയില്ല.

“നമ്മുടെമോഹങ്ങൾ, ഒരിക്കലും അനാഥമായി ഗംഗയിൽ താണടിയേണ്ടിവരില്ല. ദുഃഖിക്കുന്നവരെ ആശ്വസിപ്പിക്കാൻ മാത്രമുള്ള തണുവും കാരുണ്യവും ഈ അമ്മയ്ക്കുണ്ടു്.”

ലേഖ വെള്ളത്തിലേയ്ക്കു മുഖംതിരിച്ചിരുന്നു.

“എനിയ്ക്കു ഈയിടെയായി ഗംഗയിലേക്കിറങ്ങുമ്പോഴെല്ലാം എന്തൊക്കെയോ ആശങ്കകളാണു്”. മനോഹരൻ പറഞ്ഞു.

ലേഖ ഒന്നുകൂടി അയാളെ നോക്കി. അയാളുടെ ഉള്ളിൽ ചുഴികളും മലരുകളും ഉയർന്നു താഴുകയാണു്. അവൾക്കു പിടിച്ചടക്കാനാവാത്ത നിശ്ശബ്ദത അയാളുടെ ആത്മാവിൽ വന്നുകൂടിയിരിക്കുന്നു. ആ മൂകതയിൽനിന്നു് അയാളെ ഉടനടി ഉണർത്താതെ നിർവ്വാഹമില്ല. അവൾ സംസാരിക്കുവാൻ തുടങ്ങി.

“ഗംഗ സ്നേഹമുള്ളവളാണു്. സ്നേഹം എന്തെന്നറിയാവുന്നവളാണു്. ഞാൻ ഗംഗയെപ്പററി ഒരു കഥ പറയട്ടെ?”

മനോഹരന്റെ കണ്ണുകൾ കുറേ തപ്പിത്തടഞ്ഞിട്ടെന്നപോലെ അവളിലേക്കു് ചെന്നെത്തി. അവ ഇത്രകണ്ടു് നിശ്ചേതനങ്ങളായി അവളൊരിക്കലും കണ്ടിട്ടില്ല.

“പറയൂ”. അയാൾ അലസമായി പറഞ്ഞു.

ള്ള വഴിയിലെ ആ ദുർഘട പർവ്വതനിരയിൽക്കൂടി പോരാൻ നിവൃത്തിയില്ല. ഗിരിദേവതമാർ കാട്ടാനകളെഅയച്ച് ഒരു ചാല് കീറിക്കൊടുത്തു, ആ ജലാശയത്തിലെ വെള്ളം അവൻ ആ ചാലിലൂടെ ഒഴുക്കി, അതിൽക്കൂടി ഇപ്പുറംകടന്നു. ഗംഗാജലമേററപ്പോൾ ചാമ്പലിൽനിന്ന് കുംഭകർണ്ണഋഷി ഉണർന്നെഴുന്നേററു; അദ്ദേഹം കണ്ണുനീർ വാർത്തിരുന്ന് ദേവമോഹിനികളുമായി സ്വർഗ്ഗത്തിലേക്കുപോയി. ഭർത്താവിനെ കാത്തിരുന്ന ദേവകന്യമാർക്കും അച്ഛനെ അന്വേഷിച്ചിറങ്ങിയ മകനും ആശ്വാസം നൽകിയ ഗംഗാമാതാവ് ഏഴ് മഹാവാഹിനികളേയും ഉള്ളിലടക്കിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ട് ഒഴുകുവാൻതുടങ്ങി".

മനോഹരന്റെ കണ്ണുകൾ വികസിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. ആ കഥ അയാളെ ഏതോ പ്രതീക്ഷയിലേക്ക് വിളിച്ചുയർത്തിക്കൊണ്ടുപോയിരിക്കുന്നു. മരിച്ച ആത്മാക്കളെ ഉണർത്തിയെടുക്കുവാൻ കഴിവുള്ള ഗംഗയുടെ ഹൃദയത്തിലേക്ക് അയാൾ നോക്കിപ്പോയി.

"ഞാൻ പുതിയ എന്തോ ചിലതൊക്കെ വിശ്വസിച്ചുപോകുന്നു. ലേഖ എന്നെക്കാൾ ധൈര്യമുള്ളവളാണ്."

"ധൈര്യമുണ്ടായിട്ടല്ല. ഞാൻ മതിയാവോളം കരഞ്ഞുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അങ്ങ് ദുർബ്ബലനായിപ്പോയാൽ പിന്നെ എനിക്ക് നിലയില്ല.''

പുതിയ ഒരു സ്വരത്തിൽ മനോഹരൻ സംസാരിക്കാൻ തുടങ്ങി. "ഞാൻ സൂക്ഷിച്ചുവെച്ച സിന്ദൂരച്ചെപ്പ് തുറക്കുവാൻ കാലമായി".

ലേഖുവിന്റെ കണ്ണുകൾ വിടർന്നു. അയാൾ പറഞ്ഞതിന്റെ അർത്ഥം അവൾക്കു മനസ്സിലായി. ആ സിന്ദൂരച്ചെപ്പിനെപ്പററി പാടിക്കൊണ്ടാണ് അയാൾ ഇക്കാലമത്രയും ഗംഗയിലൂടെ കടന്നുപോയിട്ടുള്ളത്. ആ കടവുകളിൽ തോണി അടുപ്പിച്ചതും അവളുടെ ഹൃദയത്തിന്റെ തീരങ്ങളിലേക്ക് തുഴ

"മനസ്സും ആത്മാവുമെല്ലാം കൊടുത്തു് കേൾക്കുമെങ്കിലേ ഞാൻ പറയുകയുള്ളു".

ലേഖ അയാളുടെ കൈകളിൽ മെല്ലെ തലോടി. എന്തൊരു ചൂടു്!

"ഞാൻ കേൾക്കുന്നുണ്ടു്. ഗംഗയെപ്പററി എന്തുപറഞ്ഞാലും എൻെറ ആത്മാവു് ഉണർന്നെഴുന്നേല്ക്കും".

അവളൊന്നു പുഞ്ചിരിച്ചു.

"ഈ കഥ സ്നേഹത്തിൻേറയും മുഴുവനും ദുഃഖത്തിൻേറയും നീരൊഴുക്കാണു്. ഗംഗതന്നെ അതിൽനിന്നാണു് പിറന്നതു്. തപസ്സു് ചെയ്തുകൊണ്ടിരുന്ന കുംഭകണ്ണമഹർഷിയെ രണ്ടു ദേവകന്യകകൾ കീഴടക്കി. ഒരു ബോധിവൃക്ഷച്ചുവട്ടിൽവച്ചു് അദ്ദേഹം അവരെ വിവാഹംകഴിച്ചു. ദേവന്മാർ കോപിച്ചു് കുംഭകണ്ണമഹർഷിയെ ശപിച്ചു. അദ്ദേഹം ചാമ്പലായിതീർന്നു. പക്ഷെ ആ കന്യകമാർ അവിടെത്തന്നെ കാത്തിരുന്നു. വൃക്ഷം പൂമൂടി തേനീച്ചകൾ വന്നെത്തി. 'ഒരു പുരുഷനുണ്ടായിരുന്നുവെങ്കിൽ ഞങ്ങളെ ഇതുപോലെ ആസ്വദിക്കുമായിരുന്നു' അവർ തേനീച്ചകളോടു പറഞ്ഞു. ആ ബോധിവൃക്ഷം അവരെ അനുഗ്രഹിച്ചു. അവരിൽ ഒരുത്തി ഗർഭിണിയായി. അവളൊരു ആൺകുട്ടിയെ പ്രസവിച്ചു. ആ കുട്ടി അച്ഛനെവിളിച്ചു കരഞ്ഞു. അമ്മമാരിൽനിന്നു് വിവരമറിഞ്ഞു് അവൻ കുംഭകണ്ണഋഷിയെ ജീവിപ്പിച്ചുകൊണ്ടുവരാൻവേണ്ടി ഇറങ്ങിത്തിരിച്ചു. അവൻ മഹാദേവനെക്കണ്ടു് സങ്കടമറിയിച്ചു. 'പാതാളത്തു് ഗംഗയുണ്ടു്. ശരായുവൃക്ഷത്തിൻെറ ഇലകൊണ്ടുണ്ടാക്കിയ ഒരു കുമ്പിളിൽ ഗംഗാജലവുമായി വരിക. നിൻെറ അച്ഛനെ നിനക്കു് ജീവിപ്പിക്കാൻ കഴിയും' മഹാദേവൻ നിർദ്ദേശിച്ചു. അവൻ യാത്രതിരിച്ചു. പന്ത്രണ്ടുവർഷത്തിനുശേഷം ഗംഗയെകണ്ടുമുട്ടി. കുമ്പിളിൽ ജലവുംവാങ്ങി അവൻ ഭൂമിയിലേക്കു് തിരിച്ചു. പക്ഷെ അവൻെറ കൈകളിൽ ജലം നാൾക്കുനാൾ വർദ്ധിക്കുവാൻ തുടങ്ങി. അതു് മുഴുത്ത ഒരു ജലാശയമായി മാറി ഭൂമിയിലേക്കു

അവർ ഒരുനിമിഷം ധ്യാനനിമഗ്നയെപ്പോലെ ഇരുന്നു. എന്നിട്ട് മുകളിൽ ചില്ലകൾ നീട്ടിപ്പിടിച്ചുനില്ക്കുന്ന ആ കടമ്പുവൃക്ഷത്തിലേക്ക് ചേർന്നിരുന്നു. മനോഹരനും അവളുടെ അടുത്തേക്ക് നീങ്ങിയിരുന്നു.

"ഈ കടമ്പുവൃക്ഷത്തിൽ ആദ്യത്തെ പൂവിടുമ്പോൾ നമ്മുടെ വിവാഹം നടക്കും."

അവളുടെ ചുണ്ടുകളിൽ മധുരപ്രതീക്ഷകൾ ഇളമ്പിനിന്നു. കണ്ണുകൾ ആനന്ദവിസ്മൃതിയിൽപെട്ട് എവിടെയോ ഒക്കെ ഒഴുകിനടക്കുംപോലെ തോന്നി. മനോഹരൻ ആ കടമ്പുവൃക്ഷത്തിലാകെ ഒന്ന് കണ്ണയച്ചു. അത് പൂവിടുവാൻവേണ്ടി വെമ്പിനില്ക്കുകയാണ്. തന്റെയും ലേഖുവിന്റെയും ആത്മാവിലെ ചൂടുമുഴുവൻ ആ വൃക്ഷം ഈ മുഹൂർത്തത്തിൽ ഏററുവാങ്ങിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നുവെന്ന് അയാൾ വിചാരിച്ചു. തണുത്ത നീരിലേക്ക് നഗ്നപാദങ്ങൾ നനച്ചിറക്കിക്കൊണ്ട് ഗംഗാതീരങ്ങളിൽ വളർന്നുപൊങ്ങുന്ന തീജ്ജ്വാലകളാണ് ഈ കടമ്പുകൾ. മനുഷ്യഹൃദയത്തിന്റെ വികാരവീചികളേററ് വളർന്നുകിളരുന്ന തീജ്ജ്വാലകൾ. ഈ കടമ്പിൻവൃക്ഷത്തിന്റെ ഉൾത്തടത്തിൽനിന്ന് ഈ നിമിഷത്തിൽ ഒരു പൂവ് പൊടിച്ചുയരുവാൻ തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു........ ......

"അതെ. ഈ കടമ്പ് പൂവിടുവാൻ ഇനി അധികം താമസമില്ല. ആദ്യത്തെ പുഷ്പം കണ്ണുചിമ്മി ഉണരുന്നത് നമ്മുടെ വിവാഹകലശം കാണുവാനായിരിക്കും." മനോഹരന്റെ ശബ്ദത്തിൽ സംതൃപ്തികളിയാടി.

വെള്ളിയോളങ്ങൾവന്ന് തഴുകിയിട്ട് തോണി ഒന്നിളകി. ആററുവഞ്ചികൾ തമ്മിലുരുമ്മുന്ന ശബ്ദം. ആ നാമസങ്കീർത്തനം അസുഖകരമായി ലേഖുവിനുതോന്നി. ഇപ്പോൾ അത് ശ്രദ്ധിക്കേണ്ടതില്ല. അവർ മെല്ലെ എഴുന്നേററു. കൂടെ മനോഹരനും.

"ഇനി ഈ കടമ്പ് പൂക്കുന്നത് ഞാൻ കാത്തിരിക്കും." ലേഖു പറഞ്ഞു.

അതു പൂക്കുവാൻവേണ്ടി ഞാൻ ഇനി ദിവസവും ഉറക്കെ പാടും." മനോഹരൻ അതു മുഴമിപ്പിച്ചു.

"കാത്തിരിക്കുന്ന ഹൃദയങ്ങളുടെ നോവ്‌ ഗംഗാദേവിക്കറിയാം. അവർ ഒരു ദിവസംമുമ്പ്‌ ഈ കടമ്പിനെ പൂകൊടുത്ത്‌ അനുഗ്രഹിക്കും".

സംഗമേശ്വരത്തിലെ മണ്ഡപത്തിലേക്ക്‌ അവർ രണ്ടുപേരും നോക്കി. രാംദേവി ഉണർന്നോ? ലേഖ ഒന്ന്‌ നടുങ്ങി. മനോഹരൻ കടവിനടുക്കലേക്ക്‌ ചെന്ന്‌ മണ്ഡപത്തിലേക്ക്‌ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി. രാംദേവി ഒന്നു തിരിഞ്ഞുകിടന്നതേയുള്ളു. ഉണർന്നിട്ടില്ല. ലേഖയും കടവിലേക്ക്‌ വന്നു. കഴിഞ്ഞ കുറച്ചു സമയത്തിനുള്ളിൽ ആകാശം ഒരു പുതിയ മുഖച്ഛായ ചാർത്തിയിരിക്കുന്നു. നിറച്ച്‌ ശംഖുപുഷ്പങ്ങൾ വാരിയിട്ടതുപോലെ വെളുത്ത മേഘക്കീറുകൾ അവിടെ ഒഴുകിക്കൂടിയിട്ടുണ്ട്‌. അവയുടെ ഇടയ്ക്ക്‌ സ്വർണ്ണനിറമുള്ള ഒരു ശലഭത്തെപ്പോലെ ചന്ദ്രൻ നിന്നു. മനോഹരൻ തോണിയിലേക്ക്‌ കയറുംമുമ്പ്‌ ഒരിക്കൽ കൂടി അവളെ ഇറുകെ ചേർത്ത്‌ പുണർന്നു. അല്പം നിറംമങ്ങിയ നിലാവിൽ അവൾ കൂടുതൽ സുന്ദരിയായി കാണപ്പെട്ടു. അഴിഞ്ഞുലഞ്ഞ്‌ വീണ അവളുടെ ചുരുൾമുടിയിൽ അവിടവിടെ വെളിച്ചം ഒളിച്ചുകളിക്കുന്നു. ആ കണ്ണുകളിൽ ഇപ്പോളും കരിമഷി എഴുതിയതാണെന്നുതോന്നും.

"ഈ കടമ്പു പൂവിടുവാൻവേണ്ടി പാടിക്കൊണ്ടു് ഇരിയണേ!" അവൾ മനോഹരനോട്‌ യാത്രാമൊഴി പറഞ്ഞു.

"എന്റെ ഗാനവും അതിരിക്കുന്ന ഹൃദയവും ഈ കടമ്പിലുണ്ട്‌." മനോഹരൻ തോണിയിൽ കയറിനിന്നുകൊണ്ടാണ്‌ ഇതു പറഞ്ഞത്‌.

പിന്നെ രണ്ടുപേരും ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല. തോണി സാവധാനം അകന്നു. അതു് തിരിഞ്ഞ്‌ പഞ്ചഗംഗാഘട്ടത്തെ ഉന്നം വച്ച്‌ നീങ്ങി. ലേഖ നിശ്ചലയായി നിന്നു. തോണി അക

ന്നകന്നു് ഗംഗയിലൂടെ ഒഴുകുന്ന ഒരു മരതകക്കല്ലുപോലെ കാണായി. ഒടുവിൽ അതു് മിക്കവാറും കാണാൻവയ്യാത്തവിധം ദൂരെയായപ്പോഴാണു് ലേച്ചു കടവിൽനിന്നു് സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിലേക്കു് നടന്നതു്. ഈ സമയം ഒരു രാപ്പാടി ഏകാകിയായിരുന്നു് കരയുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിന്റെ മണ്ഡപത്തിലെത്തിയപ്പോൾ ലേച്ചു ഞെട്ടിപ്പോയി. റാംദേവി ഉണർന്നെഴുന്നേററിരുപ്പുണ്ടായിരുന്നു. ലേച്ചു ഒരുവിധത്തിൽ അവരുടെ മുമ്പിൽ ചെന്നുനിന്നു. അല്പനേരത്തേക്കു് അവളൊന്നും മിണ്ടിയില്ല. ആ നിശ്ശബ്ദത ഭയങ്കരമായി അവൾക്കുതോന്നി. അവളെന്തൊരു തെററാണു് ചെയ്തതു്! അല്പസമയംകഴിഞ്ഞു് റാംദേവി അവളെ അല്പം ഗൌരവംകലർന്ന സ്വരത്തിൽ വിളിച്ചു: "ലേച്ചു".

"ദേവിയമ്മേ." അവളുടെ സ്വരത്തിൽ ഭീതികലർന്നിരുന്നു. ലേച്ചു വിളിച്ചതു ശ്രദ്ധിക്കാതെ അവർ "മഹേശ്വര, മഹേശ്വര, വിശ്വനാഥ, വിശ്വനാഥ" എന്നു് ഒരുകുറി നാമംജപിച്ചു. അതു് ലേച്ചുവിനു് കൂടുതൽ ഭയംനല്കി. റാംദേവി രാപകൽ ഈ നാമം ജപിക്കാറുണ്ടു്. ഗംഗപോലും ചുരുക്കം ചില സമയങ്ങളിൽ ഒന്നും പറയാതെ ഒഴുകിനീങ്ങാറുണ്ടു്. പക്ഷെ വൃദ്ധയായ ഈ അമ്മയാകട്ടെ, സദാ കാശിനാഥന്റെ നാമം ആമന്ത്രണംചെയ്തുകൊണ്ടാണു് കഴിയുന്നതു്. എന്നാൽ ചുരുക്കം ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ ആ സ്ത്രീ മഹേശ്വരനെ വിളിക്കുമ്പോൾ അതിനു് സവിശേഷമായൊരു ശക്തിയുണ്ടു്. നിയന്ത്രിക്കാൻ വയ്യാത്ത വികാരങ്ങളുണ്ടാകുന്ന മുഹൂർത്തങ്ങളാണിവ. ഇപ്പോൾ അവർ മഹേശ്വരനെ വിളിച്ചതു് അങ്ങനെയാണെന്നു് ലേച്ചുവിനുതോന്നി.

"ദേവിയമ്മേ" ലേച്ചു ഒരിക്കൽക്കൂടി വിളിച്ചു. റാംദേവി എഴുന്നേററു. തണുത്തുറഞ്ഞുപോയതുപോലെ തോന്നുന്ന സ്വരത്തിൽ അവൾ ലേച്ചുവിനോടു് നിർദ്ദേശിച്ചു: "വീട്ടിലേയ്ക്കു് പോകാം."

രാംദേവി നടന്നു. ലേഖു അവരെ അനുഗമിച്ചു. അവൾ തുടർച്ചയായി "മഹേശ്വര മഹേശ്വര വിശ്വനാഥ വിശ്വനാഥ" എന്നു ജപിക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു.

ലേഖുവിന്റെ കാലടികൾ നീങ്ങുന്നില്ല. രാംദേവിയുടെ മൗനം അർത്ഥഗർഭമാണ്. അവർ എല്ലാം കണ്ടിരിക്കുമോ? എല്ലാം അറിഞ്ഞിരിക്കുമോ? അവർ ഒന്നു മിണ്ടിയിരുന്നെങ്കിൽ—അവളെന്തു ഭയങ്കര തെററുചെയ്താലും മാപ്പുകൊടുക്കുവാൻ കനിവുള്ള ഒരൊററ ജീവി ഈ ഭൂമിയിലുള്ളതു് രാംദേവിയാണ്. അതോ ഈ ദുസ്സഹമായ തെററിന്റെ മുമ്പിൽ അവൾക്ക് അവളോടുണ്ടായിരുന്ന സഹതാപത്തിന്റെ ഉറവു മുഴുവൻ വററിപ്പോയോ?

രാംദേവി ഒന്നും മിണ്ടിയില്ല. ലേഖുവിന്റെ വീട്ടുപടിക്കൽചെന്നു് അവർ വാതിൽ തുറന്നു. അവളകത്തേക്കു കടന്നു കഴിഞ്ഞപ്പോൾ, 'കിടന്നോളൂ, ഞാൻ പോകുന്നു' എന്നുമാത്രം അവർ പറഞ്ഞു. ലേഖുവിനു് ഒന്നും പറയാൻ തോന്നിയില്ല. രാംദേവി നടക്കുന്ന ഒരു പ്രതിമയെപ്പോലെ നടന്നുനീങ്ങുന്നതു് അവൾ കണ്ടു.

അതിരാവിലെ രാംദേവി കുളിക്കാനിറങ്ങിപ്പോയി. ലേഖു കടവിലേക്കുചെന്നു. ഇന്നലെ രാത്രിയിലെ ആ സംഭവം അവളുടെ സകല മനഃസ്വാസ്ഥതയേയും ഭഞ്ജിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഇപ്പോൾ രാംദേവിയുടെ മുഖത്തു് തലേരാത്രിയിലെപ്പോലെ ഗൗരവം കണ്ടില്ല. അവർ എന്തെങ്കിലും പറഞ്ഞുതുടങ്ങട്ടെയെന്നുവെച്ചു് ലേഖു കാത്തുനിന്നു. കുറച്ചുനേരം കഴിഞ്ഞപ്പോൾ രാംദേവി ചോദിച്ചു: "ഇന്നലെ രാത്രിയിൽ മോളെവിടെപ്പോയിരുന്നു?"

ലേഖു പകച്ചുനിന്നു. അവർ എല്ലാം കണ്ടിരിക്കുന്നു. ഇനി ഒളിച്ചിട്ടു കാര്യമില്ല. എല്ലാം മറന്നു് തനിക്കു മാപ്പുതരണമെന്നു് യാചിക്കുവാൻ അവൾ തീരുമാനിച്ചു. അതിനിടയ്ക്കു് രാം

ദേവി വീണ്ടും പറഞ്ഞു: ''ഞാൻ എല്ലാം മനസ്സിലാക്കുന്നു
പക്ഷെ നിന്നെക്കുറിച്ചോർക്കുമ്പോൾ എനിക്കു ഭയമാണുമോ

അതു് അനുകമ്പാനിർഭരമായ വാക്കുകളാണു്. പോ
നിസ്സഹായമായ സഹതാപത്തിന്റെ ശബ്ദമാണു്. ഈ ബ
സംഗമത്തിൽ സകലമനുഷ്യർക്കും എന്നെന്നും ഭയങ്ങളേയുള്ളു
ത്ര ദീർഘകാലം ജീവിച്ചു് കയറിയ ഈ വൃദ്ധയായ
പോലും ഇന്നും പലതിനേയും ഭയപ്പെടുന്നു. ഈ ഗംഗയു
തീരം മുഴുവനും ഭയം ഒളിച്ചിരിക്കുകയാണു്. രാംദേവി വീ
സംസാരിച്ചപ്പോൾ അവൾക്കു് കുറേക്കൂടി ബോദ്ധ്യമാ
അവർ പറഞ്ഞു: 'ഇവിടെ നിങ്ങൾക്കനുകൂലമായി പറയു
ന്നാരും കാണുകയില്ല. സാധാരണ ഒരേ സമുദായത്തിലെ
ആൺകുട്ടികളും പെൺകുട്ടികളും തമ്മിൽ സ്നേഹിച്ചാൽപോ
ആളുകൾ എന്തെല്ലാം അപവാദങ്ങൾ പറയുമെന്നോ!” നിങ്ങ
ടെ ഈ ബന്ധത്തിൽ അതിനെക്കാളെല്ലാം വലിയ തെററുണ്ടു

ലേഖ നടുങ്ങിക്കൊണ്ടാണു് ഈ വാക്കുകൾ കേട്ടതു്.
ദേവിയുടെ മുഖത്തു നോക്കുവാൻ അവൾക്കു ധൈര്യമില്ല.
വൾ മുഖത്തുനോക്കണമെന്നു് രാംദേവിക്കു് നിർബ്ബന്ധമുണ്ടാ
രുന്നില്ല. അവർ സംസാരം തുടർന്നു.

“കാശിയിൽ മതവും സമുദായവുമാണു് മനുഷ്യരേക്കാ
വലുതു്. മതവും സമുദായവുമില്ലെങ്കിൽ ഇവിടെ മനുഷ്യര
നമ്മുടെയെല്ലാം ഗുരുക്കന്മാരും പുരോഹിതന്മാരും തീരുമാനി
ട്ടുള്ള കാര്യമാണിതു്. അതു ലംഘിക്കാൻ പാടില്ല. രണ്ടുജാ
യിൽപ്പെട്ടവർ സ്നേഹിക്കുന്നതു് ഈശ്വരനിശ്ചയത്തിന്നെതി
ണു്. നമ്മുടെ പുരോഹിതന്മാർ ഈശ്വരനിശ്ചയത്തിന്നെതി
യി പ്രവർത്തിക്കുവാൻ മനുഷ്യരെ സമ്മതിക്കുകയില്ല. പ്രത്യേ
ച്ചും കാശിയിൽ!” അടക്കിപ്പിടിച്ച വികാരത്തിന്റെസ്വരത്ത
അവർ അതുപസംഹരിച്ചു. “മഹേശ്വര മഹേശ്വര, വി
നാഥ, വിശ്വനാഥ!”

ലേഖുവിന്റെ കണ്ണുകൾ കലങ്ങിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. അവയിൽ ഒരു ജലധാര പൊട്ടിയൊഴുകുവാൻ തുടങ്ങുകയാണ്. അവളുടെ പാദങ്ങൾക്കടിയിലെ ഭൂമി വിടവാങ്ങിപ്പിരിയുന്നതു പോലെ തോന്നുന്നു. രാംദേവി പറഞ്ഞതിന്റെ അത്ഥം മുഴുവനവൾക്കു മനസ്സിലായി. ആ സ്നേഹബന്ധത്തെക്കുറിച്ച് ഈശ്വരൻ എന്തു വിധി കല്പിക്കുമെന്ന് അവൾക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. പക്ഷേ ഈശ്വരന്റെ സന്തതികളായ മനുഷ്യർ എന്തുചെയ്യാൻ പോകുന്നുവെന്ന് അവൾക്ക് ബോദ്ധ്യമായിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. ഈ സ്നേഹബന്ധത്തിന്റെമേൽ കാശിയിലെ മനുഷ്യർ അവരുടെ വിധിപ്രസ്താവിക്കുന്ന മുഹൂർത്തം ദൂരെയല്ല.

"ദേവിയമ്മേ" ലേഖു നന്നെ പ്രയത്നിച്ചു രാംദേവിയെ വിളിച്ചു.

രാംദേവിയുടെ മനസ്സ് ഇളകിവശായിരുന്നു. അവർ അവളെ ഉററുനോക്കി. കുറച്ചു വർഷങ്ങൾക്കുമുമ്പ് ഇതേ കടവിൽ ഇതുപോലുള്ള പ്രഭാതങ്ങളിൽ ലേഖുവിന്റെ അമ്മ ഇതുപോലെ അവരുടെ മുമ്പിൽ നിന്നിട്ടുണ്ട്. വിശുദ്ധിയുടെ പര്യായമായ മല്ലികയെപ്പററി പണ്ഡാമാർ അപവാദം പറഞ്ഞ ചില സന്ദർഭങ്ങളിൽ ആ വേദനയുടെ ചുടുനീര് മുഴുവനും രാംദേവിയുടെ കാൽക്കൽ സമർപ്പിച്ചുകൊണ്ടാണ് ആ സ്ത്രീ സമാധാനം തേടിയതു്. ഇന്നിതാ അവരുടെ മകൾ അതുപോലെ കണ്ണീരുമായി തന്റെ മുമ്പിൽ നിൽക്കുന്നു. ഗംഗയുടെ നേരെ മറുകരയിൽ മല്ലിക അന്ത്യവിശ്രമംകൊള്ളുന്ന സ്ഥാനത്തേക്ക് രാംദേവിയുടെ കണ്ണുകൾ അവരറിയാതെ ഒന്നു കടന്നുചെന്നു പോയി. ഇടറിപ്പൊട്ടുന്ന കണ്ഠത്തോടെ അവർ ലേഖുവിനോടു പറഞ്ഞു: "മോളു കരയരുതു്. എഴുപതു വർഷക്കാലമായി ഞാനെത്രപേരുടെ കണ്ണുനീർ കാണുന്നു? നിന്റെ അമ്മയുടെയും കണ്ണുനീർ കണ്ടപ്പോഴെല്ലാം ഞാൻ ജീവച്ഛവമാകാറുണ്ടായിരുന്നു. നിന്റെ കണ്ണുനീരും എനിക്കു ദുസ്സഹമാണ്."

അവളുടെ അമ്മയെപ്പററി ഓർമ്മിപ്പിക്കേണ്ടായിരുന്നെന്നു് രാംദേവിക്കു് പെട്ടെന്നു തോന്നി. പക്ഷെ പറഞ്ഞുപോയി. ലേജ്ജു ഏങ്ങലടിച്ചു കരഞ്ഞു. കുടുകുമണിപോലെ പൊട്ടിത്തെറിച്ചുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന നിമിഷങ്ങൾ. അവളെ ആശ്വസിപ്പിക്കുവാൻ രാംദേവി ശ്രമിച്ചു.

''കാശിവിശ്വനാഥൻ എല്ലാം കണ്ടുകൊണ്ടാണിരിക്കുന്നതു്. ആ സർവ്വേശ്വരൻ എൻെറ മോളെ കൈവെടിയുകയില്ല'

"ദേവിയമ്മേ, ഞാൻ നിങ്ങളെപോലും വഞ്ചിച്ചിരിക്കുകയാണു്. ഈശ്വരൻപോലും എനിക്കു് മാപ്പുതരികയില്ലെന്നു തോന്നിപ്പോകുന്നു.''

"അങ്ങനെയല്ല മോളെ. ഈശ്വരൻെറ മുമ്പിൽ നീ തെററുചെയ്തിട്ടില്ല. മനുഷ്യരെ ഓർത്താണു് ഞാൻ ഭയപ്പെടുന്നതു്. ദേവിയമ്മ എഴുപതുവർഷം ജീവിച്ചവളാണു്. മോളുടെ മനസ്സു് ദേവിയമ്മക്കറിയാം.

ഈ സമയം ലേജ്ജുവിൻെറ മുത്തമ്മ കടവിലേയ്ക്കു വരുന്നുണ്ടായിരുന്നു. രാംദേവി സംഭാഷണം നിർത്തി. ലേജ്ജു മുത്തമ്മ കാണാതെ മുഖംതുടച്ചു. അല്പം ഗൗരവത്തിലാണു് ആ സ്ത്രീയുടെ വരവു്. അതെന്തിനാണെന്നു് ലേജ്ജുവിനും രാംദേവിക്കും മനസ്സിലായില്ല.

"ദേവിയമ്മേ, ഇവൾ ചൊവ്വേനേരെയല്ല വളരുന്നതു്. മുത്തമ്മ ഗൗരവത്തോടെ ഇത്രയും പറഞ്ഞിട്ടു് കടവിലിറങ്ങി മുഖംകഴുകി. അവർ തുടർന്നു:—"ദേവിയമ്മ മാത്രമല്ലേ ഇവിടുള്ളു ഇന്നലെ പൗർണ്ണമിഘട്ടത്തിൽവച്ചു് കുട്ടികളുടെ അച്ഛനോടു് ഒരാൾ പറഞ്ഞതു കേട്ടുവോ? ഇവൾ ഒരു ലോറിക്കാരനുമായി കാശിയാകെ അലഞ്ഞുതിരിയുകയാണെന്നു്!"

ലേജ്ജു ഞെട്ടിപ്പോയി. രാംദേവിയുടെ മുഖം താണു. മുത്തമ്മ ക്രുദ്ധയായി അവളെ ഒന്നുനോക്കി. അല്പം ധൈര്യം അവലംബിക്കുവാനുള്ള കഴിവു് കുറച്ചുനേരംകൊണ്ടവൾ നേടിയിരുന്നു.

“ആളുകളെന്തെല്ലാംപറയും? അതിനെല്ലാം ഞാനുത്തരം പറയണോ?”

ലേഖ ഗൂഢസ്വരത്തിലാണിതു് പറഞ്ഞതു്.

മുത്തമ്മ കുറച്ചുകൂടി ചൊടിച്ചു.

“സാധാരണയാളുകൾ പറഞ്ഞാൽ അദ്ദേഹം വകവയ്ക്കില്ല. ആ നരനാരായണദേവനാണു് അദ്ദേഹത്തോടു് പറഞ്ഞതു്. നരനാരായണദേവൻ നിസ്സാരനല്ല.”

ശരിയാണു്. നരനാരായണദേവപണ്ഡാ നിസ്സാരനല്ല. പഞ്ചഗംഗാഘട്ടത്തിലെ പ്രധാനപ്പെട്ട പുരോഹിതനാണു്. ധാരാളം സ്വത്തും സമുദായത്തിൽ പദവിയുമുള്ള ആളാണു്. ബർണ സംഗമത്തിലെ പ്രധാന പുരോഹിതനായ ഋഷിനാഥപണ്ഡായുടെ മൂത്ത സഹോദരനുമാണു്. ഇങ്ങനെയെല്ലാമുള്ളയാൾ നിസ്സാരനാവാൻ സാദ്ധ്യമല്ല. ലേഖ ഒരു പുരുഷന്റെകൂടെ കാശിയിലെല്ലാം നടക്കുന്നുവെന്നു് പറഞ്ഞതു് നിസ്സാരനല്ലാത്ത അദ്ദേഹമാണു്. രാംദേവി ആ രംഗം ഒന്നു് തണുപ്പിച്ചെടുക്കുവാൻ ശ്രമിച്ചു. “വല്ലവരും പറഞ്ഞതുകേട്ടു് അദ്ദേഹവും പറഞ്ഞതായിരിക്കണം.”

“അല്ല ദേവിയമ്മേ. വല്ലവരും പറഞ്ഞതുകേട്ടു് പറയുന്ന ആളല്ല നരനാരായണദേവൻ”. മുത്തമ്മ ആ ആശയത്തിൽ മുറുകെ പിടിച്ചുനിന്നു.

ലേഖ ഹൃദയഭാരത്തോടെ മുത്തമ്മയെ നോക്കി. ആ സ്ത്രീയെ ഒന്നു സമാധാനിപ്പിക്കേണ്ടതു് ലേഖവിന്റെ ആവശ്യമാണു്. “മുത്തമ്മ എന്നെ തെറ്റിദ്ധരിക്കരുതു്. ആരെങ്കിലും പറയുന്നതുകേട്ടു് എന്നോടു് പിണങ്ങരുതു്. ഞാൻ മുത്തമ്മയ്ക്കെതിരായി ഒരു തെറ്റും ചെയ്തിട്ടില്ല.”

മുത്തമ്മ അവളെ തുറിച്ചുനോക്കിനിന്നു.

‘‘നമ്മുടെ പുരോഹിതന്മാരാണു് നമ്മളെ നേർവഴിക്കു് നയിക്കുന്നതു്. ദേവിയമ്മേ, ഞാനിവളോടു് നിങ്ങളുടെ മുമ്പിൽ

വച്ച് ഒരു കാര്യം പറയുകയാണ്." മുത്തമ്മയുടെ രൂക്ഷമായ ദൃഷ്ടി ആഞ്ഞുവീശിയ ഒരു വടിപോലെ അവളിലേയ്ക്കു തെറിച്ചു ചെന്നു.

"നീ ഇനിമേലിൽ ആരുടെയെങ്കിലും കൂടെ നടക്കുന്നതായി കേട്ടാൽ പിന്നെ വളവില്ലുവാൻ നിന്നെ അയയ്ക്കുകയില്ല. വളവിറവ് കാശുകൊണ്ടുവന്നില്ലെങ്കിൽ നിനക്കാഹാരവുമില്ല." ആ സ്ത്രീ ചൊടിച്ചുകൊണ്ട് നടന്നുപോയി. രാംദേവി മുത്തമ്മ പോയ വഴിയേ നോക്കിനിന്നിട്ട് വിഷാദാകുലയായി ലെച്ചുവിൻെറ നേർക്ക് തിരിഞ്ഞു. അവളുടെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു. രണ്ടുപേർക്കും ഒന്നും മിണ്ടാൻ കഴിയുന്നില്ല. കുറച്ചുനേരം അങ്ങനെ പോയി.

"എന്തുചെയ്യണമെന്നറിഞ്ഞുകൂട മോളെ. പുരോഹിതന്മാരുടെ കണ്ണ് ഇക്കാര്യത്തിൽ പതിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഈശ്വരനല്ലാതെ മററാർക്കും നിങ്ങളെ രക്ഷിക്കാൻ കഴിയുകയില്ല".

ലെച്ചു മുഖംതാഴ്ത്തിനിന്നു.

6. ആ കനി തിന്നതു്

ഓദൺമാസത്തിലെ കറുത്തിരുണ്ട കാറുകൾ ആകാശത്തു് തിങ്ങിക്കൂടിയിരുന്നു. ഈ കഥയുടെ ആരംഭത്തിൽ നാം കണ്ട ആ സന്ധ്യാനിശ്ശബ്ദതയ്ക്കുശേഷം അഞ്ചാറുമാസങ്ങൾ കടന്നുപോയിരിക്കുന്നു. ബെർണാസംഗമത്തിൽ പലതും സംഭവിച്ചു. ആനന്ദവും ദുഃഖവും കലർന്ന സംഭവങ്ങൾ. ഇക്കാലമത്രയും മുകളിൽ ആകാശവും കീഴിൽ ഗംഗയും ഇതെല്ലാം നോക്കിക്കണ്ടുകൊണ്ടു് കിടന്നു. അങ്ങനെയിരിക്കുമ്പോഴാണു് ഓദൺമാസം വന്നെത്തിയതു്. മഴക്കാറുകൾ ദുഃഖത്തിന്റെ നേരുകളാണു്. ഭൂമിയും ആകാശവും പണ്ടൊരുകാലത്തു് സ്നേഹനിബദ്ധരായി ഇറുകെപ്പുണർന്നുനിന്നിരുന്നു. ഒരിക്കൽ അവർതമ്മിൽ പിരിഞ്ഞു. രണ്ടുപേരും വേദനകൊണ്ടു് കണ്ണീർവാർത്തു് ഘനീഭവിച്ചതാണു് മേഘങ്ങൾ. അതുകൊണ്ടാണു് ഈ മഴക്കാറുകൾക്കുള്ളിൽ നിറച്ചു് ജലം തിങ്ങിനിൽക്കുന്നതു്. അതിനുള്ളിൽ തിരമാലകളുണ്ടു്. ആ തിരമാലകൾ ആഞ്ഞടിക്കുന്ന ശബ്ദമാണു് ഇടിമുഴക്കം. ഈ മുകിലുകളെ മനുഷ്യൻ സ്നേഹിക്കുന്നുണ്ടു്. അവ ജലദൂതന്മാരാണു്. ആത്മാവിൽ വെള്ളവും നിറച്ചു് അവർ അലഞ്ഞുതിരിയുന്നു. കുന്നുകളിലും കാടുകളിലും കടന്നുചെന്നു് പച്ചിലകൾ തിന്നു് ജീവിക്കുന്നു. മലവാരങ്ങളിൽ കിടന്നുറങ്ങുന്നു. ഇതിനിടയ്ക്കു് പ്രകൃതിയിലാകെ നനവു വിരിക്കുന്നു. ഈ

നല്ല മേഘങ്ങളാണ് ബർണാസംഗമത്തിന്റെ മുകളിലും വന്നെത്തിയതു്. കുറച്ചുദിവസം മുമ്പുവരെ ശക്തിയായ ഉഷ്ണം ഭൂമിയെ കീഴടക്കിക്കൊണ്ടുനിന്നിരുന്നു. ആ കടമ്പുവൃക്ഷങ്ങളെല്ലാം മൂടപിടിച്ച ചില്ലകളുമായി മിഴിനട്ടു കഴിഞ്ഞുകൂടി. തണുപ്പിനു വേണ്ടി ആ പ്രദേശം കാത്തിരിക്കുകയായിരുന്നു. ഇതെല്ലാമായിട്ടും ഏതോ വേദനകളുംകൊണ്ടാണ് ഭാദൺമാസം കടന്നുവന്നിരിക്കുന്നതു്.

ലേഖു ഇപ്പോഴും വള വില്ക്കുവാൻ പോകുന്നുണ്ടു്. പക്ഷെ ബർണാസംഗമത്തിലെ അവളുടെ ജീവിതം ഒരഗ്നിപർവ്വതംപോലെ ഭയങ്കരമായിത്തീർന്നിരിക്കുന്നു. മനോഹരനും അവളുമായുള്ള സ്നേഹബന്ധം എല്ലാവരുടേയും സംസാരവിഷയമായിത്തീർന്നു. രാംദേവിയോടു് പലരും അതേപ്പററി ചോദിച്ചു. അവർ ഒന്നും പറയാനില്ലാതെ വിഷമിച്ചു. ആ വസ്തുത ഇനി നിഷേധിച്ചിട്ടു കാര്യമില്ല. പക്ഷെ അതിന്റെ ഭീകരമായ ഫലങ്ങളും അവതരിച്ചുതുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു ബർണാസംഗമത്തിലും ചൌഘട്ടത്തിലും പഞ്ചഗംഗാഘട്ടത്തിലും ശംഖ്യധാരയിലും എല്ലാമുള്ള പണ്ഡാമാർ ലേഖുവിനേയും മനോഹരനേയും ശ്രദ്ധിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. ബ്രാഹ്മണവംശത്തിൽ പിറന്ന ലേഖു ആ സമുദായത്തോടും സാക്ഷാൽ കാശിവിശ്വനാഥനോടും അപരാധംചെയ്തിരിക്കുന്നു. പണ്ഡാമാർ ഇതേപ്പററി പല ഘട്ടങ്ങളിലും ചർച്ചകൾനടത്തി. ബർണാസംഗമത്തിൽ പ്രധാനികളായ രണ്ടു് പണ്ഡാമാരുണ്ടു്. ഒന്നു് ഋഷിനാഥപണ്ഡാ, മറേറതു് വിശ്വനാഥപണ്ഡാ. പഞ്ചഗംഗാഘട്ടത്തിലെ പ്രധാനി നരനാരായണദേവനാണു്. അസീഘട്ടത്തിലെ ദേവനാരായണപണ്ഡാ, ചൌഘട്ടത്തിലെ ജഗമനപണ്ഡാ, ശംഖ്യധാരയിലെ ദേവീപ്രസാദപണ്ഡാ തുടങ്ങിയവരാണു് മററു് പ്രമാണപ്പെട്ട കുലഗുരുക്കന്മാർ. കാശിയിലുണ്ടാകുന്ന പല സംഭവങ്ങളിലും ഇവർ ഒരുമിച്ചുചേർന്നിരുന്നു് തലപുകഞ്ഞാലോചിക്കുക പതിവാണു്. അവർ തീരുമാനിച്ചാൽ അതിനൊഴിവില്ല. പക്ഷെ ഇവരുടെ കൂട്ട

ത്തിൽ വിശ്വനാഥപണ്ഡായും ദേവീപ്രസാദപണ്ഡായും ഒട്ടു വ്യത്യസ്ഥരാണു്. അവർക്കു് മററുള്ളവരുടെ അഭിപ്രായത്തോടു് പലപ്പോഴും യോജിക്കാൻ കഴിയാറില്ല. പൂജാകർമ്മങ്ങളിലും മററനുഷ്ഠാനങ്ങളിലുംമാത്രം കർശനമായ നിബന്ധനകൾ മതിയെന്നായിരുന്നു അവരുടെ മതം. മനുഷ്യരുടെ ആദ്ധ്യാത്മികമായ ഉൽക്കർഷത്തെപ്പററിമാത്രം പുരോഹിതന്മാർ അസ്വാസ്ഥ്യംകൊണ്ടാൽ പോരേ? അവരുടെ സ്നേഹബന്ധങ്ങളേയും രഹസ്യജീവിതത്തിലെ ഏററക്കുറച്ചിലുകളേയും എന്തിനു് സ്പർശിക്കുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നു? അതു് ഒരുതരത്തിൽ തെററല്ലേ? കാശിയിലെ പല സംഭവങ്ങളിലും മററു പണ്ഡാമാർ ഇടപെടുമ്പോൾ വിശ്വനാഥപണ്ഡായും ദേവീപ്രസാദപണ്ഡായും ഈപ്രശ്നങ്ങൾ ഉന്നയിക്കാറുണ്ടു്. അവരെ അനുകൂലിക്കുവാൻ അധികംപേർ കാണാറില്ല. എങ്കിലും ഈ വിശ്വാസങ്ങൾ അവർ കൈവെടിഞ്ഞിട്ടില്ല. ഇവരെ ഒഴിച്ചുനിർത്തിക്കൊണ്ടു് എന്തെങ്കിലും ചെയ്യുവാൻ കഴിയാത്തവിധം ഇവർ വ്യക്തിത്വമുള്ളവരായിരുന്നുതാനും.

ഭാദൺമാസത്തിലെ പന്ത്രണ്ടാംദിവസം ചിത്രകൂടത്തിലും ബർണസംഗമത്തിലും വാമനദ്വാദശിമേള നടക്കുകയാണു്. ആദിവസംമുമ്പു് അസിസംഗമത്തിൽ ലോലാരിക്ഛാത്മേള നടന്നപ്പോൾ പണ്ഡാമാർ അവിടെ ഒരുമിച്ചുകൂടി. ലേഖുവും മനോഹരനും തമ്മിലുള്ള ബന്ധം അന്നത്തെ പ്രധാന ചർച്ചാവിഷയമായിരുന്നു. ലേഖു അവിടെ വളവില്ക്കാൻ പോയില്ല. മനോഹരനും ചെന്നില്ല. പണ്ഡാമാർ കൂടുന്ന സ്ഥലങ്ങളിൽ പോകാനവർക്കു് ഭയമാണു്. കാശിയിൽ ഈ പുരോഹിതന്മാർ വന്നുകൂടാത്ത ഒരു മേളയുമില്ലതാനും. ബർണസംഗമത്തിലെ വാമനദ്വാദശിമേളദിവസം താനെന്തുചെയ്യുമെന്നു് ലേഖുവിനു് അറിഞ്ഞുകൂടായിരുന്നു. അന്നു് വെളുപ്പാൻകാലത്തു് അവൾ രാംദേവിയുടെ വീട്ടിൽചെന്നു. അവിടെ കൊളുത്തിവെച്ച നിലവിളക്കിൻെറ മുമ്പിൽ രാംദേവിയും മററൊരാളുംകൂടിയിരുന്നു്

സംസാരിക്കുന്നു. ആരാണെന്നു് ആദ്യമവൾക്കു് മനസ്സിലായില്ല. അവൾ മുറ്റത്തു് കടന്നുനിന്നു് ഉള്ളിലേക്കു് നോക്കി. വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യായാണു്. അവൾ അവരുടെ സംസാരം ശ്രദ്ധിച്ചു. സ്നേഹവും കാരുണ്യവുമുള്ള ഒരു മനുഷ്യനാണു് വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യായെന്നു് അവൾ കേട്ടിട്ടുണ്ടു്. ആദ്യമായി ആ മനുഷ്യന്റെ നാവിൽനിന്നുവീണ ഏതാനും വാക്കുകൾ ശ്രവിച്ചപ്പോഴ നേരത്തെയുള്ള കേൾവി ശരിയാണെന്നവൾക്കുതോന്നി. വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യായുടെ വാക്കുകൾ ഇതായിരുന്നു:—

"ആ പെൺകുട്ടിയെ ദുഃഖിപ്പിക്കുവാൻ എനിക്കിഷ്ടമില്ല. അതുകൊണ്ടാണു് ദേവിയമ്മയോടു് ഇക്കാര്യംവന്നു് പറയാമെന്നു് ഞാൻ കരുതിയതു്."

അവർ സംസാരിക്കുന്നതു് അവളെപ്പറ്റിയാണു്. ലേഖ ക്കൂടുതൽ ശ്രദ്ധിച്ചു. രാംദേവി മറുപടിപറഞ്ഞു:— "ഞാൻ അവളെയോർത്തു് രാപകൽ ദുഃഖിക്കുകയാണു്. അച്ഛനും അമ്മമില്ലാത്ത ഒരു പെൺകുട്ടിയല്ലേ? അവളുടെ മുത്തമ്മയും ഭർത്തവും അവളെ ഉപേക്ഷിച്ചമട്ടാണു്. അവൾ ഒരാളെ സ്നേഹിച്ചുപോയതു് തെറ്റാണോ?

ലേഖുവിന്റെ ഹൃദയത്തുടിപ്പു് ആ നിലവിളക്കിന്റെ മുമ്പിലേക്കു് കടന്നുചെല്ലുമൊ എന്നവൾ ഭയപ്പെട്ടു. വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യായുടെ മറുപടി എന്തായിരിക്കും? അതു പ്രധാനമാണു്

"സ്നേഹിക്കുന്നതു് തെറ്റല്ല." വിശ്വനാഥദേവന്റെ പ്രതിവചനമാണു്.

ലേഖ ഒന്നു് നിശ്വസിച്ചു. അതു് ഘനീഭവിച്ചിട്ടെന്നപോലെ അവളുടെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞു.

സ്നേഹിക്കുന്ന ഹൃദയങ്ങളെ മനസ്സിലാക്കുന്നവർ ചുരുക്കമാണു്. നമ്മൾ പറഞ്ഞിട്ടെന്തുകാര്യം?" രാംദേവിയാണു് ഇതു പറഞ്ഞതു്.

"അതാണ്" എൻെറയുംഭീതി." വിശ്വനാഥപണ്ഡാ ചിന്താധീനനായതുപോലെ തോന്നി. "ഈ പെൺകുട്ടിയുടെ അമ്മയെപ്പററി ഞാനോർമ്മിക്കുകയാണ്. ദേവിയമ്മയ്ക്കറിയില്ലേ, അവസാനനിമിഷംവരെ ഞാൻ ഋഷിനാഥനേയും നരനാരായണനേയും മററും എതിർത്തു. പക്ഷെ അവൾക്ക് ആ സ്ത്രീയോട് എന്തൊരു വൈരാഗ്യമായിരുന്നു."

ലേഖു ആ വാക്കുകൾ ശ്രദ്ധിച്ചു. കുറച്ചുനേരത്തേക്ക് അങ്ങ് നിശ്ശബ്ദത കളിയാടി. അവൾ ഒരു പുതിയ വാർത്ത കേൾക്കുകയായിരുന്നു. വിശ്വനാഥപണ്ഡാ പറഞ്ഞ വാക്കുകളുടെ അർത്ഥമെന്താണ്? തൻെറ അമ്മയ്ക്കെതിരായി ആരെങ്കിലും ഒരു സമരം നടത്തിയതു് അവളറിഞ്ഞിട്ടില്ല. ആ സമരം എന്തിനുവേണ്ടിയായിരുന്നു? ഏതായാലും ആ സമരത്തിൽ വിശ്വനാഥപണ്ഡാ മല്ലികയുടെ ഭാഗത്തായിരുന്നുവെന്ന് ഇപ്പോൾ തെളിഞ്ഞു. ആരേയും ബോദ്ധ്യപ്പെടുത്താൻ വേണ്ടിയല്ലാതെ ഉച്ചരിക്കപ്പെട്ട കുറെ വാക്കുകളിൽക്കൂടെയാണ് ആ സത്യം അവൾ ഇപ്പോൾ മനസ്സിലാക്കിയതു്. ഒരുപക്ഷെ ആ പഴയകഥ അവർ ഇപ്പോൾ ഒന്നുകഴിക്കുമായിരിക്കും.

അതുണ്ടായില്ല. രാംദേവിയുടെ കണ്ണുകളിൽനിന്ന് ജലം ധാരയായൊഴുകുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ആ ചുളിവീണ മുഖത്തു് ഈയം ഉരുകിയൊലിച്ചതുപോലെ നിലവിളക്കിൻെറ മങ്ങിയ വെളിച്ചത്തിൽ നീർച്ചാലുകൾ കാണപ്പെട്ടു. ലേഖുവിൻെറ ഉള്ള് വിങ്ങിപ്പൊട്ടുകയാണ്.

"ദേവിയമ്മ വേദനിക്കരുതു്." ആ വൃദ്ധയുടെ ആത്മാവിനെ വിശ്വനാഥപണ്ഡാ സമാശ്വസിപ്പിക്കുകയാണ്.

രാംദേവി ഒട്ടു നിയന്ത്രണംപാലിച്ചുകൊണ്ട് പറഞ്ഞു:— "ഇന്ന് മേള നടക്കുമ്പോൾ എല്ലാവരുംകൂടി ആ പെൺകുട്ടിയേയും ചെറുക്കനേയും കൊല്ലാൻ തീരുമാനിക്കുമോയെന്ന് ഞാൻ ഭയപ്പെടുന്നു."

“ഞാൻ ഒരു ധർമ്മസമരത്തിലേർപ്പെടേണ്ട ദിവസമാണിന്നു്. വിഷമംപിടിച്ച ഒരു സന്ധിയാണിതു്. ഒരു തൂപ്പുകാരൻ ഒരു ബ്രാഹ്മണിപ്പെണ്ണിനെ തൊടുന്നതുകണ്ടു് സഹിച്ചുകൊള്ളുവാൻ അവരുടെയെല്ലാം മുഖത്തുനോക്കി ഇന്നു് ഞാൻ പറയേണ്ടിവരും.’’ വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യാ അല്പം വികാരാധീനനായതുപോലെ തോന്നി. കാറേററ കടമ്പുവൃക്ഷംപോലെ ലേഖു നിന്നു് വിറയ്ക്കുകയാണു്. ഉള്ളുകവിഞ്ഞൊഴുകുന്ന കൃതജ്ഞതയും ആദരവും സ്നേഹവും ആ പുരോഹിതനോടു് അവൾക്കുണ്ടായി. അപ്പോൾ രാംദേവിയുടെ അപേക്ഷാസ്വരമുയർന്നു:

“അങ്ങു് പരിശുദ്ധങ്ങളായ രണ്ടാത്മാക്കളെയാണു് അതുകൊണ്ടു് രക്ഷിക്കുന്നതു്.”

“അതു് ഞാനറിയുന്നു. അവരെ രക്ഷിക്കാൻ ഞാനാഗ്രഹിക്കുന്നു.”

വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യാ എഴുന്നേററു. രാംദേവി അദ്ദേഹത്തെ അനുഗമിച്ചു. ലേഖു വീടിന്റെ ഒരുവശത്തേക്കു് മാറി ഒളിച്ചു നിന്നു. വിശ്വനാഥദേവൻ മുററത്തിറങ്ങിയശേഷം രാംദേവിയോടു് തിരിഞ്ഞുചോദിച്ചു:—

‘‘അവരോടു് ഇക്കാര്യം സംസാരിക്കുമോ?’’

“നിശ്ചയമായും”. രാംദേവി പ്രതിവചിച്ചു. “രണ്ടു ദിവസങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ഞാൻ സംസാരിക്കും.’’

വിശ്വനാഥദേവൻ യാത്രപറഞ്ഞു് പുറത്തേക്കുകടന്നു. രാംദേവി പടിവാതിൽവരെചെന്നു് യാത്രയാക്കിയിട്ടു് “മഹേശ്വര മഹേശ്വര, വിശ്വനാഥ വിശ്വനാഥ!’’ എന്നു് വിളിച്ചുകൊണ്ടു് തിരിച്ചു വീട്ടിലേക്കുകയറി. അവർ നിലവിളക്കിന്റെ മുൻപിലെത്തിയപ്പോൾ ലേഖുവും പിന്നാലെ ചെന്നു. ലേഖുവിനെ കണ്ടപ്പോൾ ആ വൃദ്ധയുടെ കണ്ണുകൾ വീണ്ടും നിറഞ്ഞു. എന്തു ചെയ്യണമെന്നറിയാതെ അവർ നിന്നുപോയി. ലേഖു വ്യസനംനിറഞ്ഞ സ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു:—

"ഞാൻ എല്ലാം കേട്ടു, ദേവിയമ്മേ."

രാംദേവി ഉദ്വേഗത്തോടെ അവളെ നോക്കി. അവൾ പുറത്തു നിൽപ്പുണ്ടായിരുന്നോ? അവൾ കേൾക്കേണ്ടായിരുന്ന ചില കാര്യങ്ങൾ അവർതമ്മിൽ പറയുകയുണ്ടായി. അതെല്ലാം അവൾ കേട്ടിരിക്കുമോ?

ലേഖ പൊട്ടുന്നനവേ ചോദിച്ചു!– ദേവിയമ്മ എന്നോടു സത്യംപറയുമോ?"

രാംദേവി സംശയത്തോടെ അവളെ നോക്കി. ഒരു വിഷമംപിടിച്ച മുഹൂർത്തം അവരുടെ മുമ്പിൽ സംജാതമായിരിക്കുന്നുവെന്നു അവർക്കു് ബോദ്ധ്യമായി.

"ഞാൻ സത്യമല്ലാതൊന്നും നിന്നോടു പറഞ്ഞിട്ടില്ല. സത്യമെല്ലാം പറഞ്ഞിട്ടുമുണ്ടു്." ആർദ്രതനിറഞ്ഞതായിരുന്നു രാംദേവിയുടെ സ്വരം.

എന്റെ അമ്മയെ എന്തിനാണു് പുരോഹിതന്മാരെതിർത്തതു്?" "ലേഖ ജിജ്ഞാസയുടെ കൊടുമുടിയിൽനിന്നുകൊണ്ടാണിതു ചോദിച്ചതു്.

രാംദേവി സ്തംഭിച്ചുനിന്നുപോയി. അവളൊരിക്കലും അറിയരുതെന്നു്, അവളെ ഒരിക്കലും അറിയിക്കരുതെന്നു് വിചാരിച്ചിരുന്ന ആ ഒരു കാര്യം ആരുടേയും മനഃപൂർവ്വമായ വിചാരം കൂടാതെതന്നെ അവളുടെ കാതിലെത്തിയിരിക്കുന്നു. എങ്ങനെ അതു പറയും? എങ്ങനെ പറയാതിരിക്കും? എങ്കിലും അവളെ അറിയിക്കാതിരിക്കാൻ ശ്രമിക്കുകയാണു ഭേദം.

"ഒന്നുമില്ല." രാംദേവി കൃത്രിമമായ ലാഘവത്തോടെ പറഞ്ഞുതള്ളി.

ലേഖുവിനു് ഒട്ടും സമാധാനം വന്നില്ല. അവൾ നിർബ്ബന്ധിച്ചു. "ദേവിയമ്മ എന്നെ മറയ്ക്കരുതു്". അതറിയുന്നതു

കൊണ്ടു് ഞാൻ കൂടുതൽ ദുഃഖിക്കുകയില്ല. അതറിയുന്നതുകൊണ്ടു് എനിക്കു കൂടുതൽ സമചിത്തത ഉണ്ടാവുകയേയുള്ളു.”

‘‘മോളു് അതറിയേണ്ടെന്നാണു് ഇക്കാലമത്രയും ഞാനാഗ്രഹിച്ചിരുന്നതു്. അതുകൊണ്ടാണു് ഞാൻ അതു പറയാൻ മടിക്കുന്നതു്. “രാംദേവി മുഖംതിരിച്ചുനിന്നു.

ലേഖ തൂണിൽ ചാരി തളർന്നവളെപ്പോലെ നിന്നു.

‘‘എന്റെ അമ്മയെ സംബന്ധിക്കുന്ന ഏറ്റവും വലിയ ഒരു സത്യം എനിക്കറിയാൻ അവകാശമില്ലേ?”

ആ ചോദ്യം അപ്രതീക്ഷിതമായിരുന്നു. രാംദേവിയെ അതു നിസ്സഹായയാക്കി. അവർ ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞുപോയി.

“ഞാൻ പറയാം. അതിനു് എന്റെ സ്വന്തമായ തടസ്സമൊന്നുമില്ല. എന്റെ മോളുടെ കണ്ണു നനയുന്നതു കാണുവാനുള്ള വിഷമംകൊണ്ടാണു് ഇപ്പോഴും ഞാനതു മറച്ചുപിടിച്ചതു് ഈ പുരോഹിതന്മാരില്ലായിരുന്നെങ്കിൽ മല്ലിക കുറേനാൾകൂടി ജീവിച്ചിരിക്കുമായിരുന്നു.”

രാംദേവി നിലവിളക്കിന്റെ ഒരു വശത്തു ചെന്നിരുന്നു ലേഖ ആ തൂണിന്റെ ചുവട്ടിൽത്തന്നെ ചാരിയിരുന്നു. ആ ദീപനാളം കഥ പറയുവാൻ രാംദേവിയെ മാടിവിളിച്ചു. ലേഖ തിരിയൊന്നു നീട്ടിയിട്ടു് വീണ്ടും തൂണിൽ ചാരിയിരുന്നു.

“നിന്റെ അമ്മ സുന്ദരിയായിരുന്നു. അവളിവിടെ വന്നപ്പോൾ ഈ നാട്ടുകാരെല്ലാം അവളുടെ മുഖസൗന്ദര്യംകണ്ടു് അന്തിച്ചുനിന്നുപോയിട്ടുണ്ടു്. ഒരുകാലം വാമനദ്വാദശിമേളയിൽ വച്ചു് ഈ ഋഷിനാഥപണ്ഡാ അവളെ കണ്ടു. ഋഷിനാഥപണ്ഡാ പണമുള്ളയാളാണു്. ആരോഗ്യമുണ്ടു്. സമുദായത്തിൽ അഭിമാനാർഹമായ സ്ഥാനമുണ്ടു്. ദൂരെ നാട്ടിൽനിന്നുവന്ന സൗന്ദര്യവതിയായ ഒരു പെൺകുട്ടിയോടു് അദ്ദേഹത്തിനു് താല്പര്യംതോന്നിയതിലത്ഭുതമില്ല.”

ലേഖുവിന്റെ കണ്ണുകൾ വിടർന്നു. അവളുടെ ഹൃദയം പുതാനം നിമിഷങ്ങൾക്കുള്ളിൽ ഏതോ ഒക്കെ ദിക്കുകളിൽ അ

ഞ്ഞുതിരിഞ്ഞു. ആ മെയ്കൽ മലകളുടേയും വെയിൻ ഗംഗാതീരത്തിൻെറയും മനോഹാരിതകൾ അവൾക്കോർമ്മവന്നു. അവിടെ കാററിൽകിടന്നുലയുന്ന ചോളക്കതിരുകൾക്കിടയ്ക്കു അവളുടെ അമ്മ അഴിഞ്ഞുലഞ്ഞ ആടകളുമായി നടന്നുനീങ്ങുന്നതു് അവൾ കണ്ടു. ആ ചോളക്കതിരുകളാണു് അവരുടെ കൈത്തണ്ടുകളിലേയ്ക്കു് കനകത്തിൻെറ നിറം പകർന്നുകൊടുത്തതു്. ചുവന്ന കേസരപുഷ്പത്തിൻെറ ദളങ്ങളാണു് മല്ലികയുടെ കവിളുകളിൽ ആ തുടുത്ത ശോണിമ ചാലിച്ചുചേർത്തതു്. വെയിൻ ഗംഗാതടത്തിൻെറ സൗന്ദര്യം മുഴുവൻ പകർന്നെടുത്തുകൊണ്ടു് അവർ കാശിയിലേക്കു പോന്നു. ആ സൗന്ദര്യത്തിൻെറ മുമ്പിൽ മന്ത്രംജപിക്കുന്ന ചുണ്ടുകൾപോലും നിശ്ചലങ്ങളായിപ്പോയെങ്കിൽ അത്ഭുതപ്പെടാനില്ല. അമ്മയുടെ ചുരുണ്ടിരുണ്ട മുടിയും മഷിയൊഴുകുന്ന കൺപീലികളും അടുത്തൊന്നു കാണുവാനാഗ്രഹിച്ചുപോയെങ്കിൽ അതിശയിക്കാനില്ല. പക്ഷേ സ്നേഹംനിറഞ്ഞ അത്തരം ഒരാസ്വാദനം എങ്ങനെ ഒരപകടത്തിൽചെന്നു കലാശിച്ചു? ഋഷികേശപാണ്ഡെ എങ്ങനെ അമ്മയുടെ ശത്രുവായിത്തീർന്നു.

രാംദേവി അല്പംകഴിഞ്ഞു തുടർന്നു:- ഒരു കർമ്മാനുഷ്ഠാനത്തിനെന്നപേരിൽ ഋഷിനാഥദേവൻ മല്ലികയെ അദ്ദേഹത്തിൻെറ വീട്ടിലേക്കു വിളിച്ചുകൊണ്ടുപോയി. എന്തു നടന്നുവെന്നെനിക്കറിയില്ല. ഒരു സന്ധ്യക്കു നിലവിളിച്ചുകൊണ്ടാണു് മല്ലിക എൻെറയടുക്കൽ തിരിച്ചു വന്നതു് എന്തു സംഭവിച്ചുവെന്നു് ഒരിക്കലും അവളോടു ഞാൻ ചോദിച്ചിട്ടില്ല.''

ഭാദൺമാസത്തിലെ മേഘം ഇരുണ്ടുകൂടിയതുമൂലം പകൽ വെളിച്ചം അറച്ചു മാറിനിൽക്കുകയാണു്. ഗംഗയ്ക്കു് തീരെ പ്രസന്നതയില്ല. പറവകളുടെ പ്രഭാതനിസ്വനങ്ങൾപോലും ഇരുട്ടിൻെറ വാദ്യമേളംപോലിരുന്നു.

ലേഖ കണ്ണുംനട്ടിരുന്നു് ആ കഥ കേൾക്കുകയാണു്. മാംസികമായ വികാരങ്ങളുടെ അർത്ഥമറിയാൻതക്കവണ്ണം അവളു

ടെ ചേതനാ വളൎന്ന് വികസിച്ചുകഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അതുകൊണ്ട
ആ കഥയുടെ മറുപുറംവരെ അവളുടെ ഉൾക്കണ്ണുകൾക്ക ചെ
ന്നെത്താൻ കഴിഞ്ഞു.

‘‘അന്നുമുതൽക്ക് ഋഷിനാഥപണ്ഡ്യായുടെ നേതൃത്വത്തി'
ആ കുടുംബത്തോട് എതിർപ്പുതുടങ്ങി. ദൈവത്തിന്റെ പ്രതി
ധികളായ ഇവരെപ്പററി ഈ മുത്തുമുത്തശ്ശി എന്തുപറയാനാണ്
എന്തെല്ലാം ഹീനമാർഗ്ഗങ്ങളിൽക്കൂടി അവർ ആ കുടുംബ
യിട്ട് ഹേമദണ്ഡമേല്പിച്ചു! ഞാനതു വിവരിക്കുന്നില്ല. ഈ
ഴയ കണ്ണ് തുറന്നിരുന്ന് അതെല്ലാം കണ്ടതാണ്.

രാംദേവിയുടെ കണ്ണുമിടറി. കുറച്ചുനേരത്തേക്ക് അവ
തുടരാൻ സാധിച്ചില്ല. പിന്നീട് അവർ പറഞ്ഞു:–

“അടുത്ത വർഷത്തെ വാമനദ്വാദശിമേളയിൽ ഒരു ബ
ളമുണ്ടായി. ഋഷിനാഥപണ്ഡ്യായുടേയും നരനാരായണദേ
ന്റെയും ആൾക്കാർകൂടി മല്ലികയേയും ജഗന്നാഥ ദേവനേ
ദേഹോപദ്രവമേല്പിച്ചു.”

ലേഖ പൊട്ടിക്കരഞ്ഞുപോയി. അവളുടെ ശ്വാസധ
യേററന്നപോലെ ആ വിളക്കണഞ്ഞു: മടിച്ചുമടിച്ചു ഇഴ
കയറുന്ന പകൽവെളിച്ചംമാത്രം ആ മുറിക്കുള്ളിൽ തങ്ങിനിന്നു

“മോളു് കരയരുത്.” രാംദേവി പറഞ്ഞു. ‘‘ഗംഗയ'
നിന്ന് രണ്ടു മൂന്നു തോണിക്കാർകൂടിയാണ് മർദ്ദിച്ചു വലിച്ചെ
റിയപ്പെട്ട ജഗന്നാഥദേവനെ രക്ഷിച്ചുകൊണ്ടു വന്നതു്. മല്ലി'
അതിനുശേഷം രോഗിണിയായി. ജഗന്നാഥദേവൻ അദ്ദേ
ത്തിന്റെ രോഗം വെളിയിലറിയിച്ചില്ല. സ്നേഹംനിറഞ്ഞ
മല്ലിക ചുമച്ചുചുമച്ച് അവസാനമായി കണ്ണടച്ചപ്പോൾ അവ
ടെ ഭർത്താവ് ചുമ അടക്കിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടും അവളെ ശുശ്രൂ
ക്കുകയായിരുന്നു.”

കുറച്ചുനേരത്തേക്ക് രണ്ടുപേരും മിണ്ടിയില്ല. ലേഖയു
ന്റെ എങ്ങലടി ആ മുറിക്കുള്ളിൽ നിറഞ്ഞുനിന്നു.

"ഇതിനെല്ലാം ഒരു കാരണം അവക്ക് പറയാനുണ്ടായിരുന്നു. മെയ്കൽമലവാരത്തിൽനിന്നും വരുന്നവരെല്ലാം തോട്ടികളും ഉപ്പുകാരുമാണ്. അവർ ബ്രാഹ്മണരെതൊട്ട് അശുദ്ധരാക്കുന്നതു് കാശിവിശ്വനാഥൻ സഹിക്കുകയില്ല. തോട്ടികളേയും ഉപ്പുകാരേയും സ്വീകരിക്കുന്ന ബ്രാഹ്മണരെ സംഗമേശ്വരൻ ശിക്ഷിക്കും. ആ ശിക്ഷയാണ് ജഗന്നാഥപണ്ഡയായും കൂട്ടരും നടപ്പാക്കിയതു്."

കണ്ണുനീർവീണ് ലേഖുവിന്റെ മാറിടമാകെ നനഞ്ഞു. മെയ്കൽ മലവാരങ്ങളിലെ ചോളക്കതിരുകൾ ആ പട്ടുപ്പിന്നളിൽ ഇടതൂർന്ന് വളർന്നുനില്ക്കുകയാണ്. അവിടം മഞ്ഞുവീണ് നനഞ്ഞതുപോലെയുണ്ട്. ഗംഗയെ തഴുകിവരുന്ന കാറ്റ് ആ കതിർക്കുടങ്ങൾ ഉയരുകയും താഴുകയും ചെയ്യുന്നു. രാംദേവി അവളുടെ അടുത്തുചെന്ന് കണ്ണുനീർ തുടച്ചു.

"മോളു് കരയരുതു്. ഈ കരച്ചിൽകാണാൻ കെല്പില്ലാഞ്ഞിട്ടാണ് ഈ കഥ ഇത്രയുംകാലം ഞാൻ ഒളിച്ചുപിടിച്ചതു്."

കണ്ണുനീർ കെട്ടിയ കണ്ഠത്തോടെ ലേഖു പറഞ്ഞു:

"ദേവിയമ്മേ, എന്റെ അമ്മ എന്നെന്നേക്കുമായി എന്നെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞപ്പോഴും ഇത്ര ഭയങ്കരമായ ഒരു കഥ ആ വേർപാടിന്റെ പിന്നിലുണ്ടെന്ന് ഞാൻ സ്വപ്നത്തിൽപോലും വിചാരിച്ചില്ല. രണ്ടു പെട്ടി വളകൾമാത്രം എനിക്കായി നീക്കിവച്ചിട്ട് എന്റെ അച്ഛൻ യാത്രപറഞ്ഞപ്പോഴും ഇതൊന്നും ഞാനറിഞ്ഞിരുന്നില്ല."

"അതെല്ലാം മറന്നുകളയുക. ഈ ഗംഗയുടെ തീരത്തു് പലതും മറന്നെങ്കിലേ ജീവിക്കാൻ സാധിക്കുകയുള്ളു." രാംദേവി മല്ലികയുടെ അന്ത്യവിശ്രമസ്ഥാനത്തേക്ക് കണ്ണയച്ചുംകൊണ്ടാണതു് പറഞ്ഞതു്. അതിനടുത്തുതന്നെ ജഗന്നാഥദേവന്റെ ആത്മാവും കാലത്തിന്റെ തിരസ്കരണിയിൽപ്പെട്ടുകിടക്കുന്നു. ലേഖുവും ആ വഴിക്ക് നോക്കിയിരുന്നുപോയി.

"വരൂ! നമുക്കും കുളിക്കാൻപോകാം. ആണ്ടിലൊരിക്കലല്ലേ ഈ ബർണാസംഗമത്തിൽ ഗംഗയുടെ വിശുദ്ധജലം വന്നെത്തുകയുള്ളൂ."

അവർ രണ്ടുപേരും കടവിലേയ്ക്കുപോയി.

വാമനദ്വാദശിയുടെ മേളകൾ ആരംഭിക്കുകയാണ്. സന്ധ്യ ഇങ്ങു നേരത്തെ വന്നെത്താൻ വെമ്പുന്നതുപോലുണ്ട്. ലെല്ലു കാശിവിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിന്റെ പുറവാതില്ക്കൽ അന്നത്തെ വളവില്പനയ്ക്കുശേഷം മനോഹരനെ കാത്തുനിന്നു. വിശ്വനാഥക്ഷേത്രത്തിന്റെ മുകളിൽ അല്പം വടക്കുകിഴക്കുമാറി ഒരു മഴവില്ല് വീശിയിട്ടുണ്ട്. പ്രപഞ്ചത്തെ വിഴുങ്ങാൻനില്ക്കുന്ന ഏതോ ക്രൂരൻ കരിനാഗത്തിന്റെ പൊത്തിൽനിന്നിറങ്ങിവരുന്ന നിറമുള്ള സർപ്പദേവതയാണ് ഈ മഴവില്ല്. ആ കരിമ്പാമ്പിൻകൂട്ടിനുചുറ്റും താമരപ്പൂക്കൾ വിടർന്നുനില്പ്പുണ്ടത്രെ. അതിന്റെ ഇതളുകൾ മുഴുവനും വിഷമുള്ള നീരാവികളാണ്. ആ നീരാവികളിൽ തഴുകിയാണ് മായാമോഹിനിയായ ഈ മഴവില്ലോടി മാനത്തേയ്ക്കു കടന്നുവരുന്നത്. താമരപ്പൂക്കൾ തോറ്റിവളർത്തിയ ഒരു കനി ഈ മാനത്തിന്റെ ഏതോ മൂലയിലിരിപ്പുണ്ട്. അതു് തേടിയാണ് ഈ വർണ്ണമോഹിനിയായ ദേവത വന്നെത്തുന്നതു്. അതു കണ്ടെത്തിയാൽ അവൾ അന്തർധാനം ചെയ്യുകയായി. ആ കനി പെൺകുട്ടികൾ തിന്നരുതു്. തിന്നാൽ അവർ അമ്മമാരായിപ്പോകും. കൊച്ചുനാളിൽ രാംദേവ് ഈ കഥ അവളെ പറഞ്ഞുകേൾപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. അറിവുവച്ചപ്പോൾ തുടങ്ങി മഴവില്ലുകൾ കാണുമ്പോൾ അവൾക്ക് ഈ കഥയാണ്. എങ്കിലും അതിന്റെ സൌന്ദര്യം അവളുടെ ആത്മാവിനെ ഒട്ടുനേരം പിടിച്ചുനിർത്തിക്കളയാറുണ്ട്. ഇന്ന് ഈ മഴവില്ല് എങ്ങോട്ടുപോകുന്നു? ബർണസംഗമത്തിലേക്കായിരിക്കും. അവിടെ കാശിയിലെ പെൺകുട്ടികൾ ഇപ്പോൾ വന്നുകൂടിക്കൊണ്ടിരിക്കയാണ്.

7. വിധിയും ശിക്ഷയും

അവൾ തിരിഞ്ഞുനോക്കി. മനോഹരനാണ്. കുറച്ചുനേരത്തേയ്ക്ക് അവൾക്കൊന്നും പറയാൻകഴിഞ്ഞില്ല. അഗാധമായ പല സ്നേഹബന്ധങ്ങളും വാചാലങ്ങളല്ല. ലേഖയും മനോഹരനും പരസ്പരം മനസ്സറിയാതെ അനേകം നാഴികകൾ ഒന്നിച്ചു കഴിച്ചുകൂട്ടിയിട്ടുണ്ട്. പക്ഷേ ഇന്നത്തെ ഈ നിശ്ശബ്ദതയുടെ അർത്ഥം മറെറാന്നാണ്. അവർക്ക് ബർണസംഗമത്തിൽവച്ച് തമ്മിൽ കണ്ടുമുട്ടാൻ സാദ്ധ്യമല്ലെന്ന നിലവന്നിട്ട് കുറേ മാസങ്ങളായിരിക്കുന്നു. കഴിഞ്ഞ വർഷത്തെ വാമനദ്വാദശിമേളയിൽ എന്തെന്തു ശുഭപ്രതീക്ഷകളോടെയാണ് അവർ സന്ധിച്ചതു്! ബർണസംഗമം മുഴുവൻ ആ സ്നേഹബന്ധത്തിന്റെ നീരൊഴുക്കിന് കീഴ്വഴങ്ങിയതായി അവൾക്ക് തോന്നി. അന്ന് സകലരും മേളയിൽ പങ്കുകൊണ്ടപ്പോൾ, അകന്ന് വാകച്ചെടികൾക്കിടയിലിരുന്ന് അവർ ഭാവിയെപ്പററി ധാരാളം സ്വപ്നങ്ങൾ നെയ്തുണ്ടാക്കി. ഇന്ന് അതെല്ലാം പൊട്ടിവീണുകൊണ്ടിരിക്കുന്ന ചിലന്തിവലകളാണ്. ഈ ദ്വാദശിമേളദിവസം ബർണസംഗമത്തിലേക്ക് തിരിച്ചുപോകുവാൻ മടിച്ചുനിൽക്കുകയാണ് ലേഖ. മനോഹരനാകട്ടെ സാധാരണദിവസങ്ങളിൽ രാംദേവിക്ക് പൂവുംകൊടുത്തിട്ട് ഉടൻ മടങ്ങിപ്പോവുകയാണ് പതിവ്. ദ്വാദശിമേളയിൽ അയാൾ വരാൻപാടില്ല. അതു

കണ്ടു് പ്രചണ്ഡമായ എതിർപ്പാണു് ആ ബന്ധത്തിനുനേരെ പുരോഹിതന്മാർ അഴിച്ചുവിട്ടിട്ടുള്ളതു്. ഈ അവസ്ഥയാണു ലേഖുവിനേയും മനോഹരനേയും നിശ്ശബ്ദരാക്കി നിർത്തിയതു്

"ഞാൻ ഇന്നു ബർണ്ണസംഗമത്തിൽ വരികയില്ല." വിഷാദ മഗ്നനായി മനോഹരൻ പറഞ്ഞു.

"ബെർണ്ണസംഗമത്തിലേക്കു പോകുവാൻ എനിക്കു മനസ്സു വരുന്നില്ല" ലേഖു പറഞ്ഞു. "ഞാൻ എന്തിനവിടെ പോക ണം? എനിക്കുവേണ്ടി ആരും അവിടെ വരാനില്ല."

മനോഹരനു് ഒന്നും പറയാനുണ്ടായിരുന്നില്ല. അയാളുടെ ചിന്തകൾ ശിഥിലങ്ങളായിരുന്നു. എങ്കിലും അയാൾ പറഞ്ഞു തുടങ്ങി:

"ദുഃഖിക്കാൻ പിറന്നവരുടെ കൂട്ടത്തിലാണു് നമ്മൾ. സക്ഷാൽ കാശി വിശ്വനാഥനെപ്പോലും അതിക്രമിച്ചുകൊണ്ടു ഇവിടെ മനുഷ്യരെന്തെല്ലാം ചെയ്യുന്നു! ഈ നാട്ടിൽ എന്റെ ശബ്ദത്തിനു ബലമില്ല. എനിക്കു് ആകെക്കൂടിയുള്ള ആത്മശക്ത ലേഖുവിന്റെ പ്രകാശം പരത്തുന്ന ഈ കണ്ണുകളാണു്. അ നനയുമ്പോൾ എന്റെ ജീവിതം മുഴുവൻ ഇരുട്ടാകുന്നു. എന്റെ ഹൃദയം ദുഃഖംകൊണ്ടു നിറയുന്നു. ഇരുട്ടു വീഴുംമുമ്പു് കൊഴിയുന്ന ഒരു പൂവായിട്ടു പിറന്നാൽപ്പോലും ആ ജീവിതം മനുഷ്യന്റേതിനേക്കാൾ എത്ര സന്തോഷപൂർണ്ണമാകുമായിരുന്നു! ..."

മനോഹരൻ കൂടയിൽനിന്നു് വാടിത്തുടങ്ങിയ ഒരു പൂവെടുത്തു് അവളുടെ മുടിയിൽവച്ചു. ക്ഷേത്രത്തിന്റെ കവാടങ്ങ ളൂടെ കടന്നുപോയ ആരൊക്കെ അതു കാണുകയുണ്ടായി.

"വാടിയ പൂവാണു്, സാരമില്ല." അയാൾ പറഞ്ഞു.

"ഈ മനസ്സു വാടാതിരുന്നാൽമതി." സമാധാനിപ്പി വാൻവേണ്ടി ലേഖു ഉപയോഗിച്ച വാക്കുകളാണവ.

മനോഹരൻ വിളറിയ ഒരു പുഞ്ചിരി സമ്മാനിച്ചു. "എല്ലാ പൂക്കളും കൊഴിയുന്നതിനെപ്പററിയുള്ള വേദനയോടുകൂ

യാണ് വിടരുന്നതു്. എത്ര പൂക്കൾ വിടരുകയും കൊഴിയുകയും ചെയ്യുന്നു! അതിൽ എനിക്കു ദുഃഖമില്ല. പക്ഷെ ഈ പുഞ്ചിരി കൊഴിഞ്ഞുപോകാതെ കാക്കുവാൻ എനിക്കു് കഴിഞ്ഞിരുന്നെങ്കിൽ........"

ലേഖ അല്പനേരംകഴിഞ്ഞു് അറിയിച്ചു: "വിശ്വനാഥദേവൻ രാംദേവിയോടു ചില കാര്യങ്ങൾ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്."

"എന്താണതു്?" മനോഹരനന്വേഷിച്ചു. "അദ്ദേഹം അവരുടെ കൂട്ടത്തിൽ നല്ല മനുഷ്യനാണു്".

"അദ്ദേഹം നമ്മളെ രക്ഷിക്കുവാൻവേണ്ടി മററുള്ളവരുമായി മല്ലടിക്കുകയാണ്. പക്ഷെ നമ്മൾ തമ്മിൽ കുറച്ചുനാളത്തേയ്ക്കു് ഒരിടത്തുവച്ചും സന്ധിക്കരുതെന്നു് രാംദേവി മുഖാന്തിരം അറിയിച്ചിട്ടുണ്ടു്."

"നമ്മളതനുസരിക്കേണ്ടതാണ്." മനോഹരൻ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു.

"ഞാൻ ഒററയ്ക്കായിപ്പോകുന്നു എന്നു് ഓരോ നിമിഷവും എനിക്കു തോന്നുന്നു." ലേഖ വളരെയേറെ അസ്വസ്ഥയായി.

"ഒരിക്കലുമില്ല. ഞാനുണ്ടു്." അയാൾ ചുററും നോക്കി. "നേരം ഇരുട്ടാൻപോകുന്നു. ലേഖ പൊയ്ക്കൊള്ളൂ."

അവൾ കുറേനേരം മൂകയായി നിന്നു. ഒന്നും പറയാൻ കഴിഞ്ഞില്ല. ഒന്നും പറയാതെയാണു് അവർ തമ്മിൽ പിരിഞ്ഞതും.

....

ബർണസംഗമത്തിലെ വാമനദ്വാരശിലയിൽ പഞ്ചഗംഗാഘട്ടത്തിൽനിന്നു് നരനാരായണദേവപണ്ഡാ പ്രത്യേകം വന്നിരുന്നു. ജഗബന്ധുപണ്ഡാ, ദേവനാരായണപണ്ഡാ തുടങ്ങിയവരും അവിടെയെത്തി. കർമ്മങ്ങളെല്ലാം കഴിഞ്ഞു് സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിലെ മണ്ഡപത്തിൽ അവരൊരുമിച്ചുകൂടി. ഒരു വലിയ തീരുമാനമെടുക്കുവാൻ ദൈവത്തിന്റെ പ്രതിനിധികൾ

ഒത്തുചേരുകയാണ്. മേളയിൽ സംബന്ധിച്ചിരുന്ന പുരുഷന്മാർ ചിത്രകൂടത്തിലെ വാമനാവതാരനാടകം കാണാൻ പൊയ്ക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു. സ്ത്രീകൾ നേരത്തെതന്നെ സ്ഥലംവിട്ടു. പണ്ഡാമാർ സദസ്സുകൂടി പ്രാരംഭചർച്ചകൾ നടത്തി. അപ്പോൾ ഋഷിനാഥപണ്ഡാ പറഞ്ഞു:

"നമ്മുടെ ബ്രാഹ്മണസമുദായത്തിന് ഒരു നൂറുവർഷക്കാലത്തിനിടയ്ക്ക് ഇതുപോലെ ഒരപമാനം വന്നിട്ടില്ല. അവളുടെ തള്ളയും തന്തയും പിഴച്ചവരായിരുന്നു. മകളും അതേവഴിക്കാണ്. ഒന്നുകിൽ ബർണസംഗമത്തിലെ പുരോഹിതന്മാർ അവരുടെ ജോലി മതിയാക്കി ഇവിടെനിന്നും പോകണം. അല്ലെങ്കിൽ ഈ പെണ്ണിനെ നിലയ്ക്കു നിർത്തണം."

ഋഷിനാഥപണ്ഡായുടെ വാക്കുകൾകേട്ട് ആ അന്തരീക്ഷമാകെ കോപകലുഷിതമായിത്തീർന്നതുപോലെയായി. വികാരക്ഷുബ്ധമായ വാക്കുകളേററ് സംഗമേശ്വര വിഗ്രഹത്തിന്റെ ഇരുപാർശ്വങ്ങളിലും കത്തിനിന്നിരുന്ന ദീപങ്ങൾ ഇളകി. ഒരു ചാററമഴ പെയ്യുന്നുണ്ട്. ഗംഗയാകെ ശ്രാവണത്തിലെ ഇരുട്ടുകൊണ്ട് മൂടിക്കിടക്കുകയാണ്.

ദേവനാരായണപണ്ഡ ബീഡ ചവച്ചു നീട്ടിത്തുപ്പിയിട്ട് തന്റെ അഭിപ്രായമവതരിപ്പിച്ചു.

"ഇതൊന്നും ദീർഘമായി ആലോചിക്കേണ്ട കാര്യമില്ല. ജാതിയിൽ കൊള്ളാത്തവർക്കും ജാതിയിൽ കൊള്ളാത്തവരെ സ്വീകരിക്കുന്ന സ്ത്രീപുരുഷന്മാർക്കും വിശ്വനാഥൻ ചില ശിക്ഷകൾ വിധിച്ചിട്ടുണ്ട്. വേദവും മന്ത്രങ്ങളും പഠിച്ചിട്ട് നമ്മൾ കഴിഞ്ഞുകൂടുന്നതു് ഈ ശിക്ഷകൾ നടപ്പാക്കാനാണ്. അത് എത്രയും വേഗം നടപ്പാക്കാൻ നമ്മൾ തീരുമാനമെടുക്കണം."

വിശ്വനാഥപണ്ഡായും ദേവിപ്രസാദപണ്ഡായും ഒരു മൂലയിലേയ്ക്കു മാറിയിരുപ്പുണ്ടായിരുന്നു. അവർ കുറച്ചുനേരം

അതെല്ലാം കേട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. ചർച്ചകൾ തുടരുകയാണ
ജഗന്നാഥപണ്ഡാ ഇടയ്ക്ക് ഒരു ചോദ്യം ഉന്നയിച്ചു: "ആരാണ
മനോഹരൻ?"

"ഒരു ഇപ്പകാരൻ ചെറുക്കൻ. പൂ വിററു നടക്കുകയാ
വന്റെ ജോലി." ഋഷിനാഥപണ്ഡായാണ് ഈ വിവരം
റിയിച്ചത്.

ഋഷിനാഥപണ്ഡാ ഉറപ്പിച്ച് ഒരു പ്രഖ്യാപനം നടത്ത
"നിങ്ങൾ ഇതേപ്പററി ഉടൻ തീരുമാനമെടുക്കാത്തപക്ഷം ഞാ
ഈ ബർണസംഗമത്തിൽ കഴിച്ചുകൂട്ടാൻ തയ്യാറില്ല."

ഈ പ്രഖ്യാപനം കേട്ടതോടെ എല്ലാവരും നരനാരായ
ദേവപണ്ഡായെ നോക്കി. അക്കൂട്ടത്തിൽ ഏററവും തലയെ
പ്പുള്ള പുരോഹിതനാണദ്ദേഹം. അദ്ദേഹം പറഞ്ഞാൽ കാശി
യിലെ പുരോഹിതവർഗ്ഗക്കാർക്കാകെ അതു വേദവാക്യമാണ്
ആ നരദേവപണ്ഡായുടെ സഹോദരനാണ് ഋഷിനാഥദേവൻ
അദ്ദേഹം ബർണസംഗമത്തിൽനിന്നു പോവുക! പിന്നെ അവ
ടെ ഒന്നും നടക്കുകയില്ല. സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിൽ വിളക്ക
കൾ കത്തുകയില്ല. ബർണസംഗമത്തിലെ മനുഷ്യാത്മാക്കളു
ടെ ആത്മീയപ്രകാശം അതോടെ കെട്ടടങ്ങും. എന്തൊരു ഭയ
ങ്കരമായ അവസ്ഥയാണ്!

എല്ലാവരും ഈ വിപത്തിനെപ്പററി ആലോചിച്ചുകൊണ്ടി
രുന്നപ്പോൾ വിശ്വനാഥപണ്ഡാ സാവധാനം സംസാരിക്കു
വാൻ തുടങ്ങി:

"ഋഷിനാഥദേവന്റെ പ്രസ്താവന കുറച്ചു കടന്നുപോയി
ല്ലേയെന്നു ഞാൻ സംശയിക്കുന്നു. ഒരു പെൺകുട്ടിയെ ഭയന്നു
ദേവൻ ഇവിടെനിന്നു പൊയ്ക്കളയുന്നതു ശരിയല്ല.

ആ അന്തരീക്ഷത്തിനു പററാത്ത എന്തോ വന്നു വീണതു
പോലിരുന്നു വിശ്വനാഥപണ്ഡായുടെ ആ വാക്കുകൾ. ഋഷി
നാഥപണ്ഡാ പെട്ടെന്നു തിരിച്ചടിച്ചു.

"എനിക്കു ഭയമില്ല. ഞാൻ ആരേയും ഭയപ്പെട്ടിട്ടുമില്ല!"

ഇതുവരെ മിണ്ടാതിരുന്ന ദേവിപ്രസാദപണ്ഡാ മൌനം ഭഞ്ജിച്ചു.

"അന്നപൂർണ്ണയേയും വിശ്വനാഥനേയും സംഗമേശ്വരനേയുമെല്ലാം കുറേയൊക്കെ ഭയപ്പെടുന്നതാണ് നമുക്കെല്ലാവർക്കും നല്ലതു്."

ആ പ്രസ്താവനയിൽ അല്പം പരിഹാസമുണ്ടെന്നു് നരനാരായണദേവപണ്ഡാ കണ്ടുപിടിച്ചു. ഗംഭീരസ്വരത്തിൽ അദ്ദേഹം പറഞ്ഞു:

"വിശ്വനാഥനും ദേവീപ്രസാദും നല്ല ഫലിതവാസനയുള്ളവരാണ്. പക്ഷേ ഗൌരവമുള്ള സന്ദർഭങ്ങളിൽ ഫലിതം വേണ്ട, കേട്ടോ."

"ദേവീപ്രസാദ് ഇതിനു മറുപടി നൽകി: "ഒരു പെണ്ണിനെ തോല്പിച്ച് ഗംഗാഘട്ടം വിട്ടുപോകാൻ തീരുമാനിക്കുന്നതു് ഗൌരവത്തിന്റെ ലക്ഷണമല്ല."

വിശ്വനാഥപണ്ഡയാണ് പിന്നീടു സംസാരിച്ചതു്. "എനിക്കും അതാണഭിപ്രായം. എന്നല്ല എനിക്കു് അല്പംകൂടി പറയാനുണ്ടുതാനും. നമ്മൾ പുരോഹിതന്മാർ ആദ്ധ്യാത്മിക കാര്യങ്ങളിൽ ശ്രദ്ധിച്ചാൽമതി. ഇതു് ഇതിനുമുമ്പു് ആറുവട്ടം ദേവീപ്രസാദും ഞാനും പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. നിങ്ങളാരും അതു സമ്മതിച്ചിട്ടില്ല. ഇപ്പോഴെങ്കിലും അതാലോചിക്കേണ്ടതാണ്. ഒരു സ്ത്രീക്കും പുരുഷനും അവർക്കിഷ്ടമുള്ളവരെ സ്നേഹിക്കാനും സ്വീകരിക്കുവാനുമുള്ള അധികാരാവകാശങ്ങൾ ഉണ്ടായിരിക്കണം."

"തെററ്!" ഒരു നിസ്തബ്ധതകളിലേക്കു് വന്നെത്തിയ ഇടിമുഴക്കംപോലിരുന്നു നരനാരായണദേവപണ്ഡായുടെ ആ ശബ്ദം. നിങ്ങൾ ഭ്രാന്തുപറയുന്നു. വൈദികധർമ്മങ്ങളുടെ അടി

സ്ഥാനനിയമങ്ങളെ ലംഘിച്ചാണ്‌ നിങ്ങൾ സംസാരിക്കുന്നതു്. ബ്രാഹ്മണർ വഴിതെററിനടക്കാൻ പാടില്ല. അതു കാത്തു സൂക്ഷിക്കേണ്ട കടമ പുരോഹിതന്മാരുടേതാണ്‌. പുരോഹിതന്മാർക്കു വഴങ്ങാത്തവർ ശിക്ഷിക്കപ്പെടണം!"

"തെററു്!" നരനാരായണപണ്ഡായെ അനുകരിച്ചാണ്‌ ദേവീപ്രസാദ്പണ്ഡാ ഈ വാക്കുച്ചരിച്ചതു്. കാശിയിലെ സ്ഥിതിഗതികൾ മാറിവരുന്നതു് നിങ്ങളാരും കാണാത്തതിൽ ഞാനതിശയിക്കുന്നു. പുരോഹിതന്മാരായ നമ്മൾ അനർഹമായ മേഖലകളിൽ കൈകടത്തുന്നതു് പലരും ഇന്നിഷ്ടപ്പെടുന്നില്ല. വാളും പരിചയുമായി മനുഷ്യവികാരങ്ങളെ നാം സമീപിക്കരുതു്."

ദേവീപ്രസാദിന്റെ ഈ സ്വരം ആ സദസ്സിൽ അഗാധമായ ഒരു മുഴക്കം സൃഷ്ടിച്ചു. എല്ലാവരും കുറച്ചുനേരത്തേക്കു് നിശ്ശബ്ദരായിരുന്നു. ആ നിശ്ശബ്ദത അപകടകരമാണെന്നു് നരനാരായണദേവപണ്ഡാ മനസ്സിലാക്കി. അദ്ദേഹം ഗർജ്ജിച്ചു.

"ഭോഷ്കു്! ഇതു് ബ്രാഹ്മണധർമ്മത്തിനു വിരുദ്ധമാണ്‌. ഈ പ്രശ്നത്തിൽ നാം ഉടൻ കർശനമായ നടപടി കൈക്കൊള്ളണം. ആ പെണ്ണിന്റെ ബന്ധുക്കളെ ഉടൻ ഇവിടെ വരുത്തണം. ശക്തിയായ താക്കീതു നൽകി വിടണം."

ജഗധനപണ്ഡാ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു: "അതാണ്‌ ശരി!"

എല്ലാപേരും ഒത്തുമൂളി. ആ ബുദ്ധിപൂർവ്വകമായ തീരുമാനത്തെ സകലരും വാഴ്ത്തി. വിശ്വനാഥപണ്ഡായും ദേവീപ്രസാദപണ്ഡായും ഒന്നും ഉരിയാടാതെയിരുന്നു.

ഒരു നിമിഷത്തിനുള്ളിൽ ലേഖുവിന്റെ വീട്ടിലേയ്ക്കു് ഒരാൾ പോയി. കുറച്ചു സമയത്തിനുള്ളിൽ ഷണ്മുഖദേവൻ വന്നെത്തി. ഒരു ഉഗ്രമായ ന്യായാസനത്തിന്റെ മുമ്പിലേക്കു് നയിക്കപ്പെട്ടവനെപ്പോലെ അയാൾനിന്നു. പണ്ഡാമാർ നിശ്ശബ്ദരായി, ഗൗരവസമന്വിതരായി ഇരിക്കുകയാണ്‌.

"നിങ്ങളുടെമേൽ കർശനമായ നടപടികൾ നടത്തുവാൻ ഞങ്ങൾ തീരുമാനിച്ചിരിക്കുന്നു." ഋഷിനാഥപണ്ഡായാണു് ഇതു പറഞ്ഞതു്. ഷണ്മുഖദേവൻ വിറച്ചുനിന്നു. ലേഖുവിനെപ്പററി പണ്ഡാമാർ എന്തൊക്കെയോ തീരുമാനിച്ചിട്ടുണ്ടെന്നു് അയാൾക്കറിയാമായിരുന്നു. പക്ഷേ ആ നടപടി എന്തായിരിക്കും? ഇത്തരം സമ്മേളനങ്ങളിൽവച്ചു് ഭീമമായ തുകകൾ പിഴയൊടുക്കുവാൻ പുരോഹിതന്മാർ ആവശ്യപ്പെടാറുണ്ടു്. ചിലപ്പോൾ ആ പെൺകുട്ടിയെ സമുദായത്തിൽനിന്നു പുറന്തള്ളിക്കളയും. കുടുംബത്തെത്തന്നെ പുറംതള്ളാനുംമതി. ചിലപ്പോൾ പിഴയും പുറന്തള്ളലും ഒരുമിച്ചുണ്ടായേക്കാം. ഇപ്പോൾ അവർ എന്തായിരിക്കും തീരുമാനിച്ചിരിക്കുക?

ഷണ്മുഖദേവൻ അപേക്ഷാസ്വരത്തിൽ പറഞ്ഞു: "ഞങ്ങൾ തെററു ചെയ്തിട്ടില്ല. എന്തെങ്കിലും പിഴ വന്നിട്ടുണ്ടെങ്കിൽ ഇവിടുന്നു പൊറുക്കണം."

പെട്ടെന്നു് നരനാരായണപണ്ഡാ കല്പിച്ചു: "നിങ്ങളുടെ ആ മകൾ പിഴച്ചുപോയിരിക്കുന്നു. അതിനുള്ള ശിക്ഷ ഞങ്ങൾ തീരുമാനിച്ചിട്ടുണ്ടു്. അടുത്ത ദീപാവലിമേളയ്ക്കുമുമ്പു് സംഗമേശ്വരന്റെ പേരിൽ പിഴയായി അഞ്ഞൂറുരൂപാ ഋഷിനാഥനെ ഏല്പിക്കണം."

ഒരിടിയേററതുപോലെ ഷണ്മുഖദേവനു് അനുഭവപ്പെട്ടു. ഗംഗയെപ്പോലെ അയാളുടെ ഉള്ളും ഇരുണ്ടുപോയി. ആ സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രവും അതിന്റെ ചുററുപാടുമുള്ള ലോകവും കിടന്നു കറങ്ങുന്നു. ആ പുരുഷായുസ്സിൽ അഞ്ഞൂറുരൂപാ ഒരുമിച്ചുണ്ടാക്കുവാൻ ഇന്നോളം സാധിച്ചിട്ടില്ല. ഇനിയൊട്ടു് സാധിക്കുമെന്നും പ്രതീക്ഷയില്ല. എങ്ങനെ ഈ തുക ഉണ്ടാക്കും?

"അതു ശരിയല്ല. വിശ്വനാഥപണ്ഡായുടെ ശബ്ദമായിരുന്നു അതു്.

"അതു തെററാണു്!" ദേവീപ്രസാദും പ്രഖ്യാപിച്ചു.

ഷണ്മുഖദേവൻ ആ ശബ്ദങ്ങൾ വന്ന സ്ഥാനത്തേക്കുനോക്കി. അയാളുടെ ഉള്ളിൽ തെല്ലൊരതിശയം ഉണ്ടാകാതിരുന്നില്ല. പക്ഷെ ആ ശബ്ദങ്ങളൊന്നും വകവയ്ക്കുന്നില്ല. ഇതിനിടയ്ക്കു നരനാരായണദേവപണ്ഡാ വീണ്ടും കൽപ്പിച്ചു:

“നിങ്ങൾ പൊയ്ക്കൊള്ളുക. ഇനിയൊരിക്കൽ നിങ്ങളുടെ മകളെ ആ ഇപ്പുകാരന്റെകൂടെ കണ്ടാൽ നിങ്ങളുടെ കുടുംബത്തെ മുഴുവൻ സമുദായത്തിൽനിന്നും പുറത്താക്കും”.

ഒരേകാധിപതിയുടെ സ്വരമായിരുന്നു അതു്. എല്ലാവരും അതു് ശരിവച്ചു. പിന്നീടു് ഷൺമുഖദേവനു് സംസാരിക്കാൻ സമയംകൊടുക്കാതെ അവരെല്ലാവരും എഴുന്നേററു. വിശ്വനാഥപണ്ഡായും ദേവീപ്രസാദപണ്ഡായുംമാത്രം അവിടിരുന്നു. മററുള്ളവർ പൊടുന്നനവെ സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിന്റെ പിന്നിലേക്കുപോയി. ഷൺമുഖദേവൻ സംഗമേശ്വരവിഗ്രഹത്തെ താണുവണങ്ങിയിട്ടു് വീട്ടിലേക്കുനടന്നു. ജീവിതം ആകെ തകർന്നതുപോലെ അയാൾക്കുതോന്നി. തകർന്നതല്ല, തകർത്തതാണു്. ആരാണു് തകർത്തതു്? ആ പെണ്ണു് ലേഖ. അവൾ തന്നെയും കുടുംബത്തെയും വഴിയാധാരമാക്കിയിരിക്കുന്നു. അഞ്ഞൂറുരൂപാ! അയാളും കുട്ടികളും ഭാര്യയും ഇനി നടുവഴിയിലേക്കിറങ്ങിയേച്ചാൽ മതി. അതിനെല്ലാം കാരണക്കാരി ആ നശിച്ച പെണ്ണാണു്. നിമിഷംതോറും, ഓരോ കാലടി വയ്ക്കുംതോറും അവളോടുള്ള ദേഷ്യം അയാളുടെ ഉള്ളിൽ ആളിക്കത്തി.

രാത്രി കുറേ ചെന്നുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു ലേഖ ഉറക്കമാണു്. അവളെ കടന്നുചെന്നു് പിടിച്ചെഴുന്നേല്പിച്ചു് ഗംഗയിലേക്കു് എറിഞ്ഞുകളഞ്ഞാലെന്തെന്നു് അയാൾ വിചാരിച്ചു. അവളെ ഇനി തന്റെ കുടുംബത്തിൽ വച്ചുകൊണ്ടിരിക്കാൻ പാടില്ല. ആ കുടുംബത്തെ നശിപ്പിച്ചവളാണവൾ. ഷണ്മുഖദേവൻ വീടിന്റെ പടികടന്നു. ഉമ്മറത്തു കയറുംമുമ്പു് അയാളുടെ നിയന്ത്രണം വിട്ടുപോയി. ഇരുട്ടു് അവിടെയെല്ലാം അള്ളിപ്പിടിച്ചു നിൽക്കുകയാണു്. അപ്പോഴും ഒരു ചാററമഴയുണ്ടു്.

"ലെച്ചു" ഒരു സിംഹഗർജ്ജനംപോലായിരുന്നു ആ വിള

ലെച്ചു ഉറക്കമാണു്.

"എടീ ലെച്ചു!" വീണ്ടും കുറേക്കൂടി ഉച്ചത്തിലുള്ള ഒരു ഗ ർജ്ജനമായി അതു്.

അകത്തുനിന്നു് അവളുണർന്നു് വിളികേട്ടു. മുത്തമ്മയും ണർന്നു. അവർ വിളക്കുകൊളുത്തി.

"വാതിൽ തുറക്കു്." ഷണ്മുഖദേവൻ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു.

വാതിൽ തുറക്കപ്പെട്ടു. അയാൾ കലികയറിയ പുലിപ്പോലെ ലെച്ചു കിടന്ന മുറിക്കുള്ളിലേക്കു് പാഞ്ഞുചെന്നു. മുത മ്മ സ്തബ്ധയായി വിളക്കിനുമുൻപിൽ നിൽക്കുകയാണു്. ലെച്ചു മയക്കത്തിൽനിന്നു് പാതിയുണർന്നു് കുത്തിയിരിക്കുകയായിരുന്ന അവൾക്കൊന്നും മനസ്സിലായില്ല. ഷണ്മുഖദേവൻ അവളെ ടന്നുപിടിച്ചു് വലിച്ചിഴച്ചു് മുറിയുടെ വെളിയിലേക്കു് കൊ വന്നു.

"അയ്യോ! മുത്തമ്മേ!" എന്നൊരു നിലവിളിമാത്രം അവളി നിന്നു് പുറത്തുവന്നു. ആ വിളക്കിനു് മുമ്പിലിട്ടു് അടിക്കുക തൊഴിക്കുകയുംചെയ്തു. കനകംപോലുള്ള അവളുടെ കവിള ളിൽ ചോരനിറത്തിൽ കൈവിരലുകളുടെ പാടുകൾ വീണു. അ വളുടെ ഉടയാടയും മേലങ്കിയും അവിടവിടെ കീറി. അവ കരഞ്ഞു. ആ ചാററമഴയ്ക്കിടയിലൂടെ ആ പെൺകുട്ടിയുടെ ദീനമായ രോദനം ഗംഗയിലേക്കു് ഒഴുകിച്ചെന്നു. മുത്തമ്മ ഇത ല്ലാം നോക്കിക്കൊണ്ടു നിൽക്കുകയാണു്. അവർ തടസ്സംപി ച്ചില്ല. തടസ്സംപിടിച്ചിട്ടു കാര്യമില്ല. അവരുടെ ഭർത്താവു് റവചെയ്യാറില്ല. തക്ക കാരണംകൂടാതെ ആരെയും ശിക്ഷിക്ക റില്ല. ലെച്ചു ശിക്ഷാർഹയാണെന്നു് മുത്തമ്മയ്ക്കറിയാം. സം മേശപരക്ഷേത്രത്തിൽ കൂടിയിരുന്ന പുരോഹിതന്മാരുടെ അ ത്തേയ്ക്കാണു് ഭർത്താവു് പോയിരുന്നതു്. അവിടെ അവർ ന്തെങ്കിലും കർശനമായ ശിക്ഷ ആ കുടുംബത്തിന്മേൽ വിധി

കാണും. അതിനെല്ലാം കാരണക്കാരി ഈ നശിച്ച പെണ്ണാണ്. അവൾ ശിക്ഷിക്കപ്പെടേണ്ടവളാണ്.

കലി അടങ്ങുംവരെ ഷണ്മുഖദേവൻ അവളെ അടിച്ചു. ആ വാകച്ചെടിയിൽനിന്ന് വടികളൊടിച്ചുകൊണ്ടുവന്ന് ഒടിയുംവരെ അടിച്ചു.

“നീ ചാക്! ഞങ്ങളുടെ കുടുംബത്തെ നശിപ്പിച്ച നീ ഇനി ജീവിക്കണ്ട!” എന്നാവർത്തിച്ചുപറഞ്ഞുകൊണ്ട് അയാളവളെ ഹേമദണ്ഡം ഏല്പിച്ചു. ഓരോ അടിയ്ക്കും ആ വാകച്ചെടിയുടെ കമ്പുകൾ കരയുന്നതുപോലെ തോന്നി. ലേഖു താലോലിച്ചുവളർത്തിയ ചെടികളാണവ. ഇങ്ങനെയൊരു മുഹൂർത്തം ആ ചെടികൾ ഒരിയ്ക്കലും പ്രതീക്ഷിച്ചുകാണുകയില്ല.

മുത്തമ്മ ഒരക്ഷരം ഉരിയാടിയില്ല. ഷണ്മുഖദേവൻ ലേഖുവിനെ വലിച്ചിഴച്ച് പുറംതിണ്ണയിൽ കൊണ്ടുവന്നിട്ടു. കതകടച്ചു. ലേഖു തേങ്ങിക്കരഞ്ഞു. ഒരക്ഷരംമിണ്ടാതെ അവൾ ആ പ്രഹരം മുഴുവൻ ഏൽക്കുകയാണ് ചെയ്തത്. അവൾക്കു പകുതിബോധമേയുള്ളു. ഗംഗ ഇത്ര ഭയങ്കരമായി ഇരുട്ടിൽ തലതിരുകി കിടക്കുന്നത് അവളൊരിക്കലും കണ്ടിട്ടില്ല. അവളുടെ കൈകളെടുത്ത് വേദനയുള്ള ഭാഗങ്ങളിൽ തിരുമ്മി. അവിടെയെല്ലാം തടിച്ചു വീർത്ത് കിടക്കുന്നു. അവൾ അമ്മയേയും അച്ഛനേയും ഓർത്തുപോയി. അമ്മയും അച്ഛനും അവളെ ഒരിക്കലും അടിച്ചിട്ടില്ല. ദേഷ്യപ്പെടുകപോലും ചെയ്തിട്ടില്ല. ഇന്ന് എത്ര നിസ്സഹായയായി നിരാധാരയായി അവൾ കിടക്കേണ്ടി വന്നിരിക്കുന്നു! ആത്മഹത്യചെയ്താലോ എന്ന് അവളുടെ മനസ്സ് പറയാതെയിരുന്നില്ല. പക്ഷെ അവൾക്കുവേണ്ടിമാത്രം ജീവിക്കുന്ന ഒരു മനുഷ്യൻ അല്പം ദൂരെ ആ ഗംഗയുടെ തീരത്തുതന്നെയുണ്ട്.

അവൾക്കുവേണ്ടി മാത്രമാണ് അയാൾ ജീവിക്കുന്നതെന്ന് പറഞ്ഞിട്ട് അന്നു വൈകുന്നേരം അയാൾ പിരിഞ്ഞതേയുള്ളു.

അവൾ സാഹസം കാണിച്ചാൽ അയാൾ പിന്നെ ജീവിച്ചിരിക്കയില്ല. ഒരു മഹാവാമരം പോലെ വളർന്നുദിച്ചുനിൽക്കുന്ന മനുഷ്യനാണയാൾ. ഉള്ളിൽ നിറച്ച് തന്നോടുള്ള സ്നേഹത്തിന്റെ ലഹരി ഉദ്വഹിച്ചുകൊണ്ടാണ് അയാൾ നിൽക്കുന്നത്. അവളായിട്ട് അത് നശിപ്പിക്കാൻ പാടില്ല.

ലജ്ജു ചുവരിൽ ചാരിയിരുന്ന് മയങ്ങിപ്പോയി. എത്ര നേരം കഴിഞ്ഞുവെന്നറിയില്ല. ഒരു ചൂടുള്ള കൈ അവളുടെ കൈത്തണ്ടയിൽ സ്പർശിച്ചതുപോലനുഭവപ്പെട്ടു. അവൾ നടുങ്ങിയുണർന്നു. മനോഹരനാണെന്ന് അവളാദ്യം വിചാരിച്ചു. അല്ല. കുറച്ചുകൂടി തടിച്ച ശരീരം. രാംദേവിയാണോ? അതുമല്ല. ഇതൊരു പുരുഷനാണ്. അവൾ സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി. എന്തുകൊണ്ടോ അവൾക്ക് ഭീതിതോന്നിയില്ല. അടക്കിപ്പിടിച്ച സ്വരത്തിൽ ആ മനുഷ്യൻ മന്ത്രിച്ചു.

“ഞാനാണ് വിശ്വനാഥദേവൻ.”

ലജ്ജു സകലതും മറന്ന് വിസ്മയത്തോടുകൂടി ചാടിയെഴുന്നേററു.

“സ്വാമി എന്നെ രക്ഷിക്കണം. അവളറിയാതെയാണ് ആ വാക്കുകൾ പുറത്തുവന്നത്. എന്നിട്ട് അവൾ വിശ്വനാഥപണ്ഡായുടെ കാൽക്കൽവീണ് കെട്ടിപ്പിടിച്ചു. അദ്ദേഹം ഒരു വല്ലായ്മയിൽപ്പെട്ടവനെപ്പോലെ കുറച്ചുനേരം നിന്നു. പുറകിൽ മറെറാരാൾകൂടി നില്ക്കുന്നത് തലയുയർത്തിയപ്പോൾ ലജ്ജു കണ്ടു. രാംദേവിയാണ്. അവർ കരയുന്നുണ്ടായിരുന്നു. രാംദേവി ലജ്ജുവിനെ പിടിച്ചെഴുന്നേല്പിച്ച് സാവധാനം പടിക്ക് വെളിയിലേക്ക് കൊണ്ടുപോയി. പുറകേ വിശ്വനാഥദേവനും നടന്നുചെന്നു.

രാംദേവിയുടെ വീട്ടിലേക്കാണ് ലജ്ജുവിനെ കൂട്ടിക്കൊണ്ടുപോയത്. അടികൊണ്ടു വീർത്ത ഭാഗങ്ങളിൽ എണ്ണ തിരുമ്മിയപ്പോഴും കരഞ്ഞുവീർത്ത മുഖം കഴുകിച്ചപ്പോഴും അഴിഞ്ഞു

വീണുകിടന്ന മുടി ഒതുക്കിക്കെട്ടിക്കൊടുത്തപ്പോഴുമൊന്നും രാം ദേവി അവളോടു് സംസാരിച്ചില്ല. ഒടുവിൽ അവളെ ഒരു പായിൽ ഇരുത്തി. വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യായും ദേവീപ്രസാദപണ്ഡ്യായും ഒരു ഭാഗത്തിരുപ്പുണ്ടു്. അവളവരെ കണ്ടു. രണ്ടു ദൈവദൂതന്മാർ അവിടെ വിന്നിരിക്കുന്നുവെന്നു് അവൾക്കുതോന്നി. പണ്ഡ്യാമാരുടെ കൂട്ടത്തിൽ ഇത്ര നല്ല മനുഷ്യരുണ്ടോ? അവരെന്തിനു് അവളോടിത്ര കാരുണ്യം കാണിക്കുന്നു? അവർക്കും മനുഷ്യരുടെ ആത്മാവിന്മേൽ പിഴച്ചുമെതി പണം സമ്പാദിക്കാമായിരുന്നില്ലേ? എന്തിനു് അത്തരം സുവർണ്ണാവസരങ്ങൾ പാഴാക്കിക്കളയുന്നു?

വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യാ രാംദേവിയോടായിട്ടു് ഇങ്ങനെ പറഞ്ഞു:

"ഇനി ഞങ്ങൾ പോവുകയാണു്. ഞങ്ങൾ പറഞ്ഞ കാര്യം ഓർമ്മയിലിരിക്കണം."

രാംദേവി സമ്മതിച്ചു. വിശ്വനാഥദേവനും ദേവീപ്രസാദും എഴുന്നേററു. ലേച്ചുവും എഴുന്നേററുനിന്നു. അവളുടെ കണ്ണുകളിൽനിന്നു് ജലം ധാരധാരയായൊഴുകി. ഒരായിരം വികാരങ്ങൾ അവരെ അറിയിക്കണമെന്നു് അവൾക്കാഗ്രഹമുണ്ടു്. പക്ഷെ ഒന്നും പറയാൻവയ്യ. എന്തു പറയണമെന്നു് അവൾക്കറിഞ്ഞുകൂടാ. സ്നേഹപൂർണ്ണമായ അനുഗ്രഹവചസ്സുകൾ പറഞ്ഞിട്ടു് അവർ പുറത്തേക്കിറങ്ങിപ്പോയി.

ലേച്ചു മെല്ലെ ഇരുന്നിട്ടു് രാംദേവിയോടു് ചോദിച്ചു:

"ദേവിയമ്മേ, അവർ എന്താണു് പറഞ്ഞിട്ടുപോയതു്?"

"മോളു് വേദനിക്കരുതു്. അവർ മനോഹരനെ ഉപദ്രവിക്കാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നുണ്ടു്. അയാളെ ഈ നാട്ടിൽനിന്നും പറഞ്ഞയക്കണമെന്നാണവരുടെ തീരുമാനം."

തടഞ്ഞിട്ടും നില്ക്കാതെ പൊട്ടിയൊഴുകുന്ന കണ്ണീർപ്രവാഹത്തോടെ ലേച്ചു രാംദേവിയുടെ തോളിലേക്കു് ചാഞ്ഞു. അവ

ളുടെ ആശകൾ ഒന്നൊന്നായി അസ്തമിക്കുകയാണ്. എല്ലാ പ്രതീക്ഷകളും അടന്ന് പാതാളത്തിലേക്ക് വീഴുകയാണ്. മനോഹരൻ ഇപ്പോൾ എവിടെയായിരിക്കും? ഈ പണ്ഡാമാർ ക്രൂരന്മാരാണ്. ദൈവം ക്രൂരനല്ലെങ്കിലും ദൈവത്തിൻെറ പ്രതിനിധികൾ ക്രൂരന്മാരാവാറുണ്ട്. ആ ബർണ്ണസംഗമത്തിലും ഗംഗയിലെ പല സ്നാനഘട്ടങ്ങളിലും ഈ പുരോഹിതന്മാർ ചെയ്തിട്ടുള്ള കടുംകൈകൾ പലതും അവളുടെ ഓർമ്മയിലേക്ക് കടന്നുവന്നു. അല്പം പണത്തിനുവേണ്ടിയോ അനിഷ്ടമായ ഒരു കാര്യത്തിൻെറ പേരിലോ ആരേയും കൊല്ലാൻ മടിക്കാത്ത ക്രൂരരാണവർ. പ്രത്യേകിച്ച് താണജാതിയിൽപിറന്ന ഒരന്യനാട്ടുകാരനോട്ട് അവർക്ക് വല്ല കരുണയുമുണ്ടാകുമോ?

കരഞ്ഞുകരഞ്ഞ് അവൾ മയങ്ങിപ്പോയി. ഗംഗയിൽ നിന്ന് ഒരു തണുത്തകാററ് വീശിക്കൊണ്ടിരുന്നു.

8. ചോരയിലെഴുതിയ ചിത്രാമൊഴി

ലക്ഷ്മീകണ്ഡത്തിൽ സൂര്യമേള നടക്കുകയാണ്. വാമന ദ്വാദശി കഴിഞ്ഞു് ഒന്നരമാസത്തിലധികമായിട്ടില്ല. ബർണ സംഗമം ഉറക്കത്തിലാണ്ടുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഗംഗയിൽ പഴയ പ്രകാശമൊന്നുമില്ല. ഭാദണത്തിലും കൗരമാസത്തിലും അത്ര വലിയ പ്രകാശമൊന്നും പ്രതീക്ഷിച്ചിട്ടു കാര്യമില്ല. പകലൊക്കെ സൂര്യൻ ഒളിക്കാൻ വെമ്പുന്ന ഒരപരാധിയെപ്പോലെ കഴിഞ്ഞുകൂടും: രാത്രിയിൽ പ്രകൃതി ഒരു പിശുക്കനെപ്പോലെ അങ്ങിങ്ങായിട്ടു് അഞ്ചാറു് നക്ഷത്രങ്ങളെടുത്തു് തൂവിയെങ്കിലായി. ഇന്നു കൗരമാസത്തിലെ എട്ടാംദിവസമാണ്. ലക്ഷ്മീകണ്ഡത്തിൽ വലിയ ആൾത്തിരക്കുകാണും. ബർണസംഗമത്തിൽ നിന്നു് ധാരാളംപേർ അങ്ങോട്ടു പോയിട്ടുണ്ടു്. നേരം വെളുക്കാറാവുമ്പോഴേ അവർ തിരിച്ചെത്തുകയുള്ളു.

മനോഹരൻ ബർണസംഗമത്തിൽ വന്നിട്ടു് കുറേ നാളുകളായെന്നു പറയാം. കാശിനഗരത്തിലെ പല ഭാഗങ്ങളിലും ഇതിനിടക്കു് അയാൾ ലേഖുവിനെ കാത്തുനിന്നിട്ടുണ്ടു്. കുറച്ചു നാളുകളായി അവളെ കാണാൻ കഴിയുന്നില്ല. രാംദേവിയെപ്പോലും ഒന്നു കണ്ടിട്ടു് മാസങ്ങൾ രണ്ടായി. ഈ ഏകാന്തത അയാൾക്കു് ദുസ്സഹമായിത്തോന്നി. അതിനു് പരിഹാരംകാണാതെ അയാൾ വിഷമിച്ചു. കുറച്ചുനാൾ മുമ്പുവരെ കടമ്പു

കൾ ഇടതൂർന്ന് വളരുന്ന കടവുകളിൽ അയാൾ തോണിയുമായി ചെന്നെത്തുമ്പോൾ ലേഖു അവിടെ അയാളെ കാത്തുനിൽക്കുമായിരുന്നു. ഏതു പാതിരാവേളയിലും അവളുടെ പുഞ്ചിരിയെപ്പററിയുള്ള സ്മരണകൾ അയാളുടെ വഴിത്താരകളിൽ വെളിച്ചം തൂവിയിരുന്നു. ഇന്ന് സർവ്വത്ര ഇരുട്ടാണ്. ഇരുട്ടിലൂടെ ഒളിച്ചൊളിച്ച് അയാൾ നടന്നുനീങ്ങുകയാണ്. എത്രനാളിങ്ങനെ കഴിച്ചുകൂട്ടും?

അയാൾ പലതും കേൾക്കാറുണ്ട്. കാശിയിലെ പ്രധാനപ്പെട്ട പണ്ഡാമാർ അയാൾക്കെതിരായി ഒരു ഗൂഢാലോചന നടത്തിയിരിക്കുകയാണ്. ബ്രാഹ്മണസമുദായത്തിന്റെ അന്തസ്സിന് വിരുദ്ധമായി അയാൾ പ്രവർത്തിച്ചു. അങ്ങനെ പണ്ഡാമാരുടെ ശിക്ഷയ്ക്ക് അർഹനായിത്തീർന്നിരിക്കുന്ന അയാൾ ഏതുസമയത്തും ഏതുതരത്തിലുമുള്ള ഒരു ശിക്ഷ അയാളുടെമേൽ നടപ്പാക്കിയേക്കും.

എങ്കിലും ലേഖുവിനെ ഒന്നു കാണാൻ അയാളുടെ കണ്ണുകൾ കൊതിച്ചു. അവൾ കരഞ്ഞുകരഞ്ഞ് കഴിയുകയായിരിക്കും. അവളോട് ഒരു സാന്ത്വനവാക്ക് പറയുവാനുള്ള അർഹത അവനില്ലേ? മനോഹരൻ ഒരു തോണിയുമായി രാത്രിയിൽ പുറപ്പെട്ടു. അതു് അപകടകരമാണെന്ന് അയാൾ അറിയായ്കയല്ല. ബർണസംഗമത്തിനടുത്തെങ്ങാനും അയാളെ കണ്ടാൽ, ജ്ഞാനാഥപണ്ഡായുടെ ആൾക്കാർ വല്ലവരും അതറിഞ്ഞാൽ, അയാളെ വിടുകയില്ല. എങ്കിലും പഴയതുപോലെ തോണിയുമായി ഗംഗയിലൂടെ ഇഴഞ്ഞുപോകുവാൻ മനോഹരന് ആഗ്രഹംതോന്നി. ആ പാട്ട് ഒന്നു പാടിയിട്ട് എത്രനാളായി! പക്ഷെ അതു പാടാൻപാടില്ല. പ്രത്യേകിച്ചും ബർണസംഗമത്തിൽ ആ പാട്ട് നിരോധിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നു.

ഇരുട്ടുനിറഞ്ഞ ജലപ്പരപ്പിലൂടെ തോണി മെല്ലെ നീങ്ങി അതു് ബർണസംഗമത്തിലേക്ക് അടുത്തടുത്തുപോവുകയാണ്

ഇടയ്ക്കു് ആകാശത്തിന്റെ പടിഞ്ഞാറെമൂലയിൽനിന്നു് ചെറിയ ഇടിവാളുകൾ വീഴുന്നുണ്ടു്. ഗംഗയിൽ മററു വള്ളങ്ങളൊന്നും കാണ്മാനില്ല. കുറച്ചുനാൾ മുമ്പു് ഒരു സന്ധ്യാനിശ്ശബ്ദതയിൽ അയാൾ പാടിയ ഈരടികൾ ഉരുവിട്ടുകൊണ്ടാണു് മനോഹരൻ തോണി തുഴഞ്ഞിരുന്നതു്.

"താനാ റിനാ മോറി
നാനാ റിന ഭായ്....
ഹേ നാനാ ഹരി
നാനാ ജേ ആയ്...."

ബർണാസംഗമത്തിലേക്കു് തോണി അതിവേഗം കുതിച്ചു കൊണ്ടിരുന്നു. ഗംഗ ആകെ ഇളകിവശായിരിക്കുന്നു. പടിഞ്ഞാറെങ്ങോ കൗരമാസത്തിലെ തടില്ലതകൾതിങ്ങിയ മഴമുകിലുകൾ ഉരുണ്ടുകൂടുന്നുണ്ടു്. അവിടെനിന്ന് നക്ഷത്രങ്ങളെപ്പോലും മേഘങ്ങൾ മറച്ചുകളഞ്ഞിരിക്കുകയാണു്. മനോഹരൻ താനറിയാതെ പതിവുള്ള ആ ഈരടി പാടി.

"സോനേ സിങ്ഹലുലിയാ കേതുപേ
കേ ഖേ്നാ ഷിന്ന് ആമ്പ് ഷിന്ന് ജാമ്പ്
ദേ ദേബേ സപ്ന............"

ആ ഗാനംകേട്ടിട്ടു് പരിചിതങ്ങളായ കടവുകളിൽനിന്നു് ഒരു പ്രതികരണവുമില്ല. ഹൃദയം നിറച്ചു് കുങ്കുമവുമായി കടന്നു വരുന്ന പ്രഭാതങ്ങളിൽ, നാമസങ്കീർത്തനങ്ങളുടെ തംബുരു മീട്ടി നിൽക്കുന്ന സന്ധ്യകളിൽ, ബർണസംഗമത്തെ മുഴുവൻ വെള്ളത്ത പൂഞ്ചേല അണിയിച്ചുനിർത്തുന്ന പൗർണ്ണമിരാവുകളിൽഎല്ലാം ഈ ഗാനവുമായി അയാൾ ഗംഗയിലൂടെ തോണിതുഴഞ്ഞു പോയിട്ടുണ്ടു്. അന്നെല്ലാം ആ നല്ല ഭൂമി എത്ര വികാരപരവശയായി അയാൾക്കുവേണ്ടി കാത്തുനിന്നിരുന്നു. അതെല്ലാം ഇങ്ങിനി വരാത്ത ഭൂതകാലകഥകളാണു്. ഗംഗയും ബർണസംഗമവും തന്നോടു് പിണങ്ങിക്കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. എങ്കിലും അയാ

ളാപാട്ട് ആവർത്തിച്ചാവർത്തിച്ച് പാടി. സ്വരമുയർന്നുയർന്നുപോയതു് അയാളറിഞ്ഞില്ല. ശരീരമാകെ ഒരു മരവിപ്പ്. സിരകളിലാകെ ഗംഗയിലെ തണുത്ത ജലം ഊറിക്കയറിവന്നതുപോലുണ്ട്. അയാൾ എത്രതവണ അവിടെ ചുററിക്കറങ്ങിയെന്നു നിശ്ചയമില്ല. സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിന്റെ കല്പടവുകൾക്കടുത്തു് വള്ളമിട്ടിട്ട് ആ മണ്ഡപത്തറയിൽ കുറച്ചുനേരം കുത്തിയിരുന്നു. സംഗമേശ്വരവിഗ്രഹത്തിന്റെ മുൻപിൽ അപ്പോഴും ആരോ പറിച്ചിട്ട കുറേ കടമ്പിൻപൂക്കൾ വാടിക്കിടപ്പുണ്ട്. മനോഹരൻ അതു് ഇരുകൈകളുംചേർത്ത് വാരിയെടുത്തു. ആ പൂക്കളും ഭൂതകാലംപോലെ വാടിക്കരിഞ്ഞവയാണ്. ചിരിക്കുവാനുള്ള നനവുമാത്രമേ ഇനി അവയിൽ അവശേഷിച്ചിട്ടുള്ളൂ. പക്ഷെ ആ പൂക്കൾ നൂറുനൂറ് ഓർമ്മകൾ അയാളിൽ ഉണർത്തിവിട്ടു.

ലേഖുവിനെ ഒന്നു കാണുവാനെന്താണ് മാർഗ്ഗം? അവൾ ഈയിടെയായി വീട്ടിൽനിന്ന് വെളിയിലിറങ്ങാറില്ല. രാംദേവിയുടെ അടുക്കൽപോലും പോകാറില്ല. അവൾ ഗംഗാതീരത്തേക്ക് ഒന്നിറങ്ങിപ്പോയാൽ, ആ കടമ്പുകളുടെ ചുവട്ടിൽ ഒരുനിമിഷം നിന്നുപോയാൽ ആ കുടുംബത്തെ പാതാളത്തിലേക്കു് ചവുട്ടിത്താഴ്ത്തിക്കളയുമെന്ന് ഋഷിനാഥപണ്ഡ്യാ പ്രഖ്യാപിച്ചിരിക്കുകയാണ്. മനോഹരൻ ക്ഷേത്രത്തിന്റെ മുൻഭാഗത്തുകൂടെ നടന്ന് രാംദേവിയുടെ കടവിലെത്തി. എല്ലാം നിശ്ശബ്ദം. ഇടയ്ക്കു് ആററുവഞ്ചി ഇളകിയുണ്ടാകുന്ന ശബ്ദംമാത്രം. ലേഖുവിന്റെ വീട്ടുപടിയ്ക്കലേക്ക് നടക്കാൻ അയാൾക്ക് ധൈര്യം വന്നില്ല. അയാൾ മെല്ലെ അവരുടെ ജീവനായ ആ കടമ്പിന്റെ ചുവട്ടിലേക്ക് നടന്നു. അതു പൂവിട്ടുവോ? അതിന്റെ ചുവട്ടിൽനിന്ന് അവൾ പറഞ്ഞ വാക്കുകൾ അയാളുടെ സ്മൃതിപഥത്തിൽ തെളിഞ്ഞുവന്നു.

"ഈ കടമ്പിൽ ആദ്യത്തെ പൂ വീഴുമ്പോൾ നമ്മൾ വിവാഹിതരാവും."

മനോഹരൻ അതിൻെറ ചുവട്ടിൽ ചെന്നുനിന്നു. ഓരോ ചില്ലകളിലും നോക്കി. അതു പൂവിട്ടിട്ടില്ല. അയാൾ ആശ്വസിച്ചു. ആ വൃക്ഷം പുതിയ പ്രതീക്ഷകൾ അയാൾക്കു പ്രദാനം ചെയ്യുന്നു. പൂവണിയുവാൻ ഇനിയും സമയമുണ്ടു്.

ഒരു തണുത്ത കാററുവീശി. മനോഹരൻ തിരിച്ചുചെന്നു് തോണിയിൽ കയറി. അവൾ പാതിമയക്കത്തിലെങ്കിലും ഒന്നു കേട്ടെങ്കിലോ എന്നുവിചാരിച്ചു് അയാൾ ആ ഈരടി ആവർത്തിച്ചുപാടി.

"സോനേ സിങ്്ഘുലിയാ, കേത്തുപേ
കേ മഖ്നാ ഛിന്ന് ആബ് ഛിന്ന് ജാബ്
ദേ ദേബേ സപ്നാ..........."

ഒരിടത്തും ആവിയും അനക്കവുമില്ല. ഒരു വിളിപ്പാടിനുള്ളിൽ തൻെറ സ്നേഹദേവത നിദ്രയിലാണ്ടുകിടക്കുന്നുണ്ടു്. അവൾ അയാളെപ്പററി ഓർത്തോർത്തു് ദുഃഖിച്ചായിരിക്കും മയക്കത്തിലേക്കു ചെന്നുവീണതു്. പക്ഷെ ഏകാന്തമൂകമായ ഈ അർദ്ധരാത്രിയിൽ ഒരു കുററവാളിയെപ്പോലെ അയാൾ ഇവിടെ ഒളിച്ചിരിക്കുന്നുവെന്നു് അവൾക്കറിയില്ല. മനോഹരൻ തോണിയിൽ തലചായ്ച്ചുകിടന്നു. പടിഞ്ഞാററു് തുടരെത്തുടരെ കൊള്ളിയാൻ വീശുന്നുണ്ടു്. ആകെ ഒരസ്വാസ്ഥത. വീണ്ടും തണുത്ത കാററു്. അയാൾ മയങ്ങിപ്പോയി.

ഒട്ടുനേരംകഴിഞ്ഞു് ഏതോ ഭയങ്കരമായ ആപത്തിൽപ്പെട്ടു് കൈകാലടിച്ചുകൊണ്ടാണു് മനോഹരൻ ഉറക്കംതെളിഞ്ഞതു്. ആരോ കുറച്ചുപേർ അയാളുടെ കൈകാലുകൾ ഇറുകെ ചേർത്തു പിടിച്ചിരിക്കുന്നു. ഇരുമ്പുപോലെ ബലിഷ്ഠങ്ങളായ കൈകൾ. ആത്മശക്തി മുഴുവൻകൂടി എടുത്തുപയോഗിച്ചു് അയാൾ കുതറുവാൻ ശ്രമിക്കുന്നുണ്ടു്. സാധിക്കുന്നില്ല. സർവ്വത്ര ഇരുട്ടാണു്. എന്തു സംഭവിക്കുന്നുവെന്നു് കണ്ടറിയാൻ നിവൃത്തിയില്ല. ഒരു നിമിഷം. ആ കൈകൾ അതുപോലെ മുറുകിനിൽപ്പുണ്ടു്. അ

യാൾ വെള്ളത്തിലേക്കു് ആണ്ടു താഴുകയാണു്. ആരോ ഒക്കെ കോപാവിഷ്ടമായ സ്വരങ്ങളിൽ എന്തൊക്കെയോ പറയുന്നുണ്ടു്. പെട്ടെന്നതു് കേൾക്കാൻവയ്യാതായി. ശിരസ്സുൾപ്പെടെ അയാളുടെ ശരീരം വെള്ളത്തിലേക്കു് താണുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ഭയങ്കരമായ ശ്വാസവികാരം. ബലിഷ്ഠങ്ങളായ കൈകൾ അതുപോലെ ഇറുകിപ്പിടിച്ചുനില്പുണ്ടു്. പെട്ടെന്നു് അയാൾ വെള്ളത്തിനു് മുകളിലേയ്ക്കുയർത്തപ്പെട്ടു. അയാൾ ആലോചിച്ചു. ഇതു സ്വപ്നമാണോ? അല്ല. അയാളെ ആരോ ചിലർകൂടി വെള്ളത്തിൽ മുക്കിപ്പിടിക്കുകയാണു്. താൻ ഭീകരമായ ഒരാപത്തിൽ പെട്ടിരിക്കുന്നുവെന്നു് മനോഹരനു് ബോദ്ധ്യമായി. അവിടെ സകലരും അയാളുടെ ശത്രുക്കളാണു്. അവരിൽ ചിലർചേർന്നു് അയാളെ മുക്കിക്കൊല്ലുവാൻ ശ്രമിക്കുകയാണു്. ഈ ബോധംവീണപ്പോൾ താനറിയാതെതന്നെ മനോഹരൻ പ്രാണഭീതിപൂണ്ടു് നിലവിളിച്ചുപോയി. അപ്പോൾ അവർ ആക്രോശിച്ചു.

"നീ ഇനി ഇവിടെ വരുമോ? പറഞ്ഞില്ലെങ്കിൽ നിന്നെ ഇപ്പോൾ മുക്കിക്കൊല്ലും!"

കനത്ത, പരുപരുത്ത ശബ്ദം. പലതവണ പലരും ഇതു ചോദിച്ചു.

"ഇല്ല. വരില്ല." പ്രാണഭീതിപൂണ്ട നിലവിളികൾക്കിടക്കു് മനോഹരൻ പറഞ്ഞു. ഒന്നുരണ്ടുതവണകൂടി ആ കരുത്തൻകൈകൾ അയാളെ വെള്ളത്തിലേക്കു് മുക്കിപ്പിടിച്ചു. ഒടുവിൽ പൊക്കിയെടുത്തു് വള്ളത്തിലേക്കെറിഞ്ഞു. മനോഹരനു് ആരെയും കാണാൻ വയ്യായിരുന്നു. എങ്കിലും അവർ അനുകമ്പയുള്ള മനുഷ്യരാണെന്നയാൾക്കുതോന്നി. രണ്ടുനിമിഷംകൂടി അങ്ങനെ മുക്കിപ്പിടിച്ചിരുന്നുവെങ്കിൽ അയാൾ മരിക്കുമായിരുന്നു. പക്ഷെ അവർ കൊന്നില്ല.

"പോടാ!" ആരോ ഒരാൾ വിളിച്ചുപറഞ്ഞു. എന്നിട്ടു് അവർ കല്പടകൾ കയറി നടന്നുപോയി. കുറെ ദൂരത്താകുംവരെ

അവരുടെ ഉറച്ച വർത്തമാനങ്ങളും അട്ടഹാസങ്ങളും പൊട്ടിച്ചി
രികളും കേൾക്കാമായിരുന്നു. തടിച്ച നിഴലുകൾ പോലെ നീ
ങ്ങിനീങ്ങി അവർ ഇരുട്ടിൽ ലയിച്ചു. കുറച്ചുകഴിഞ്ഞു് വീണ്ടും
അവിടമാകെ നിശ്ശബ്ദത വ്യാപിച്ചു.

ഒട്ടുനേരംകൂടിയിട്ടു് ഒരു കൊള്ളിയാൻവീശി. മനോഹ
രന്റെ ഉത്തരീയത്തിലാകെ ചോരപുരണ്ടിരിക്കുന്നു. ഒരു കൊ
ള്ളിയാൻകൂടി മിന്നിയപ്പോൾ അയാളതു് സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി
ഭുജങ്ങളിൽ ഒരു നീററൽ. അവിടെ മുറിവുകളുണ്ടു്. അതിൽനി
ന്നു് ചോരയൊലിക്കുന്നു. അവർ അയാളെ ആ കല്ലുടയിലിട്ടു്
വലിച്ചിഴച്ചതാണു്. അയാൾ ചോരതുടച്ചിട്ടു് മേൽവസ്ത്രം ക
ഴുകി. രാത്രി മൂന്നാംയാമത്തിലേക്കെത്തിക്കഴിഞ്ഞിട്ടുണ്ടു്. മനോ
ഹരൻ ചിന്താധീനനായി കുറച്ചുനേരം തോണിയിലിരുന്നു. ക
ഴിഞ്ഞ മൂന്നുവർഷക്കാലമായി ആ തോണി അയാളുടെ ഉററ ന
ഏത്താണു്. എത്രയോ ദേവന്മാരുടേയും ദേവിമാരുടേയും വിഗ്ര
ഹങ്ങളിലണിഞ്ഞിട്ടുള്ള പൂക്കൾ ഈ തോണിയിലാണു് കൊണ്ടു
വന്നിട്ടുള്ളതു്. ഒരുപക്ഷെ ആ പുണ്യംകൊണ്ടായിരിക്കണം അ
തിനു് തന്റെ ജഡവുമായി ഗംഗയിലേക്കു് താഴുവാൻ സംഗതി
വരാതിരുന്നതു്. പക്ഷെ അയാൾക്കിപ്പോൾ ഒരു തോന്നല
ണ്ടായി. ഗംഗയുമായുള്ള സകല ബന്ധങ്ങളും വിച്ഛേദിച്ചു്
വരുണാസംഗമത്തോടു് യാത്രയുംപറഞ്ഞു് ആ നാട്ടിൽനിന്നു
വല്ലേടത്തും പോവുകയല്ലേ ഭേദം! താൻനിമിത്തം നിർദ്ദോഷ
യായ ഒരു സാധു പെൺകുട്ടിയുടെ ജീവിതം അന്ധകാരത്തില
യിരിക്കുന്നു. താനിവിടെ നില്ക്കുന്നതു് അവൾക്കൊരാപത്താ
ണു്. ഭൂരെ സൌന്ദര്യവും ധന്യതയും ചുടിനിൽക്കുന്ന മെയ്ക്ക
മലവാരങ്ങൾ അയാളുടെ മനസ്സിൽ തെളിഞ്ഞുവന്നു. കുറ
നാളത്തേക്കു് അങ്ങോട്ടൊന്നു പോയാലോ? ഒരുപക്ഷെ കാശി
വിശ്വനാഥൻ അനുവദിച്ചാൽ അയാൾക്കു് തിരിച്ചുവന്നു് ലൈ
വിനെ കാണുവാനും അവളെ അന്തസ്സായി വിളിച്ചുകൊണ്ടുപോ
കുവാനും കഴിഞ്ഞേക്കും. അയാൾ നാടുവിട്ടുപോയാൽ അവ

ക്കു് ഇന്നത്തേക്കാൾ വലിയ ദുഃഖമുണ്ടാവാനില്ല. ഇന്നു് അയാളുടെ ജീവൻപോലും അപകടത്തിലാണു്. പുരോഹിതന്മാരുടെ ആക്രമണമുണ്ടാകുമെന്നറിഞ്ഞപ്പോൾ കുറച്ചുനാളത്തേക്കു് നാട്ടിൽപോയി ജീവിക്കുവാൻ അവൾതന്നെ അയാളോടു് ഉപദേശിച്ചതാണു്. അങ്ങനെ ചെയ്യാലോ!

മനോഹരന്റെ മനസ്സു് രാത്രിയുടെ ഈ മൂന്നാംയാമത്തിൽ മെയ്ഫർ മലബാറങ്ങളിലേക്കു് നീന്തി എത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. അയാൾ കല്പടകൾ കയറി മെല്ലെ നടന്നു് വീണ്ടും ആ കടമ്പിന്റെ ചുവട്ടിലെത്തി. അതിന്റെ ചില്ലകൾ പിടിച്ചു് ചുംബിച്ചു. ഒരുദിവസം ആ പൂക്കൾ; അന്നത്തേക്കു് അയാൾക്കു് തിരിച്ചെത്താൻ കഴിയും. അയാളുടെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞിരുന്നു. ഗംഗ ഇരുട്ടിൽക്കൂടി പാഞ്ഞുപോകുന്നു. ആ നദി ഹൃദയശൂന്യയാണെന്നു് അയാൾക്കുതോന്നി. അയാൾ തിരിച്ചുനടന്നു് തോണിയുടെ അടുക്കലെത്തി. അവസാനമായി അതൊന്നു് കാണുവാൻ വേണ്ടിമാത്രം അയാൾ തിരിച്ചു് കല്പടകളിറങ്ങിയതാണു്. മനോഹരൻ മനസ്സാ അതുപേക്ഷിച്ചുകഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. അയാൾ ഇനിയതിൽ കയറുന്നില്ല. ആ തുഴ കൈകൊണ്ടു് തൊടുന്നില്ല. തിരിച്ചു് വീട്ടിലേക്കു് പോകുന്നില്ല. അവസാനമായി ഹൃദയം കൊണ്ടു് അയാൾ ഗംഗയോടും ബർണസംഗമത്തോടും യാത്ര പറയുകയാണു്.

മനോഹരൻ കല്പടകൾ കയറി. ബർണസംഗമത്തിന്റെ ഹൃദയത്തിൽക്കൂടി കാശിനഗരത്തിലേക്കു് നീണ്ടുപോകുന്ന ആ പാതയിലൂടെ അയാൾ നടന്നു. തണുത്ത കാറ്റേറ്റു് കടമ്പുകൾ കിടന്നാടി. മുറുകെ കാലടികൾവച്ചു് അയാൾ നടന്നു. ദൂരെയുള്ള മെയ്ഫർ മലബാറങ്ങൾ അയാളുടെ മനസ്സിനെ അങ്ങോട്ടു് പിടിച്ചുവലിക്കുകയാണു്. മനോഹരൻ ബർണസംഗമം പിന്നിട്ടു് അതിവേഗം പോയി ... .

വാകച്ചെടിയുടെ ചുവട്ടിൽ പച്ചനിറവും ചുവപ്പുചുണ്ടുമുള്ള ഒരു തത്തമ്മ ചത്തുകിടന്നിരുന്നു. ലേഖ അന്നു് കണ്ണുതിരുമ്മി

ഉണർന്നുനോക്കിയപ്പോൾ കണ്ടതു് അതാണു്. കുറച്ചുദിവസങ്ങൾ കൂടിയിട്ടു് കിഴക്കൻമാനത്തു് അന്നു് അല്പം ചുവപ്പുവീശിയിരുന്നു. പക്ഷെ ആ തത്തമ്മയുടെ ചുണ്ടിലെ ചുവപ്പു് അവളുടെയുള്ളിൽ വല്ലാത്ത അനുഭൂതികളുളവാക്കി. ആ പ്രഭാതശോണിമ മരണത്തിന്റെ നിറമായി അവളുടെ മനസ്സിൽ പതിഞ്ഞു. ആ വാകച്ചെടിയുടെകീഴിൽ നിന്നുകൊണ്ടു് ചത്തുകിടക്കുന്ന ആ ജീവിയെയോർത്തു് അവൾ ദുഃഖിച്ചു. ഈ ചെറിയ മനുഷ്യജീവിതത്തിൽ എന്തെല്ലാം കാണണം, എന്തെല്ലാം കണ്ടു് ദുഃഖിക്കണം! ആ പറവയുടെ മരണം ശുഭസൂചകമല്ല. തത്ത ഭാവുകദായിയായ ഒരു പറവയാണു്. പണ്ടു് ബംഗാളദേശത്തെ ഒരു രാജകുമാരനുവേണ്ടി ഏഴു് കടലിനും പതിമൂന്നു നദികൾക്കും അപ്പുറത്തുനിന്നു് വിശ്വമനോഹരിയായ ഒരു കാമുകിയെ കൊണ്ടുവന്നതു് ഒരു തത്തമ്മയാണു്. എത്രയോ കാമുകന്മാർ കണ്ണുനീരിലെഴുതിയ സന്ദേശവുമായി കാമുകിമാരുടെ അടുക്കലേയ്ക്കു് പറഞ്ഞയച്ചിട്ടുള്ളതു് തത്തമ്മയെയാണു്. കാമദേവന്റെ വാഹനവും ശുകമാണു്. ബംഗാളത്തിലെ ദുഃഖിതയായ കാമുകി, കജാൽരേഖ ഒരു തത്തമ്മയെയാണു് രാപകൽ തോഴിയായി വച്ചുകൊണ്ടിരുന്നതു്. ചുരുക്കത്തിൽ സ്നേഹത്തിന്റെയോ പ്രേമസമാഗമത്തിന്റെയോ ചിഹ്നമാണു് ഈ പറവ. അതു് ഈ വാകച്ചെടിയുടെ കീഴിൽ മരിച്ചുവീണിരിക്കുന്നു. ലെച്ചു അത്യന്തം അസ്വസ്ഥയായി. ദുഃഖത്തിന്റെ ഘനംതിങ്ങിയ ഇത്തരം പ്രഭാതങ്ങൾ അവൾക്കു ഭീതിയാണു്. എന്തിനു് അവ ഇങ്ങനെ ദുർമ്മുഖവുമായി കടന്നുവരുന്നു!

ലെച്ചു വീട്ടുവാതില്ക്കലുള്ള കടവിലേക്കിറങ്ങിച്ചെന്നു. മുഖവും കൈകാലുകളും കഴുകുവാൻവേണ്ടി വെള്ളത്തിലേക്കിറങ്ങി. അപ്പോഴാണു് ദൂരെ സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിലെ കല്പടകൾക്കടുത്തു് ഒട്ടനവധി ആളുകൾ കൂടിനില്ക്കുന്നതു് കണ്ടതു്. അവൾ അങ്ങോട്ടു് സൂക്ഷിച്ചുനോക്കി. കാര്യം മനസ്സിലായില്ല. അവിടെനിന്നും നടന്നുവന്ന ചിലർ ലെച്ചുവിനെ സഹതാപപൂർവ്വം

ഉററുനോക്കിയിട്ട് കടന്നുപോയി. അവർക്ക് എന്തോ ആശങ്കകൾ ഉള്ളിൽതോന്നി. മുഖവും കൈകാലുകളും ശുദ്ധിവരുത്തിയിട്ട് വേഗം രാംദേവിയുടെ വീട്ടിലേക്ക് നടന്നു. കുറെ ദിവസങ്ങളായി വളരെ ചുരുക്കം സമയങ്ങളിലേ അവളവിടെ പോകാറുണ്ടായിരുന്നുള്ളു. ഇപ്പോൾ രാംദേവി അവിടെയില്ല. അവരുണ്ടായിരുന്നെങ്കിൽ ആ ആൾക്കൂട്ടം എന്താണെന്നറിയാമെന്ന് കരുതിയാണ് ലേഖ അവിടെച്ചെന്നത്. അവർ അല്പനേരം അവിടെനിന്നു. പെട്ടെന്ന് രാംദേവി ദൂരെനിന്നും ധൃതിയിൽ നടന്നുവരുന്നത് ലേഖ കണ്ടു. അവർ ഒരു ഭ്രാന്തിയെപ്പോലെ കുതിച്ചെത്തുകയാണ്. അവർക്ക് എന്തോ ഒരു സംഭ്രമമുണ്ട്. സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിലെ കടവിൽ എന്തോ സംഭവിച്ചിട്ടുണ്ട്. രാംദേവി അഞ്ചാറുനിമിഷത്തിനുള്ളിൽ ഇങ്ങെത്തി. അവർ പടികടന്നതോടെ ലേഖ തിടുക്കത്തിൽ ചോദിച്ചു.

"ദേവിയമ്മേ, അവിടെ എന്താണ്?"

രാംദേവി മിണ്ടിയില്ല. അവർ കിതക്കുന്നുണ്ട്. ആ വൃദ്ധയുടെ ശരീരമാസകലം കരുവാളിച്ചതുപോലായിരിക്കുന്നു. അവർക്കെന്തുപററി? ലേഖ ഉൽക്കണ്ഠാഭരിതയായി അവരുടെ തോളിൽ പിടിച്ചുകുലുക്കി.

"ദേവിയമ്മേ ഒന്നു പറയൂ. എന്താ ഇത്ര സംഭ്രമം?"

രാംദേവി ഒരു ഭ്രാന്തിയെപ്പോലെ തിണ്ണയിലേക്കോടി അവർ ലേഖുവിന്റെ മുഖത്ത് നോക്കിയതേയില്ല. തിണ്ണയിലേക്ക് ഓടിച്ചെന്നുമറിഞ്ഞു. അവരുടെ കണ്ണുകളിൽനിന്ന് ചുടുനീർ ഒലിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. ലേഖ ആവുന്ന ശ്രമമെല്ലാം നടത്തിയിട്ടും അവരൊന്നും ഉരിയാടിയില്ല. ഒടുവിൽ അവർ ഒരുവിധത്തിൽ നിവർന്നിരുന്നു. ലേഖ ചോദിച്ചു:

"ദേവിയമ്മയ്ക്ക് എന്തുപററി?"

"സംഗമേശ്വരൻ ചതിച്ചെടീ മോളേ". അത്രമേൽ ആത്മവേദന പതഞ്ഞുപൊന്തുന്ന വാക്കുകൾ അന്നോളം അവരിൽനിന്നു ലേഖ കേട്ടിട്ടില്ല.

അവളുടെ ഉദ്വേഗം വർധിച്ചു.

"എന്താ ദേവിയമ്മേ? ഒന്നു പറയൂ."

രാംദേവി നെഞ്ചുപൊട്ടുന്ന സ്വരത്തിൽ അറിയിച്ചു:

"മനോഹരൻ നമ്മളെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞുപോയി."

"ദേവിയമ്മേ, അയ്യോ ദേവിയമ്മേ!" ലേഖ അസ്തപ്രജ്ഞയെപ്പോലെ നിലവിളിച്ചു. അവൾ ഒരുനിമിഷംകൊണ്ടു് ഒരു ഭ്രാന്തിയെപ്പോലെ വികൃതരൂപിണിയായി. അവളെഴുന്നേററു് വഴിയിലൂടെ സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിലേക്കോടി. രാംദേവി അന്ധാളിച്ചു് പുറകേചെന്നു. പ്രഭാതസൂര്യന്റെ മഞ്ഞനിറംപൂണ്ട കിരണങ്ങളേററു് ലേഖുവിന്റെ ചുരുൾമുടി കാററിൽക്കിടന്നു് തിളങ്ങി. അവൾ സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിലെ കല്പടകൾക്കു് മുകളിൽചെന്നുനിന്നു് കീഴോട്ടുനോക്കി: അവിടെ കീഴിലെ പടികളിൽ ചോരവീണൊലിച്ചിട്ടുണ്ടു്. ആ തോണി ഏദയത്തിലൊരു ഉഴവും അടക്കിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു് നിരാധാരയായി കിടക്കുന്നു. ലേഖ ചങ്കുപൊട്ടുമാറു് ഉറക്കെ വിളിച്ചു.

"മനോഹരാ!"

അവൾ കല്പടകളിലൂടെ ചാടിയിറങ്ങുവാൻ ഭാവിച്ചു. പക്ഷെ, രാംദേവി അവളെ കടന്നുപിടിച്ചുകഴിഞ്ഞിരുന്നു. ആരോ എല്ലാംകൂടി അവളെ നിയന്ത്രിച്ചുനിർത്തി. ബോധശൂന്യയെപ്പോലെ അവൾ നിരന്തരം മനോഹരനെ വിളിച്ചു കരഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. അവിടെ കൂടിയിരുന്നവർ എന്തുചെയ്യണമെന്നറിയാതെ കുറച്ചുനേരം നിന്നുപോയി. ഗംഗ കലങ്ങിമറിഞ്ഞു കുതിയൊഴുകുകയാണു്. തണുപ്പുള്ള കാററു നിലച്ചിട്ടില്ല. രാംദേവിയും മററും ചേർന്നു് ലേഖുവിനെ പിടിച്ചുകൊണ്ടു മുന്നോട്ടു നടന്നു. ഈ സമയം ഷണ്മുഖദേവനും മുത്തമ്മയും ഓടിവന്നു. ഷണ്മുഖദേവൻ അവളുടെ കൈകളിൽ മുറുകെ പിടിച്ചുകൊണ്ടു നടന്നു. ലേഖുവിന്റെ കണ്ണുകൾ എവിടെയോചെന്നു തറഞ്ഞുനിന്നതുപോലായി. അവൾക്കു് ആ വഴി പരിചയമില്ലെന്നു തോന്നി. ആ അന്തരീക്ഷമാകെ അപരിചിതമെന്നപോലെണ്ടു്. അവളുടെ കരച്ചിലിനു് ക്രമേണ ബലംകുറഞ്ഞു. ആ ശരീരമാകെ തണുത്ത ഒരു സ്വർണ്ണക്കിണ്ണംപോലായി. വീട്ടുപടി കയറുമ്പോൾ അവൾ ഏങ്ങലടിക്കുക മാത്രമേ ചെയ്തിരുന്നുള്ളു. ഒരുവിധത്തിൽ എല്ലാവരുംചേർന്നു് അവളെ അകത്തൊരു കട്ടിലിൽ കിടത്തി.

9. കടമ്പിൽ ഒരു പൂ വീണു

മനോഹരനെ ആരോ ഗംഗയിൽ മുക്കി കൊന്നുകളഞ്ഞു എന്ന വാർത്ത ബർണസംഗമത്തിലാകെ പരന്നു. അയാളുടെ പരിചിതമായ ആ തോണി സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിന്റെ കല്പവുകൾക്കടുത്തു് കിടന്നിരുന്നു. പകൽ മുഴുവനും ആയിരക്കണക്കിനാളുകൾ അവിടെവന്നു് സഹതാപപൂർവ്വം നോക്കിനിന്നിട്ടു മടങ്ങിപ്പോയി. സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിൽ അന്നു് ശരിയായി പൂജ നടന്നില്ല. അവിടെ ആ വിഗ്രഹത്തിനുമുമ്പിൽ ആരും കടമ്പിൻപൂക്കൾ പറിച്ചിട്ടില്ല. ഉച്ചതിരിഞ്ഞു് കൊള്ളിയാൻ മിന്നിത്തുടങ്ങി. കൌരമാസത്തിലെ ഇരുട്ടു് അന്നു നേരത്തെ കടന്നുവന്നതുപോലെ തോന്നി.

രാത്രി ഇഴഞ്ഞു കയറിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഇരുട്ടിന്റെ കനത്ത കെട്ടുകൾ ഗംഗയുടെ മീതെ തൂങ്ങിക്കിടക്കുന്നു. ആ കടമ്പുകൾ ശ്വാസമടക്കി നിൽക്കുകയായിരുന്നു. ബർണസംഗമത്തിനാകെ ഒരു ശ്മശാനത്തിന്റെ പ്രതീതിയുണ്ടു്. തലേന്നാൾ രാത്രി അവിടെ ഭീകരമായൊരു സംഭവം നടന്നിരിക്കുന്നു. അതിന്റെ ഭാരം അവിടെയെല്ലാം അനുഭവപ്പെടുന്നു. ലേഖ അവളുടെ മുറിയിൽ ഒറ്റക്കു കുത്തിയിരിക്കുകയാണു്. അവളുടെ കണ്ണുകൾ ഗംഗയിൽചെന്നു ലയിച്ചു നില്ക്കുന്നമട്ടുണ്ടു്. അടുത്തമുറിയിൽ

ഒരു വിളക്കു കരിന്തിരി കത്തിക്കൊണ്ടിരുന്നു. ഷണ്മുഖദേവന മുത്തമ്മയും കുട്ടികളുമെല്ലാം ഉറക്കമാണ്. ലേല്ലു ജനാലപ്പ തിലൂടെ എത്തി പുറത്തേക്കു നോക്കി. നല്ല ഇരുട്ട്. ഭൂമിയി മുഴുവനിരുട്ടുംകൂടി ഗംഗയിൽ ഉരുണ്ടുകൂടി നില്ക്കുന്നു. ഇ ഇരുട്ടിനോട് അവരം മനസാ കൃതജ്ഞതപറഞ്ഞു. വാകച്ചെ കളിൽ തഴുകി ഒരു തണുത്ത കാററ് അകത്തേക്കു കടന്നുവന്ന ആ ചെടിയുടെ ഇലകരം വേദനിക്കുന്നതുപോലുണ്ട്. അന്ന രാവിലെ അതിൻെറ കാൽച്ചുവട്ടിൽ ചത്തുവീണ പറവയുടെ നൊമ്പരം അതിൻെറ ഇലകളിൽനിന്നു ഇടിക്കുകയാണ്. പ ന്നിട്ടും ആ വാകച്ചെടിക്കുപോലും ഇത്ര തേക്കമുണ്ടായിട്ടും, ഒ മനുഷ്യജീവിതത്തെ കവൎന്നെടുത്തുകളഞ്ഞ ഗംഗ ഹൃദയശൂന്ന യെപ്പോലെ മലൎന്നുകിടക്കുന്നതു ലേല്ലു നോക്കിക്കണ്ടു. ആ മഹ നദിക്കു് മനുഷ്യരക്തത്തിനുവേണ്ടിയുള്ള ദാഹം തീൎന്നിട്ടില്ല

ലേല്ലു ഭൂമിയിലെ സകലതിനേയുംപററി ഓൎമ്മിച്ചു. അ പരാജിതാ പുഷ്പംപോലുള്ള കണ്ണുകളുമായി ആ ബൎണ്ണസംഗ ത്തിൽ കുറച്ചുനാരം ജീവിച്ച അവളുടെ അമ്മ, സ്നേഹത്തിൻെ അതുല്യസ്വരൂപമായിരുന്ന അവളുടെ അച്ഛൻ, ഉറങ്ങിക്കിടക്കു ന്ന മുത്തമ്മയും ഷണ്മുഖദേവനും കുട്ടികളും, വിശാലമായ കാശ നഗരം, സാക്ഷാൽ വിശ്വനാഥക്ഷേത്രം, മുററത്തുനില്ക്കുന്ന വാക ച്ചെടികരം, ഗംഗയുടെ തീരത്ത് അവർ ഹൃദയമൎപ്പിച്ചു വള ത്തിയ ആ നീലക്കടമ്പ്—അവിടെ അവളുടെ ചിന്തകരം തങ്ങ ങ്ങിനിന്നുപോയി. ആ കടമ്പിൽ പൂ വീണിട്ടുണ്ടോ? ഒരായിരം തിളങ്ങുന്ന കത്തികരം അവളുടെ ആത്മാവിലേക്കു തുളഞ്ഞുകയറ കയാണ്. ലേല്ലുവിൻെറ കണ്ണുകളിൽ വെള്ളം നിറഞ്ഞൊഴുകി. അവളസ്വസ്ഥയായി. നിമിഷംപ്രതി ആ അസ്വാസ്ഥ്യം വൎദ്ധി ക്കുകയാണ്. ആകാശത്തെ നെടുകെ പിളൎന്നുകൊണ്ട് ഒരു കൊള്ളിയാൻ കടന്നുപോയി. ഗംഗയുടെ ഇരുണ്ട മുഖത്ത് ഒരു നിമിഷം വെളിച്ചംവീശി. ആ കറുത്തിരുണ്ട രാക്ഷസി ആരെ യോ കാത്തുകിടക്കുകയാണ്.

ലേഖ മെല്ലെ എഴുന്നേററു. കാലൊച്ച കേൾക്കാതെ അവൾ നടുവിലത്തെ മുറികടന്ന് പുറംതിണ്ണയിലെത്തി. കതകു ചാരുന്നതിനുമുമ്പ് അവൾ മുത്തമ്മയെയും ഷൺമുഖദേവനേയും കുട്ടികളേയും അല്പനേരം നോക്കിനിന്നു. അവളുടെ ഹൃദയം ഗംഗയിലെ ഓളങ്ങളേക്കാൾ ശക്തിയായി ആഞ്ഞടിക്കുന്നുണ്ട്. ലേഖ തിരിച്ചുകയറി മുത്തമ്മയുടെ ഏററവും ഇളയ ആ പെൺകുഞ്ഞിനെ ഒരിക്കൽക്കൂടി ഉമ്മവെച്ചു. ഒന്നുമറിഞ്ഞുകൂടാത്ത ആ കുഞ്ഞ് കയ്യെത്തി അവളുടെ കവിളുകളിൽ തലോടി. അബോധ നീർത്തുള്ളികൾ ആ കുട്ടിയുടെ കൈകളിൽ വീണു. ലേഖ തിരിഞ്ഞുനടന്നു. പുറംതിണ്ണയും പടിവാതിലും അവളെളുപ്പം കടന്നു. കടവിലേക്കിറങ്ങി ആ കടമ്പുവൃക്ഷത്തെ അല്പനേരം നോക്കിനിന്നു. അവളുടെ ഹൃദയം അവൾക്കു താങ്ങാൻവയ്യാത്ത നിലയിലെത്തിയിരിക്കുന്നു. ഭൂമിയാകെ കീഴോട്ടു താഴുകയാണ്. ആററുവഞ്ചികൾ കാററററ് കലശലായി കിടന്നിളകുന്നു. പുറകിൽനിന്നു വാകച്ചെടികൾ ‘പോകരുത്’ ‘പോകരുത്’ എന്നവളോടു വിളിച്ചുപറഞ്ഞു. അവളതു കേൾക്കാൻ നിന്നില്ല. വീണ്ടും തലയ്ക്കുമുകളിൽ ഒരിടിവാൾ വീശി. അവൾ വേച്ചുന്ന കാലുകളോടെ അതിവേഗം നടന്ന് സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രത്തിലെത്തി. മണ്ഡപവും കടന്ന് സംഗമേശ്വരവിഗ്രഹത്തിന്റെ മുമ്പിൽ അവൾ നിന്നു, കുങ്കുമനിറംപൂണ്ട ഒരു താമരമൊട്ടുപോലെ അവളുടെ കൈകൾ ഒന്നിച്ചുകൂടി. കണ്ണുകളിൽനിന്നു തുടർച്ചയായി മിഴിനീരൊഴുകുകയാണ്. ആ ഈശ്വരനോട് അവൾ യാത്രാമൊഴി പറഞ്ഞില്ല. അവൾ ആ സർവ്വശക്തന്റെ കാലടികളിലേക്ക് അതിവേഗം എത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കയാണെന്നവൾക്കു തോന്നി. ലേഖ ആ ഇരുട്ടിൽ വിഗ്രഹത്തിന്റെ ചുററും തപ്പിനോക്കി. ദിവസവും അവിടെ ധാരാളം കടമ്പിൻപൂക്കൾ കിടക്കാറുണ്ട്. ഇന്ന് ഒരെണ്ണംപോലും അവിടില്ല. അവളാ വിഗ്രഹത്തിന്റെ കാലിൽ തലചേർത്തു കരഞ്ഞു. കുറച്ചുനേരം കഴിഞ്ഞ് എഴുന്നേററുനിന്നു. ഗംഗയിൽ ഓള

ങ്ങൾ കുതിച്ചു മറിയുകയാണ്. അവൾ മുൻവശത്തുകൂടി[illegible]ന് കല്പടകളിലേക്ക് ഇറങ്ങിനിന്നു. മഴ ചാറുന്നുണ്ട്. ഇതിനകം അവളുടെ മുടിയും മുഖവും മെയ്യുമെല്ലാം നനഞ്ഞു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു. ശരീരമാകെ തളർന്നു. കാലുകൾ ഉറയ്ക്കുന്നില്ല. ആ തണുപ്പിൽ അടർന്നുവീഴുന്ന കണ്ണീർത്തുള്ളികൾ അവളുടെ കൈകൾക്ക് ഇടയ്ക്കിടയ്ക്ക് ചൂടുപകരുന്നുണ്ട്. മനോഹരന്റെ കൈകൾ സ്പർശിക്കുമ്പോഴുള്ള ചൂടുപോലെ.........

അവൾ ആ തോണിയിലേക്കു കയറി. ഈ പ്രപഞ്ചം മുഴുവൻ ആ കൊച്ചുതോണിയിൽക്കിടന്ന് ഉലയുകയാണ്. എവിടെനിന്നോ അലച്ചുവന്ന ഒരു മുഴുത്ത ഓളം അതിനെ കുറച്ചു ദൂരം ഉള്ളിലേക്കു വലിച്ചുകൊണ്ടുപോയി. അവൾ അക്കരെയെത്തുവാൻ ആ നദിക്കു തിടുക്കമായതുപോലുണ്ട്.

ഒരു കൊള്ളിയാൻകൂടി മിന്നി. വേഗം തുഴയെടുത്ത് ലക്ഷ്യമില്ലാതെ തുഴഞ്ഞു. എല്ലാം ഇരുട്ടിലേക്കു മറയുകയാണ്. തോണി ഓളത്തിൽ തെന്നിത്തെന്നി നദിയുടെ ഹൃദയത്തിലേക്കടുക്കുന്നു.

ഇരുട്ടിന് ആയിരം മടങ്ങ് കനം വർദ്ധിച്ചപോലെതോന്നി. മഴച്ചാററൽ ശക്തിപ്പെട്ടുകൊണ്ടിരുന്നു. ഇടയ്ക്കിടയ്ക്ക് കൊള്ളിയാൻ മിന്നുന്നുണ്ട്. ഓളത്തിന്റെ ശക്തി കൂടുകയാണ്. വീണ്ടും എവിടെനിന്നോ ഒരു വലിയ ഓളം ആ തോണിയെ ഭയങ്കരമായി ഒന്നുലച്ചു. തോണിക്കുള്ളിൽ വെള്ളം അടിച്ചുകയറിക്കൊണ്ടിരിക്കുകയാണ്.

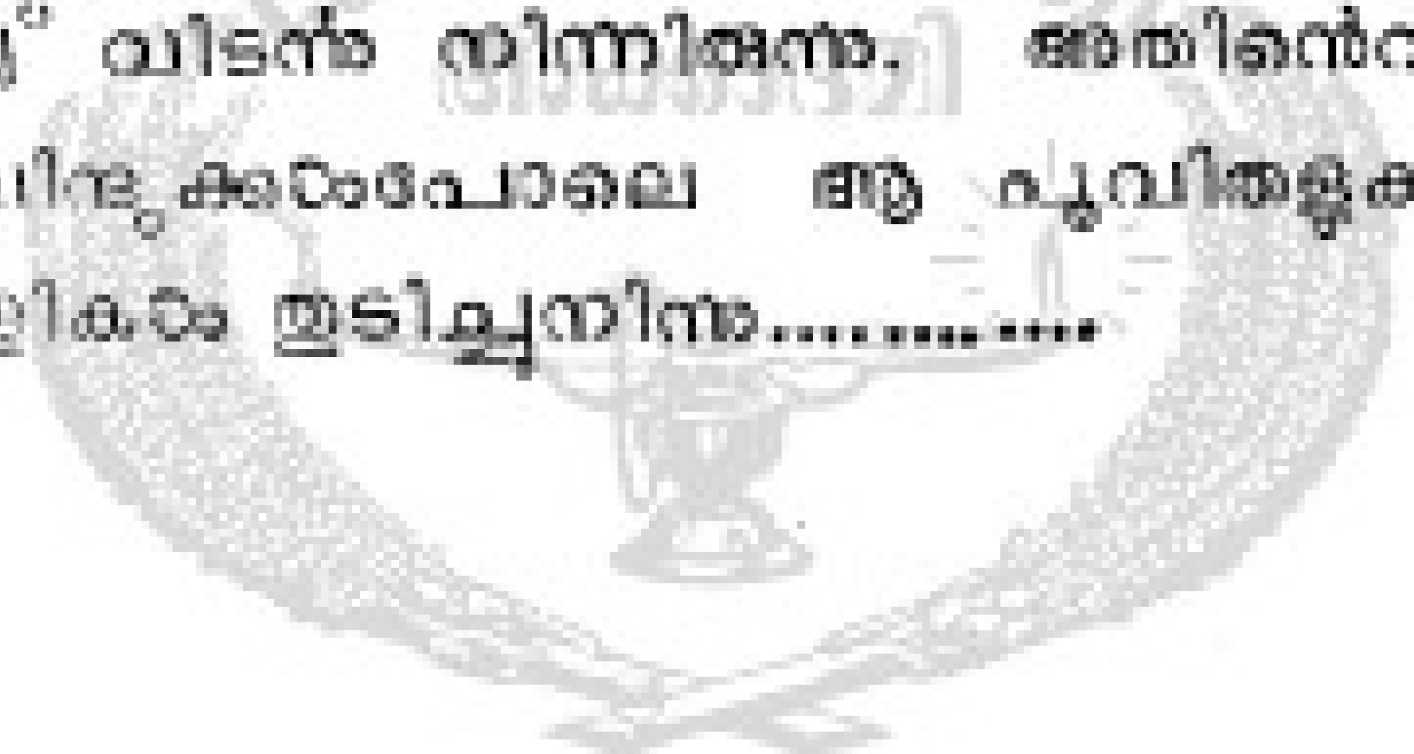
തീരത്തു ആ കടമ്പുവൃക്ഷങ്ങൾ ഇരുട്ടിൽ കണ്ണടച്ചുനിൽക്കുകയാണ്. ആററുവഞ്ചികൾ വെള്ളത്തിലേക്കു തലതാഴ്ത്തിക്കുയുന്നു. സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രം അകലെ കിഴക്കോട്ടു നോക്കിനിന്നു. ഭൂമിയും ആകാശവും ഇരുട്ടിലമർന്നുകിടക്കുന്നു. വീണ്ടും ഒരു കൊള്ളിയാൻ മിന്നിയപ്പോൾ ആ തോണി അലഞ്ഞുലഞ്ഞു മറയുന്നതു കാണാമായിരുന്നു...............

പ്രാണൻ വലിഞ്ഞുപൊട്ടുന്ന ഒരു രോദനം ആ തോണി താണ സ്ഥലത്തുനിന്നുണ്ടായി. അടുത്ത കൊള്ളിയാൻ തിളങ്ങിയപ്പോഴം ഗംഗയിലെ നീലജലത്തെ തോല്പിക്കുന്ന നിറത്തിലുള്ള നനഞ്ഞ ചുരുൾമുടിക്കിടയിലൂടെ വെയിൽഗംഗാതടത്തിലെ കനകക്കതിരിന്റെ കാന്തിയാർന്ന ലേഖുവിന്റെ മുഖവും മാറിടവും വെള്ളത്തിലുയർന്നുകണ്ടു. പിന്നെ അതും കാണാതായി........

ഒരു മുഴുത്ത ഓളംവന്ന് ആ തോണി മുങ്ങിയ സ്ഥലത്തെ നുരയും പതയും തുടച്ചു മാററിക്കളഞ്ഞു...........

....

നേരം പുലർന്നപ്പോഴം സംഗമേശ്വരക്ഷേത്രം ഒരു സ്വപ്നം കണ്ടുണർന്നതുപോലെ നിന്നു. അടുത്ത കടവിലെ നീലക്കടമ്പിൽ ആദ്യത്തെ പൂവ് വിടർന്നു നിന്നിരുന്നു. അതിന്റെ ആത്മാവിന്റെ ബാഷ്പബിന്ദുക്കൾപോലെ ആ പൂവിതളുകളിൽ രണ്ടു മഞ്ഞുനീർത്തുള്ളികൾ തുടിച്ചുനിന്നു..........

10. പൂക്കൾ, ധാരാളം പൂക്കൾ

വർഷം ഒന്നു കഴിയാറായി. ഗംഗ നിശ്ചലയായി കിടക്കുന്നു. ചൗഘാഘട്ടത്തിൽ ആശ്വിനമാസം പതിനഞ്ചാംതീയതി നഗരപ്രദക്ഷിണമേളയാണു്. പണ്ടു്, തെണ്ടിനടക്കുന്ന കൂട്ടങ്ങൾ ഇവിടെ "കൃഷ്ണലീല" ആടാറുണ്ടു്. ഇപ്പോൾ അതു് നിലച്ചിരിക്കുന്നു. പ്രായമായവർ ആ പഴയ കൂത്താട്ടത്തെപ്പററി പറയാറുണ്ടു്. ഇന്നു് ചൗഘാഘട്ടത്തിൽത്തന്നെ ജനങ്ങൾ തടിച്ചുകൂടുന്നു. നാളെയാണു് നഗരപ്രദക്ഷിണം.

ആകാശത്തു മേഘങ്ങൾ തിങ്ങിക്കൂടിയിരുന്നു. ഒരു മഴ പെയ്യേക്കുമെന്നു തോന്നി. പെയ്യില്ല. ചൂടുണ്ടു്. ചൗഘാഘട്ടത്തിൽ നിറയെ വിളക്കുകൾ എരിഞ്ഞുനിൽക്കുന്നുണ്ടു്. ഗംഗാവീചികൾ ആ പ്രകാശപടലങ്ങൾ പിടിച്ചെടുത്തു് തിളങ്ങുന്ന സ്വർണ്ണക്കമ്പികളുരുക്കി ഒഴുക്കിക്കൊണ്ടു് ഇരുട്ടിലേക്കു് മറഞ്ഞുകൊണ്ടിരുന്നു. അകലെ അന്ധകാരം നിറഞ്ഞ അഗാധതകളിലെങ്ങോ, ആ നദീമാതാവു് ആർക്കുവേണ്ടിയോ ഒരു പൊൻപട്ടാട നെയ്യുന്നുണ്ടാവണം..............ശിവരാത്രിനാളിൽ കാശിവിശ്വനാഥന്റെ സമീപത്തെത്തുമ്പോൾ സാക്ഷാൽഅന്നപൂർണ്ണയ്ക്കു് അണിയുവാനായിരിക്കാം............

ബാർഹിയാക്കളത്തിനടുത്തും ധാരാളം ജനങ്ങൾ ഒരുമിച്ചുചേർന്നിട്ടുണ്ടു്. അവിടെയും നഗരപ്രദക്ഷിണമേളയാണു്. അ

വിടെ ഇരുട്ടിലേയ്ക്കുമാറി ഒരു യുവാവ് തലയിൽ മുണ്ടുമിട്ട് നിന്നിരുന്നു. താടി വളർന്നിരിയ്ക്കുന്നു. അയാളുടെ കണ്ണുകൾ കുഴിഞ്ഞ് താണ് അസ്തപ്രഭങ്ങളായിരിയ്ക്കുന്നു. ആയിരം ദീപങ്ങൾ ചേർത്ത് നിഴലുകൊണ്ട് ഒരു പ്രതിമയുണ്ടാക്കിയതുപോലെ അയാൾ അവിടെ നിന്നു. മണിക്കൂറുകളായി അയാൾ അവിടെ നിൽക്കുന്നു. ആരും ആ രൂപത്തെ ശ്രദ്ധിച്ചിട്ടില്ല. എല്ലാവരും മേളയിൽ മുങ്ങി രസിക്കുകയാണ്. ആർപ്പുവിളികളും നാമസങ്കീർത്തനങ്ങളുംകൊണ്ട് ഒന്നും കേൾക്കാൻവയ്യാ. ഭാങ്ഗ് വച്ചു ചുരുട്ടുകൾവലിച്ച് മതിമറന്ന ഒരുകൂട്ടം ആൾക്കാർ ആ നിശ്ചലരൂപത്തിന്റെ അടുക്കലേയ്ക്കെത്തി. ലോകം അങ്ങിനെ നിശ്ചലമാകുന്നത് ലഹരിപിടിച്ച ആ മനസ്സുകൾ സഹിച്ചില്ല. അവരിലൊരുവൻ ആ യുവാവിന്റെ മുൻപിൽനിന്നു. അയാളുടെ തലയിൽകിടന്ന മുണ്ട് വലിച്ചെടുത്തു. അയാൾ മുഖംപൊത്തി. എന്തോ പറഞ്ഞു. അവർ ലഹരിപിടിച്ച ഒരു കൂട്ടച്ചിരിചിരിച്ചു. എന്നിട്ട്, ആ ഉത്തരീയം മുകളിലേയ്ക്കെറിഞ്ഞ് അട്ടഹസിച്ചുകൊണ്ട് കടന്നുപോയി..........മുകളിൽനിന്നു പാറിവീണ ഉത്തരീയം എടുത്ത് വീണ്ടും തലയിലിട്ടുകൊണ്ട് അയാൾ അവിടെനിന്നും അല്പം മാറിനിന്നു. ആ രൂപം പിന്നെയും നിശ്ചലമാണ് ....

ഒരു വലിയ സംഘക്കാർ ഡപ്പുകൾ ഉയർത്തിപ്പിടിച്ച് എന്തോ ഒക്കെ പാടി, ആർപ്പുവിളിച്ചുകൊണ്ടുവരുന്നു. ഒരു ചെറിയ ഘോഷയാത്രയാണത്. പൂഴിപാറത്തി, ശബ്ദംകൊണ്ട് അന്തരീക്ഷത്തെ കലുക്കിമറിച്ച് അവർ മുന്നോട്ടുപോയി. ആ സംഘം നീങ്ങിയപ്പോൾ, പിന്നെ ആ യുവാവിനെ അവിടെ കണ്ടില്ല. അയാൾ നടന്ന് കുളത്തിന്റെ തെക്കേക്കരയിലേയ്ക്കു പോയി. അവിടെ ഇരുട്ടിൽ മാറിനിന്നു.

ദീപങ്ങൾകൊണ്ടലങ്കരിച്ച കോവിലിനുള്ളിൽനിന്ന്, പൂജകൾ കഴിഞ്ഞ് വിശ്വനാഥപണ്ഡാ ഇറങ്ങിവന്നു. തീർത്ഥാടകർ

അദ്ദേഹത്തിന്ന് വഴിമാറിക്കൊടുത്തു. അദ്ദേഹം കുളത്തിന്റെ തെക്കേക്കരയിൽക്കൂടി നടന്നു. മുഖംകുനിച്ച്, നാമജപംകൊണ്ട് തോരാതെ ചലിക്കുന്ന ചുണ്ടുകളോടെ, നടന്നുചെല്ലുന്ന ആ സന്യാസിയെ ആളുകൾ ആദരപൂർവ്വം വീക്ഷിച്ചു. അദ്ദേഹം ആ യുവാവുനിന്ന സ്ഥലത്തിനടുത്തുകൂടി കടന്നുപോയി. അയാൾ വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യായെ കണ്ടു. ഒന്ന് പിന്നോട്ടുമാറി. ഒരസ്വസ്ഥത അയാളെ ബാധിച്ചതുപോലുണ്ട്. ഏതോ ഒരു പ്രേരണ കൊണ്ടെന്നപോലെ, ഇരുട്ടിൽ ഒററക്കു മാറിനില്ക്കുന്ന ആ രൂപത്തെ പണ്ഡ്യാ തലയുയർത്തി ഒന്നു നോക്കി. കാലിൽ എന്തോ തടഞ്ഞതുപോലെ ഒരുനിമിഷം നിന്നു. യുവാവ് മുഖംകുനിച്ചു. അനങ്ങാൻവയ്യാതെ നിന്നു... ...

പണ്ഡ്യാ ആ രൂപത്തിന്റെ അടുക്കലേക്കുചെന്നു. ദൂരെ നീങ്ങിയിരുന്ന ഒരു വെളിച്ചത്തിന്റെ രണ്ടു പാളികൾ, മിന്നൽ പോലെ ആ യുവാവിന്റെമേൽ വീണുമറഞ്ഞു.

"മനോഹരൻ—" ശ്വാസമടക്കി, അത്ഭുതവികാരം വിങ്ങുന്ന സ്വരത്തിൽ, വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യാ പറഞ്ഞു.

''സ്വാമീ—രക്ഷിക്കണം" ആ യുവാവ് ഒരു നിമിഷത്തിനുള്ളിൽ സ്വാമിയുടെ കാലുകൾ കെട്ടിപ്പിടിച്ചുകിടന്നു.

"എഴുന്നേൽക്കൂ—" പണ്ഡ്യാ, വികാരങ്ങളടക്കി, ശാന്തനായി പറഞ്ഞു. മനോഹരനെ പിടിച്ചെഴുന്നേല്പിച്ചു.

''നീ മരിച്ചുവെന്ന് ഞങ്ങൾ വിചാരിച്ചു. മകനേ, നീ മരിച്ചുവെന്നോർത്ത് ഞാൻ എത്രമാത്രം വേദനിച്ചു ………"

"ഞാൻ മരിച്ചില്ല. സ്വാമീ, അവിടത്തേക്കറിയാം. എന്നോട് കരുണകാണിച്ചിട്ടുള്ള 'സ്വാമിക്കറിയാം. ഞാൻ മരിക്കരുതെന്ന് ആഗ്രഹിച്ച ഒന്നുരണ്ട് ആത്മാവുകളുണ്ടാകെ—"

വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യാ ആ വാക്കുകൾ കേട്ട് ഒന്നു നടുങ്ങി. അദ്ദേഹം കുറച്ചുനേരത്തേക്ക് ഒന്നും പറഞ്ഞില്ല.

“നീ എപ്പോൾ വന്നു?” അദ്ദേഹം ആരാഞ്ഞു.

“ഇന്നു് സന്ധ്യയ്ക്കു്. ആരെങ്കിലും കണ്ടാൽ എന്നെ കൊന്നുകളയും.”

“ഇല്ല. നിന്നെ ഇനി ആരും കൊല്ലുകയില്ല” വിശ്വനാഥപണ്ഡാ പെട്ടെന്നു് പറഞ്ഞുപോയി. എന്നിട്ടു് വിഷമതയോടെ മനോഹരന്റെ മുഖത്തുനോക്കി. വാത്സല്യത്തോടും അഗാധമായ സഹതാപത്തോടും അദ്ദേഹം അവന്റെ കൈകൾ പിടിച്ചു.

“വരൂ—നമുക്കു പോകാം” പണ്ഡാ മനോഹരനെ വിളിച്ചു.

“വേണ്ട സ്വാമീ—വേണ്ട. ഞാൻ—ഞാൻ—”

“വരൂ. നീ ഭയപ്പെടേണ്ട. നിന്നെ ആരും ഉപദ്രവിക്കുകയില്ല—”

അദ്ദേഹം അവനെ നിർബ്ബന്ധിച്ചു് കൂട്ടിക്കൊണ്ടുനടന്നു. അവനു് പലതും ചോദിക്കണമെന്നു് തോന്നി. അദ്ദേഹത്തിനു് പലതും പറയണമെന്നും ആഗ്രഹമുണ്ടായി. രണ്ടുപേർക്കും അതു് കഴിയുന്നില്ല. നഗരപ്രദിക്ഷണമേളയുടെ ശബ്ദഘോഷങ്ങൾക്കിടയിൽക്കൂടി അവർ, ചലനംനേടിയ രണ്ടു പ്രതിമകൾപോലെ നീങ്ങുകയാണു്. ലേഖ ഇപ്പോൾ എന്തുചെയ്യുന്നു? മനോഹരന്റെ മനസ്സിൽ ആ വിചാരം ചിതലരിച്ചുകയറുന്നതുപോലെ ഉയരുകയാണു്. ചോദിക്കാൻ മടി. എങ്ങിനെ ചോദിക്കും? വിശ്വനാഥപണ്ഡാ തന്നെ സ്നേഹിച്ചിരുന്ന ആളാണു് പണ്ഡാമാരുടെ സഭയിൽ തനിക്കുവേണ്ടി വാദിച്ച ഹൃദയസമ്പന്നനാണു്. എങ്കിലും, താൻ ഇപ്പോഴേക്കു് കലാപമുണ്ടാക്കുന്ന ആ മാനസികവേഴ്ചയിൽനിന്നും മാറിക്കാണണമെന്നു് അദ്ദേഹം ധരിച്ചിരിക്കുമോ? അതുകൊണ്ടല്ലേ, “നിന്നെ ഇനി ആരും കൊല്ലുകയില്ല” എന്നു് അദ്ദേഹം ഉറപ്പിച്ചുപറഞ്ഞതു്?…………

മനോഹരൻ എങ്ങിനെ അന്നു രക്ഷപെട്ടു? വിശ്വനാഥപണ്ഡാ ആലോചിച്ചു. അവൻ ജീവിക്കുന്നു എന്നതു് ഒരു സ

ത്യമാണ്. പക്ഷേ, മറ്റൊരു മഹാസത്യമുണ്ട്: ലേഖുവിൻ
ആ നിസ്സഹായയായ പെൺകുട്ടിയുടെ, അന്ത്യം............അ
അവൻ അറിഞ്ഞിട്ടില്ലെന്ന് തീർച്ച. അറിഞ്ഞിരുന്നെങ്കി
അവൻ തിരിച്ച് കാശിയിലേക്ക് വരികയില്ലായിരുന്നു. അ
നോട് അത് എങ്ങിനെ പറയും? അതോർക്കുമ്പോൾ കൈക
ളുകൾ തളർന്നുപോകുന്നു. അവനോട് അതു പറയാതിരി
ന്നത് തെറ്റല്ലേ? പറഞ്ഞാൽ അവനുണ്ടാകുന്ന ആഘാതത്ത
ന് താനെങ്ങിനെ സാക്ഷ്യംവഹിച്ചുകൊണ്ട് നിൽക്കും?.....

അവർ സാവധാനം ഒരു വഴി തിരിഞ്ഞു. മനോഹര
പെട്ടെന്ന് ശങ്കിച്ചു നിന്നു പറഞ്ഞു:

"സ്വാമീ, ഞാൻ വരികയില്ല. ബർണസംഗമത്തിലേക
വരികയില്ല. ലേഖുവിന്റെ വീട്ടിനടുത്തേക്ക് പോകാൻ എ
നിക്ക് ധൈര്യമില്ല—"

വിശ്വനാഥപണ്ഡാ ഒരിയ്ക്കൽകൂടി നടുങ്ങി.

"ഇല്ല. നമുക്ക് അങ്ങോട്ടു പോകേണ്ട. ഞാൻ ഗംഗയു
അക്കരവരെപോകുന്നു. നീയും എന്റെകൂടെ ഉണ്ടായിരിക്കണം

മനോഹരൻ തെല്ല് ആശ്വാസത്തോടെ കൂടെനടന്നു.
വർ ആരും അധികമൊന്നും സംസാരിച്ചില്ല. പിന്നെ, മനോ
ഹരൻ അന്നു രക്ഷപെട്ടതിനെപ്പറ്റി അദ്ദേഹം അന്വേഷിച്ച
മനോഹരൻ ആ കഥ പറഞ്ഞു.

ഭയങ്കരമായ ഒരു ആക്രമണമായിരുന്നു അത്. പത്തൻ
താളുകൾകൂടി മനോഹരനെ വളഞ്ഞു. വടിയും മറ്റുപകര
ങ്ങളുമായിട്ട്. അവർ അയാളെ ആവുന്നിടത്തോളം ദേഹമണ
മെല്ലിച്ചു. ഒരുവൻ പങ്കായം വലിച്ചെടുത്ത് അവന്റെ ത
ല്ലടിച്ചു. അവൻ ബോധംകെട്ടു വെള്ളത്തിൽ വീണു. പിന്
ഓർമ്മയില്ലായിരുന്നു............

കണ്ണു തുറന്നപ്പോൾ വള്ളം തെന്നിതെന്നി നദിയുടെ
ഴോട്ട് വളരെദൂരം പോയിരുന്നു. എങ്കിലും കരയിൽനിന്നും

കലെയല്ല. അവൻ കൈകൊണ്ടു് തുഴഞ്ഞു് വള്ളം കരയ്ക്കടുപ്പിച്ചു. കിഴക്കു് ശുക്രനക്ഷത്രമുദിച്ചുകഴിഞ്ഞു. മുകളിൽ, ഒരു കാളവണ്ടി മെല്ലെ നീങ്ങുന്നുണ്ടു്. മനോഹരൻ വലിഞ്ഞും വേച്ചും ഒരുവിധത്തിൽ വഴിയിലെത്തി. കാളവണ്ടിക്കാരനെ വിളിച്ചു നിർത്തി. അവനു വളരെനാളായി പരിചയമുള്ള നാഗദേവനാണു് വണ്ടിയടിച്ചിരുന്നതു്. അയാൾ മഞ്ഞൾക്കച്ചവടക്കാരനാണു്. മഞ്ഞളുംകയററി നഗരത്തിനുപുറത്തേക്കു പോവുകയാണു്. നാഗദേവൻ ശില്പകാരുടെ വർഗ്ഗത്തിൽപ്പെട്ടവനായതുകൊണ്ടു് മനോഹരനോടു് പ്രത്യേകിച്ചു് മമതയുണ്ടു്. മനോഹരൻ വിവരമെല്ലാം പറഞ്ഞു. ആ വണ്ടിയിൽ കയറിക്കിടന്നു. നഗരത്തിനു വെളിയിലേയ്ക്കുപോയി.

ലേഖുവിനെപ്പററിയുള്ള ചിന്ത അവനെ മഥിച്ചുകൊണ്ടിരുന്നു. തന്നെ ആരോ ആക്രമിച്ചുവെന്നു് അവൾ നേരംവെളുക്കുമ്പോൾ അറിയും. അപ്പോൾ അവളുടെ സ്ഥിതിയെന്തായിരിക്കും? സ്നേഹമയിയായ രാംദേവിയുടെ അവസ്ഥയെന്തായിരിക്കും? ആ സ്ത്രീ മാത്രമേ ലേഖുവിനെ സമാധാനിപ്പിക്കുവാനുള്ളൂ.... ....

നഗരത്തിനു് വെളിയിലെത്തി മനോഹരൻ രണ്ടുദിവസം നാഗദേവന്റെകൂടെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. അല്പം ക്ഷീണംമാറി. മുറിവുകൾക്കു് മരുന്നുചെയ്തു. അപ്പോൾമുതൽ, വളരെക്കാലമായി അവൻ സ്വപ്നംകണ്ടിരുന്ന ആ മനോഹരമായ മെയ്കൽ മലകളെപ്പററിയുള്ള ചിന്ത മനസ്സിൽ ഇരച്ചുവന്നു. തിരിച്ചു് കാശിയിലേയ്ക്കു് കയറുവാൻ അത്ര എളുപ്പമല്ല. പണ്ഡാമാർ ശക്തന്മാരാണു്. സ്വാധീനമുള്ളവരാണു്. താൻ ശില്പകാരനാണു്. ലേഖുവിനെ ഒരുകാലത്തും തനിക്കു് വിസ്മരിക്കുവാൻ സാദ്ധ്യമല്ല. പക്ഷെ, ഇനി അവളെ ഒന്നു് കാണുവാനുള്ള സൗകര്യം പോലും അവനു് കിട്ടാൻപോകുന്നില്ല. ഒരുപക്ഷെ, കുറച്ചു നാൾകഴിയുമ്പോൾ, ഈ ശക്തിയായ എതിർപ്പു് ഒന്നടങ്ങി

യെന്നുവരും. അവളാണെങ്കിൽ, ആയുസ്സിലൊരിക്കലും തന്നെ വിസ്മരിക്കുകയില്ല. കുറെനാളത്തേയ്ക്കു് എവിടെയെങ്കിലും പോകണം. വല്ല ജോലിയുംചെയ്തു് പണമുണ്ടാക്കണം. ആ നീലക്കടമ്പു് രാവിന്റെയും പകലിന്റെയും കരസ്പർശമേററു വളരുകയാണു്. അതിൽ ആദ്യത്തെപ്പൂവു് എന്നുവീഴും? ഒരു സംവത്സരമെങ്കിലും വേണ്ടിവന്നേക്കും. അപ്പോഴേക്കും മടങ്ങിവരാം. എവിടെയെങ്കിലും പോകണം............എവിടെയാണതു്?............മനസ്സിളക്കുന്ന ആയിരം സ്വപ്നങ്ങളും ഉള്ളിലടക്കിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു് നീണ്ടുനിവർന്നു് കിടക്കുന്ന മെയ്കൽമലകൾ............അങ്ങോട്ടുപോവുകയല്ലേ നല്ലതു്? അവിടം അവന്റെ നാടാണു്. എന്നിട്ടും അവൻ ആ പ്രദേശം കണ്ടിട്ടില്ല. ഒന്നു കാണണ്ടേ? അവിടെ മനോഹരപുഷ്പങ്ങളുണ്ടു്. ചിലച്ചു പാറിക്കളിക്കുന്ന പക്ഷികളുണ്ടു്. കാററുവന്നാൽ ഉതിരുന്ന മാമ്പഴം സമ്മാനിക്കുന്ന തേന്മാവുകളുണ്ടു്. പച്ചയും മഞ്ഞയുമണിഞ്ഞു നിൽക്കുന്ന വയലുകളുണ്ടു്............

മെയ്കൽ മലകളിലേക്കു പോകുവാൻ മനോഹരൻ തീരുമാനിച്ചു. മധ്യപ്രദേശം ദൂരെയാണു്. അതിനെപ്പററി കൃത്യമായ ഒരു സങ്കല്പവും അവനില്ല. എങ്കിലും പോയി. നാഗദേവൻ കുറച്ചു പണം അവനു കൊടുത്തു. മധ്യപ്രദേശത്തേക്കുപോകുന്ന കച്ചവടക്കാരുടെകൂടെ അവനെ കൊണ്ടുചെന്നാക്കി. ഒരു മാസംകൊണ്ടാണു് അവൻ മധ്യപ്രദേശത്തെത്തിയതു്.

പിന്നെയും രണ്ടാഴ്ച വേണ്ടിവന്നു മെയ്കൽ പ്രദേശത്തെത്താൻ. അവിടെ കടന്നുനിന്നപ്പോൾ അവന്റെ ഉള്ളിൽ എന്തെന്നു വികാരങ്ങൾ അലച്ചുപൊന്തിയില്ല. നിരന്നുനിൽക്കുന്ന മാവുകളുടെ ചുവട്ടിൽ കുട്ടികളും മുതിർന്നവരും ഒരുപോലെ ഓടിയലഞ്ഞു മാമ്പഴങ്ങൾ ശേഖരിക്കുന്നു. ആദ്യം കണ്ട കാഴ്ചയാണതു്. അവൻ ലേഖുവിനെ ഓർത്തു. മനോഹരന്റെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞുപോയി............

രണ്ടുനാലു ദിവസം അവൻ എങ്ങുമല്ലാതെ കഴിച്ചുകൂട്ടി. പിന്നെ ജീവിതം ഒരു പ്രശ്നമായി തോന്നിത്തുടങ്ങി. അ

വൻ കൃഷിക്കാർ താമസിക്കുന്ന ഒരു സ്ഥലത്തുചെന്നു. അവിടെ പരിചയങ്ങൾ സമ്പാദിച്ചു കൃഷിപ്പണിയിലേർപ്പെട്ടു. ഏഴെട്ടു മാസക്കാലം അങ്ങിനെ പോയി. അവൻ അല്പം പണമുണ്ടാക്കി. ഇക്കാലമത്രയും അവൻ രാപകൽ ലേഖുവിനെ ഓർത്തുകൊണ്ടാണ് പണിചെയ്യുന്നതും ഉണ്ണുന്നതും ഉറങ്ങിയതുമെല്ലാം. അവളുടെ ഹൃദയത്തിന്റെ തേട്ടങ്ങൾ അവൻ നിമിഷംപ്രതി അനുഭവിച്ചു. ആ അനുഭവത്തിന്റെ തീവ്രത കൂടിവരുന്നു. താൻ ഒരു മോഹന സ്വപ്നമായി നെഞ്ചോറ്റിത്താലോലിച്ച മെയ്കൽ മലകളുടെ സൗന്ദര്യം ഓരോ ദിവസവും മാഞ്ഞുവരുന്നതായി അവനു തോന്നി. ആ പക്ഷികളുടെസ്വരങ്ങൾക്ക് മാധുരി കുറഞ്ഞുപോകുന്നു. തേന്മാവുകൾക്ക് ആകർഷണമില്ലാതെപോകുന്നു. മോഹന പുഷ്പങ്ങൾ അവന് വേണ്ട വികാരം നൽകുന്നില്ല........

ഒൻപതാംമാസത്തിൽ അവൻ തിരിച്ചുപോന്നു. ഒരു മാസമെടുത്തില്ല, കാശിയിൽ വന്നെത്താൻ.

........വിശ്വനാഥപണ്ഡായും മനോഹരനും ഗംഗയുടെ തീരത്തെത്തി. പണ്ഡാ ഒരു തോണിയിൽ കയറി. മനോഹരനേയും കയറ്റി. തോണി മറുകരയ്ക്കു തുഴഞ്ഞു. വിശ്വനാഥപണ്ഡായുടെ ഹൃദയം ആകെ അസ്വസ്ഥമായിരുന്നു. അകലെ ചൗഘഘട്ടത്തിലെ നഗരപ്രദീക്ഷണമേളയുടെദീപങ്ങൾ കറുത്ത കമ്പളത്തിൽ അടുക്കി വിതറിയിട്ട പൊൻമുത്തുകൾപോലെ കാണാം. അവർ രണ്ടുപേരും പരസ്പരം മിണ്ടിയില്ല. മനോഹരന്റെ ഹൃദയം വിങ്ങിപ്പൊട്ടുകയാണ്. പ്രേമത്തിന്റെ നോവും മാധുര്യവുമറിഞ്ഞ ആ പഴയ അന്തരീക്ഷമാണത്. കാശിവിശ്വനാഥൻ വീണ്ടും ഇങ്ങോട്ടു തന്നെ വരുത്തിയിരിക്കുന്നു. രണ്ടുമൂന്നു ഫർലോംഗ് ദൂരെ, ലേഖുവിന്റെ വീടുണ്ട്. അവൾ ഇപ്പോൾ എന്തുചെയ്യുകയായിരിക്കും? അവളുടെ കണ്ണുകൾ ഇപ്പോഴും നനഞ്ഞിരിക്കുമോ? അവളെ ഒന്നു കാണണ്ടേ? എങ്ങിനെ കാണും? അതിനൊരു മാർഗ്ഗം വിശ്വനാഥപണ്ഡായോടു ചോദിക്കാമോ? എങ്ങിനെ ചോദിക്കും?........ അവിടെ മൂന്നു ഫർലോംഗ് ദൂരെമാറി, ഗംഗാതീരത്ത് ആ കൊച്ചു നീല

ക്കടമ്പു നില്പുണ്ടു്. ഇരുട്ടിൽ അവനു് അതു കാണാൻ വയ്യ. അവന്റെ കണ്ണുകൾ തുളച്ചുചെന്നു് അതു് തിരയുകയാണു്. അതിന്റെ ഒരില ഒന്നു കാണാൻ കഴിഞ്ഞെങ്കിൽ......... അതു് ഇപ്പോൾ എത്രമാത്രം വളർന്നുകാണും? തന്നെയും ലേഖുവിനേയും ഒരു വിവാഹവേദിയുടെ ദീപസോപാനത്തിലേക്കു കയററി നിറുത്തുവാൻവേണ്ടി, ആദ്യത്തെ ഒരു പൂവു് ഉള്ളിലൊതുക്കിപ്പിടിച്ചുകൊണ്ടു് ആ കടമ്പിൻചെടി, രാത്രിയും പകലും എന്നു് അവിടെ മൂകമായി നിൽക്കുകയായിരിക്കും.......

ആശ്വിനത്തിലെ രാത്രി അന്നു പ്രശാന്തമായിത്തോന്നി. ഗംഗ എത്ര ശാന്തയായിരിക്കുന്നു. തോണി പകുതി പോയിക്കഴിഞ്ഞപ്പോൾ മറുകരയിൽ തീയാളുന്നതു കാണായി. മനോഹരൻ അതു കണ്ടു. അവന്റെ ഉള്ളിൽ അവ്യക്തങ്ങളായ പല വികാരങ്ങളും അലതല്ലി.

"നമ്മൾ എവിടെപ്പോകുന്നു?" മനോഹരൻ ചോദിച്ചു.

"വരൂ—" വിശ്വനാഥപണ്ഡാ മെല്ലെ മറുപടിനല്കി.

തോണി കരയിലടുത്തു. രണ്ടുപേരും ഇറങ്ങി. ഗംഗാതീരത്തെ ശ്മശാനമാണതു്. എന്തിനിപ്പോൾ അവിടേയ്ക്കു പോന്നു?— മനോഹരൻ ആലോചിച്ചു. പിന്നെ സമാധാനിച്ചു. പണ്ഡാമാർ, ജീവിതത്തിലും മരണത്തിലും മനുഷ്യർക്കു് ഈശ്വരന്റെ അനുഗ്രഹം നൽകാനുള്ളവരാണു്. മരിച്ച ഏതോ ഒരാത്മാവിനു് അന്ത്യാനുഗ്രഹങ്ങൾ നൽകാൻ പോന്നതാണു്. ഒററയ്ക്കു്, ആരുമറിയാതെ, വേർപെട്ടുപോയ ഒരാത്മാവിനെ ആശീർവ്വദിക്കാൻ ഒരുങ്ങിപ്പുറപ്പെട്ട വിശ്വനാഥപണ്ഡായോടു് മനോഹരനു ബഹുമാനംതോന്നി. അദ്ദേഹത്തോടുണ്ടായിരുന്ന സ്നേഹം പതിന്മടങ്ങു വർദ്ധിച്ചതുപോലെ തോന്നി.

വിശ്വനാഥപണ്ഡാ നടന്നു്, കത്തിക്കൊണ്ടിരിക്കുന്ന ആ ചിതയുടെ സമീപത്തെത്തി. മനോഹരനും അദ്ദേഹത്തെ അനുഗമിച്ചു. പണ്ഡാ അതിനുമുമ്പിൽ നിന്നു. കയ്യിലിരുന്ന മൊന്തയിൽനിന്നും തീർത്ഥജലം ആ ചിതയിലേയ്ക്കു തളിച്ചു. ഒരു കാറവു് ചുററിയടിച്ചു്, ചിതാഗ്നിയെ ഒന്നിളക്കിമറിച്ചു. വിശ്വനാഥപണ്ഡായുടെ കണ്ണുകൾ നിറഞ്ഞൊഴുകുന്നുണ്ടായിരുന്നു..........

"മനോഹരാ—" ഒരിക്കലുമില്ലാത്തത്ര വ്യഥയുടെ സ്വരത്തിൽ പണ്ഡ്യാ വിളിച്ചു.

"സ്വാമീ—" അവന്റെ മനസ്സും എന്തുകൊണ്ടോ ഇളകിത്തുടങ്ങിയിരുന്നു.

"ആ സ്നേഹമയിയായ രാംദേവിയുടെ ചിതയാണ് ഇക്കത്തുന്നത്. നീ നിന്റെ അന്തിമനമസ്കാരങ്ങൾ നൽകൂ—" വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യായുടെ കണ്ഠം ഇടറിപ്പോയി.

മനോഹരൻ ഇടിയേററതുപോലെ നിന്നു.

"രാംദേവീ– രാംദേവി" അവൻ പൊട്ടിക്കരഞ്ഞുകൊണ്ടു വിളിച്ചു. "രാംദേവി– എന്റെ രാംദേവി" ഞങ്ങളെ വിട്ടുപിരിഞ്ഞോ, സ്വാമീ.... ഞങ്ങളുടെ സ്നേഹംനിറഞ്ഞ രാംദേവി ഞങ്ങളെ വിട്ടിട്ടുപോയോ?''

അവൻ വാവിട്ടു കരഞ്ഞു. ആ ചിതാഗ്നി അവന്റെ ആത്മാവിൽ അള്ളിപ്പിടിച്ച കയറുംപോലെ തോന്നി. മനോഹരന്റെ നാവു വരിഞ്ഞുകെട്ടപ്പെട്ടു. ശരീരം അനങ്ങുന്നില്ല. കണ്ണുനീർ അവന്റെ നെഞ്ഞിലേയ്ക്കു ഉതിർന്നുതിർന്നു വീണൊഴുകി......

ചൗഘാഘട്ടത്തിൽനിന്ന്, ഭയങ്കരമായ ഒരു ആപ്പുവിളിയുടെ ഘോഷം, ഗംഗയുടെ ഉപരിതലത്തെ തഴുകി, ഏതോ ആത്മാവിന്റെ ദീനരോദനംപോലെ കടന്നുവന്നു........

വിശ്വനാഥപണ്ഡ്യാ ഇപ്പോഴും ഒരു യോഗിയുടെ നിസ്സംഗതയോടെ നിന്നു. മനസ്സിന്റെ വിഭ്രമത്തെ അദ്ദേഹം തരണം ചെയ്യുന്നുപോലുണ്ട്. മനോഹരൻ അതേപടി നിൽക്കുകയാണ്.

പണ്ഡ്യാ സാവധാനം പറഞ്ഞു:

''കുഞ്ഞേ, ദുഃഖിക്കരുത്. ഇനിയും നിന്നോടു മറച്ചുവച്ചിട്ട് കാര്യമില്ല. ദയാമയിയായ രാംദേവി, ഇതാ നിന്റെ പ്രിയപ്പെട്ട ലേഖുവിന്റെ അന്ത്യകുടീരത്തിന് അടുത്ത്, അവൾക്കു കൂട്ടായിട്ടാണ്, വിശ്രമത്തിലേർപ്പെടുന്നത്........"

മനോഹരന്റെ ശരീരമാകെ ഒരു നടുക്കം മിന്നിപ്പിടിക്കുന്നത് കാണാമായിരുന്നു. ഒരു ഭ്രാന്തനെപ്പോലെ അവൻ അലറി.

“ലെള്ളു— സ്വാമീ— എൻെറ ലെള്ളുവിന്നു് എന്തുപററി?”

ചിതയിലെ തീ ഒന്നു നല്ലതുപോലിളകി, മേലോട്ടുയൎന്നു.

“അവളും നീ മരിച്ചുവെന്നു് വിചാരിച്ചു് ഗംഗയെ അഭയം പ്രാപിച്ചു. അവളുടെ മൃതദേഹം കണ്ടെടുക്കുവാനുള്ള ശ്രമത്തിൽ ഞാൻ മരിക്കേണ്ടതായിരുന്നു. രക്ഷപെട്ടു. ഓ—” അദ്ദേഹം ചിതയുടെ അപ്പുറത്തേക്കു ചൂണ്ടിക്കാട്ടി. “ആ കടമ്പിൻ തൈ നില്ക്കുന്നിടത്തു്, അവളെ സംസ്കരിച്ചു.”

മനോഹരൻെറ കണ്ണുകൾ ഉന്തിവന്നു. ശരീരം വിറയ്ക്കുന്നുണ്ടായിരുന്നു. ചിതാഗ്നിയുടെ പ്രകാശത്തിൽ അവൻെറ മുഖം ഭീകരമായിത്തീൎന്നു.

“ലെള്ളു—” ആ പ്രാണരോദനം, ഗംഗയുടെ മാറിടത്തിൽ പതിനായിരം നാവുകളോടെ പറന്നുയൎന്നു........

മനോഹരൻ ലെള്ളുവിനെ അടക്കംചെയ്ത ആ സ്ഥലത്തേക്കു പാഞ്ഞുചെന്നു. അവൻ അലച്ചുവീണുപോയി. കമിഴ്ന്നു കിടന്നു് അവൻ ആ മണ്ണുവാരിയെടുത്തു് എന്തോ ഒക്കെ പുലമ്പി നിലവിളിച്ചു. വിശ്വനാഥപണ്ഡാ, അടിതെററി വീഴാതെ നില്ക്കുവാൻ പ്രയാസപ്പെടുകയാണു്............

മനോഹരൻ ആ കടമ്പിൻതൈ ഇരുകരങ്ങളുംകൊണ്ടു് ഗ്രസിച്ചു് നെഞ്ചിലും മുഖത്തും ചേൎത്തുപിടിച്ചു കരഞ്ഞു. ചൗഘലഘട്ടത്തിൽനിന്നു് വീണ്ടും ഒരു ആരവത്തിൻെറ നേരിയ അലകൾ........

മനോഹരനെ അങ്ങിനെ നിലവിട്ട സ്ഥിതിയിൽ വിടാൻ പാടില്ലെന്നു പെട്ടെന്നു വിശ്വനാഥപണ്ഡായ്ക്കുതോന്നി. അദ്ദേഹം വിളിച്ചു:

“മനോഹരാ —”

അവൻ നിവൎന്നുനോക്കി. പണ്ഡാ ചിതയെ വലഞ്ഞു് അവൻെറ അടുക്കലേയ്ക്കു നടന്നു.

ഇതിനിടയ്ക്കു് മനോഹരൻ പിടഞ്ഞെഴുന്നേററു്, “ലെള്ളു-രാംദേവീ—സ്വാമീ—” എന്നു വിളിച്ചുകൊണ്ടു്, കത്തുന്ന ചിതയിലേക്കു് ചാടിക്കഴിഞ്ഞിരുന്നു........

വിശ്വനാഥപണ്ഡാ ഒരു നിമിഷനേരം സ്തബ്ധനായി നിന്നുപോയി. അടുത്ത നിമിഷം അദ്ദേഹം മനോഹരനെ രക്ഷിക്കുവാൻ ചിതയ്ക്കുള്ളിലേക്കു കുതിച്ചു. അവൻ തീക്കുണ്ഡത്തിൽ അള്ളിപ്പിടിച്ചു. പണ്ഡാ സർവ്വബലവുമുപയോഗിച്ച് അവനെ വലിച്ചു പുറത്തിട്ടു. അപ്പോഴേക്കും അവൻെറ ബോധം നശിച്ചിരുന്നു.

വിശ്വനാഥപണ്ഡായുടെ ശരീരമാകെ പൊള്ളലേററിരുന്നു. ഉടുവസ്ത്രം കത്തി. ഉത്തരീയം എരിഞ്ഞു ചാമ്പലായി.

മനോഹരന് ഒരു ചെറിയ ശ്വാസചലനമേയുള്ളു. വിശ്വനാഥപണ്ഡാ മൊന്തയിൽനിന്നു ഗംഗാജലം അവൻെറ വായിലൊഴിച്ചുകൊടുത്തു. അവൻെറ പ്രാണൻ നിസ്സഹായമായ ഒരു സമരത്തിലേർപ്പെട്ടിരിക്കുകയാണെന്ന് അദ്ദേഹത്തിനു മനസ്സിലായി.

അര മണിക്കൂർ സമയം അങ്ങിനെ കഴിഞ്ഞു. ചിത കെട്ടടങ്ങിത്തുടങ്ങിയിരിക്കുന്നു........

മനോഹരൻെറ ശരീരം ഒന്ന് അനങ്ങി. പണ്ഡായുടെ മടിയിലിരുന്ന അവൻെറ ശിരസ്സിൽ ഒരു നടുക്കമനുഭവപ്പെട്ടു. അത് അവൻെറ അവസാനത്തെ ചലനമായിരുന്നു.

വിശ്വനാഥപണ്ഡാ വളരെ വിഷമിച്ച് ആ മൃതദേഹം തോണിയിൽകയററി. അദ്ദേഹം തുഴഞ്ഞു. ചൗഘാലട്ടത്തിൽ നിന്ന് അപ്പോഴും അവ്യക്തമായ ആർപ്പുവിളികൾ ഉയരുന്നുണ്ട്. ആശ്വിനമാസത്തിൻെറ നെടുവീർപ്പുകളെ ഉള്ളിലൊതുക്കിക്കൊണ്ട് ഗംഗ പ്രശാന്തയായി കിടന്നു ......

നേരം വെളുത്തു. ലേച്ചുവിൻെറ വീടിനടുത്ത്, ഒരു തോണിയിൽ മനോഹരൻെറ മൃതദേഹം മൂടിപ്പൊതിഞ്ഞു കിടത്തിയിരുന്നു. വിശ്വനാഥപണ്ഡായുടെ നേതൃത്വത്തിൽ ഒരു സംഘം ആളുകൾ ആ മൃതദേഹവുമായി ഗംഗയുടെ മറുകരയിലേക്ക് നീങ്ങി.

ആ കടമ്പുവൃക്ഷത്തിൽ അപ്പോഴും നിറച്ചു പൂക്കൾ വിടർന്നു നിന്നിരുന്നു...........

കേരള സാഹിത്യ
അക്കാദമി